

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်)

(အတွဲ - ၁, ၂, ၃, ၄, ၅, ၆, ၇, ၈, ၉)

(ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ)

ဖားအောက်တောရဆရာတော်

ဇိနသာသနံ စိရံ တိဋ္ဌတု။

မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ သာသနာတော်သည် အခွန်ရှည်စွာ
တည်ပါစေသော်။

သဗ္ဗဒါနံ ဓမ္မဒါနံ ဇိနာတိ၊
သဗ္ဗရသံ ဓမ္မရသော ဇိနာတိ။
သဗ္ဗရတိ ဓမ္မရတိ ဇိနာတိ၊
တဏှာက္ခယော သဗ္ဗဒုက္ခံ ဇိနာတိ။

ဒါနအားလုံးကို ဓမ္မဒါနက အောင်နိုင်၏။
အရသာအားလုံးကို တရားအရသာက အောင်နိုင်၏။
ဓမ္မလျော်ဖွယ်အားလုံးကို တရား၌ ဓမ္မလျော်ခြင်းက အောင်နိုင်၏။
ဒုက္ခအားလုံးကို တဏှာကုန်ခြင်းက အောင်နိုင်၏။

စိရံ တိဋ္ဌတု သဒ္ဓမ္မော၊ ဓမ္မေ ဟောန္တု သဂါရဝါ။

ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ သာသနာတော်သည်
အခွန်ရှည်စွာ တည်ပါစေသတည်း။
သဒ္ဓမ္မသုံးဖြာ၌ ရိုသေလေးစားခြင်း ရှိကြပါစေကုန်သတည်း။

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်)

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း (က).....	၁-၂၁
သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း (ခ).....	၂၂-၃၃
ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း.....	၃၄-၅၁
နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း.....	၅၂-၇၂
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း (က).....	၇၃-၈၆
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း (ခ).....	၈၇-၁၁၉
ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းဆက်သွယ်ပုံအပိုင်း.....	၁၂၀
လက္ခဏာဒီဇတုက္ကပိုင်း.....	၁၂၁-၁၇၈
ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း.....	၁၇၉-၂၀၀

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း (က)

သစ္စာလေးပါး နှင့် ပါရမီစွမ်းအင်

အပရိဇာနနသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်

သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အနဘိဇာနံ အပရိဇာနံ အဝိရာဇယံ အပ္ပဇဟံ အဘ-
ဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယ။ ပ ။ သဗ္ဗံ စ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဘိဇာနံ ပရိဇာနံ ဝိရာဇယံ
ပဇဟံ ဘဗ္ဗော ဒုက္ခက္ခယာယ။ (သံ၊ ၂၊ ၂၄၉-၂၅၀။)

ဣတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ တိဿောပိ ပရိညာ ကထိတာ ဟောန္တိ။
“အဘိဇာန”န္တိ ဟိ ဝစနေန ဉာတပရိညာ ကထိတာ၊ “ပရိဇာန”န္တိ ဟိ ဝစနေန
တိရဏပရိညာ၊ “ဝိရာဇယံ ပဇဟ”န္တိ ဒ္ဓိဟိ ပဟာနပရိညာတိ။ (သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၆။)

အင်္ဂါ (၅) ရပ်

၁။ အဓိကမ ၂။ ပရိယတ္တိ ၃။ သဝန ၄။ ပရိပုစ္ဆာ

၅။ ပုဗ္ဗယောဂ - ပုဗ္ဗယောဂေါ နာမ ပုဗ္ဗုဒ္ဓါနံ သာသနေ ဂတပစ္စာဂတိ-
ကဘာဝေန ယာဝ အနုလောမံ ဂေါတြဘုသမိပံ၊ တာဝ ဝိပဿနာနုယောဂေါ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၂။)

ယာဝ အနုလောမဂေါတြဘုသမိပန္တိ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏမာဟ။
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၈၄)

၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ပုဗ္ဗယောဂေါ နာမ ပုဗ္ဗယောဂါဝစရတာ အတီတဘဝေ ဟရဏ-
ပစ္စာဟရဏနယေန ပရိဂ္ဂဟိတကမ္မဋ္ဌာနတာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၇၂။)

ဧတေသု ပန ကာရဏေသု ပရိယတ္တိံ၊ သဝနံ၊ ပရိပုစ္ဆာတိ ဣမာနိ
တီဏိ ပဘောဒဿေဝ ဗလဝကာရဏာနိ။ ပုဗ္ဗယောဂေါ အဓိဂမဿ ဗလဝ-
ပစ္စယော၊ ပဘောဒဿ ဟောတိ န ဟောတီတိ၊ န ပန တထာ။ ပရိယတ္တိ-
သဝနပရိပုစ္ဆာ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဟောန္တု ဝါ မာ ဝါ၊ ပုဗ္ဗယောဂေန ပုဗ္ဗေ စေဝဧတရဟိ
စ သင်္ခါရသမ္ပသနံ ဝိနာ ပဋိသမ္ဘိဒါ နာမ နတ္ထိ။ ဣမေ ပန ဒွေပိ ဧကတော
ဟုတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဥပတ္တမ္ဘေတွာ ဝိသဒါ ကရောန္တိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၇၃။)

အရိယသာဝကော နော ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော နာမ နတ္ထိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၇၂။)

ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်လေးပါး

ဒုက္ခေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊
ဒုက္ခနိရောဓေ ဉာဏံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ
ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊ တဏှ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ဉာဏေသု
ဉာဏံ ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ။ (အဘိ၊ ၂၊ ၃၀၇။)

ဝဋ္ဋေသန္တာနှင့် ဝိဝဋ္ဋေသန္တာ

တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ္ဋံ၊ ပစ္စိမာနိ ဝိဝဋ္ဋံ။ တေသု ဘိက္ခုနော
ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ၊ ဝိဝဋ္ဋေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၀၉။)

ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ

အနိစ္စာဒိဝေသန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတီတိ ဝိပဿနာ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၅။)

လောကီဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိရမည့် သစ္စာလေးပါး

၁။ ဒုက္ခသစ္စာ

သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ။ (သံ၊၃၊၃၆၉။ မ၊၁၊၈၂။)

ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုဉ်ခံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒုရေ သန္တိကေ ဝါ သာသဝံ ဥပါဒါနိယံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော။ (သံ၊၂၊၃၉။)

၂။ သမုဒယသစ္စာ

တတ္ထ ယသ္မာ ကုသလာကုသလကမ္မံ အဝိသေသေန သမုဒယသစ္စန္တိ သစ္စဝိဘဏံ ဝုတ္တံ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၁၆။)

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနသုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ။ (အံ၊၁၊၁၇၈။)

အတိတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကံ။
ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ အာယတိ ဖလပဉ္စကံ။
(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၁၄။)

၃။ နိရောဓသစ္စာ

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ။ အဝိဇ္ဇာယ တွေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓော၊ သင်္ခါရနိရောဓာ ဝိညာဏ-

၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

နိရောဓော၊ ဝိညာဏနိရောဓာ နာမရူပနိရောဓော၊ နာမရူပနိရောဓာ သဠာ-
ယတနနိရောဓော၊ သဠာယတနနိရောဓာ ဖဿနိရောဓော၊ ဖဿနိရောဓာ
ဝေဒနာနိရောဓော၊ ဝေဒနာနိရောဓာ တဏှာနိရောဓော၊ တဏှာနိရောဓာ
ဥပါဒါနိရောဓော၊ ဥပါဒါနိရောဓာ ဘဝနိရောဓော၊ ဘဝနိရောဓာ ဇာတိ-
နိရောဓော၊ ဇာတိနိရောဓာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿု-
ပါယာသာ နိရုဇ္ဈန္တိ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ နိရောဓော
ဟောတိ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ။ (အံ၊၁၊၁၇၈။)

သတိပဋ္ဌာန်ကျင့်စဉ်ပိုင်း

သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ
ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။
(မ၊၁၊၇၁။)

သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဝေဒနာသု ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ
ဝေဒနာသု ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဝေဒနာသု ဝိဟရတိ။
(မ၊၁၊၇၅။)

သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ စိတ္တသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ စိတ္တ-
သ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ စိတ္တသ္မိံ ဝိဟရတိ။ (မ၊၁၊၇၆။)

သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု
ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဓမ္မေသု ဝိဟရတိ။ (မ၊၁၊၇၇-၇၈။)

သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါတိအာဒိသု ပန “**အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပ-
သမုဒယော**”တိအာဒိနာ (ပဋိသံ၊၅၃။) နယေန ပဉ္စဟာကာရေဟိ ရူပက္ခန္ဓဿ
သမုဒယော စ ဝယော စ နိဟရိတဗ္ဗော။ တဉ္စိ သန္ဓာယ ဣဓ “သမုဒယဓမ္မာ-
နုပဿီ ဝါ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ (မ၊၄၊၁၊၂၅၇။)

သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါတိ ဧတ္ထ ပန “အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ဝေဒနာ-
သမုဒယော” တိအာဒီတိ (ပဋိသံ၊ ၅၄။) ပဉ္စဟိ ပဉ္စဟိ အာကာရေဟိ ဝေဒနာနံ
သမုဒယဉ္စ ဝယဉ္စ ပဿန္တော သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဝေဒနာသု ဝိဟရတိ၊
ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဝေဒနာသု ဝိဟရတိ၊ ကာလေန သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ
ဝါ၊ ကာလေန ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ဝေဒနာသု ဝိဟရတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(မ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၈၃- ၂၈၄။)

အကြောင်းတရားများ ချုပ်ငြိမ်းမည့်အချိန်

အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏေန အဝိဇ္ဇာယ
အနုပ္ပါဒနိရောဓတော အနာဂတဿ ရူပဿ အနုပ္ပါဒနိရောဓော ဟောတိ
ပစ္စယာဘာဝေ အဘာဝတော။ (မဟာဋီ၊ ၂၄၂။)

ယောဂါဝဓရပုဂ္ဂိုလ် လိုက်နာပြုကျင့်ရမည့် မဂ္ဂသစ္စာ

န ဝီထိ ဇာနာတိတိ သော ဂေါပါလကော မဂ္ဂါမဂ္ဂံ ဝိယ “အယံ
လောကီယော အယံ လောကုတ္တရော” တိ အရိယံ အဋ္ဌဂီကံ မဂ္ဂံ ယထာ-
ဘူတံ န ပဇာနာတိ၊ အဇာနန္တော လောကီယမဂ္ဂေ အဘိနိဝိသိတွာ
လောကုတ္တရံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ န သက္ကောတိ။ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၆၅။)

ပါရမီ လိုအပ်ပါသလား?

ပုဗ္ဗယောဂေန ပုဗ္ဗေ စေဝ ဧတရဟိ စ သင်္ခါရသမ္ပသနံ ဝိနာ ပဋိသမ္ဘိဒါ
နာမ နတ္ထိ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၇၃။)

အရိယသာဝကော နော ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော နာမ နတ္ထိ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၇၂။)

တသ္မာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသာဝကာနံ သဗ္ဗေသံ ပတ္ထနာ စ အဘိနိဟာရော
စ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ (အပဒါန၊ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၅။)

၆ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ဣမေသံ ပန သဗ္ဗေသမ္ပိ အဓိကာရော စ ဆန္ဒတာတိ ဒွင်္ဂသမန္နာ-
ဂတောယေဝ အဘိနိဟာရော ဟောတိ။ (အပဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၁၅၈။)

ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့နှင့် ခရုဏမျိုးစေ့

တတ္ထ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ ဘဂဝတော သဗ္ဗညုတံ ပူရေတွာ ဌိတာ။
စရုဏသမ္ပဒါ မဟာကာရုဏိကတံ။ သော သဗ္ဗညုတာယ သဗ္ဗသတ္တာနံ
အတ္တာနတ္ထံ ဥတွာ မဟာကာရုဏိကတာယ အနတ္ထံ ပရိဝဇ္ဇေတွာ အတ္ထေ
နိယောဇေတိ။ ယထာ တံ ဝိဇ္ဇာစရုဏသမ္ပန္နော။ တေနဿ သာဝကာ
သုပုဋိပန္နာ ဟောန္တိ၊ နော ဒုပုဋိပန္နာ ဝိဇ္ဇာစရုဏဝိပန္နာနံ သာဝကာ အတ္တန္တ-
ပါဒယော ဝိယ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၉၇။)

တတ္ထ ယထာ တံ ဝိဇ္ဇာစရုဏသမ္ပန္နောတိ ယထာ အညောပိ
ဝိဇ္ဇာစရုဏသမ္ပန္နော၊ တေန ဝိဇ္ဇာစရုဏသမ္ပန္နသေဝါယံ အာဝေဏိကာ
ပဋိပတ္တိတိ ဒေသေတိ။ သာ ပနာယံ သတ္ထု ဝိဇ္ဇာစရုဏသမ္ပဒါ သာသနဿ
နိယျာနိကတာယ သာဝကာနံ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ဧကန္တကာရုဏန္တိ ဒေသေတံ
“တေနဿာ” တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ၊၁၊၂၃၃။)

ဗဟုဿုတအင်္ဂါရပ်

ဗဟုဿုတော ဟောတိ သုတဓရော သုတသန္နိစယော၊ ယေ တေ
ဓမ္မာ အာဒိကလျာဏာ မဇ္ဈေကလျာဏာ ပရိယောသာနကလျာဏာ သာတ္တာ
သဗျဉ္ဇနာ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ ပရိသုဒ္ဓံ ဗြဟ္မစရိယံ အဘိဝဒန္တိ၊ တထာရူပါဿ
ဓမ္မာ ဗဟုဿုတာ ဟောန္တိ ဓာတာ ဝစသာ ပရိစိတာ မနသာနုပေက္ခိတာ
ဒိဋ္ဌိယာ သုပုဋိဝိဒ္ဓါ။ (မ၊၂၊၁၉။)

ဒိဋ္ဌိယာ သုပုဋိဝိဒ္ဓါတိ အတ္တတော စ ကာရုဏတော စ ပညာယ
သုပုဋိဝိဒ္ဓါ။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၅၄။)

ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါတိ အတ္တတော စ ကာရဏတော စ ပညာယ သုဋ္ဌ၊ ပဋိဝိဒ္ဓါ ပစ္စက္ခံ ကတာ။ (အံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၆၄။)

သတိ သတိ သတိ

ဣတိ ဣမေ ရူပါရူပဓမ္မာ ဧဝံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဧဝံ နိရုဒ္ဓါတိ သရတိ စေဝ အနုဿရတိ စ၊ သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂိ သမုဋ္ဌာပေတီတိ အတ္ထော။ (မ၊ ၅၊ ၃၊ ၂၁။)

သေခသုတ္တန်ကောက်နုတ်ချက်

ယတော ခေါ မဟာနာမ အရိယသာဝကော -

၁။ ဧဝံ သီလသမ္ပန္နော ဟောတိ၊

၂။ ဧဝံ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရော ဟောတိ၊

၃။ ဧဝံ ဘောဇနေ မတ္တညူ ဟောတိ၊

၄။ ဧဝံ ဇာဂရိယံ အနုယုတ္ထော ဟောတိ၊

၅-၁၁။ ဧဝံ သတ္တဟိ သဒ္ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဟောတိ၊

၁၂-၁၅။ ဧဝံ စတုန္တံ ဈာနာနံ အာဘိစေတသိကာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနံ နိကာမလာဘီ ဟောတိ အကိစ္ဆလာဘီ အကသိရလာဘီ။

အယံ ဂုစ္စတိ မဟာနာမ အရိယသာဝကော သေခေါ ပါဠိပဒေါ။ အပုစ္စက္ခတာယ သမာပန္နော ဘဗ္ဗော အဘိနိဗ္ဗိဒါယ၊ ဘဗ္ဗော သမ္မောဓာယ၊ ဘဗ္ဗော အနုတ္တရဿ ယောဂက္ခေမဿ အဓိဂမာယ။ (မ၊ ၂၊ ၁၉-၂၀။)

မေးမြန်းပွယ်ရာ အချက်တစ်ချပ်

ပညာယ သမန္နာဂတောတိ ဝိပဿနာပညာယ စေဝ မဂ္ဂပညာယ စ သမင်္ဂိဘူတော။ (မ၊ ၅၊ ၃၊ ၂၂။)

ပုဗ္ဗယောဂေန ပုဗ္ဗေ စေဝ ဧတရဟိ စ သင်္ခါရသမ္ပသနံ ဝိနာ . . .
(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၇၃။)

၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ဝိပဿနာသည် နှစ်ဘက်ရ

ဣမေသံ ပန သဗ္ဗေသမ္ပိ အဓိကာရော စ ဆန္ဒတတိ ဒွင်္ဂသမန္တာ-
ဂတောယေဝ အဘိနိဟာရော ဟောတိ။ (အပဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၅၈။)

သမာဓိကို ထူထောင်ပါ

သမာဓိံ ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ၊ သမာဟိတော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယထာ-
ဘူတံ ပဇာနာတိ။ ကိဉ္စ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိ ယထာဘူတံ
ပဇာနာတိ၊ “အယံ ဒုက္ခသမုဒယော”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ “အယံ
ဒုက္ခနိရောဓော”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိ ပ-
ဋိပဒါ”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။ (သံ၊၃၊၃၆၃။)

ဆိုလိုရင်းသဘော

ဣဒဉ္စိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဘိက္ခဝေ ယသ္မာ သမာဟိတော ဘိက္ခု စတ္တာရိ
သစ္စာနိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ တသ္မာ တုမေဟိ စ သမာဟိတေဟိ စတုန္တံ
သစ္စာနံ ယထာဘူတံ ပဇာနနတ္ထာယ “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊
တထာ ယသ္မာ စတ္တာရိ သစ္စာနိ တထာဂတဿေဝ ပါတုဘာဝါ ပါကဋ္ဌာနိ
ဟောန္တိ၊ ယသ္မာ စ တထာဂတေန သုဝိဘတ္တာနိ၊ ယသ္မာ စ တေသု အပရိ-
မာဏာ ဝဏ္ဏာ အပရိမာဏာနိ ပဒဗျုဒ္ဓနာနိ၊ ယသ္မာ စ တေသံ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ
ဝဋ္ဋံ ဝဇတိ၊ တေသံ ပဋိဝိဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ န ဝဇတိ၊ တသ္မာ “ဧဝံ နော
ဝဋ္ဋံ န ဝမိဿတိ”တိ တုမေဟိ “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိ ယောဂေါ ကရဏီယော။

(သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၃၂၄။)

ရုပ်ဟူသည်

သော ဂဏနတော (သမုဋ္ဌာနတော) ရူပံ အဇာနန္တော ရူပံ ပရိဂ္ဂ-
ဟေတွာ အရူပံ ဝဝတ္ထပေတွာ ရူပါရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပစ္စယံ သလ္လက္ခေတွာ

လက္ခဏံ အာရောပေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ မတ္ထကံ ပါပေတုံ န သက္ကောတိ။

(မ၊ဋ္ဌ၊၂၁၆၃-၁၆၄။)

သမထသည် သာသနာတွင်းတရားမဟုတ်ဟူသော ခွဲချက်

ယေ တေ အဿဇိ သမဏဗြဟ္မဏာ သမာဓိသာရကာ သမာဓိ-
သာမညာ၊ တေသံ တံ သမာဓိံ အပ္ပဋိလဘတံ ဧဝံ ဟောတိ “နော စသု
မယံ ပရိဟာယာမာ”တိ။ (သံ၊၂၊၁၀၂။)

သမာဓိသာရကာ သမာဓိသာမညာတိ သမာဓိယေဝ သာရဉ္စ
သာမညဉ္စ မညန္တိ။ မယံ ပန သာသနေ န ဧတံ သာရံ၊ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလာနိ
သာရံ။ သော တံ သမာဓိတော ပရိဟာယန္တော ကသ္မာ စိန္တေသိ “သာသန-
တော ပရိဟာယာမိ”တိ။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၈၉။)

အနိစ္စဒိဝသေန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတိတိ ဝိပဿနာ။
(အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၇၅။)

သမ္မာသမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်း

ကတမော စ ဘိက္ခဝေ သမ္မာသမာဓိ။

က။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ
ဓမ္မေဟိ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ ပဌမံ ဈာနံ
ဥပသမ္ပဇ္ဇေ ဝိဟရတိ။

ခ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံ စေတသော
ဧကောဒိဘာဝံ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ ဒုတိယံ
ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇေ ဝိဟရတိ။

ဂ။ ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိ၊ သတော စ သမ္ပဇာ-
နော၊ သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ၊ ယံ တံ အရိယာ အာစိက္ခန္တိ

၁၀ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

“ဥပေက္ခာသမာဓိသုခဝိဟာရီ”တိ၊ တတိယံ ဈာန် ဥပသမ္ပန္န ဝိဟာရတိ။

ဃ။ သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ ပုဗ္ဗေဝ သောမနဿ-
ဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာ အဒုက္ခမသုခံ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ
စတုတ္ထံ ဈာန် ဥပသမ္ပန္န ဝိဟာရတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာ-
သမာဓိ။ (မ၊၁၊၈၉။)

စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ နာမ သဥပစာရာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၂၂။)

သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်

သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကော ပန အယမေဝ ဝါ သမထယာနိကော
စတုဓာတုဝဝတ္ထာနေ ဝုတ္တာနံ တေသံ တေသံ ဓာတုပရိဂ္ဂဟမုခါနံ အညတရ-
မုခဝသေန သင်္ခေပတော ဝါ ဝိတ္တာရတော ဝါ စတသော ဓာတုယော ပရိဂ္ဂ-
ဏှာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၂၂။)

အကြောင်းပြချက်

ဥပစာရသမာဓိတိ စ ရုဇ္ဈိဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ အပ္ပနံ ဟိ ဥပေစ္စ စာရီ
သမာဓိ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာ စေတ္ထ နတ္ထိ။ တာဒိသဿ ပန သမာဓိဿ
သမာနလက္ခဏာတယ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ကဿှာ ပနေတ္ထ အပ္ပနာ န ဟောတီတိ၊
တတ္ထ ကာရဏမာဟ “သဘာဝဓမ္မာရမ္မဏတ္တာ”တိ။ (မဟာဋီ၊၁၊၄၃၆။)

ဒုဝိဓဉ္စိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ရူပကမ္မဋ္ဌာနဉ္စ အရူပကမ္မဋ္ဌာနဉ္စ။ ရူပပရိဂ္ဂဟော
အရူပပရိဂ္ဂဟောတိပိ ဧတဒေဝ ဝုစ္စတိ။ တတ္ထ ဘဂဝါ ရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေ-
န္တော သင်္ခေပမနသိကာရဝသေန ဝါ ဝိတ္တာရမနသိကာရဝသေန ဝါ စတု-
ဓာတုဝဝတ္ထာနံ ကထေသိ။ (မ၊၄၊၁၊၂၈၀။)

ပရိဂ္ဂဟိတော ရူပကမ္မဋ္ဌာနေတိ ဣဒံ ရူပမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ အရူပမုခေန ပန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျေန သမထယာနိကဿ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော၊ သော စ ပဌမံ ဈာနင်္ဂါနိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ တတော ပရံ သေသဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (မဋီ၊၁၊၃၆၉။)

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အာနာပါန ချီးမွမ်းခန်း

အယမ္ပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အာနာပါနဿတိသမာဓိ ဘာဝိတော ဗဟုလိကတော သန္တော စေဝ ပဏီတော စ အသေစနကော စ သုခေါ စ ဝိဟာရော၊ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ စ ပါပကေ အကုသလေ ဓမ္မေ ဌာနသော အန္တရ- ဓာပေတိ ဝူပသမေတိ။ (သံ၊၃၊၂၇၉။ ဝိ၊၁၊၈၈။)

အာနာပါန ပြည်တည်ခန်း

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အရညဂတော ဝါ ရုက္ခမူလဂတော ဝါ သုညာ- ဝါရဂတော ဝါ နိသီဒတိ ပလ္လင်္ဂီ အာဘုဇိတွာ ဥဇုံ ကာယံ ပဏီဓာယ ပရိမုခံ သတိံ ဥပဌပေတွာ သော သတောဝ အဿသတိ သတော ပဿသတိ။

သတိပြုရန်

ဖုဌဖုဌောကာသေ ပန သတိံ ဌပေတွာ ဘာဝေန္တဿေဝ ဘာဝနာ သမ္ပဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၇၁။)

ရှောင်ရန်

အထာနေန တံ နိမိတ္တံ နေဝ ဝဏ္ဏတော မနသိကာတဗ္ဗံ၊ န လက္ခဏ- တော ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၇၈။)

အဿာသပဿာသာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၃၄၆။)

၁၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

စိတ္တဇေ အဿာသပဿာသကောဠာသေဝိ သြဇဋ္ဌမကဉ္စေဝ သဒ္ဓေါ
စာတိ နဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၃။)

၁။ အရှည် - ၂။ အတို

- ၁။ ဒီဃံ ဝါ အဿသန္တော “ဒီဃံ အဿသာမိ”တိ ပဇာနာတိ၊
ဒီဃံ ဝါ ပဿသန္တော “ဒီဃံ ပဿသာမိ”တိ ပဇာနာတိ။
 - ၂။ ရသံ ဝါ အဿသန္တော “ရသံ အဿသာမိ”တိ ပဇာနာတိ၊
ရသံ ဝါ ပဿသန္တော “ရသံ ပဿသာမိ”တိ ပဇာနာတိ။ (မ၊၁၊၇၀။)
- ယာ ပန တေသံ ဒီဃရသတော၊ သာ အဒ္ဓါနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၆၃။)

အဒ္ဓါနဝသေနာတိ ဒီဃကာလဝသေန။ (မဟာဋီ၊ ၁၊ ၂၀။)

၃။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ

- ၃။ “သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိသာမိ”တိ သိက္ခတိ၊
“သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿသိသာမိ”တိ သိက္ခတိ။ (မ၊၁၊၇၀။)

၄။ ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ

- ၄။ “ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ အဿသိသာမိ”တိ သိက္ခတိ၊
“ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိသာမိ”တိ သိက္ခတိ။ (မ၊၁၊၇၀။)

“သြဠာရိကောဠာရိကေ ကာယသင်္ခါရေ ပဿမ္ဘယံ”တိ အာဘောဂ-
သမန္နာဟာရ-မနသိကာရ-ပစ္စဝေက္ခဏာ . . . (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၆၇။)

နာဟံ ဘိက္ခဝေ မုဋ္ဌဿတိဿ အသမ္ပဇာနဿ အာနာပါနဿတိ-
သမာဓိဘာဝနံ ဝဒါမိ။ (သံ၊ ၃၊ ၂၉၄။)

အခက်အခဲများ

ဖုဋ္ဌဖုဋ္ဌောကာသေ ပန သတိံ ဌပေတွာ ဘာဝေန္တဿေဝ ဘာဝနာ သမ္ပဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၇၁။)

နိမိတ်ကို မကစားပါနှင့်

တေသု ဟိ အာနာပါနနိမိတ္တံ တာဝ ဝဗယတော ဝါတရာသိယေဝ ဝဗတိ၊ ဩကာသေန စ ပရိစ္ဆိန္တံ၊ ဣတိ သာဒီနဝတ္တာ ဩကာသေန စ ပရိစ္ဆိန္တတ္တာ န ဝဗေတပွံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၀၉။)

နိမိတ်အမျိုးမျိုး

ဧဝံ ဧကမေဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ သညာနာနတာယ နာနတော ဥပဋ္ဌာတိ။ သညဇဠိ ဧတံ သညာနိဒါနံ သညာပဘဝံ။ တသ္မာ သညာနာနတာယ နာနတော ဥပဋ္ဌာတီတိ ဝေဒိတပွံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၇၇။)

သညာနာနတာယာတိ နိမိတ္တုပဋ္ဌာနတော ပုဗ္ဗေဝ ပဝတ္တသညာနံ နာနာဝိဓဘာဝတော။ (မဟာဋီ၊ ၁၊ ၃၃၅။)

ဣန္ဒြေ (၅) ပါး ညီမျှအောင် ကျင့်ပုံ

သမာဓိကမ္ပိကဿ ဗလဝတီပိ သဒ္ဓါ ဝဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၆။)

“သမထဝိပဿနံ ယုဂနန္ဒံ ဘာဝေတိ။” (ပဋိသံ၊ ၂၈၃။)

စတုတ္ထဈာန်၏ ထူးခြားသော မှတ်ကျောက်

စတုတ္ထဈာနေ အတိသုခုမော အပ္ပဝတ္တိမေဝ ပါပုဏာတီတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၆၇။)

အတိသုခုမောတိ အညတ္ထ လဗ္ဘမာနော ကာယသင်္ခါရော စတုတ္ထ-

၁၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ဇ္ဈာနေ အတိက္ကန္တသုခမော။ သုခမဘာဝေါပိဿ တတ္ထ နတ္ထိ၊ ကုတော ဩဠာရိ-
ကတာ အပ္ပဝတ္တနတော။ တေနာဟ “အပ္ပဝတ္တိမေဝ ပါပုကာတိ”တိ။

(မဟာဋီ၊ ၁၊ ၂၃။)

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၆၇ - ကြည့်ပါ။)

စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပန္နာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၇၅။)

ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင် နှင့် ဘဝင်အကြောင်း

ဘဝင်ကျနေတတ်ပုံ

ဧဝမေဝ ဥပစာရေ ဥပ္ပန္နေ စိတ္တံ ကာလေန နိမိတ္တမာရမ္မဏံ ကရောတိ၊
ကာလေန ဘဝင်္ဂမောတရတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၃။)

သတိပြုသင့်သော အချက်တစ်ရပ်

ပုဗ္ဗေ ခေါ သုသိမ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ၊ ပစ္ဆာ နိဗ္ဗာနေ ဉာဏံ။ (သံ၊ ၁၊ ၃၄၄။)

စတုဘူမကစိတ္တဉ္စိ နော ဝိဇာနနလက္ခဏံ နာမ နတ္ထိ၊ သပ္ပံ ဝိဇာနန-
လက္ခဏမေဝ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၅။)

ကသ္မာ သမာပဇ္ဇန္တိတိ သင်္ခါရာနံ ပဝတ္တိဘေဒေ ဥက္ကဏ္ဍိတွာ ဒိဋ္ဌေဝ
ဓမ္မေ အစိတ္တကာ ဟုတွာ “နိရောဓံ နိဗ္ဗာနံ ပတွာ သုခံ ဝိဟရိဿာမာ”တိ
သမာပဇ္ဇန္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၄၇။)

ကုဋ္ဌာဂါရသုတ္တန်

ယော စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဧဝံ ဝဒေယျ “အဟံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ
ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ
အနဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ၊
ဒုက္ခနိရောဂေါမိနိံ ပဋိပဒံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ သမ္မာ
ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿာမိ”တိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ (သံ၊ ၃၊ ၃၉၄။)

ယော စ ခေါ် ဘိက္ခုဝေ ဧဝံ ဝဒေယျ “အဟံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခနိရောဂေါမိနိံ ပဋိပဒံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ သမ္မာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿာမိ”တိ ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ။ (သံ၊၃၊၃၉၄။)

တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ္ဋံ၊ ပစ္စိမာနိ ဝိဝဋ္ဋံ။ တေသု ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ၊ ဝိဝဋ္ဋေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။
(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၀၉။)

ဖလသမာပတ္တတ္ထိကေန ဟိ အရိယသာဝကေန ရဟောဂတေန ပဋိ-
သလ္လိနေန ဥဒယဗ္ဗယာဒိဝသေန သင်္ခါရာ ဝိပဿိတဗ္ဗာ။ တဿ ပဝတ္တာနု-
ပုဗ္ဗဝိပဿနဿ သင်္ခါရာရမ္မဏဂေါတြဘုဉာဏာနန္တရာ ဖလသမာပတ္တိဝသေန
နိရောဓေ စိတ္တံ အပေတိ။ ဖလသမာပတ္တိနိန္ဒတာယ စေတ္ထ သေက္ခဿာပိ
ဖလမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ န မဂ္ဂေါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၃၄၂။)

ဉာဏ်အရောင်အလင်းများအကြောင်း ပစ္စလာယမာနသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်

နော စေ တေ ဧဝံ ဝိဟရတော တံ မိဒ္ဓံ ပဟီယေထ၊ တတော တံ
မောဂ္ဂုလ္လာန အာလောကသညံ မနသိ ကရေယျာသိ၊ ဒိဝါသညံ အဓိဋ္ဌ-
ဟေယျာသိ၊ ယထာ ဒိဝါ တထာ ရတ္ထိံ ယထာ ရတ္ထိံ တထာ ဒိဝါ၊ ဣတိ
ဝိဝဋ္ဋေန စေတသာ အပရိယောနဒ္ဓေန သပ္ပဘာသံ စိတ္တံ ဘာဝေယျာသိ။
ဌာနံ ခေါ ပနေတံ ဝိဇ္ဇတိ၊ ယံ တေ ဧဝံ ဝိဟရတော တံ မိဒ္ဓံ ပဟီယေထ။
(အံ၊၂၊၄၆၃။)

ယထာ ဒိဝါ တထာ ရတ္ထိံ ယထာ ဒိဝါ အာလောကသညာ အဓိ-
ဋ္ဌတာ၊ တထာ နံ ရတ္ထိမ္ပိ အဓိဋ္ဌဟေယျာသိ။ ယထာ ရတ္ထိံ တထာ ဒိဝါတိ

၁၆ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ယထာ စ တေ ရတ္တိံ အာလောကသညာ အဓိဋ္ဌိတာ၊ တထာ နံ ဒိဝါပိ အဓိဋ္ဌဟေယျာသိ။ သပ္ပဘာသန္တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏတ္ထာယ သဟောဘာသံ။

(အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၇၄။)

သဟောဘာသန္တိ သဉာဏောဘာသံ။ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနအာလောကောပိ ဝါ ဟောတု ကသိဏာလောကောပိ ဝါ ပရိကမ္မာလောကောပိ ဝါ ဥပက္ကိလေသာလောကော ဝိယ သဗ္ဗေယံ အာလောကော ဉာဏသမုဋ္ဌာနောဝါတိ။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၇၅-၁၇၈။)

ဉာဏ်ရောင် (၄) မျိုး

ဝမ္မိတဋ္ဌာနဿ အန္တောယေဝ ရူပဂတံ ပဿိတဗ္ဗံ။ ရူပဂတံ ပဿတော ပနဿ ပရိကမ္မဿ ဝါရော အတိက္ကမတိ။ တတော အာလောကော အန္တရဇာယတိ။ တသ္မိံ အန္တရဟိတေ ရူပဂတမ္ပိ န ဒိဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၅၈။)

ပရိကမ္မဿ ဝါရော အတိက္ကမတိတိ က္လမ ပရိကမ္ပံ နာမ ယထာဝုတ္တကသိဏာရမ္မဏံ ဥပစာရဇ္ဈာနံ၊ တံ ရူပဂတံ ပဿတော န ပဝတ္တတိ။ ကသိဏာလောကဝသေန စ ရူပဂတဒဿနံ၊ ကသိဏာလောကော စ ပရိကမ္မဝသေနာတိ တဒုဘယမ္ပိ ပရိကမ္မဿ အပ္ပဝတ္တိယာ န ဟောတိ။ တေနာဟ “တတော အာလောကော အန္တရဇာယတိ၊ တသ္မိံ အန္တရဟိတေ ရူပဂတမ္ပိ န ဒိဿတိ” တိ။

ရူပဂတံ ပဿတော ပရိကမ္မဿ ဝါရော အတိက္ကမတိ၊ ပရိကမ္မမတိက္ကန္တဿ ကသိဏာရမ္မဏံ ဉာဏံ န ဟောတိတိ ရူပဂတံ န ဒိဿတိ။ (မဟာဋီ၊၂၊၆၂။)

အထာနေန ပုနပ္ပုနံ ပါဒကဇ္ဈာနမေဝ ပဝိသိတွာ တတော ဝုဋ္ဌာယ အာလောကော ဖရိတဗ္ဗော။ ဧဝံ အနုက္ကမေန အာလောကော ထာမဂတော ဟောတိတိ ဧတ္ထ အာလောကော ဟောတူတိ ယတ္တကံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ၊ တတ္ထ အာလောကော တိဋ္ဌတိယေဝ။ ဒိဝသမ္ပိ နိသီဒိတွာ ပဿတော

ရူပဒဿနံ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၅၈။)

ယတ္ထကံ ဌာနံ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ကသိဏံ ဝမိတံ၊ ထာမဂတဿ အာလော-
ကဿ တတ္ထကံ ဖရိတွာ အဝဋ္ဌာနံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၆၂။)

ဧဝံ အနုက္ကမေနာတိ ပုနပ္ပုနံ ပါဒကဇ္ဈာနံ သမာပဋိတွာ တတော
တတော ဝုဋ္ဌာယ အဘိဏှံ အာလောကဿ ဖရဏာဝသေန အာလောကော
ထာမဂတော ဟောတိ စိရဋ္ဌာယီ။ တထာ စ သတိ တတ္ထ သုစိရမ္ပိ ရူပဂတံ
ပဿတေဝ။ တေန ဝုတ္တံ **“ဧတ္ထ အာလောကော။ ပ ။ ဟောတိ”**တိ။
(မဟာဋီ၊ ၂၆၂။)

နိမိတ္တသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်

ယတော စ ဒေါ ဘိက္ခဝေ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တော ဘိက္ခု ကာလေန
ကာလံ သမာဓိနိမိတ္တံ မနသိကရောတိ၊ ကာလေန ကာလံ ပဂ္ဂဟနိမိတ္တံ
မနသိကရောတိ၊ ကာလေန ကာလံ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ မနသိကရောတိ။ တံ
ဟောတိ စိတ္တံ မုဒဉ္စ ကမ္မနိယဉ္စပဘာဿရဉ္စ၊ န စ ပဘင်္ဂီ။ သမ္မာသမာဓိယတိ
အာသဝါနံ ခယာယ။ (အံ၊ ၁၊ ၂၅၈။)

အဓိစိတ္တန္တိ သမထဝိပဿနာစိတ္တံ။ (အံ၊ ၄၊ ၂၂၂။)

ဧကောဒသမေပိ အဓိစိတ္တံ သမထဝိပဿနာစိတ္တမေဝ။ (အံ၊ ၄၊ ၂၂၂။)

ပဘဿရန္တိ ပဏှာရံ ပရိသုဒ္ဓိ။ (အံ၊ ၄၊ ၁၄၅။)

ပရိသုဒ္ဓေတိအာဒိသု ပန ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓေ။
ပရိသုဒ္ဓတ္တာယေဝ ပရိယောဒါတေ၊ ပဘဿရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၅။)

ပဘဿရန္တိ ပရိယောဒါတံ သဘာဝပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန။ (အံ၊ ၄၊ ၁၉၉။)

သဗ္ဗောယံ အာလောကော ဉာဏသမုဋ္ဌာနောဝ။ (အံ၊ ၄၊ ၁၇၈။)

ဉာဏ်ရောင်ဟူသည်မှာ

ဝိပဿနောဘာသောတိ ဝိပဿနာစိတ္တသမုဋ္ဌိတံ သသန္တတိပတိတံ ဥတုသမုဋ္ဌာနဉ္စ ဘာသုရံ ရူပံ။ တတ္ထ ဝိပဿနာစိတ္တသမုဋ္ဌိတံ ယောဂိနော သရီရဋ္ဌမေဝ ပဘဿရံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ၊ ဣတရံ သရီရံ မုဋ္ဌိတွာ ဉာဏာနုဘာဝါနုရူပံ သမန္တတော ပတ္ထရတိ၊ တံ တဿေဝ ပညာယတိ၊ တေန ဖုဋ္ဌောကာသေ ရူပဂတမ္ပိ ပဿတိ၊ ပဿန္တော စ စက္ခုဝိညာဏေန ပဿတိ၊ ဥဒါဟု မနောဝိညာဏေနာတိ ဝိမံသိတဗ္ဗန္တိ ဝဒန္တိ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုလာဘိနော ဝိယ တံ မနောဝိညာဏဝိညေယျမေဝါတိ ဝုတ္တံ (ယုတ္တံ) ဝိယ ဒိဿတိတိ။

(မဟာဋီ၊ ၂၂၄၂၈-၄၂၉။)

ပါရမီ၏စွမ်းအင်နှင့် သမာဓိစွမ်းအင်

သမာဟိတော ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ။ (အံ၊ ၃၊ ၂၅၉။)

မဟာဋီကာအပွင့်

ဩဘာသော မေဗ္ဗောတိ ကာရဏူပစာရေနာဟ။ ဤဒိသံ ဩဘာသံ ဝိဿဇေန္တော မမ အရိယမဂ္ဂေါတိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ၊ ၂၂၄၂၇။)

မုချနှင့် ဥပစာ

ကိံ ပန စိတ္တဿ ဝဏ္ဏော နာမ အတ္ထိတိ နတ္ထိ။ နိလာဒိနဉ္စိ အညတရ- ဝဏ္ဏံ ဝါ ဟောတု အဝဏ္ဏံ ဝါ (သုဝဏ္ဏံ ဝါ) ယံ ကိဉ္စိ ပရိသုဒ္ဓတာယ “ပဘဿရ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ (အံ၊ ၄၊ ၁၄၅။)

ပဘဿရတာဒယော နာမ ဝဏ္ဏဓာတုယံ လဗ္ဘနကဝိသေသာတိ အာဟ “ကိံ ပန စိတ္တဿ ဝဏ္ဏော နာမ အတ္ထိ”တိ။ ဣတရော အရူပတာယ “နတ္ထိ”တိ ပဋိက္ခိပိတွာ ပရိယာယကထာ အယံ တာဒိသဿ စိတ္တဿ ပရိသုဒ္ဓဘာဝနာဒီပနာယာတိ ဒဿေန္တော “နိလာဒိန”န္တိအာဒိမာဟ။ တထာ

ဟိ “သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ”တိ ဝုတ္တံ။
(အံ၊ဋီ၊၁၊၉၉-၁၀၀။)

“သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ”။
(ဒီ၊၁၊၇၆-၇၇။ မ၊၁၊၃၁၄-၃၁၅၊၃၄၆-၃၄၇။ ဝိ၊၁၊၅။)

မနောဒွါရ = ဘဝင်္ဂမနောအကြည်ဓာတ်

ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ။ (အံ၊၁၊၉။)

ပဘဿရန္တိ ပဏ္ဍရံ ပရိသုဒ္ဓံ။ စိတ္တန္တိ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၅။)

ဥပက္ကိလေသာလောက

တသ္မိံ ဥပ္ပန္နန္တ ယောဂါဝစရော “န ဝတ မေ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဧဝရူပေါ
ဩဘာသော ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗော၊ အဒ္ဓါ မဂ္ဂပ္ပတ္တောသ္မိံ ဖလပ္ပတ္တောသ္မိံ”တိ အမဂ္ဂမေဝ
“မဂ္ဂေါ”တိ၊ အဖလမေဝ စ “ဖလ”န္တိ ဂဏှာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၇၀။)

ယထာ စ ဩဘာသေ၊ ဧဝံ ဧတေသုပိ အညတရသ္မိံ ဥပ္ပန္နန္တ ယောဂါ-
ဝစရော “န ဝတ မေ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဧဝရူပံ ဉာဏံ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗံ၊ ဧဝရူပေါ ပီတိ၊
ပဿဒ္ဓိ၊ သုခံ၊ အဓိမောက္ခော၊ ပဂ္ဂဟော၊ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ဥပေက္ခာ၊ နိကန္တိ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗော၊
အဒ္ဓါ မဂ္ဂပ္ပတ္တောသ္မိံ ဖလပ္ပတ္တောသ္မိံ”တိ အမဂ္ဂမေဝ “မဂ္ဂေါ”တိ အဖလမေဝ
စ “ဖလ”န္တိ ဂဏှာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၇၃။)

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းမှ ဝိပဿနာသို့

ဒုတိယစတုက္က

- ၁။ ပီတိပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ၊
ပီတိပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။

၂၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၂။ သုခပဋိသံဝေဒီ ။ ပ ။

၃။ စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ ။ ပ ။

၄။ ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရံ ။ ပ ။ (သံ၊၃၊၂၇၉။ ဝိ၊၁၊၈၈။)

တတိယဓတုက္က

၁။ စိတ္တပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ၊

စိတ္တပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။

၂။ အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ ။ ပ ။

၃။ သမာဒဟံ စိတ္တံ ။ ပ ။

၄။ ဝိမောစယံ စိတ္တံ ။ ပ ။

အဿာသပဿာသေ နိဿာယ ဥပ္ပန္နနိမိတ္တမေတ္တ အဿာသ-
ပဿာသသာမညမေဝ ဝုတ္တံ၊ (မဟာဋီ၊၁၊၃၁၉။)

တာနိ ဝါ ပန ဈာနာနိ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဠာယ ဈာနသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ
ခယတော ဝယတော သမ္ပဿတော ဝိပဿနာက္ခဏေ လက္ခဏပဋိဝေဓေန
ဥပ္ပဇ္ဇတိ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ။ ဧဝံ ဥပ္ပန္နာယ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာယ
ဝသေနပိ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမံ အာဒဟန္တော သမံ ဌပေန္တော “သမာဒဟံ
စိတ္တံ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ”တိ ဝုစ္စတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၈၁။)

ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာတိ ခဏမတ္တဋ္ဌိတိကော သမာဓိ။ သောပိ ဟိ
အာရမ္မဏေ နိရန္တရံ ဧကာကာရေန ပဝတ္တမာနော ပဋိပက္ခေန အနဘိဘူတော
အပ္ပိတော ဝိယ စိတ္တံ နိစ္စလံ ဌပေတိ။ တေန ဝုတ္တံ “**ဧဝံ ဥပ္ပန္နာယာ**”တိ-
အာဒိ။ (မဟာဋီ၊၁၊၃၄၂။)

စတုတ္ထစတုက္က

- ၁။ အနိစ္စာနုပဿီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ၊
အနိစ္စာနုပဿီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
- ၂။ ဝိရာဂါနုပဿီ ။ ပ ။
- ၃။ နိရောဓာနုပဿီ ။ ပ ။
- ၄။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ ။ ပ ။

ယသ္မာ ပနေတ္ထ ဣဒမေဝ စတုက္ကံ အာဒိကမ္ပိကဿ ကမ္မဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ။ ဣတရာနိ ပန တီဏိ စတုက္ကာနိ ဧတ္ထ ပတ္တဇ္ဈာနဿ ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မာနုပဿနာဝသေန ဝုတ္တာနိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၆၉။)

အနိစ္စန္တိ ပဉ္စက္ခန္ဓာ - (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၈၁။)

အာနာပါနဿတိ ဘိက္ခဝေ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ပရိပူရေန္တိ၊ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ပရိပူရေန္တိ၊ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ ဝိဇ္ဇာ-ဝိမုတ္တိံ ပရိပူရေန္တိ။ (မ၊ ၃၊ ၁၂၄။)

ဖားအောက်တောရဆရာတော်

စိတ္တလတောင်ကျောင်း
ဖားအောက်တောရ

ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၆၇ - ခုနှစ်

သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း (ခ)

ပဋိကူလမနသိကာရ အရိုးစွဲကမ္မဋ္ဌာန်း

လမ်း (၃) သွယ်

ကောဠာသာနံ ပဂုဏကာလတော ပဋ္ဌာယ တီသု မုခေသု ဧကေန မုခေန ဝိမုစ္စိဿတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝဏ္ဏတော ဝါ ပဋိကူလတော ဝါ သုညတော ဝါ ဥပဋ္ဌာတိ။ ပ ။ အာကင်္ခမာနဿ ဝဏ္ဏတော အာကင်္ခမာနဿ ပဋိကူလ-
တော အာကင်္ခမာနဿ သုညတော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဥပဋ္ဌဟိဿတိယေဝ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၂-၂၄၃။)

ပဋိကူလမနသိကာရ

ဧတ္ထ ပန အတ္တနော ဇီဝမာနကသရီရေ ပဋိကူလန္တိ ပရိကမ္ပံ ကရော-
န္တဿ အပ္ပနာပိ ဥပစာရမ္ပိ ဇာယတိ။ ပရဿ ဇီဝမာနကသရီရေ ပဋိကူလန္တိ
မနသိကရောန္တဿ နေဝ အပ္ပနာ ဇာယတိ။ န ဥပစာရံ။ နနု စ ဒေသသု
အသုဘေသု ဥဘယမ္ပေတံ ဇာယတီတိ။ အာမ ဇာယတိ။ တာနိ ဟိ အနုပါ-
ဒိန္နကပက္ခေ ဌိတာနိ၊ တဿှာ တတ္ထ အပ္ပနာပိ ဥပစာရမ္ပိ ဇာယတိ။ ဣဒံ ပန
ဥပါဒိန္နကပက္ခေ ဌိတံ၊ တေနေဝေတ္ထ ဥဘယမ္ပေတံ န ဇာယတိ။ အသုဘာ-
နုပဿနာသင်္ခါတာ ပန ဝိပဿနာဘာဝနာ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၈။)

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်

တတ္ထ ကေသာဒီနံ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနဒိသောကာသပရိစ္ဆေဒဝသေန ဥပ-
ဋ္ဌာနံ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ။ သဗ္ဗကာရတော ပဋိက္ကုလဝသေန ဥပဋ္ဌာနံ ပဋိဘာဂ-
နိမိတ္တံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၅၇။)

ပီတိ သောမနဿ

“အဒ္ဓါ ဣမာယ ပဋိပဒါယ ဇရာမရဏမှာ ပရိမုစ္စိသာမိ”။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၈၈။)

အဇ္ဈတ္တ - ဗဟိဒ္ဓ

သစေ ပန ဗဟိဒ္ဓါပိ မနသိကာရံ ဥပသံဟရတိ၊ အထဿ ဧဝံ သဗ္ဗ-
ကောဋ္ဌာသေသု ပါကဋီဘူတေသု အာဟိဏ္ဏန္တ မနုဿတိရုစ္ဆာနာဒယော
သတ္တာကာရံ ဝိဇဟိတွာ ကောဋ္ဌာသရာသိဝသေန ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ တေဟိ စ
အဇ္ဈောဟရိယမာနံ ပါနဘောဇနာဒိ ကောဋ္ဌာသရာသိမ္ပိ ပက္ခိပိယမာနမိဝ
ဥပဋ္ဌာတိ။ အထဿ အနုပုဗ္ဗမုစ္စနာဒိဝသေန ပဋိက္ကုလာ ပဋိက္ကုလာတိ ပုနပ္ပုနံ
မနသိကရောတော အနုက္ကမေန အပ္ပနာ ဥပပုဇ္ဇတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၂၃၆-၂၃၇။)

ကသ္မိဏ်း (၁၀) ပါး - သမာပတ် (၈) ပါး

အဘိဘာယတနချာန်

အဘိဘာယတနာနိတိ အဘိဘဝနကာရဏာနိ။ ကိံ အဘိဘဝန္တိ?
ပစ္စနိကဓမ္မေပိ အာရမ္မဏာနိပိ။ တာနိ ဟိ ပဋိပက္ခဘာဝေန ပစ္စနိကဓမ္မေ
အဘိဘဝန္တိ၊ ပုဂ္ဂလဿ ဉာဏုတ္တရိယတာယ အာရမ္မဏာနိ။

(ဒီဋ္ဌ၊ ၂၁၅၁။ မဋ္ဌ၊ ၃၁၇၇။ အံဋ္ဌ၊ ၃၂၄၃။)

အဇ္ဈတ္တနှင့် ဗဟိဒ္ဓ

အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနိ။ (ဒီ၊ ၂၂၉၂။)

အဇ္ဈတ္တရူပါနိ အနဘိဘဝနိယတော။ တတ္ထ ဝါ ဣဓ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါရူပါနေဝ အဘိဘဝိတဗ္ဗာနိ။ တသ္မာ တာနိ နိယမတော ဝတ္တဗ္ဗာနိတိ တကြပိ ဣဓပိ ဝုတ္တာနိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၃၄။)

အဇ္ဈတ္တရူပါနံ အနဘိဘဝနိယတာ စ ဗဟိဒ္ဓါရူပါနံ ဝိယ အဝိဘူတတ္တာ။
(မူလဋီ၊ ၁၊ ၁၀၆။)

အဝိဘူတတ္တာတိ ဣဒံ ဉာဏုတ္တရာနံ သဟ နိမိတ္တုပ္ပါဒနေန အပ္ပနာ-
နိဗ္ဗတ္တနံ အာရမ္မဏဿ အဘိဘဝေါ န သုဠု ဝိဘူတဘာဝမန္တရေန သမ္ဘဝ-
တိတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ (အနုဋီ၊ ၁၊ ၁၀၄။)

အဇ္ဈတ္တရူပေ ပရိကမ္မဝသေန အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ နာမ ဟောတိ။
(ဒီဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၅၁။)

တတ္ထ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီတိ အလာဘိတာယ ဝါ အနတ္ထိကတာယ
ဝါ အဇ္ဈတ္တရူပေ ပရိကမ္မသညာဝိရဟိတော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၃၃။)

အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ (အရူပသညီ) ဧကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ
ပရိတ္တာနိ (အပ္ပမာဏာနိ) သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ။
(ဒီ၊ ၂၂၉၂။ အံ၊ ၁၊ ၁၂၅-၁၂၆။ အဘိ၊ ၁၊ ၅၅-၅၆။)

ဩဒါတကသိုဏ်းသို့

ဧတဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ ဣမေသံ အဋ္ဌန္တံ အဘိဘာယတနာနံ၊ ယဒိဒံ အဇ္ဈတ္တံ
အရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ ဩဒါတာနိ ဩဒါတဝဏ္ဏာနိ

ဩဒါတနိဒဿနာနိ ဩဒါတာနိဘာသာနိ၊ တာနိ အဘိဘုယျ “ဇာနာမိ ပဿာမိ” တိ ဧဝံ သညီ ဟောတိ။ (အံ၊၃၊၃၀၆။ ပထမကောသလသုတ်။)

ပထဝီကသိုဏ်း = မြေကသိုဏ်း

တတ္ထ ယေန အတိတဘဝေပိ သာသနေ ဝါ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဝါ ပဗ္ဗဇိတွာ ပထဝီကသိဏေ စတုက္ကပဉ္စကဏ္ဍာနာနိ နိဗ္ဗတ္တိတပုဗ္ဗာနိ၊ ဧဝရူပဿ ပုညဝတော ဥပနိဿယသမ္ပန္နဿ အကတယ ပထဝိယာ ကသိတဋ္ဌာနေ ဝါ ခလမဏ္ဍလေ ဝါ နိမိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၂၀။)

အရုဏဝဏ္ဏာယ မတ္တိကာယ ကသိဏံ ကာတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၂၀။)

န ဝဏ္ဏော ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗော၊ န လက္ခဏံ မနသိကာတဗ္ဗံ။ အပိ စ ဝဏ္ဏံ အမုဉ္ဇိတွာ နိဿယသဝဏ္ဏံ ကတွာ ဥဿဒဝသေန ပဏ္ဏတ္တိဓမ္မေ စိတ္တံ ပဋ္ဌပေတွာ မနသိကာတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၁၂၂။)

အာပေါကသိုဏ်း = ရေကသိုဏ်း

န ဝဏ္ဏော ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗော၊ န လက္ခဏံ မနသိကာတဗ္ဗံ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၆၅။)

အရောဋ်နှင့် လက္ခဏာကို နှလုံးမသွင်းပါနှင့်

ဝဏ္ဏော န ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗော၊ ဥဏှတ္တဝသေန လက္ခဏံ န မနသိကာ-
တဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၆၆။)

ဝါယောကသိုဏ်း = လေကသိုဏ်း

ဝါယောကသိဏံ ဘာဝေတုကာမေနာပိ ဝါယုသ္မိံ နိမိတ္တံ ဂဏှိတဗ္ဗံ။
တဉ္စ ခေါ ဒိဋ္ဌဝသေန ဝါ ဖုဋ္ဌဝသေန ဝါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၆၇။)

အရှုပါဝစရချာန်ပို့င်း

အာကာသာနဉ္စာယတနချာန်

အထူးမှာထားချက်

သဗ္ဗသော ရူပသညာနံ သမတိက္ကမာ ပဋိယသညာနံ အတ္တင်္ဂမာ နာနတ္ထသညာနံ အမနသိကာရာ ‘အနန္တော အာကာသော’တိ အာကာသာ- နဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇေ ဝိဟရတိ။ (အဘိ၊၂၊၂၅၄။ ဒီ၊၂၆၀။)

ဝိညာဏဉ္စာယတနချာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နေသူ

သဗ္ဗသော အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မ “အနန္တံ ဝိညာဏ”န္တိ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇေ ဝိဟရတိ။ (အဘိ၊၂၊၂၅၄။ ဒီ၊၂၆၀။)

အာကိဉ္စညာယတနချာန်သို့ ဆိုက်ပြီ

သဗ္ဗသော ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္မ “နတ္ထိ ကိဉ္စိ”တိ အာ- ကိဉ္စညာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇေ ဝိဟရတိ။ (အဘိ၊၂၊၂၅၄။ ဒီ၊၂၆၀။)

နေဝသညာနာသညာယတနချာန်သို့ ဆိုက်ပြီ

ဧတ္တာဝတာ စေသ “သဗ္ဗသော အာကိဉ္စညာယတနံ သမတိက္ကမ္မ နေဝသညာနာသညာယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇေ ဝိဟရတိ”တိ ဝုစ္စတိ။ (အဘိ၊၂၊၂၅၄။ ဒီ၊၂၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၃၂၉။)

ငြိမ်သက်ပါ၏ မွန်မြတ်ပါ၏

သန္တတော မနသိ ကရောတီတိ “သန္တာ ဝတာယံ သမာပတ္တိ၊ ယတြ ဟိ နာမ နတ္ထိဘာဝမ္ပိ အာရမ္မဏံ ကရိတ္တာ ဌဿတီ”တိ ဧဝံ သန္တာရမ္မဏတာယ တံ သန္တာတိ မနသိ ကရောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၃၂၉။)

ခတ္တရာရက္ခကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဗြဟ္မဝိဟာရကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း - မေတ္တာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း

သဗ္ဗာ ဒိသာ အနုပရိဂမ္မ စေတသာ၊
နေဝဇ္ဈဂါ ပိယတရမတ္တနာ ကွစိ။
ဧဝံ ပိယော ပုထု အတ္တာ ပရေသံ၊
တသ္မာ န ဟိံသေ ပရမတ္တကာမော။ (သံ၊၁၊၇၅။ ခု၊၁၊၁၃၃။)

- ၁။ အဟံ အဝေရော ဟောမိ၊
- ၂။ အဗျာပဇ္ဇော ဟောမိ၊
- ၃။ အနိယော ဟောမိ၊
- ၄။ သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရာမိ။

ပိယဂရုဘာဝနိယ လိင်တူပုဂ္ဂိုလ်

- အယံ သပ္ပုရိသော ၁။ အဝေရော ဟောတု၊
- ၂။ အဗျာပဇ္ဇော ဟောတု၊
- ၃။ အနိယော ဟောတု၊
- ၄။ သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရတု။

ဧဝရူပေ စ ပုဂ္ဂလေ ကာမံ အပ္ပနာ သမ္ပဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၈၉။)

ဈာနစိတ္တံ ဥပနေတဗ္ဗံ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ၊၁၊၃၅၄။)

ဘာဝေန္နေန စ ဧကေကသ္မိံ ကောဋ္ဌာသေ မုဒုံ ကမ္မနိယံ စိတ္တံ ကတွာ
တဒနန္တရေ တဒနန္တရေ ဥပသံဟရိတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၈၉။)

တေန ဝုတ္တံ “တဒနန္တရေ တဒနန္တရေ ဥပသံဟရိတဗ္ဗံ”န္တိ၊ ဈာနစိတ္တံ
ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ၊၁၊၃၅၄။)

၂၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

သီမာသမ္ဘေဒ = ပုဂ္ဂိုလ်အပိုင်းအခြားကို ဖြိုဖျက်ခြင်း

အထာနေန ပုနပ္ပုနံ မေတ္တာယန္တေန အတ္တနိ ပိယပုဂ္ဂလေ မဇ္ဈတ္တေ ဝေရီပုဂ္ဂလေတိ စတူသု ဇနေသု သမစိတ္တတံ သမ္မာဒေန္တေန သီမာသမ္ဘေဒေါ ကာတဗော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၀၀။)

သမစိတ္တတန္တိ ဟိတူပသံဟာရေန သမာနစိတ္တတံ။ သီမာသမ္ဘေဒေါ သာ ဧဝ သမစိတ္တတာ။ (မဟာဋီ၊ ၁၃၆၂။)

တမ္ပိ အပ္ပနာပုတ္တစိတ္တဿေဝ သမ္ပဇ္ဇတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၀၂။)

အနောဓိသောပရဏာ မေတ္တာ ဧတောဝိမုတ္တိ (၅) မျိုး

- ၁။ သဗ္ဗေ သတ္တာ
- ၂။ သဗ္ဗေ ပါဏာ
- ၃။ သဗ္ဗေ ဘူတာ
- ၄။ သဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလာ
- ၅။ သဗ္ဗေ အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာ

ဩဇိသောပရဏာ မေတ္တာ ဧတောဝိမုတ္တိ (၇) မျိုး

- ၁။ သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော
- ၂။ သဗ္ဗေ ပုရိသာ
- ၃။ သဗ္ဗေ အရိယာ
- ၄။ သဗ္ဗေ အနရိယာ
- ၅။ သဗ္ဗေ ဒေဝါ
- ၆။ သဗ္ဗေ မနုဿာ
- ၇။ သဗ္ဗေ ဝိနိပါတိကာ

မေတ္တာပွားပုံစနစ်

- ၁။ သဗ္ဗေ သတ္တာ (က) အဝေရာ ဟောန္တူ။
- (ခ) အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တူ။
- (ဂ) အနိယာ ဟောန္တူ။
- (ဃ) သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တူ။

ဒိသာဖရဏာ မေတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိ (၁၀) မျိုး

သော မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာ ပိဟရတိ။ တထာ ဒုတိယံ။ တထာ တတိယံ။ တထာ စတုတ္ထံ။ ဣတိ ဥဒ္ဓမမော တိရိယံ သဗ္ဗမိ သဗ္ဗတ္တတယ သဗ္ဗာဝန္တံ လောကံ မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ပိပုလေန မဟဂ္ဂတေန အပ္ပမာဏေန အဝေရေန အဗျာပဇ္ဇေန ဖရိတွာ ပိဟရတိ။ (ဒီ၊ ၁၊ ၂၃၄။)

မေတ္တာအကျိုး (၁၀) ပါး

မေတ္တာယ ဘိက္ခဝေ စေတောဝိမုတ္တိယာ အာသေဝိတာယ ဘာဝိ- တာယ ဗဟုလိကတာယ ယာနိကတာယ ဝတ္ထုကတာယ အနုဋ္ဌိတာယ ပရိစိတာယ သုသမာရဒ္ဓါယ ဧကာဒသာနိသံသာ ပါဠိကင်္ခါ။ -

ကတမေ ဧကာဒသ - သုခံ သုပတိ၊ သုခံ ပဋိဗုဇ္ဈတိ၊ န ပါပကံ သုပိနံ ပဿတိ၊ မနုဿာနံ ပိယော ဟောတိ၊ အမနုဿာနံ ပိယော ဟောတိ၊ ဒေဝတာ ရက္ခန္တိ၊ နာဿ အဂ္ဂိ ဝါ ဝိသံ ဝါ သတ္တံ ဝါ ကမတိ၊ တုဝဋ် စိတ္တံ သမာဓိယတိ၊ မုခဝဏ္ဏော ဝိပုသီဒတိ၊ အသမ္မုဇ္ဇော ကာလံ ကရေတိ၊ ဥတ္တရိ အပ္ပဋိဝိဇ္ဇန္တော ဗြဟ္မလောကူပဂေါ ဟောတိ။ (အံ၊ ၃၊ ၅၄၂။)

ကရုဏာဘာဝနာ

အယံ သပ္ပရိသော ဒုက္ခာ မုစ္စတု . . . ။

မုဒိတာဘာဝနာ

အယံ သပ္ပရိသော ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆတူ . . . ။

ဥပေက္ခာဘာဝနာ

- ၁။ သုခိတာ ဟောန္တူ
- ၂။ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တူ
- ၃။ ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တူ
- ၄။ အယံ သပ္ပရိသော ကမ္မဿကော။

လက္ခဏာ - ရသ - ပစ္စုပဋ္ဌာန် - ပဒဋ္ဌာန်

- ၁။ ဟိတာကာရပုပ္ဖိလက္ခဏာ မေတ္တာ၊
- ၂။ ဟိတူပသံဟာရရသာ၊
- ၃။ အာယာတဝိနယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ သတ္တာနံ မနာပဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။
ဗျာပါဒူပသမော ဧတိဿာ သမ္ပတ္တိ၊ သိနေဟသမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၁၁။)
- ၁။ ဒုက္ခာပနယနာကာရပုပ္ဖိလက္ခဏာ ကရုဏာ၊
- ၂။ ပရဒုက္ခာသဟနရသာ၊
- ၃။ အဝိဟိသာပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဒုက္ခာဘိဘူတာနံ အနာထဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။
ဝိဟိသူပသမော တဿာ သမ္ပတ္တိ၊ သောကသမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၁၁။)
- ၁။ ပမောဒနလက္ခဏာ မုဒိတာ၊
- ၂။ အနိဿာယနရသာ၊

၃။ အရတိဝိယာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ သတ္တာနံ သမ္ပတ္တိဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။

အရတိဝူပသမော တဿာ သမ္ပတ္တိ၊ ပဟာသသမ္ပဝေါ ဝိပတ္တိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၁၁။)

၁။ သတ္တေသု မဇ္ဈတ္တာကာရပုဝတ္တိလက္ခဏာ ဥပေက္ခာ၊

၂။ သတ္တေသု သမဘာဝဒဿနရသာ၊

၃။ ပဋိယာနုနယဝူပသမပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ “ကမ္မဿကာ သတ္တာ၊ တေ ကဿ ရှုစိယာ သုခိတာ ဝါ ဘဝိဿန္တိ၊
ဒုက္ခတော ဝါ မုစ္စိဿန္တိ၊ ပတ္တသမ္ပတ္တိတော ဝါ န ပရိဟာယိဿန္တိ”တိ
ဧဝံ ပဝတ္တကမ္မဿကတာဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။

ပဋိယာနုနယဝူပသမော တဿာ သမ္ပတ္တိ၊ ဂေဟသိတာယ
အညာဏုပေက္ခာယ သမ္ပဝေါ ဝိပတ္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၁၁-၂၁၂။)

ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်မှု

၁။ နိဿရဏဥေတံ အာဝုသော ဗျာပါဒဿ ယဒိဒံ မေတ္တာ စေတော-
ဝိမုတ္တိ။

၂။ နိဿရဏဥေတံ အာဝုသော ဝိဟေသာယ ယဒိဒံ ကရုဏာ စေတော-
ဝိမုတ္တိ။

၃။ နိဿရဏဥေတံ အာဝုသော အရတိယာ ယဒိဒံ မုဒိတာ စေတော-
ဝိမုတ္တိ။

၄။ နိဿရဏဥေတံ အာဝုသော ရာဂဿ ယဒိဒံ ဥပေက္ခာ စေတော-
ဝိမုတ္တိ။ (ဒီ၊ ၃၊ ၂၀၅-၂၀၆။ အံ၊ ၂၊ ၂၅၇။)

ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း

အာရကတ္တာ ဟတတ္တာ စ၊ ကိလေသာရီန သော မုနိ။
ဟတသံသာရစက္ကာရော၊ ပစ္စယာဒီန စာရဟော။
န ရဟော ကရောတိ ပါပါနိ၊ အရဟံ တေန ဝုစ္စတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၉၅။)

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း

ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ ဝိရူပံ ဝိဘန္တံ ဘေရဝဒဿနံ ဟုတ္တာ ဥပဋ္ဌာတိ။ ပဋိဘာဂ-
နိမိတ္တံ ပန ယာဝဒတ္တံ ဘူဠိတွာ နိပန္နော ထူလင်္ဂပစ္စင်္ဂပုရိသော ဝိယ။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၈၃-၁၈၄။)

မရဏဿတိ = မရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း

တတ္ထ မရဏန္တိ ဧကဘဝပရိယာပန္နဿ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ ဥပစ္ဆေဒေါ။
ပ ။ ဣတိ ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒသင်္ခါတဿ မရဏဿ သရဏံ မရဏဿတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၂၂။)

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပသေယျ သရီရံ သိဝထိ-
ကာယ ဆဉ္စိတံ ဧကာဟမတံ ဝါ ဒွိဟမတံ ဝါ တိဟမတံ ဝါ ဥဒ္ဓါမာတကံ
ဝိနီလကံ ဝိပုဗ္ဗကဇာတံ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ “အယမ္ပိ
ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတိတော”တိ။ (မ၊၁၊၇၃။)

တဿှာ တတ္ထ တတ္ထ ဟတမတသတ္ထေ ဩလောကေတွာ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ-
သမ္ပတ္တိနံ သတ္တာနံ မတာနံ မရဏံ အာဝဇ္ဇေတွာ သတိဉ္စ သံဝေဂဉ္စ ဉာဏဉ္စ
ယောဇေတွာ “မရဏံ ဘဝိဿတိ”တိအာဒိနာ နယေန မနသိကာရော
ပဝတ္ထေတဗျော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၂၃။)

- ၁။ မရဏံ မေ ဓုဝံ၊ ဇီဝိတံ မေ အဓုဝံ။
- ၂။ မရဏံ မေ ဘဝိဿတိ။
- ၃။ မရဏပရိယောသာနံ မေ ဇီဝိတံ။
- ၄။ မရဏံ မရဏံ

ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ပြတ်စဲမှု

ဇီဝိတိန္ဒြေယူပစ္စေဒသင်္ခါတဿ မရဏဿ သရဏံ မရဏဿတိ။

အသုဘာ ဘာဝေတဗ္ဗာ ရာဂဿ ပဟာနာယ၊

မေတ္တာ ဘာဝေတဗ္ဗာ ဗျာပါဒဿ ပဟာနာယ၊

အာနာပါနဿတိ ဘာဝေတဗ္ဗာ ဝိတက္ကပုစ္ဆေဒါယ။

(အံ၊၃၊၁၆၉။ ၂ဒါန၊၁၂၀ - မေယိယသုတ္တန်။)

ဖားအောက်တောရဆရာတော်

စိတ္တလတောင်ကျောင်း

ဖားအောက်တောရ

ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၆၇ - ခုနှစ်

ရှုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်းနည်း

ဒုဝိဇ္ဇေ ကမ္မဋ္ဌာန် - ရူပကမ္မဋ္ဌာန် အရူပကမ္မဋ္ဌာန်၌။ ရူပပရိဂ္ဂဟော အရူပပရိဂ္ဂဟောတိပိ ဧတဒေဝ ဝုစ္စတိ။ တတ္ထ ဘဂဝါ ရူပကမ္မဋ္ဌာန် ကထေန္တော သင်္ခေပမနသိကာရဝသေန ဝါ ဝိတ္ထာရမနသိကာရဝသေန ဝါ စတုဓာတု-ဝဝတ္ထာန် ကထေသိ။ (အဘိဋ္ဌ၊၂၂၅၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၈၀။ ဒီဋ္ဌ၊၂၊၃၁၄။)

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကမ္မမေဝ ကာယံ ယထာဋ္ဌိတံ ယထာ-ပဏိဟိတံ ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ “အတ္ထိ ကမ္မသ္မိံ ကာယေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတု တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတု”တိ။ (မ၊၁၊၇၃။)

ဝ-လုံးတန်းက ခပါ

သမာဟိတော ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ။ (အံ၊၃၊၂၅၉။)

တံ တံ အန္တရာနုသာရိနာ ဉာဏဟထေေန ဝိနိဗ္ဗုဒ္ဓိတွာ ဝိနိဗ္ဗုဒ္ဓိတွာ . . . (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၃၄၇။)

သကလမ္ပိ အတ္တနော ရူပကာယံ အာဝဇ္ဇေတွာ၊ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၃၄၆။)

(ခ) ဓာတ်များကို တစ်နေရာမှတစ်နေရာသို့ ရောက်အောင် ဆွဲချခြင်း

ရူပနဗ္ဗေတ္တ သီတာဒိဝိရောဓိပစ္စယသန္နိပါတေ ဝိသဒိသုပ္ပတ္တိ။

(ဂ) မာ-ကြမ်း-လေး - ပျော့-ချော-ပေါ့

ထဒ္ဒဘာဝေါ ဝါ ခရဘာဝေါ ဝါ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၄၆။)

ကက္ခဠံ မုဒုကံ သဏှံ ဖရသံ (သုခသမ္မဿံ ဒုက္ခသမ္မဿံ) ဂရုကံ လဟုကံ။ (အဘိ၊ ၁၁၇၀။)

ကက္ခဠန္တိ ထဒ္ဒံ။ မုဒုကန္တိ အထဒ္ဒံ။ သဏှန္တိ မဠံ။ ပရုသန္တိ ခရံ။ သုခ-
သမ္မဿန္တိ သုခဝေဒနာပစ္စယံ ကုဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒုက္ခသမ္မဿန္တိ ဒုက္ခဝေဒနာ-
ပစ္စယံ အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဂရုကန္တိ ဘာရိယံ။ လဟုကန္တိ အဘာရိယံ။ သလ္လဟု-
ကန္တိ အထော။ ဧတ္ထ စ “ကက္ခဠံ မုဒုကံ သဏှံ ဖရသံ ဂရုကံ လဟုကံ”န္တိ
ပဒေဟိ ပထဝီဓာတု ဧဝ ဘာဇိတာ။ (အဘိ၊ ၁၂၄၆။)

လှိုက်နာရမည့် ခဏ်းကမ်းများ

ဧဝံ မနသိ ကရောန္တေန ဟိ အနုပုဗ္ဗတော၊ နာတိသီဃတော၊ နာတိ-
သဏှိကတော၊ ဝိက္ခေပပဋိဗာဟနတော၊ ပဏ္ဏတ္တိသမတိက္ကမနတော၊ အနုပ-
ဋ္ဌာနမုဂ္ဂနတော၊ လက္ခဏတော၊ တယော စ သုတ္တန္တာတိ ကုမေဟိ ဒသဟာ-
ကာရေဟိ မနသိကာရကောသလ္လံ အနုဋ္ဌာတဗ္ဗံ။ (မဟာဋီ၊ ၁၄၃၄။)

၄။ ဝိက္ခေပပဋိဗာဟနတော

= အပြင်အာရုံသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်မှုကို တားမြစ်ရမည့်

ဗဟိဒ္ဓါ ဝိက္ခေပေ ဟိ သတိ ကမ္မဋ္ဌာနာ ပရိဟာယတိ ပရိဓံသတိ။

(မဟာဋီ၊ ၁၄၃၄။)

ဧကပဒိကမဂ္ဂဂါမိ ပုရိသော စေတ္ထ နိဒဿေတဗ္ဗော။ (မဟာဋီ၊ ၁၄၃၄။)

၃၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၇။ လက္ခဏာတော = သဘာဝလက္ခဏာကို ဦးစားပေး ရှုပါ

သစေ ပန ဗဟိဒ္ဓါပိ မနသိကာရံ ဥပသံဟရတိ၊ အထဿ အာဟိဏ္ဏန္တာ မနုဿတိရစ္ဆာနာဒယော သတ္တာကာရံ ဝိဇေတိတွာ ဓာတုသမူဟဝသေနေဝ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ တေဟိ ကရိယမာနာ ကိရိယာ ဓာတုမယေန ယန္တေန ပဝတ္ထိယ-မာနာ ဟုတ္တာ ဥပဋ္ဌာတိ၊ တေဟိ အဇ္ဈောဟရိယမာနံ ပါနဘောဇနာဒိ ဓာတု-သင်္ဃာတေ ပက္ခိပ္ပမာနော ဓာတုသင်္ဃာတော ဝိယ ဥပဋ္ဌာတိ။

(မဟာဋီ၊ ၁၄၃၄-၄၃၅။)

- ၈။ အဓိစိတ္တသုတ္တန် (= နိမိတ္တသုတ္တန်) (အံ၊ ၁၊ ၂၅၈။)
- ၉။ အနုတ္တရသီတိဘာဝသုတ္တန် (အံ၊ ၂၊ ၃၉။)
- ၁၀။ ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ္တန် (သံ၊ ၃၊ ၇၁-၇၃။)

ဣန္ဒြေ (၅) ပါး ညီမျှအောင် ကျင့်ပုံ

ဗလဝပညော မန္ဓသဒ္ဓေါ ကေရာဋီကပက္ခံ ဘဇတိ၊ ဘေသဇ္ဇသမုဋ္ဌိ-တော ဝိယ ရောဂေါ အတေကိစ္ဆော ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၆။)

အရောင်အလင်းနှင့် ဥပစာရသမာဓိနယ်မြေ

တဿေဝံ ဝါယမမာနဿ နစိရေနေဝ ဓာတုပုဘေဒါဝဘာသန-ပညာပရိဂ္ဂဟိတော သဘာဝဓမ္မာရမ္မဏတ္တာ အပ္ပနံ အပ္ပတ္တော ဥပစာရမတ္တော သမာဓိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၄၇။)

ထပ်မံရှင်းလင်းချက်များ

စက္ခာဒိပဉ္စဝိခံ ရူပါဒိနံ ဂဟဏပစ္စယဘာဝေန အာဒါသတလံ ဝိယ ဝိပ္ပသန္ဓတ္တာ ပသာဒရူပံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၁။)

အခက်အခဲများ

အထ အာကာသဓာတ် ကသွာ ဝိတ္ထာရေသီတိ။ ဥပါဒါရူပဒဿနတ္ထံ။
ဟေဋ္ဌာ ဟိ စတ္တာရိ မဟာဘူတာနေဝ ကထိတာနိ၊ န ဥပါဒါရူပံ။ တသွာ
က္ကမိနာ မုခေန တံ ဒဿေတုံ အာကာသဓာတ် ဝိတ္ထာရေသီ။ အပိစ အဇ္ဈ-
တ္တိကေန အာကာသေန ပရိစ္ဆိန္နရူပမ္ပိ ပါကဋံ ဟောတိ။

အာကာသေန ပရိစ္ဆိန္နံ၊ ရူပံ ယာတိ ဝိဘူတတံ။
တဿေဝံ အာဝိဘာဝတ္ထံ၊ တံ ပကာသေသိ နာယကော။
(မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၉၇။)

ဟေဋ္ဌာ စတ္တာရိ မဟာဘူတာနေဝ ကထိတာနိ၊ န ဥပါဒါရူပန္တိ တဿ
ပနေတ္ထ လက္ခဏာဟာရနယေန အာကာသဒဿနေန ဒဿိတတာ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနာဟ “က္ကမိနာ မုခေန တံ ဒဿေတုံ”န္တိ။ န ကေဝလံ
ဥပါဒါရူပဂုဏဒဿနတ္ထမေဝ အာကာသဓာတ် ဝိတ္ထာရိတာ၊ အထ ခေါ
ပရိဂ္ဂဟသုခတာယပိတိ ဒဿေန္တော “အပိစ”တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပရိစ္ဆိန္နိ-
တဗ္ဗဿ ရူပဿ နိရဝသေသပရိယာဒါနတ္ထံ “အဇ္ဈတ္တိကေနာ”တိ ဝိသေသန-
မာဟ။ အာကာသေနာတိ အာကာသဓာတ်ယာ ဂဟိတာယ။ ပရိစ္ဆိန္နရူပန္တိ
တာယ ပရိစ္ဆိန္နိတကလာပဂတမ္ပိ ပါကဋံ ဟောတိ၊ ဝိဘူတံ ဟုတ္တာ ဥပဋ္ဌာတိ။
(မ၊ဋ္ဌိ၊၂၊၆၃။)

အကြည်ဓာတ် (၆) ပါး

စက္ခာဒိပဉ္စဝိမံ ရူပါဒိနံ ဂဟဏပစ္စယဘာဝေန အာဒါသတလံ ဝိယ
ဝိပွသန္တတ္တာ ပဿာဒရူပံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၈၁။)
ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ။ (အံ၊၁၊၉။)
သဘာဝေါ ဝါယံ စိတ္တဿ ပဏ္ဍရတာ။ (မူလဋီကာ၊၁၊၁၂၅။)

ရုပ်ကလာပ်များကို ဓာတ်ခွဲပါ

ဥပစာရသမာဓိတိ စ ရုဇ္ဈိဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အပ္ပနံ ဟိ ဥပေစ္စ စာရီ
သမာဓိ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာ စေတ္ထ နတ္ထိ။ တာဒိဿဿ ပန သမာဓိဿ
သမာနလက္ခဏာတာယ ဧဝံ ဝုတ္တိ။ ကဿှာ ပနေတ္ထ အပ္ပနာ န ဟောတီတိ?
တတ္ထ ကာရဏမာဟ “သဘာဝဓမ္မာရမ္မဏတ္တာ”တိ။ (မဟာဋီ၊ ၁၄၃၅။)

ဒေါဏမတ္တာ = တစ်ခိတ်သားခန့်

တဿှာ သသန္တာနဂတေ သဗ္ဗဓမ္မေ၊ ပရသန္တာနဂတေ စ တေသံ
သန္တာနဝိဘာဂံ အကတွာ ဗဟိဒ္ဓါဘာဝသာမညတော သမ္မသနံ၊ အယံ
သာဝကာနံ သမ္မသနစာရော။ (မ၊ဋီ၊ ၂၇၄-၂၇၅။)

သတ္တသညာ-အတ္တသညာ ကွာပြီ

ဧဝမေဝ ဣမဿာပိ ဘိက္ခုနော ပုဗ္ဗေ ဗာလပုထုဇ္ဇနကာလေ ဂိဟိ-
ဘူတဿာပိ ပဗ္ဗဇိတဿာပိ တာဝဒေဝ သတ္တောတိ ဝါ ပုဂ္ဂလောတိ ဝါ သညာ
န အန္တရဓာယတိ၊ ယာဝ ဣမမေဝ ကာယံ ယထာဋ္ဌိတံ ယထာပဏိဟိတံ
ယနဝိနိဗ္ဗောဂံ ကတွာ ဓာတုသော န ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခ-
တော ပနဿ သတ္တသညာ အန္တရဓာယတိ၊ ဓာတုဝသေနေဝ စိတ္တံ သန္တိဋ္ဌတိ။
တေနာဟ ဘဂဝါ “ဣမမေဝ ကာယံ ယထာဋ္ဌိတံ ယထာပဏိဟိတံ
ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ ‘အတ္ထိ ဣမသ္မိ’ ကာယေ ပထဝီဓာတု အာပေါဓာတု
တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတု”တိ။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဒက္ခော ဂေါဃာ-
တကော ဝါ။ ပ။ ဝါယောဓာတူ”တိ။ (မ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇၆။)

ယနဝိနိဗ္ဗောဂန္တိ သန္တတိ-သမူဟ-ကိစ္စယနာနံ ဝိနိဗ္ဗုဇနံ ဝိဝေစနံ။
ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတောတိ ယနဝိနိဗ္ဗောဂကရဏေန ဓာတုံ ဓာတုံ ပထဝီ-
အာဒိဓာတုံ ဝိသုံ ဝိသုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ။ သတ္တသညာတိ အတ္တာ-

နုဒိဋ္ဌိဝသေန ပဝတ္တာ သညာတိ ဝဒန္တိ၊ ဝေါဟာရဝသေန ပဝတ္တသတ္တသညာ-
ယပိ တဒါ အန္တရဓာနံ ယုတ္တမေဝ ယာထာဝတော ဃနဝိနိဗ္ဗောဂဿ
သမ္မာဒနတော။ ဧဝံ ဟိ သတိ ယထာဂုတ္တဩပမ္ပတ္တေန ဥပမေယျတ္တော
အညဒတ္ထု သံသန္တတိ သမေတိ။ တေနေဝါဟ “**ဓာတုဝသေနေဝ ခိတ္တံ
သန္တိဋ္ဌတိ**”တိ။ (မဇ္ဈိမ၊ ၁၃၆၅-၃၆၆။)

ရုပ်ဃန = ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ သုံးမျိုး

ဃနဝိနိဗ္ဗောဂန္တိ သန္တတိသမူဟကိစ္စဃနာနံ ဝိနိဗ္ဗုဇနံ ဝိဝေစနံ။
(မဇ္ဈိမ၊ ၁၃၆၅။)

ရုပ်လောက၌ အာရမ္မဏဃန မရှိပါ

သာရမ္မဏာဓမ္မာ၊ အနာရမ္မဏာဓမ္မာ။ (အဘိ၊ ၁၂၉။)

ကတမေ ဓမ္မာ သာရမ္မဏာ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓော သညာက္ခန္ဓော သင်္ခါရ-
က္ခန္ဓော ဝိညာဏက္ခန္ဓော။ ဣမေ ဓမ္မာ သာရမ္မဏာ။ (အဘိ၊ ၁၂၉။)

ကတမေ ဓမ္မာ အနာရမ္မဏာ။ သဗ္ဗဉ္စ ရူပံ အသင်္ခတာစ ဓာတု။ ဣမေ
ဓမ္မာ အနာရမ္မဏာ။ (အဘိ၊ ၁၂၉။)

ကတမေ ဓမ္မာ သာရမ္မဏာ။ စတူသု ဘူမိသု ကုသလံ အကုသလံ
စတူသု ဘူမိသု ဝိပါကော တီသု ဘူမိသု ကိရိယာဗျာကတံ။ ဣမေ ဓမ္မာ
သာရမ္မဏာ။ (အဘိ၊ ၁၂၉။)

ကတမေ ဓမ္မာ အနာရမ္မဏာ။ ရူပဉ္စ နိဗ္ဗာနဉ္စ။ ဣမေ ဓမ္မာ အနာ-
ရမ္မဏာ။ (အဘိ၊ ၁၂၉။)

နတ္ထိ ဧတေသံ အာရမ္မဏန္တိ **အနာရမ္မဏာ**။ (အဘိ၊ ၁၂၉။)

သာရမ္မဏာဓမ္မာနံ သတိပိ အာရမ္မဏကရဏဘေဒေ ဧကတော ဂယု-
မာနာ **အာရမ္မဏဃနတာ** စ။ (မဟာဋီ၊ ၂၂၄၃။)

၄၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝိဇာနန္တံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဝိညာဏံ။ (မဂ္ဂ၊ ၁၊ ၂၈၀။)

ဝိဇာနနံ အာရမ္မဏဿ ဥပလဒ္ဓိံ။ (မူလဋီ၊ ၁၊ ၈၇။)

ဓာတုသော ပစ္စဝေက္ခတိ

နာနာဓာတုယော ဝိနိဗ္ဗုဇိတွာ ယနဝိနိဗ္ဗောဂေ ကတေ အနတ္တလက္ခဏံ
ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ (အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၇။)

ဥပါဒါရုပ်များကို သိမ်းဆည်းပုံ

ဣမေ စတ္တာရော မဟာဘူတေ ပရိဂ္ဂဏှန္တဿ ဥပါဒါရူပံ ပါကဋံ
ဟောတိ။ မဟာဘူတံ နာမ ဥပါဒါရူပေန ပရိစ္ဆိန္တံ၊ ဥပါဒါရူပံ မဟာဘူတေန။
ယထာ အာတပေါ နာမ ဆာယာယ ပရိစ္ဆိန္နော၊ ဆာယာ အာတပေန။ ဧဝ-
မေဝ မဟာဘူတံ ဥပါဒါရူပေန ပရိစ္ဆိန္တံ၊ ဥပါဒါရူပံ မဟာဘူတေန။

(အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၄၁။)

မဟာဘူတံ ဥပါဒါရူပေန ပရိစ္ဆိန္တံ “နိလံ ဝိတံ သုဂန္ဓံ ဒုဂန္ဓံ”န္တိအာ-
ဒိနာ။ ဥပါဒါရူပံ မဟာဘူတေန တန္တိဿိတဿ တဿ တတော ဗဟိ
အဘာဝိ။ ဆာယာတပါနံ အာတပပစ္စယဆာယုပ္ပါဒကဘာဝေါ အညမည-
ပရိစ္ဆေဒကတာ။ (မူလဋီ၊ ၂၊ ၁၅၄။)

“နိလံ ဝိတံ”န္တိအာဒိနာ သင်္ဘာဠေ နိလာဒိဝဝတ္ထာနံ တံနိဿယတ္တာ
မဟာဘူတေ ဥပါဒါယာတိ အာဟ “မဟာဘူတံ။ ပ။ ဒုဂန္ဓန္တိအာဒိနာ”တိ။
ဥပါဒါယရူပံ မဟာဘူတေန ပရိစ္ဆိန္တန္တိ ယောဇနာ။ တဿာတိ ဥပါဒါရူပဿ။
တတောတိ မဟာဘူတတော။ ဆာယာယ အာတပပစ္စယဘာဝေါ အာတပေါ
ပစ္စယော ဧတိဿာတိ၊ အာတပဿ ဆာယာယ ဥပ္ပါဒကဘာဝေါ ဆာယာ-
တပါနံ အာတပပစ္စယဆာယုပ္ပါဒကဘာဝေါ။ တေန ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗုပ္ပါဒက-
ဘာဝေါ အညမညပရိစ္ဆေဒကတာတိ ဒဿေတိ။ (အနုဋီ၊ ၂၊ ၁၅၆။)

သဗ္ဗောပိ ပနေသ ပဘေဒေါ မနောဒွါရိကဇဝနေယေဝ လဗ္ဘတိ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၈၈။)

စက္ခုဒွါရသို့ ဟိ စက္ခု-ကာယ-ဘာဝဒသကဝသေန တိံသ ကမ္မဇရူပါနိ၊
ဥပတ္တမ္ဘကာနိ ပန တေသံ ဥတုစိတ္တာဟာရသမုဋ္ဌာနာနိ စတုဝီသတီတိ စတု-
ပဏ္ဏာသ ဟောန္တိ။ တထာ သောတ-ဃာန-ဇိဝါဒွါရေသု။ ကာယဒွါရေ ကာယ-
ဘာဝဒသကဝသေန စေဝ ဥတုသမုဋ္ဌာနာဒိဝသေန စ စတုစက္ကာလီသ။
မနောဒွါရေ ဟဒယဝတ္ထု-ကာယ-ဘာဝဒသကဝသေန စေဝ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ-
ဒိဝသေန စ စတုပဏ္ဏာသမေဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၅၉။)

မနောဒွါရ ဟူသည်

ဧတ္ထ ပန မနောတိ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ။ ပ။ အာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်္ဂတော အမော-
စေတွာ မနောတိ သဟာဝဇ္ဇနေန ဘဝင်္ဂိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၅။)

မနောဒွါရံ နာမ သာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်္ဂိ။ တဿ နိဿယဘာဝတော ဟဒယ-
ဝတ္ထု သန္ဓာယ နိဿိတဂေါဟာရေန “မနောဒွါရေ”တိ ဝုတ္တံ။ ယတ္ထ မနော-
ဒွါရပုတ္တံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၁။)

(၆) ဒွါရန္တိ ရုပ်ကလာပ်များကို ဓာတ်ခွဲပုံ = ရုပ်တို့ကိုသိမ်းဆည်းပုံ

စက္ခုအကြည်ဓာတ်

ရူပါဘိယာတာရဟဘူတပုဿာဒလက္ခဏံ . . . စက္ခု။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၄။)

ကာယအကြည်ဓာတ်

ဖောဋ္ဌဗ္ဗာဘိယာတာရဟဘူတပုဿာဒလက္ခဏော . . . ကာယော။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၄)

၄၂ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

သောတအကြည်

သဒ္ဓါဘိယာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ . . . **သောတံ**။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၄။)

ဃာနအကြည်

ဂန္ဓာဘိယာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏံ . . . **ဃာနံ**။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၄။)

ဇိဝှိအကြည်

ရသာဘိယာတာရဟဘူတပ္ပသာဒလက္ခဏာ . . . **ဇိဝှိ**။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၄။)

မနောဒွါရ - ဟဒယဝတ္ထု

မနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုနံ နိဿယလက္ခဏံ **ဟဒယဝတ္ထု**။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၄။)

ဘဝင်မနောအကြည်နှင့် ကာယအကြည်

ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ။ (အံ၊ ၁၊ ၉။)
သဘာဝေါ ဝါယံ စိတ္တဿ ပဏ္ဍရတာ။ (မူလဋီ၊ ၁၊ ၁၂၅။)

(၁၁) လက္ခဏာရုပ် (၄) မျိုး

အန္တရပရိစ္ဆေဒေါတိ တံတံကလာပါနံ အသင်္ကရကာရဏတာယ
အန္တရဘူတော ပရိစ္ဆေဒေါ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၅၄။)

ဥတုဇရုပ် ရှုပုံ

တတ္ထ ဥတု နာမ စတုသမုဋ္ဌာနာ တေဇောဓာတု၊ ဥဏှဥတု သီတ-
ဥတူတိ ဧဝံ ပနေသ ဒုဝိဓော ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၅၁။)

ကမ္မဇတေဇောဓာတု ဌာနပ္ပတ္တာ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ သြဇဋ္ဌမကံ သမုဋ္ဌာ-
ပေတိ၊ တကြာပိ ဥတု အညံ သြဇဋ္ဌမကန္တိ ဧဝံ စတဿော ဝါ ပဉ္စ ဝါ
ပဝတ္တိယော ဃဋေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၅၀။)

စတဿော ဝါ ပဉ္စ ဝါ ပဝတ္တိယော ဃဋေတိတိ သဒိသသန္တတိ-
ဝသေန စတဿော ဝါ ပဉ္စ ဝါ ရူပကလာပပဝတ္တိယော သန္တာနေတိ။
ဗာဟိရပစ္စယဝိသေသေန ပန ဝိသဒိသာ ဗဟူပိ ပဝတ္တိယော ဃဋေတိတိ
ဝဒန္တိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၂၄၀။)

ဧဝံ ဒီဃမ္ပိ အဒ္ဓါနံ အနုပါဒိဏ္ဏပက္ခေ ဌာတွာပိ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ ပဝတ္တ-
တိယေဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၅၂။)

ဧဝံ ဒွေ တိဿော ပဝတ္တိယော ဃဋေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၅၁။)

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ပန ဝသေန ဒွတ္တိပ္ပဝတ္တိယဋေနံ တံပါကတိကစိတ္တ-
ဝသေန၊ မဟဂ္ဂတာနုတ္တရစိတ္တဝသေန ပန ဗဟုတရာပိ ပဝတ္တိယော ဣစ္ဆိ-
တဗ္ဗာ။ တံနိဗ္ဗတ္တာနံ စိတ္တဇရူပါနံ ဥဋ္ဌာရပဏီတဘာဝတော။ (မဟာဋီ၊ ၂၂၄၀၃။)

အာဟာရပစ္စယဥတုနောပိ ဥတုပစ္စယာဟာရဿ ဝိယ ဒသ ဒွါဒသ
ဝါရေ ပဝတ္တိယဋ္ဌနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တနယတ္တာ န ဥဒ္ဓတန္တိ ဝဒန္တိ။
(မဟာဋီ၊ ၂၂၄၀၃။)

အာဟာရဇရုပ် ရှုပုံ

တတ္ထ အာဟာရော နာမ ကဗဠီကာရော အာဟာရော။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၅၁။)

ကဗဠိကာရော အာဟာရောတိ စတုသန္တတိသမုဋ္ဌာနေ ရူပေ ဩဇာ အာဟာရော နာမ။ သော ပန ယသ္မာ ကဗဠိ ကရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတောဝ အာဟာရကိစ္စံ ကရောတိ။ န ဗဟိ ဌိတော၊ တသ္မာ အာဟာရောတိ အဝတွာ “ကဗဠိကာရော အာဟာရော”တိ ဝုတ္တံ။ ကဗဠိ ကရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗ-ဝတ္ထုကတ္တာ ဝါ ကဗဠိကာရောတိ နာမမေတံ တဿ။ (အဘိဋ္ဌ၊၃၊၃၇၇။)

ကဗဠိ ကရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတောဝါတိ အသိတပိတာဒိဝတ္ထုဟိ သဟ အဇ္ဈောဟရိတောဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပါတဗ္ဗသယိတဗ္ဗာနိပိ ဟိ သဘာဝဝသေန ကဗဠာယေဝ ဟောန္တိတိ။ (မူလဋီ၊၃၊၁၉၀။)

ကေဝလာယ ဩဇာယ အဇ္ဈောဟရဏဿ အဘာဝါ “**အသိတပိတာဒိ ဝတ္ထုဟိ သဟ အဇ္ဈောဟရိတောဝါ**”တိ ဝုတ္တံ။ ခါဒနိယဘောဇနိယပုဘောဒေ အသိတေ တာဝ ကဗဠိကာရတာ ဟောတု၊ ပါတဗ္ဗာဒိကေ ပန ကထန္တိ အာဟ “**ပါတဗ္ဗ၊ ပ။ ဟောန္တိ**”တိ။ ယေဘုယျဝသေန ဝါ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (အနုဋီ၊၃၊၂၅၈။)

ဥဒရိယံ ကရိသံ ပုဗ္ဗော မုတ္တန္တိ ဣမေသု စတုသု ဥတုသမုဋ္ဌာနေသု ဥတုသမုဋ္ဌာနသေဝ ဩဇဋ္ဌမကဿ ဝသေန အဋ္ဌ အဋ္ဌ ရူပါနိ ပါကဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၂၃။)

ဥပ္ပတ္တိဝသေန အာဂတာနိတိ ဧတေန ရူပဓမ္မာပိ ယတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ တတ္ထေဝ ဘိဇ္ဇန္တိ၊ န ဒေသန္တရံ သင်္ကမန္တိတိ ဒသေတိ။ (အနုဋီ၊၁၊၁၆၂။)

ရူပါရူပါနံ ဥပတ္တမ္မကဋ္ဌေန ဥပကာရကာ စတ္တာရော အာဟာရာ **အာ-ဟာရပုစ္ဆယော**။ ယထာဟ “ကဗဠိကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ အရူပိနော အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော”တိ။ (ပဋ္ဌာန၊၁၊၇။) ပဉ္စာဝါရေ ပန (ပဋ္ဌာန၊၁၊၁၅၆။) “ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋ္ဌတ္တာ စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော”တိပိ

ဝုတ္တံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၇၀။)

သတိပိ ဇနကဘာဝေ ဥပတ္တမ္မကတ္တိ အာဟာရာနံ ပဓာနကိစ္စန္တိ အာဟ
“ရူပါရူပါနံ ဥပတ္တမ္မကတ္တေနာ”တိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၈၂။)

ဩဇာလက္ခဏော ကဗဠိကာရော အာဟာရော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၀။)

ဩဇာလက္ခဏောတိ ဧတ္ထ အင်္ဂမင်္ဂါနုသာရိနော ရသဿ သာရော
ဥပထမ္မပလကရော ဘူတနိဿိတော ဧကော ဝိသေသော ဩဇာ။ ကဗဠိ
ကရိယတိတိ ကဗဠိကာရော။ အာဟရိယတိတိ အာဟာရော။ ကဗဠိ ကတွာ
အဇ္ဈောဟရိယတိတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ပန သဝတ္ထုကံ သြဇံ ဒေသေတုံ ဝုတ္တံ။
ဗာဟိရံ အာဟာရံ ပစ္စယံ လဘိတွာ ဧဝ အဇ္ဈတ္တိကာဟာရော ရူပံ ဥပ္ပါဒေတိ။
သော ပန ရူပံ အာဟရတိတိ အာဟာရော။ တေနာဟ “ရူပါဟရဏာရသော”-
တိ။ တတော ဧဝ သြဇဋ္ဌမကရူပုပ္ပါဒနေန ဣမဿ ကာယဿ
ဥပတ္တမ္မနပစ္စုပ္ပန္နာနော။ ဩဇာယ ရူပါဟရဏကိစ္စံ ဗာဟိရာဓိနန္တိ အာဟ
“အာဟရိတဗ္ဗဝတ္ထုပ္ပဒဋ္ဌာနော”တိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၀၄။)

တတ္ထ အာဟာရော နာမ ကဗဠိကာရော အာဟာရော။ အာဟာရ-
သမုဋ္ဌာနံ နာမ ဥပါဒိဏ္ဏံ ကမ္မဇရူပံ ပစ္စယံ လဘိတွာ တတ္ထ ပတိဋ္ဌာယ
ဌာနပ္ပတ္တာယ ဩဇာယ သမုဋ္ဌာပိတံ သြဇဋ္ဌမကံ၊ အာကာသဓာတု၊ လဟုတာ၊
မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာ၊ ဥပစယော၊ သန္တတိတိ စုဒ္ဒသဝိခံ ရူပံ။ အာဟာရပစ္စယံ
နာမ “ကဗဠိကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အာဟာရပစ္စယေန
ပစ္စယောတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ စတုသမုဋ္ဌာနရူပံ။ အာဟာရပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ
နာမ အာဟာရသမုဋ္ဌာနေသု ရူပေသု ဌာနပ္ပတ္တာ သြဇာ အညံ သြဇဋ္ဌမကံ
သမုဋ္ဌာပေတိ။ တတြာပိ သြဇာ အညန္တိ ဧဝံ ဒေသ ဒွါဒေသ ဝါရေ ပဝတ္တိ
ယဋ္ဌေတိ။ ဧကဒိဝသံ ပရိဘုတ္တာဟာရော သတ္တာဟမ္ပိ ဥပတ္တမ္မတိ။ ဒိဗ္ဗာ
ပန သြဇာ ဧကမာသံ ဒေမာသမ္ပိ ဥပတ္တမ္မတိ။ မာတရော ပရိဘုတ္တာဟာ-
ရောပိ ဒါရကဿ သရိရံ ဖရိတွာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ သရိရေ မက္ခိတာ-

ဟာရောပိ ရှုပ် သမုဋ္ဌာပေတိ။ ကမ္မဇာဟာရော ဥပါဒိဏ္ဍကာဟာရော နာမ။
သောပိ ဌာနပ္ပတ္တော ရှုပ် သမုဋ္ဌာပေတိ။ တတြာပိ ဩဇာ အညံ သမုဋ္ဌာ-
ပေတီတိ ဧဝံ စတသော ဝါ ပဉ္စဝါ ပဝတ္တိယော ယဇ္ဇေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၅။)

“ဥပါဒိန္နံ ကမ္မဇရူပံ ပစ္စယံ လဘိတွာ”တိ ဧတေန ဗဟိဒ္ဓါ အနုပါဒိန္န-
ဩဇာ ရှုပ်ပါဟရဏကိစ္စံ န ကရောတီတိ ဒသေတိ။ ပစ္စယလာဘော စဿ
ကမ္မဇဘူတသန္နိဿယတာဝသေနာတိ အာဟ “**တတ္ထ ပတိဋ္ဌာယာ**”တိ။ ပ။
ဥပါဒိန္နကော အနုပါဒိန္နကောတိ ဒုဝိဓေ အာဟာရေ ပုဗ္ဗေ အနုပါဒိန္နကော
အာဟာရပစ္စယအာဟာရော ဒသိတောတိ ဣတရံ ဒသေတုံ “**ကမ္မဇာ-
ဟာရော**”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၄၀၃။)

ဗဟိရံ အာဟာရံ ပစ္စယံ လဘိတွာ ဧဝံ အဇ္ဈတ္တိကာဟာရော ရှုပ်
ဥပ္ပါဒေတိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၁၀၄။)

ဥတုသမုဋ္ဌာနာ ဌာနပ္ပတ္တာ ဩဇာ အညံ ဩဇ္ဇမကံ သမုဋ္ဌာပေတိ။
တတြာပိ ဩဇာ အညန္တိ ဧဝံ ဒသ ဒွါဒသ ဝါရေ ပဝတ္တိံ ယဇ္ဇေတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၅။)

ဒသ ဒွါဒသ ဝါရေ ပဝတ္တိံ ယဇ္ဇေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၅။)

လိဂ်ရင်းမှတ်သားထားရန်

ဥတုသမုဋ္ဌာနံ နာမ စတုသမုဋ္ဌာနော ဥတု ဥပါဒိဏ္ဍကံ ပစ္စယံ လဘိတွာ
ဌာနပ္ပတ္တော သရီရေ ရှုပ် သမုဋ္ဌာပေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၅။)

သတိပြုရန်

ယဒိပိ ဥတု ဥပါဒိန္နကေန ဝိနာပိ ရှုပ် သမုဋ္ဌာပေတိ။ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓေ
ပန တေန ဝိနာ တဿ ရူပုပ္ပါဒနံ နတ္ထိတိ အာဟ “ဥပါဒိန္နကံ ပစ္စယံ
လဘိတွာ”တိ။ တေနာဟ “စတုသမုဋ္ဌာနော ဥတု”တိ။ ဥတုသမုဋ္ဌာနောယေဝ
ဟိ ဥတု ဥပါဒိန္နကေန ဝိနာ ရှုပ် သမုဋ္ဌာပေတိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၄၀၄။)

ဝါယောဇာတ်လွန်ကဲသော ဝါယောကောဋ္ဌာသ (၆) မျိုး

အသာသပသာသ — အသာသပသာသာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာဝ။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၄၅-၃၄၆။)

စိတ္တဇေ အသာသပသာသကောဋ္ဌာသေပိ ဩဇဋ္ဌမကဉ္စေဝ သဒ္ဓေါ
စာတိ နဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၃။)

အသာသပသာသော ဣတိ ဝါ။ (အဘိ၊ ၂၂၈၆။)

ရုပ်-ရုပ် ဟု ရှုရမည့် အချိန်

သော သဗ္ဗာနိပိ တာနိ ရူပုနလက္ခဏေန ဧကတော ကတ္တာ “ဇေဝံ
ရူပ”န္တိ ပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၃။)

ဣရိယာပထ သမ္မဇဉ်ပိုင်း

ဣရိယာပထ သမ္မဇဉ် ရှုကွက်

ကိဉ္ဇာပိ ဟိ ယံကိဉ္ဇိ ကမ္မဋ္ဌာနံ သတဿ သမ္မဇနဿေဝ သမ္မဇ္ဇတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၇၆။)

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု -

- ၁။ ဂစ္ဆန္တော ဝါ “ဂစ္ဆာမိ” တိ ပဇာနာတိ၊
- ၂။ ဌိတော ဝါ “ဌိတောမ္ဘိ” တိ ပဇာနာတိ၊
- ၃။ နိသိန္ဓော ဝါ “နိသိန္ဓောမ္ဘိ” တိ ပဇာနာတိ၊
- ၄။ သယာနော ဝါ “သယာနောမ္ဘိ” တိ ပဇာနာတိ။ (မ၊ ၁၊ ၇၁။)

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု -

- ၁။ အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္မဇနကာရီ ဟောတိ၊
- ၂။ အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ သမ္မဇနကာရီ ဟောတိ၊
- ၃။ သမိဉ္ဇိတေ ပသာရိတေ သမ္မဇနကာရီ ဟောတိ၊
- ၄။ သံဃာဋီပတ္တစိဝရဓာရဏေ သမ္မဇနကာရီ ဟောတိ၊
- ၅။ အသိတေ ဝိတေ ဒါယိတေ သာယိတေ သမ္မဇနကာရီ ဟောတိ၊
- ၆။ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မေ သမ္မဇနကာရီ ဟောတိ၊
- ၇။ ဂတေ ဌိတေ နိသိန္ဓေ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ ဘာသိတေ တုဏှိဘာဝေ သမ္မဇနကာရီ ဟောတိ။ (မ၊ ၁၊ ၇၂။)

“ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဂစ္ဆာမိတိ ပဇာနာတိ။ ဌိတော ဝါ ဌိတောမ္ဘိတိ ပဇာနာတိ၊ နိသိန္ဓော ဝါ နိသိန္ဓောမ္ဘိတိ ပဇာနာတိ၊ သယာနော ဝါ သယာနောမ္ဘိတိ ပဇာနာတိ” တိ ဣမသ္မိဉ္ဇိ ဌာနေ အဒ္ဓါနဣရိယာပထာ ကထိတာ။ “အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ သမိဉ္ဇိတေ ပသာရိတေ” တိ

ဣမသ္မိံ မဇ္ဈိမာ။ “ဂတေ ဌိတေ နိသိန္ဓေ သုတ္တေ ဇာဂရိတေ”တိ ဣမ ပန ခုဒ္ဒကစူဠိကဏ္ဍရိယာပထာ ကထိတာ။ တသ္မာ ဧတေသုပိ ဝုတ္တနယေနေဝ သမ္ပဇာနကာရိတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (မဋ္ဌ၊၁၊၂၇၃။)

တတ္ထ ကာမံ သောဏသိင်္ဂီလာဒယောပိ ဂစ္ဆန္တာ “ဂစ္ဆာမာ”တိ ဇာနန္တိ၊ န ပနေတံ ဧဝရူပံ ဇာနနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဧဝရူပဉ္စိ ဇာနနံ သတ္တုပလဒ္ဓိံ န ပဇဟတိ၊ အတ္တသညံ န ဥဠါဋ္ဌေတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝါ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ ဝါ န ဟောတိ။ ဣမဿ ပန ဘိက္ခုနော ဇာနနံ သတ္တုပလဒ္ဓိံ ပဇဟတိ၊ အတ္တသညံ ဥဠါဋ္ဌေတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနဉ္စေဝ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ စ ဟောတိ။ ဣဒဉ္စိ “ကော ဂစ္ဆတိ၊ ကဿ ဂမနံ၊ ကိကာရဏာ ဂစ္ဆတိ”တိ ဧဝံ သမ္ပဇာနနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဌာနာဒိသုပိ ဧသေဝ နယော။ (မဋ္ဌ၊၁၊၂၅၅-၂၅၆။)

တတ္ထ ကော ဂစ္ဆတိတိ န ကောစိ သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ ဂစ္ဆတိ။ ကဿ ဂမနန္တိ န ကဿစိ သတ္တဿ ဝါ ပုဂ္ဂလဿ ဝါ ဂမနံ။ ကိကာရဏာ ဂစ္ဆတိတိ စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုပိပ္ပါရေန ဂစ္ဆတိ။ တသ္မာ ဧသ ဧဝံ ပဇာနာတိ “ဂစ္ဆမိ”တိ စိတ္တံ ဥပ္ပဇေတိ၊ တံ ဝါယံ ဇနေတိ၊ ဝါယော ဝိညတ္တိံ ဇနေတိ၊ စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုပိပ္ပါရေန သကလကာယဿ ပုရတော အဘိနိဟာရော ဂမနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဌာနာဒိသုပိ ဧသေဝ နယော။ (မဋ္ဌ၊၁၊၂၅၆။)

ဝါယံ ဇနေတိတိ ဝါယောဓာတုအဓိကံ ရူပကလာပံ ဇနေတိ။ အဓိကတာ စေတ္ထ သာမတ္ထိယတော၊ န ပမာဏတော။ ဂမနစိတ္တသမုဋ္ဌိတံ သဟဇာတရူပကာယဿ ထမ္ဘနသန္ဓာရဏစလနာနံ ပစ္စယဘူတေန အာကာရဝိသေသေန ပဝတ္တမာနံ ဝါယောဓာတုံ သန္ဓာယာဟ “ဝါယော ဝိညတ္တိံ ဇနေတိ”တိ။ (မဋ္ဌ၊၁၊၃၅၂။)

ပုရတော အဘိနိဟာရော ပုရတော ဘာဂေန ကာယဿ ပဝတ္တနံ၊ ယော “အဘိက္ကမော”တိ ဝုစ္စတိ။ (မဋ္ဌ၊၁၊၃၅၂။)

၅၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ဟေတူ ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ
ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ပဋ္ဌာန၊၁၊၁။)

စိတ္တာဓိပတိ စိတ္တသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ
အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ပဋ္ဌာန၊၁၊၂။)

ယထာ ယထာ ဝါ ပနဿ ကာယော ပဏိဟိတော ဟောတိ

ယထာ ယထာ ဝါ ပနဿ ကာယော ပဏိဟိတော ဟောတိ၊ တထာ
တထာ နံ ပဇာနာတိ။ (မ၊၁၊၇၁။)

ယထာ ယထာ ဝါ ပနဿ ကာယော ပဏိဟိတော ဟောတိ၊
တထာ တထာ နံ ပဇာနာတိတိ သဗ္ဗသင်္ခါဟိကဝစနမေတံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ
ဟောတိ - ယေန ယေန ဝါ အာကာရေန တဿ ကာယော ဌိတော ဟောတိ၊
တေန တေန နံ ပဇာနာတိ။ ဂမနာကာရေန ဌိတံ ဂစ္ဆတိတိ ပဇာနာတိ။
ဌာနနိသဇ္ဇာသယနာကာရေန ဌိတံ သယာနောတိ ပဇာနာတိတိ။
(မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၅၇။)

သဗ္ဗသင်္ခါဟိကဝစနန္တိ သဗ္ဗေသံ စတုန္နမ္ပိ ဣရိယာပထာနံ သင်္ဂဏှန-
ဝစနံ၊ ပုဗ္ဗေ ဝိသုံ ဝိသုံ ဣရိယာပထာနံ ဝုတ္တတ္တာ ဣဒံ တေသံ ဧကန္တံ ဂဟေတွာ
ဝစနန္တိ အတ္ထော။ (မ၊ဋီ၊၁၊၃၅၃။)

ယထာ ယထာ ဝါ ပနဿ ကာယော ပဏိဟိတော ဟောတိ၊ တထာ
တထာ နံ ပဇာနာတိ။ (မ၊၁၊၇၁။)

ဋီကာဆရာတော်၏ အပ္ပင့်တစ်မျိုး

ပုရိမနယော ဝါ ဣရိယာပထပုဓာနော ဝုတ္တောတိ တတ္ထ ကာယော
အပုဓာနော အနုနိပ္ပိဒိတိ ဣဓ ကာယံ ပဓာနံ အပုဓာနဉ္စ ဣရိယာပထံ
အနုနိပ္ပိဒံ ကတွာ ဒဿေတုံ ဒုတိယနယော ဝုတ္တောတိ ဧဝမ္ပေတ္ထ ဒိန္နံ နယာနံ
ဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ (မ၊ဋီ၊၁၊၃၅၃။)

ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဂစ္ဆာမိတိ ပဇာနာတိ။

ယထာ ယထာ ဝါ ပနဿ ကာယော ပဏိဟိတော ဟောတိ၊ တထာ
တထာ နံ ပဇာနာတိ။

၄။ အသမ္မောဟသမ္မဇဉ်

ပရမတ္ထတော ဟိ ဓာတုနံယေဝ ဂမနံ၊ ဓာတုနံ ဌာနံ၊ ဓာတုနံ နိသဇ္ဇနံ၊
ဓာတုနံ သယနံ။ တသ္မိံ တသ္မိဉ္စိ ကောဋ္ဌာသ သဒ္ဓိံ ရူပေန -

အညံ ဥပ္ပဇ္ဇတေ စိတ္တံ၊ အညံ စိတ္တံ နိရုဇ္ဈတိ။
အဝီစိမနုသမ္မန္တော၊ နဒိသောတောဝ ဝတ္တတိတိ။

ဧဝံ အဘိက္ကမာဒိသု အသမ္မုယျနံ **အသမ္မောဟသမ္မဇဉ်** နာမာတိ။
(မဂ္ဂ၊ ၁၂၆၅။)

ဖားအောက်တောရဆရာတော်
စိတ္တလတောင်ကျောင်း
ဖားအောက်တောရ
ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၆၇-ခုနှစ်

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အပိုင်း (၁)

ကုဋေတစ်သိန်း

ဧကစ္ဆရက္ခဏေ ကောဋီသတသဟဿသင်္ခါ ဥပ္ပဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ။

(သံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၉၅။)

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ သိမ်းဆည်းနည်း (၃) နည်း

တိဝိဓော ဟိ အရူပကမ္မဋ္ဌာနေ အဘိနိဝေသော ဖဿဝသေန ဝေဒနာ-
ဝသေန စိတ္တဝသေနာတိ။ (ဒီဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၁၄။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၈၀။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၅၂။)

ယသ္မာ စ ဧဝံ သုဝိသုဒ္ဓရူပရိဂ္ဂဟဿေဝ တဿ အရူပဓမ္မာ တီဟာ-
ကာရေဟိ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ တသ္မာ သုဝိသုဒ္ဓရူပရိဂ္ဂဟေနေဝ အရူပရိဂ္ဂ-
ဟာယ ယောဂေါ ကာတဗ္ဗော၊ န ဣတရေန။ သစေ ဟိ ဧကသ္မိံ ဝါ ရူပဓမ္မေ
ဥပဋ္ဌိတေ ဒ္ဓိသု ဝါ ရူပံ ပဟာယ အရူပရိဂ္ဂဟံ အာရဘတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနတော
ပရိဟာယတိ၊ ပထဝီကသိဏဘာဝနာယ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ပဗ္ဗတေယျာ ဂါဝီ
ဝိယ။ သုဝိသုဒ္ဓရူပရိဂ္ဂဟဿ ပန အရူပရိဂ္ဂဟာယ ယောဂံ ကရောတော
ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝုဒ္ဓိံ ဝိရူဇိံ ဝေပုလ္လံ ပါပုဏာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၇။)

ယထာ နာမ ဟေဋ္ဌိမဈာနံ သုဘာဝိတံ ဝသီဘာဝံ ပါဝိတမေဝ ဥပရိ-
ဈာနဿ ပါဒကံ ပဒဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ န ပဋိလဒ္ဓမတ္တံ၊ ဧဝံ ရူပရိဂ္ဂဟော

သုဝိသုဒ္ဓေါ နိဇ္ဇဋ္ဌော နိဂ္ဂုမ္မော ဧဝ အရူပပရိဂ္ဂဟဿ ပါဒကံ ပဒဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊
န အဝိသုဒ္ဓေါ၊ တသ္မာ ရူပါရူပဿ ဧကဒေသေပိ အနုပဋိတေ သော အဝိသု-
ဒ္ဓေါ ဧဝ နာမ ဟောတိ၊ ပဂေဝ ဗဟူသု အနုပဋိတေသုတိ ဒဿေန္တော
အာဟ “သဇေ ဟိ” တိအာဒိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၅၇။)

ကြိုတင်သိမှတ်ထားရန် အချက်နှစ်ရပ်

တဿေဝံ ပရိဂ္ဂဟိတရူပဿ ဒွါရဝသေန အရူပမ္မော ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၃။)

ကာမံ ဝတ္ထုဝသေနာပိ အရူပမ္မော ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ၊ ဒွါရဝသေန ပန
ပရိဂ္ဂဟော အနာကုလောတိ ကတွာ ဝုတ္တံ “ဒွါရဝသေန အရူပမ္မော ပါကဋ္ဌာ
ဟောန္တိ” တိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၅၂-၃၅၃။)

အာယတနဒွါရဝသေနာတိ အာယတနသင်္ခါတဒွါရဝသေန။ ကမ္မ-
ဒွါရနိဝတ္တနတ္ထံ အာယတနဂုဟဏံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၁၀။)

လောကီနာမ်တရားများသာ

လောကုတ္တရစိတ္တာနိ ပန နေဝ သုဒ္ဓဝိပဿကဿ၊ န သမထယာနိ-
ကဿ ပရိဂ္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ အနဓိဂတတ္တာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၃။)

ဧကာသီတိ လောကီယစိတ္တာနိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၃။)

သဗ္ဗသင်္ခါဟိကဝသေန “ဧကာသီတိ လောကီယစိတ္တာနိ” တိ ဝုတ္တံ။
လာဘိနော ဧဝ ပန မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သုပါကဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၅၃။)

အရိယဖိုလ်စိတ် (၄) မျိုး

လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ ဟိ အပ္ပနံ အပ္ပတ္တော နာမ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ရူပံ
သမ္မသိတွာ ဝုဋ္ဌိတဿ အဋ္ဌင်္ဂိကော သောမနဿသဟဂတမဂ္ဂေါ ဟောတိ။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၃၄။)

အပိုင်း (၂)

ထပ်မံရှင်းလင်းချက်

ပရမတ္တတော အဝိဇ္ဇာမာနေသု ကုတ္တိပုရိသာဒီသု ဇေတိ၊ ဝိဇ္ဇာမာနေသုပိ ခန္ဓာဒီသု န ဇေတိတိ အဝိဇ္ဇာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၇။)

အရေးကြီးလှသော ခည်းကမ်းဥပဒေသ တစ်ရပ်

ဣမေကစ္စော အာဒိတောဝံ အဇ္ဈတ္တံ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု အဘိနိဝိသတိ၊ အဘိနိဝိသိတွာ တေ အနိစ္စာဒိတော ပဿတိ။ ယသ္မာ ပန န သုဒ္ဓအဇ္ဈတ္တဒဿနမတ္တေနဝံ မဂ္ဂုဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗမေဝ။ တသ္မာ ပရဿ ခန္ဓေပိ အနုပါဒိန္နသင်္ခါရေပိ “အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ ပဿတိ။ သော ကာလေန အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသတိ၊ ကာလေန ဗဟိဒ္ဓါတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇၀။)

အပရော အာဒိတောဝံ ရူပေ အဘိနိဝိသတိ၊ အဘိနိဝိသိတွာ ဘူတ-ရူပဉ္စ ဥပါဒါရူပဉ္စ ပရိစ္ဆိန္နိတွာ အနိစ္စာဒိတော ပဿတိ။ ယသ္မာ ပန န သုဒ္ဓ-ရူပဒဿနမတ္တေနဝံ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ အရူပမ္ပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗမေဝ။ တသ္မာ တံ ရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နံ ဝေဒနံ သညံ သင်္ခါရေ ဝိညာဏဉ္စ “ဣဒံ အရူပ”န္တိ ပရိစ္ဆိန္နိတွာ အနိစ္စာဒိတော ပဿတိ၊ သော ကာလေန ရူပံ သမ္ပသတိ ကာလေန အရူပံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇၁။)

ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေ။ (မ၊ ၅၊ ၁၊ ၂၈၀။)

တသ္မိံ အာရမ္မဏေ။ (မ၊ ၅၊ ၁၊ ၂၈၀။)

တသ္မာ တံ ရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နံ ဝေဒနံ သညံ သင်္ခါရေ ဝိညာဏဉ္စ “ဣဒံ အရူပ”န္တိ ပရိစ္ဆိန္နိတွာ အနိစ္စာဒိတော ပဿတိ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇၁။)

ဝေဒနာက ခန္ဓါ သိမ်းဆည်းရာ၌ လိုက်နာရမည့် ခည်းကမ်း

ယဿ ဝေဒနာ ပါကဋ္ဌာ ဟောတိ၊ သော “န ကေဝလံ ဝေဒနာဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တာယ သဒ္ဓိံ တဒေဝါရမ္မဏံ ဖုသမာနော ဖသောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သဇ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ စေတယမာနာ စေတနာပိ၊ ဝိဇာနနမာနံ ဝိညာဏမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။

(ဒီဋ္ဌ၊ ၂၂၃၁၄။ မဂ္ဂ၊ ၁၂၈၀။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၂၅၂။)

ဝိညာဏ်က ခန္ဓါ သိမ်းဆည်းရာ၌ လိုက်နာရမည့် ခည်းကမ်း

ယဿ ဝိညာဏံ ပါကဋ္ဌံ ဟောတိ၊ သော “န ကေဝလံ ဝိညာဏမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တေန သဒ္ဓိံ တဒေဝါရမ္မဏံ ဖုသမာနော ဖသောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အနုဘဝမာနာ ဝေဒနာပိ၊ သဇ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ စေတယမာနာ စေတနာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။

(ဒီဋ္ဌ၊ ၂၂၃၁၄။ မဂ္ဂ၊ ၁၂၈၀-၂၈၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၂၅၂။)

ဖဿက ခန္ဓါ သိမ်းဆည်းရာ၌ လိုက်နာရမည့် ခည်းကမ်း

ယဿ ဖသော ပါကဋ္ဌော ဟောတိ၊ သော “န ကေဝလံ ဖသောဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တေန သဒ္ဓိံ တဒေဝါရမ္မဏံ အနုဘဝမာနာ ဝေဒနာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သဇ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ စေတယမာနာ စေတနာပိ၊ ဝိဇာနနမာနံ ဝိညာဏမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။

(ဒီဋ္ဌ၊ ၂၂၃၁၄။ မဂ္ဂ၊ ၁၂၈၀။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၂၅၂။)

နာမ်တရား အားလုံးကိုပင် သိမ်းဆည်းပါ

ဧဝံ တဿ တဿေဝ ပါကဋ္ဌဘာဝေပိ “သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အဘိညေယျ”န္တိ၊ “သဗ္ဗဉ္စ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဘိဇာန”န္တိ စ ဧဝမာဒိဝစနတော သဗ္ဗေ သမ္ပသနုပဂါ ဓမ္မာ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာတိ ဒဿေန္တော “တတ္ထ ယဿာ”တိ-

၅၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဖဿပဉ္စမကေယေဝါတိ အဝစာရဏံ တဒန္တောဂတ္ထော တဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတတ္တာ စတုန္တံ အရူပက္ခန္ဓာနံ။ ဖဿပဉ္စမကဂ္ဂဟဏံ ဟိ တဿ သဗ္ဗစိတ္တုပ္ပါဒသာစာရဏဘာဝတော၊ တတ္ထ စ ဖဿစေတနာ-ဂ္ဂဟဏေန သဗ္ဗသင်္ခါရက္ခန္ဓဓမ္မသင်္ဂဟော စေတနာပဓာနတ္တာ တေသံ။ တထာ ဟိ သုတ္တန္တဘာဇနိယေ သင်္ခါရက္ခန္ဓဝိဘဏေံ “စက္ခုသမ္ပဿဇာ စေတနာ” တိ-အာဒိနာ စေတနာဝ ဝိဘတ္တာ၊ ဣတရေ ပန ခန္ဓာ သရူပေနေဝ ဂဟိတာ။
(မဇ္ဈိမနိပါတ်၊ ၁၃၇၀။)

သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အဘိညေယျံ။ (သံ၊ ၂၊ ၂၅၈။ ခု၊ ၉၊ ၆။)
သဗ္ဗဉ္စ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဘိဇာနံ။ (သံ၊ ၂၊ ၂၅၀။)

အလွန် ခဲယဉ်းသော လုပ်ငန်းရပ်

ယထာ ဟိ တိလတေလံ သာသပတေလံ မဓုကတေလံ ဧရဏ္ဍက-တေလံ ဝသာတေလန္တိ ဣမာနိ ပဉ္စ တေလာနိ ဧကစာဠိယံ ပက္ခိပိတ္တာ ဒိဝသံ ယမကမန္တေဟိ မန္တေတွာ တတော “ဣဒံ တိလတေလံ၊ ဣဒံ သာသပ-တေလ”န္တိ ဧကေကဿ ပါဠိယေက္ကံ ဥဒ္ဓရဏံ နာမ ဒုက္ကရံ၊ ဣဒံ တတော ဒုက္ကရတရံ။ ဘဂဝါ ပန သဗ္ဗညုတဉာဏဿ သုပုဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ဓမ္မိဿရော ဓမ္မရာဇာ ဣမေသံ အရူပိနံ ဓမ္မာနံ ဧကာရမ္ပဏေ ဝတ္တမာနာနံ ဝဝတ္တာနံ အကာသိ။ ပဉ္စန္တံ မဟာနဒီနံ သမုဒ္ဒံ ပဝိဋ္ဌဋ္ဌာနေ “ဣဒံ ဂင်္ဂါယ ဥဒကံ၊ ဣဒံ ယမုနာယာ” တိ ဧဝံ ပါဠိယေက္ကံ ဥဒကုဒ္ဓရဏေနာပိ အယမတ္ထော ဝေဒိ-တဗျော။ (သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇၁။)

ဣမေသဉ္စ ပန ဖဿပဉ္စမကာနံ ဓမ္မာနံ ပါဠိယေက္ကံ ပါဠိယေက္ကံ ဝိနိ-ဇ္ဇောဂံ ကတ္တာ ပညတ္တိံ ဥဒ္ဓရမာနေန ဘဂဝတာ ဒုက္ကရံ ကတံ။ နာနာဥဒကာနဉ္စ နာနာတေလာနံ ဝါ ဧကဘာဇနေ ပက္ခိပိတ္တာ ဒိဝသံ နိမ္မထိတာနံ ဝဏ္ဏ-ဂန္ဓ-ရသာနံ နာနတာယ ဒိသ္မာ ဝါ ယာယိတွာ ဝါ သာယိတွာ ဝါ နာနာကရဏံ

သက္ကာ ဘဝေယျ ဉာတုံ၊ ဧဝံ သန္တေပိ တံ ဒုက္ကရန္တိ ဝုတ္တံ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ပန
ဣမေသံ အရူပီနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ ဧကာရမ္မဏေ ပဝတ္တမာနာနံ
ပါဠိယေက္ကံ ပါဠိယေက္ကံ ဝိနိဗ္ဗောဂံ ကတွာ ပညတ္တိံ ဥဒ္ဓရမာနေန အတိဒုက္ကရံ
ကတံ။ တေနာဟ အာယသ္မာ နာဂသေနတ္ထေရော -

ဒုက္ကရံ မဟာရာဇ ဘဂဝတာ ကတန္တိ။ ကိံ ဘန္တေ နာဂသေန ဘဂဝတာ
ဒုက္ကရံ ကတန္တိ?

ဒုက္ကရံ မဟာရာဇ ဘဂဝတာ ကတံ၊ ယံ ဣမေသံ အရူပီနံ စိတ္တ-
စေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ ဧကာရမ္မဏေ ပဝတ္တမာနာနံ ဝဝတ္တာနံ အက္ခာတံ “အယံ
ဖဿော၊ အယံ ဝေဒနာ၊ အယံ သညာ၊ အယံ စေတနာ၊ ဣဒံ စိတ္တ”န္တိ။

ဩပမ္ပံ ဘန္တေ ကရောဟီတိ။

ယထာ မဟာရာဇ ကောစိဒေဝ ပုရိသော နာဝါယ သမုဒ္ဒံ အဇ္ဈော-
ဂါဟေတွာ ဟတ္ထပုဋ္ဌေန ဥဒကံ ဂဟေတွာ ဇိဝှိယ သာယိတွာ ဇာနေယျ န
ခေါ မဟာရာဇ သော ပုရိသော “ဣဒံ ဂင်္ဂါယ ဥဒကံ၊ ဣဒံ ယမုနာယ
ဥဒကံ၊ ဣဒံ အစိရဝတိယာ ဥဒကံ၊ ဣဒံ သရဘုယာ ဥဒကံ၊ ဣဒံ မဟိယာ
ဥဒက”န္တိ။

ဒုက္ကရံ ဘန္တေ ဇာနိတုန္တိ။

တတော ဒုက္ကရတရံ ခေါ မဟာရာဇ ဘဂဝတာ ကတံ၊ ယံ ဣမေသံ
အရူပီနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ ။ ပ ။ ဣဒံ စိတ္တ”န္တိ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၈၆-၁၈၇။ မိလိန္ဒပဉ္စ၊ ၂၄။)

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ပန ဣမေသံ အရူပီနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ
ဧကာရမ္မဏေ ပဝတ္တမာနာနံ ပါဠိယေက္ကံ ပါဠိယေက္ကံ ဝိနိဗ္ဗောဂံ ကတွာ ပညတ္တိံ
ဥဒ္ဓရမာနေန အတိဒုက္ကရံ ကတံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၈၆။)

ဝတ္ထုနှင့် အာရုံကို ပူးတွဲ သိမ်းဆည်းပါ

ကျာဿ ဓမ္မာ အနုပဒဝဝတ္တိတာ ဟောန္တိ၊ ကျာဿ ဓမ္မာ ဝိဒိတာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဝိဒိတာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ ဝိဒိတာ အဗ္ဘတ္တံ ဂစ္ဆန္တိ။ သော ဧဝံ ပဇာနာတိ “ဧဝံ ကိရမေ ဓမ္မာ အဟုတ္တာ သမ္မောန္တိ၊ ဟုတ္တာ ပဋိဝေန္တိ”တိ။ (မ၊၃၊၇၅။)

ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ ပရိဂ္ဂဟိတတာယ။ ထေရေန ဟိ ဝတ္ထု စေဝ အာရမ္မ-
ဏဉ္စ ပရိဂ္ဂဟိတံ၊ တေနဿ တေသံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပါဒံ အာဝဇ္ဇန္တဿ ဥပ္ပါဒေါ
ပါကဋ္ဌော ဟောတိ၊ ဌာနံ အာဝဇ္ဇန္တဿ ဌာနံ ပါကဋ္ဌံ ဟောတိ၊ ဘေဒံ အာဝ-
ဇ္ဇန္တဿ ဘေဒေါ ပါကဋ္ဌော ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဝိဒိတာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဝိဒိတာ
ဥပဋ္ဌဟန္တိ ဝိဒိတာ အဗ္ဘတ္တံ ဂစ္ဆန္တိ”တိ။ (မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၆၀။)

ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ ပရိဂ္ဂဟိတတာယာတိ ယသ္မိံ စ အာရမ္မဏေ ယေ
ဈာနဓမ္မာ ပဝတ္တန္တိ၊ တေသံ ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ ပဂေဝ ဉာဏေန ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဂဟိတ-
တ္တာ။ ပ ။ **တေသံ ဓမ္မာနန္တိ** ဈာနစိတ္တုပ္ပါဒပရိယာပန္နာနံ ဓမ္မာနံ။
(မ၊ဋီ၊၃၊၂၇၈။)

ရုပ်တရားကို တစ်ဖန် ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ

သော ဣမေ ဖဿပဉ္စမကာ ကိံ နိဿိတာတိ ဥပဓာရေန္တော “ဝတ္ထံ
နိဿိတာ”တိ ပဇာနာတိ။ ဝတ္ထု နာမ ကရဇကာယော၊ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ
“ဣဒဉ္စ မေ ဝိညာဏံ ဧတ္ထ သိတံ ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓံ”န္တိ။ သော အတ္ထတော ဘူတာ-
နိစေဝ ဥပါဒါရူပါနိ စ။ (မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၈၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၅၂-၂၅၃။)

နာမရူပဝတ္ထာနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ နိရဝသေသရူပပရိဂ္ဂဟဿ
ဒဿနတ္ထံ “ဝတ္ထု နာမ ကရဇကာယော”တိ အာဟ န စက္ခာဒိနိ ဆ ဝတ္ထု-
နိတိ။ ကရဇကာယဿ ပန ဝတ္ထုဘာဝသာဓနတ္ထံ “ဣဒဉ္စ ပန မေ ဝိညာဏံ
ဧတ္ထ သိတံ၊ ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓံ”န္တိ သုတ္တံ အာဘတံ။ (မူလဋီ၊၂၊၁၅၇။)

အပိုင်း (၃)

သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံ အပိုင်း

ဝိတက် - ဝိစာရ - ပီတိ

တတ္ထ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ ဝိတက္ကဿ စ ဝိစာရဿ စာတိ
ဣမေသံ ဒွိန္ဒံ ဝုပသမာ သမတိက္ကမာ၊ ဒုတိယဇ္ဈာနက္ခဏေ အပါတုဘာဝါတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၅၁။)

ပုဗ္ဗဘာဂေ ပရိကမ္မဥပစာရစိတ္တာနိ သဝိတက္ကသဝိစာရာနိ သပ္ပိတိ-
ကာနိ . . . (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၂၃၇။)

အယံ ပန ဝိသေသော၊ ယသ္မာ သုခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒ-
နာယ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော န ဟောတိ၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ စ အဒုက္ခ-
မသုခါယ ဝေဒနာယ ဥပ္ပဇ္ဇိတဗ္ဗံ၊ တသ္မာ တာနိ ဥပေက္ခာဝေဒနာသမ္ပယုတ္တာနိ
ဟောန္တိ။ ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ္တက္ကာယေဝ စေတ္ထ ပီတိပိ ပရိဟာယတိတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၆၀။)

တာနိတိ အပ္ပနာဝိထိယံ ဇေနာနိ သန္ဓာယာဟ။ (မဟာဋီ၊ ၁၁၈၉။)

ချာန်ရသုတ္တံ အတွက်သာ

လာဘိနော ဧဝ ပန မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သုပါကဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။
(မဟာဋီ၊ ၂၃၅၃။)

ဧဝံ ဆသု ဒွါရေသု အရူပဿ နိဗ္ဗတ္တိ ပဿိတဗ္ဗာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၅၃။)

ဝိဇာနနံ အာရမ္မဏဿ ဥပလဒ္ဓိံ (မူလဋီ၊ ၁၈၇။)

နာမပရိဂ္ဂဟဉာဏ်

ပရိဂ္ဂဟေတွာ သဗ္ဗမ္မေတံ အာရမ္မဏာဘိမုခံ နမနတော နမနဋ္ဌေန နာမန္တိ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၂။)

သတိပြုရန် ဝါဒကွဲများ

သောဠသ ဓမ္မာ (မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၆၀။)

သောဠသန္တံ ဧဝ စေတ္ထ ဓမ္မာနံ ဂဟဏံ တေသံယေဝ ထေရေန ဝဝတ္ထာပိတဘာဝတော၊ တေ ဧဝဿ တဒါ ဥပဋ္ဌဟိံသု၊ န ဣတရေတိ ဝဒန္တိ။ ဝီရိယ-သတိဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ ဣန္ဒြိယဘာဝသာမညတော သဒ္ဓါ-ပညာ၊ သတိဂ္ဂဟဏေနေဝ ဧကန္တာနဝဇ္ဇဘာဝသာမညတော ပဿဒ္ဓိအာဒယော ဆယုဂဠာ၊ အလောဘာဒေါသာ စ သင်္ဂဟိတာ ဈာနစိတ္တုပ္ပါဒပရိယာပန္နတ္တာ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထေရေန စ ဓမ္မာ ဝဝတ္ထာနသာမညတော အာရဒ္ဓိ။ (တသ္မာ) တေ န ဥပဋ္ဌဟိံသုတိ န သက္ကာ ဝတ္တန္တိ အပရေ။ (မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၇၇။)

ယော ယော အဋ္ဌကထာဝါဒေါ ဝါ ထေရဝါဒေါ ဝါ ပစ္ဆာ ဝုစ္စတိ၊ သော ပမာဏတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၆၀။)

နာမ်နှင့် ရုပ်ကို ပိုင်းခြားယူပါ

တတော ယထာ နာမ ပုရိသော အန္တောဂေဟေ သပ္ပံ ဒိသ္မာ တံ အ-နုဗန္ဓမာနော တဿ အာသယံ ပဿတိ၊ ဧဝမေဝ အယမ္ပိ ယောဂါဝစရော တံ နာမံ ဥပပရိက္ခန္တော “ဣဒံ နာမံ ကိ နိဿာယ ပဝတ္တတိ” တိ ပရိယေသ-မာနော တဿ နိဿယံ ဟဒယရူပံ ပဿတိ။ တတော ဟဒယရူပဿ နိဿယဘူတာနိ၊ ဘူတနိဿိတာနိ စ သေသုပါဒါယ ရူပါနီတိ ရူပံ ပရိဂ္ဂဏှာ-တိ။ သော သဗ္ဗမ္မေတံ ရူပနတော ရူပန္တိ ဝဝတ္ထပေတိ။ တတော နမနလက္ခဏံ နာမံ၊ ရူပနလက္ခဏံ ရူပန္တိ သဇဇိပတော နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၂။)

ပရသန္တာနာဂတေ စ တေသံ သန္တာနဝိဘာဂံ အကတ္တာ ဗဟိဒ္ဓါဘာဝ-
သာမညတော သမ္ပသနံ၊ အယံ သာဝကာနံ သမ္ပသနစာရော —

(မဒ္ဒိ၊ ၂၇၄-၂၇၅။)

ယောနိသော မနသိကာရ — အယောနိသော မနသိကာရ

သော “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိ ယောနိသော မနသိ ကရောတိ၊ “အယံ ဒုက္ခ-
သမုဒယော”တိ ယောနိသော မနသိ ကရောတိ၊ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓော”တိ
ယောနိသော မနသိ ကရောတိ၊ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိ ပဋိပဒါ”တိ ယော-
နိသော မနသိ ကရောတိ။ (မ၊ ၁၊ ၁၀-၁၂။)

တတ္ထ ကတမော အယောနိသော မနသိကာရော၊ “အနိစ္စေ နိစ္စ”န္တိ
အယောနိသော မနသိကာရော၊ “ဒုက္ခေ သုခ”န္တိ အယောနိသော မနသိ-
ကာရော၊ “အနတ္တနိ အတ္တာ”တိ အယောနိသော မနသိကာရော၊ “အသုဘော
သုဘ”န္တိ အယောနိသော မနသိကာရော၊ သစ္စဝိပုဋ္ဌိကုလေန ဝါ စိတ္တဿ
အာဝဠနာ အနာဝဠနာ အဘောဂေါ သမန္နာဟာရော မနသိကာရော၊ အယံ
ဝုစ္စတိ အယောနိသော မနသိကာရော။ (အဘိ၊ ၂၊ ၃၈၇-၃၈၈။)

တတ္ထ ယောနိသော မနသိကာရော နာမ ဥပါယမနသိကာရော ပထ-
မနသိကာရော၊ အနိစ္စာဒိသု အနိစ္စန္တိအာဒိနာ ဧဝ နယေန သစ္စာနုလောမိ-
ကေန ဝါ စိတ္တဿ အာဝဠနာ အနာဝဠနာ အဘောဂေါ သမန္နာဟာရော
မနသိကာရော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ယောနိသော မနသိကာရောတိ။ (မ၊ ၄၊ ၁၆၆။)

အယောနိသော မနသိကာရောတိ အနုပါယမနသိကာရော ဥပ္ပထ-
မနသိကာရော၊ အနိစ္စေ နိစ္စန္တိ ဒုက္ခေ သုခန္တိ အနတ္တနိ အတ္တာတိ အသုဘော
သုဘန္တိ အယောနိသော မနသိကာရော ဥပ္ပထမနသိကာရော။ သစ္စဝိပုဋ္ဌိ-
ကုလေန ဝါ စိတ္တဿ အာဝဠနာ အနာဝဠနာ အဘောဂေါ သမန္နာဟာရော
မနသိကာရော၊ အယံ ဝုစ္စတိ အယောနိသော မနသိကာရောတိ။

(မ၊ ၄၊ ၁၆၆-၆၇။)

၆၂ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

စိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာတိအာဒိနိ သဗ္ဗာနိပိ အာဝဇ္ဇနဿေဝ ဝေ-
ဝစနာနေဝ။

အာဝဇ္ဇနဉ္စိ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ အာဝဇ္ဇေတိတိ **စိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာ**။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၈၂။)

တဒါရုံအကြောင်း သိကောင်းစရာ

တိလက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာယ တဒါရမ္မဏံ န လဗ္ဘတိ။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၄၇။)

သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ ကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော
ဝိပဿန္တိ၊ ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
(ပဋ္ဌာန၊ ၁၊ ၁၃၃။)

ကုသလေ နိရုဒ္ဓေတိ ဝိပဿနာဇေနဝိထိယာ ပစ္ဆိန္နယ။ **ဝိပါကော**တိ
ကာမာဝစရိပိကော။ **တဒါရမ္မဏတာ**တိ တဒါရမ္မဏတာယ။ တံ ကုသ-
လဿ ဇေနဿ အာရမ္မဏာဘူတံ ဝိပဿိတကုသလံ အာရမ္မဏံ ကတ္တာ
ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အတ္ထော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၃၊ ၄၃၆။)

သမ္ပတ္တဝိရတိ - သမာဒါနဝိရတိတို့၏ အာရုံ

အာရမ္မဏတော ပါဏာတိပါတော ဇီဝိတိန္ဒြိယာရမ္မဏော။ အဒိန္နာဒါနံ
သတ္တာရမ္မဏံ ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏံ ဝါ။ မိစ္ဆာစာရော ဣတ္ထိပုရိသာရမ္မဏော။
မုသာဝါဒေါ သတ္တာရမ္မဏော ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏော ဝါ။ သုရာပါနံ သင်္ခါရာ-
ရမ္မဏံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၆၆။)

သတ္တ-ဣတ္ထိ-ပုရိသာရမ္မဏတာ တထာဂဟိတသင်္ခါရာရမ္မဏတာ-
ယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (မူလဋီ၊ ၂၊ ၁၈၉။)

အာရမ္မဏတောတိ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ ပရဿ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ

အာရမ္မဏံ ကတ္တာ အတ္တနော ဝေရစေတနာယ ဝိရမတိ။ ဣတရာသုပိ ဒေသေ နယော။ သဗ္ဗာပိ ဟိ ဧတာ ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထု အာရမ္မဏံ ကတ္တာ ဝေရ-
စေတနာဟိယေဝ ဝိရမန္တိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၆၈။)

ပဉ္စသိက္ခာပဒါ။ ပ ။ ပရိတ္တာရမ္မဏာ။ ပ ။ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ။ ပ ။
ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာ။ (အဘိ၊ ၂၊ ၃၀၅။)

အာရမ္မဏတ္တိကေသု ပန ယာနိ သိက္ခာပဒါနိ ဧတ္ထ သတ္တာရမ္မဏာနီတိ
ဝုတ္တာနိ၊ တာနိ ယသ္မာ သတ္တောတိ သင်္ခံ ဂတေ သင်္ခါရေယေဝ အာရမ္မဏံ
ကရောန္တိ၊ ယသ္မာ စ သဗ္ဗာနိပိ ဧတာနိ သမ္ပတ္တဝိရတိဝသေနေဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ၊
တသ္မာ “ပရိတ္တာရမ္မဏာ”တိ စ “ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ”တိ စ ဝုတ္တံ။ ယတော ပန
ဝိရမတိ၊ တဿ ဝတ္ထုနော အစ္စန္တဗဟိဒ္ဓတ္တာ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏတာ
ဝေဒိတဗ္ဗာတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၆၉။)

သမ္ပတ္တဝိရတိဝသေနာတိ သမ္ပတ္တေ ပစ္စုပ္ပန္နေ အာရမ္မဏေ ယထာ-
ဝိရမိတဗ္ဗတော ဝိရတိဝသေနာတိ အတ္ထော။ (မူလဋီ၊ ၂၊ ၁၉၀။)

ကြိုတင် သိထားသင့်သော အချက်များ

တတ္ထ ဧကေကံ အာရမ္မဏံ ဒွီသု ဒွီသု ဒွါရေသု အာပါထမာဂစ္ဆတိ။
ရူပါရမ္မဏဉ္စိ စက္ခုပသာဒံ ဃဇ္ဇေတွာ တင်္ခါဏညေဝ မနောဒွါရေ အာပါထမာ-
ဂစ္ဆတိ၊ ဘဝင်္ဂစလနဿ ပစ္စယော ဟောတီတိ အတ္ထော။ သဒ္ဓု ဂန္ဓ ရသ
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏေသုပိ ဒေသေ နယော။ ယထာ ဟိ သကုဏော အာကာသေ-
နာဂန္ဓာ ရုက္ခဂ္ဂေ နီလိယမာနောဝ ရုက္ခသာခဉ္စ ဃဇ္ဇေတိ၊ ဆာယာ စဿ
ပထဝိယံ ပဋိတညတိ၊ သာခါယဇ္ဇန-ဆာယာဖရဏာနိ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဧက-
က္ခဏေယေဝ ဘဝန္တိ။ ဧဝံ ပစ္စုပ္ပန္နရူပါဒိနံ စက္ခုပသာဒါဒိယဇ္ဇနဉ္စ ဘဝင်္ဂ-
စလနသမတ္တတာယ မနောဒွါရေ အာပါထဂမနဉ္စ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဧက-
က္ခဏေယေဝ ဟောတိ။ တတော ဘဝင်္ဂိ ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ စက္ခုဒွါရာဒီသု ဥပ္ပန္နာနံ

၆၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

အာဝဇ္ဇနာဒီနံ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနပရိယောသာနာနံ အနန္တရာ တေသံ အာရမ္မဏာနံ
အညတရသ္မိံ က္ကဒံ မဟာစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၁၄။)

အာပါထမာဂစ္ဆတိ မနသာ ပဉ္စဝိညာဏေဟိ စ ဂဟေတဗ္ဗဘာဝုပ-
ဂမနေန။ ဃဇေတော ပဋိမုခဘာဝါပါထံ ဂန္ဓာ။ (မူလဋီ၊၁၊၇၀။)

ပဉ္စဒွါရဝိထိနှင့် မနောဒွါရဝိထိတို့၏ ခွမ်းအင်

ပဋ္ဌမဇေဝနေပိ။ ပ ။ န ဟောတီတိ က္ကဒံ ပဉ္စဝိညာဏဝိထိယံ က္ကတ္ထိ-
ပုရိသောတိ ရဇ္ဇနာဒီနံ အဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟိ အာဝဇ္ဇနဝေါဋ္ဌဗ္ဗနာနံ
အယောနိသော အာဝဇ္ဇနဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဝသေန က္ကဋ္ဌေ က္ကတ္ထိရူပါဒိမိ ဝောဘော၊
အနိဋ္ဌေ စ ပဋိယော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မနောဒွါရေ ပန က္ကတ္ထိပုရိသောတိ ရဇ္ဇနာဒီ
ဟောတိ။ (မူလဋီ၊၂၊၁၈၁။)

တတ္ထာယံ ပဝတ္ထိက္ကမော၊ ပဉ္စဒွါရေ ရူပါဒိအာရမ္မဏေ အာပါထဂတေ
နိယမိတာဒိဝသေန ကုသလာကုသလဇေဝနေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘဝင်္ဂိ ဩတိဏ္ဏေ
မနောဒွါရိကဇေဝနံ တံယေဝါရမ္မဏံ ကတွာ ဘဝင်္ဂိ ဩတရတိ။ ပုန
တသ္မိံယေဝ ဒွါရေ က္ကတ္ထိပုရိသောတိအာဒိနာ ဝဝတ္ထပေတွာ ဇေဝနံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ
ဘဝင်္ဂိ ဩတရတိ။ ပုန ဝါရေ ပသာဒရဇ္ဇနာဒိဝသေန ဇေဝနံ ဇေဝတိ။

(အနုဋီ၊၁၊၂၀၀။)

သဒ္ဓံ ပထမစိတ္တေန၊ တီတံ ဒုတိယစေတသာ။
နာမံ တတိယစိတ္တေန၊ အတ္ထံ စတုတ္ထစေတသာ။

ပဉ္စဟိ ဝိညာဏေဟိ န ကဉ္စိ ဓမ္မံ ပဋိဝိဇာနာတိ အညတြ အဘိနိပါ-
တမတ္တာ၊ ပဉ္စန္ဒံ ဝိညာဏာနံ သမနန္တရာပိ န ကဉ္စိ ဓမ္မံ ပဋိဝိဇာနာတိ။

(အဘိ၊၂၊၃၂၃။)

ဉာတဉ္စ ဉာဏဉ္စ ဥဘောပိ ဝိပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၇၈။)

အပိုင်း (၄)

သိမ်းဆည်းရူပွားပုံအပိုင်း (မကောင်းအုပ်စု)

အကုသိုလ်တရားတွေကို ရှုနေလျှင် အကုသိုလ် ထပ်မဖြစ်ဘူးလား?

သရာဂံ ဝါ စိတ္တံ သရာဂစိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ ဝီတရာဂံ ဝါ စိတ္တံ ဝီတရာဂစိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ။ (မ၊၁၊၇၆။)

တတ္ထ ယောဂါဝစရော ကာမဝိတက္ကဿ ပဒယာတနတ္ထံ ကာမဝိတက္ကံ ဝါ သမ္မသတိ အညံ ဝါ ကိပ္ပိ သင်္ခါရံ။ အထဿ ဝိပဿနာက္ခဏေ ဝိပဿနာ- သမ္ပယုတ္တော သင်္ခါပေါ တဒင်္ဂဝသေန ကာမဝိတက္ကဿ ပဒယာတံ ပဒစ္ဆေဒံ ကရောန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂံ ပါပေတိ။ အထဿ မဂ္ဂက္ခဏေ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော သင်္ခါပေါ သမုစ္ဆေဒဝသေန ကာမဝိတက္ကဿ ပဒယာတံ ပဒစ္ဆေဒံ ကရောန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဗျာပါဒဝိတက္ကဿာပိ ပဒယာတ- နတ္ထံ ဗျာပါဒဝိတက္ကံ ဝါ အညံ ဝါ သင်္ခါရံ သမ္မသတိ။ ဝိဟိံသာဝိတက္ကဿ ပဒယာတနတ္ထံ ဝိဟိံသာဝိတက္ကံ ဝါ အညံ ဝါ သင်္ခါရံ သမ္မသတိ။ အထဿ ဝိပဿနာက္ခဏေတိ သဗ္ဗံ ပုရိမနယေနေဝ ယောဇေတဗ္ဗံ။ (အဘိဋ္ဌ၊၂၊၁၁၀။)

တသ္မာ တံ ရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နံ ဝေဒနံ သညံ သင်္ခါရေ ဝိညာဏဗ္ဗ “ဣဒံ အရူပ”န္တိ ပရိစ္ဆိန္တိတွာ အနိစ္စာဒိတော ပဿတိ။
(အဘိဋ္ဌ၊၁၊၂၇၁။)

သံယောဇဉ် (၁၀) ပါး ဖြစ်ပုံ

စက္ခုဒြါရေ တာဝ အာပါထဂတံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ ကာမဿာဒဝသေန အဿာဒယတော အဘိနန္ဒတော ကာမရာဂသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အနိဋ္ဌာ- ရမ္မဏေ ကုဇ္ဈတော ပဋိယသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “ဌပေတွာ မံ န ကောစိ

အညော ဧတံ အာရမ္မဏံ ဝိဘာဝေတုံ သမတ္ထော အတ္ထိ”တိ မညတော မာန-
သညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “ဧတံ ရူပါရမ္မဏံ နိစ္စံ ဝုဏ်”န္တိ ဂဏှတော ဒိဋ္ဌိသညောဇနံ
ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “ဧတံ ရူပါရမ္မဏံ သတ္တော န ခေါ၊ သတ္တဿ န ခေါ”တိ ဝိစိကိစ္ဆ-
တော ဝိစိကိစ္ဆာသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “သမ္ပတ္တိဘဝေ ဝတ နော ဣဒံ သုလဘံ
ဇာတ”န္တိ ဘဝံ ပတ္ထေန္တဿ ဘဝရာဂသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “အာယတိမ္ပိ
ဧဝရူပံ သီလဗ္ဗတံ သမာဒိယိတွာ သက္ကာ လဒ္ဓန္တိ”န္တိ သီလဗ္ဗတံ သမာဒိယန္တဿ
သီလဗ္ဗတပရာမာသသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “အဟော ဝတ ဧတံ ရူပါရမ္မဏံ
အညေ န လဘေယျ”န္တိ ဥသုယတော ဣဿာသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အတ္တ-
နာ လဒ္ဓိ ရူပါရမ္မဏံ အညဿ မစ္ဆရာယတော မစ္ဆရိယသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
သဗ္ဗေဟေဝ သဟဇာတအညာဏဝသေန အဝိဇ္ဇာသညောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ဒီဋ္ဌ၊ ၂၃၇၄။ မ၊ ၅၁၊ ၂၉၂။)

နိစ္စံ ဝုဏ် ဧတံ နိဒဿနမတ္ထံ။ “ဥစ္စိဇ္ဇိဿတိ ဝိနဿိဿတိတိ ဂဏှ-
တော”တိ ဧဝမာဒိနမ္ပိ သင်္ဂဟော ဣစ္စိတဗ္ဗော။ **ဘဝံ ပတ္ထေန္တဿာတိ** “ဤ-
ဒိသေ သမ္ပတ္တိဘဝေ ယသ္မာ အမှာကံ ဣဒံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ သုလဘံ ဇာတံ၊
တသ္မာ အာယတိမ္ပိ သမ္ပတ္တိဘဝေါ ဘဝေယျာ”တိ ဘဝံ နိကာမေန္တဿ။ ဧဝ-
ရူပံ သက္ကာ လဒ္ဓန္တိ ယောဇနာ။ (မ၊ ၄၁၊ ၂၇၉။)

သတိပြုရန်

စက္ခုဒွါရေ (ဒီဋ္ဌ၊ ၂၃၇၄။ မ၊ ၅၁၊ ၂၉၂။)

စက္ခုဝိညာဏံ ဟိ ရူပေ ရူပမတ္တမေဝ ပဿတိ၊ န နိစ္စာဒိသဘာဝံ။
(သံ၊ ၅၃၊ ၂၈။)

ရူပမတ္တမေဝါတိ နိလာဒိဘေဒံ ရူပါယတနမတ္ထံ၊ န နိလာဒိ။ ဝိသေသ-
နိဝတ္တနတ္ထော ဟိ အယံ မတ္တ-သဒ္ဓေ။ ယဒိ ဧဝံ ဧဝ-ကာရော ကိမတ္ထိယော?
စက္ခုဝိညာဏံ ဟိ ရူပါယတနေ လဗ္ဘမာနမ္ပိ နိလာဒိဝိသေသံ “ဣဒံ နီလံ

နာမ က္ကဒံ ပီတံ နာမာ”တိ န ဂဏှာတိ။ ကုတော နိစ္စာနိစ္စာဒိ သဘာဝတ္ထန္တိ သံဟိတဿပိ နိဝတ္တနတ္ထံ ဧဝကာရဂ္ဂဟဏံ။ တေနာဟ “န နိစ္ဆာဒိသဘာဝ” ဣ။ (သံဋီ၊ ၂၃၀၃။)

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်သိမ်းဆည်းနည်း

နာမ်တရား နာမ်တရားဟု သိမ်းဆည်းပါ

သော သဗ္ဗေပိ တေ အရူပဓမ္မေ နမနလက္ခဏေန ဧကတော ကတွာ ဧတံ နာမန္တိ ပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၃။)

ရုပ်နာမ်ကို ပူးတွဲသိမ်းဆည်းပါ = ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟလုပ်ငန်း

ရူပါရူပါနံ လက္ခဏာဒီဟိ ပရိစ္ဆိန္တိတွာ ဂဟဏံ ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟော။

(မူလဋီ၊ ၁၁၁၂။)

ရူပါရူပံ ပန ပရိဂ္ဂဏှန္တော . . . (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၂၆၀။)

ပရိစ္ဆိန္တိတွာ ဂဟဏံ ပရိဇာနနံ။ (အနုဋီ၊ ၁၁၁၉။)

နာမရူပဝဝတ္ထာနု = နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း

ယောပိ ရူပါရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေန္တော . . .

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၂၆၀။)

တတော နမနလက္ခဏံ နာမံ၊ ရူပနလက္ခဏံ ရူပန္တိ သင်္ခေပတော နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၂။)

က္ကတိ ကုဒ္ဓဉ္စ နာမံ၊ ကုဒ္ဓဉ္စ ရူပံ၊ က္ကဒံ ဝုစ္စတိ နာမရူပန္တိ သင်္ခေပတော နာမရူပံ ဝဝတ္ထပေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၅။)

န အညော သတ္တာဒိကောတိ ဝဝတ္ထာပနံ နာမရူပဝဝတ္ထာပနံ။

(မူလဋီ၊ ၁၁၁၂။)

အပိုင်း (၅)

နာမ်ဃနပိုင်း

နာမ်ဃန (၄) ပါး အကြောင်း

သန္တတိယနာဒိနံ အယံ ဝိသေသော - ပုရိမပစ္စိမာနံ နိရန္တရတယ ဧကီဘူတာနမိဝ ပဝတ္တိ **သန္တတိယနတာ**၊ တထာ ဖဿာဒိနံ ဧကသမူဟဝသေန ဒုဗ္ဗိညေယျကိစ္စဘေဒဝသေန ဧကာရမ္မဏတာဝသေန စ ဧကီဘူတာနမိဝ ပဝတ္တိ **သမူဟာဒိယနတာ**တိ။ (မူလဋီ၊၁၆၀။)

နာနာဓာတုယော ဝိနိဗ္ဗုဒ္ဓိတွာ ယနဝိနိဗ္ဗောဂေ ကတေ အနတ္တလက္ခဏံ ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊၂၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၂၇၆။)

နာနာဓာတုယောတိ နာနာဝိဓာ ပထဝီအာဒိဓာတုယော နာနာဝိဓေ သဘာဝဓမ္မေ။ **ဝိနိဗ္ဗုဒ္ဓိတွာ**တိ “အညာ ပထဝီဓာတု၊ အညာ အာပေါဓာတူ” တိ- အာဒိနာ, “အညော ဖဿော၊ အညာ ဝေဒနာ” တိအာဒိနာ စ ဝိသုံ ဝိသုံ ကတွာ။ **ယနဝိနိဗ္ဗောဂေ ကတေ**တိ သမူဟယနေ, ကိစ္စာရမ္မဏယနေ စ ပဘေဒိတေ။ ယာ ဟေသာ အညမညုပတ္ထဒ္ဓေသု သမုဒိတေသု ရူပါရူပဓမ္မေသု ဧကတ္တာဘိနိဝေသဝသေန အပရိမဒ္ဓိတသင်္ခါရေဟိ ဂယုမာနာ **သမူဟယနတာ**, တထာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ ကိစ္စဘေဒဿ သတိပိပဋိနိယတဘာဝေ ဧကတော ဂယုမာနာ **ကိစ္စဃနတာ**, တထာ သာရမ္မဏ-ဓမ္မာနံ သတိပိ အာရမ္မဏကရဏဘေဒေ ဧကတော ဂယုမာနာ **အာရမ္မဏ-ဃနတာ** စ၊ တာ ဓာတူသု ဉာဏေန ဝိနိဗ္ဗုဒ္ဓိတွာ ဒိဿမာနာ ဟထေေန ပရိမဒ္ဓိယမာနော ဖေဏပိဏ္ဏော ဝိယ ဝိလယံ ဂစ္ဆန္တိ။ “ယထာပစ္စယံ ပဝတ္တမာနာ သုညာ ဧတေ ဓမ္မာ ဓမ္မမတ္တာ” တိ အနတ္တလက္ခဏံ ပါကဋတရံ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ “နာနာ ဓာတုယော ။ပ။ ဥပဋ္ဌာတိ” တိ။ (မဟာဋီ၊၂၄၇၇။)

၄။ အာရမ္မဏယန = အာရုံယူတတ်သည့် နာမ်တရား အတုံးအခဲ

ဉာတဉ္စ ဉာဏဉ္စ ဥဘောပိ ဝိပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၈။)

နာနာဓာတုယော ဝိနိဗ္ဗုဇိတွာ ယနဝိနိဗ္ဗောဂေ ကတေ အနတ္တလက္ခဏံ
ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၆။)

အပိုင်း (၆)

ဣရိယာပထပိုင်းနှင့် သမ္မဇဉ်ပိုင်း စသည်

ဣရိယာပထ သမ္မဇဉ် ရှုကွက်

ခန္ဓာငါးပါးရှုကွက်အမြွက်

ဧတ္ထ ဟိ စက္ခု စေဝ ရူပဉ္စ ရူပက္ခန္ဓော၊ ဒဿနံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ တံ-
သမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ သညာ သညာက္ခန္ဓော၊ ဖဿဒိကာ
သင်္ခါရက္ခန္ဓော။ ဧဝမေတေသံ ပဉ္စန္ဒံ ခန္ဓာနံ သမဝါယေ အာလောကနဝိလော-
ကနံ ပညာယတိ။ (မဂ္ဂ၊ ၁၊ ၂၆၇-၂၆၈။)

ရှေ့သို့ တစ်ဆင့်တက်ရန် ရှုကွက်

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ
ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာ-
နုပဿီ ဝိဟရတိ။ (မ၊ ၁၊ ၇၃။)

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ
ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဝေဒနာသု ဝေဒနာ-
နုပဿီ ဝိဟရတိ။ (မ၊ ၁၊ ၇၅ . . .)

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ စိတ္တေ

၇၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ စိတ္တေ စိတ္တာနုပဿီ ဝိဟရတိ။
(မ၊၁၊၇၆။)

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတိ။

ယသ္မာ ပန န သုဒ္ဓါအဇ္ဈတ္တဒဿနမတ္တေန ဓမ္မဂုဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗမေဝ။ တသ္မာ ပရဿ ခန္ဓေပိ အနုပါဒိဏ္ဏသင်္ခါရေပိ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာတိ ပဿတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၃၀၀။)

တသ္မာ သသန္တာနဂတေ သဗ္ဗဓမ္မေ၊ ပရသန္တာနဂတေ စ တေသံ သန္တာနဝိဘာဂံ အကတွာ ဗဟိဒ္ဓါဘာဝသာမညတော သမ္ပသနံ အယံ သာဝကာနံ သမ္ပသနစာရော။ (ဥပရိပဏ္ဏာသ - အနုပဒသုတ္တန်ဋီကာ။)

ရှေ့သို့ တစ်ဆင့်တက်ရန်

သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။
(မ၊၁၊၇၃။)

သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးကို ပွားများနေသည်မည်ပုံ

ယသ္မာ ပန န သုဒ္ဓါရူပဒဿနမတ္တေန ဓမ္မဂုဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ အရူပမ္ပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗမေဝ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၃၀၀။)

ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္မဋ္ဌာနေတိ ဣဒံ ရူပမုခေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တိ၊ အရူပမုခေန ပန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ယေဘုယျေန သမထယာနိကဿ ဣစ္ဆိတဗော၊ သော စ ပဌမံ ဈာနင်္ဂါနိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ တတော ပရံ သေသဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (မ၊ဋီ၊၁၊၃၆၉။)

၁။ ဣတိ ဣမေ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာစိတ္တေသု လဗ္ဘန္တိ။ အညေနေဝ ဟိ စိတ္တေန ကာယံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ၊ အညေန ဝေဒနံ၊

အညေန စိတ္တံ၊ အညေန ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခန္ဓော ပန ဧကစိတ္တေယေဝ လဗ္ဘန္တိ။ အာဒိတော ဟိ ကာယံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ အာဂတဿ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ သတိ ကာယာနုပဿနာ နာမ၊ တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ကာယာနုပဿီ နာမ။ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရိယမဂ္ဂံ ပတ္တဿ မဂ္ဂက္ခန္ဓော မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သတိ ကာယာနုပဿနာ နာမ၊ တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော ကာယာနုပဿီ နာမ။

၂။ ဝေဒနံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ။

၃။ စိတ္တံ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ။

၄။ ဓမ္မေ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ အာဂတဿ ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာ သတိ ဓမ္မာနု-
ပဿနာ နာမ၊ တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော **ဓမ္မာနုပဿီ**
နာမ။ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရိယမဂ္ဂံ ပတ္တဿ မဂ္ဂက္ခန္ဓော မဂ္ဂသမ္ပ-
ယုတ္တာ သတိ ဓမ္မာနုပဿနာ နာမ၊ တာယ သတိယာ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂ-
လော ဓမ္မာနုပဿီ နာမ။ ဧဝံ တာဝ ဒေသနာ ပုဂ္ဂလေ တိဋ္ဌတိ။

၁။ ကာယေ ပန သုဘန္တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ ကာယပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတီတိ ကာယာနုပဿနာ နာမ။

၂။ ဝေဒနာယ သုခန္တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတီတိ ဝေဒနာနုပဿနာ နာမ။

၃။ စိတ္တေ နိစ္စန္တိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ စိတ္တပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိ-
ဇ္ဈတီတိ စိတ္တာနုပဿနာ နာမ။

၄။ ဓမ္မေသု အတ္တာတိ ဝိပလ္လာသပ္ပဟာနာ ဓမ္မပရိဂ္ဂဟိကာ သတိ မဂ္ဂေန သမိဇ္ဈတီတိ ဓမ္မာနုပဿနာ နာမ။

ဣတိ ဧကာဝ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သတိ စတုကိစ္စသာဓနဋ္ဌေန စတ္တာရိ နာမာနိ လဘတိ။ တေန ဝုတ္တံ “လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခန္ဓော ပန ဧကစိတ္တေယေဝ လဗ္ဘန္တိ”တိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၇၃-၂၇၄။)

[(ကာယ = ရူပကာယ + နာမကာယ) ကာယောတိ ဒွေ ကာယာ -
- နာမကာယော စ ရူပကာယော စ။ (ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂ-၁၈၁။)]

ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ကျင့်စဉ်

တသ္မာ တိဟ တေ ဗာဟိယ ဧဝံ သိက္ခိတပ္ပံ - “ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိ-
ဿတိ၊ သုတေ သုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ မုတေ မုတမတ္တံ ဘဝိဿတိ၊ ဝိညာတေ
ဝိညာတမတ္တံ ဘဝိဿတိ”တိ။ (ဥဒါန၊၈၅။)

ဧတ္ထ ဟိ ရူပါယတနံ ပဿိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဒိဋ္ဌံ နာမ၊ စက္ခုဝိညာဏံ ပန
သဒ္ဓိံ တံဒွါရိကဝိညာဏေဟိ ဒဿနဋ္ဌေန၊ တဒုဘယမ္ပိ ယထာပစ္စယံ ပဝတ္ထ-
မာနံ ဓမ္မမတ္တမေဝ၊ န ဧတ္ထ ကောစိ ကတ္တာ ဝါ ကာရေတာ ဝါ၊ ယတော တံ
ဟုတွာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စံ၊ ဥဒယဗ္ဗယပဋိပိဋ္ဌနဋ္ဌေန ဒုက္ခံ၊ အဝသဝတ္ထန-
ဋ္ဌေန အနတ္တာတိ ကုတော တတ္ထ ပဏ္ဍိတဿ ရဇ္ဇနာဒီနံ ဩကာသောတိ။
အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယော သုတာဒီသုပိ။ (ဥဒါန၊၉၂။)

ဧကန္တေန ပန စက္ခုဝိညာဏမေဝ ဒဿနကိစ္စံ သာဓေတိ။
(အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၂၀။)

သစေ ပန ဘဝင်္ဂံ အာဝဋ္ဌေတိ၊ ကိရိယာမနောဓာတုယာ ဘဝင်္ဂံ
အာဝဋ္ဌိတေ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနံ အပါပေတွာဝ အန္တရာ စက္ခုဝိညာဏေ ဝါ သမ္ပဋိစ္ဆနေ
ဝါ သန္တိရဏေ ဝါ ဌတွာ နိဝတ္တိဿတိတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန-
ဝသေန ပန ဌတွာ ဧကံ ဝါ ဒွေ ဝါ စိတ္တာနိ ပဝတ္ထန္တိ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၀၉-၃၁၀။)

ဖားအောက်တောရဆရာတော်
စိတ္တလတောင်ကျောင်း
ဖားအောက်တောရ
ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၆၇-ခုနှစ်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း (က)

အပိုင်း (၁)

မဟာနိဒါနသုတ္တန်မှ ဗျာဒိတ်တော် အသံ

မာ ဟေဝံ အာနန္ဒ အဝစ၊ မာ ဟေဝံ အာနန္ဒ အဝစ။ ဂမ္ဘိရော စာယံ အာနန္ဒ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ဂမ္ဘိရာဘာသော စ၊ ဧတဿ အာနန္ဒ ဓမ္မဿ အနနုဗောဓာ အပ္ပဋိဝေဓာ ဧဝမယံ ပဇာ တန္တာကုလကဇာတာ ကုလဂဏ္ဍိကဇာတာ မုဉ္ဇပဗ္ဗဇူတာ အပါယံ ဒုဂ္ဂတိံ ဝိနိပါတံ သံသာရံ နာတိဝတ္တတိ။
(ဒီ၊ ၂၄၇။)

အနနုဗောဓာတိ ဉာတပရိညာဝသေန အနနုဗုဒ္ဓနာ။ **အပ္ပဋိဝေဓာ**တိ တီရဏပ္ပဟာနပရိညာဝသေန အပ္ပဋိဝိဇ္ဇနာ။ (ဒီ၊ ၂၄၇။)

ဉာဏာသိနာ သမာဓိပဝရသိလာယံ သုနိသိတေန -

ဘဝစက္ကမပဒါလေတွာ၊ အသနိဝိစက္ကမိဝ နိစ္စနိမ္မထနံ။
သံသာရဘယမတီတော၊ န ကောစိ သုပိနန္တရေပျတ္တိ။
(အဘိ၊ ၂၁၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂။)

သောတာပန်ဟူသည်

ထေရဿ ဟိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ ဂမ္ဘိရောပိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ဉတ္တာနောတိ ဥပဋ္ဌာတိ။ ကတမေဟိ စတူဟိ၊ ပုဗ္ဗုပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ၊

၇၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

တိတ္ထဝါသေန၊ သောတာပန္နတာယ၊ ဗဟုဿုတဘာဝေနာတိ။ (ဒီဋ္ဌ၊ ၂၂၇၈)

သောတာပန္နာနဉ္စ နာမ ပစ္စယာကာရော ဥတ္တာနကောဝ ဟုတွာ
ဥပဋ္ဌာတိ၊ အယဉ္စ အာယသ္မာ သောတာပန္နော။ (ဒီဋ္ဌ၊ ၂၂၈၃။)

သောတာပန္နာနဉ္စ ။ ပ ။ ဥပဋ္ဌာတိ တတ္ထ သမ္မောဟဝိဒ္ဓံသနေန၊ “ယံ
ကိစ္စံ သမုဒယဓမ္မံ၊ သပ္ပံ တံ နိရောဓဓမ္မ”န္တိ အတ္ထပစ္စက္ခဝသေန ဥပဋ္ဌာနတော။
(ဒီဋ္ဌ၊ ၂၂၈၄။)

ဗဟုဿုတာနဉ္စ စတုဟတ္ထေ ဩဝရကေ ပဒီပေ ဇလမာနေ မဉ္စပိဋံ
ဝိယ နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါ ပါကဇ္ဇော ဟောတိ၊ အယဉ္စ အာယသ္မာ ဗဟုဿု-
တာနံ အဂ္ဂေါ ဟောတိ၊ ဗဟုဿုစွာနုဘာဝေနပိဿ ဂမ္ဘီရောပိ ပစ္စယာ-
ကာရော ဥတ္တာနကော ဝိယ ဥပဋ္ဌာသိ။ (ဒီဋ္ဌ၊ ၂၂၈၃။)

နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါတိ သဟ ပစ္စယေန နာမရူပဿ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ အဝ-
ဗောဓော။ (ဒီဋ္ဌ၊ ၂၂၈၄။)

ဗဟုဿုတဟူသည်

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ သုတဓနံ၊ ဣဓ ဘိက္ခဝေ အရိယသာဝကော
ဗဟုဿုတော ဟောတိ သုတဓရော သုတသန္နိစယော၊ ယေ တေ ဓမ္မာ
အာဒိကလျာဏာ မဇ္ဈေကလျာဏာ ပရိယောသာနကလျာဏာ သာတ္ထံ
သဗျဇ္ဇနံ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ ပရိသုဒ္ဓံ ပြဟ္မစရိယံ အဘိဝဒန္တိ၊ တထာရူပါဿ
ဓမ္မာ ဗဟုဿုတာ ဟောန္တိ ဓာတာ ဝစသာ ပရိစိတာ မနသာနုပေက္ခိတာ
ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သုတဓနံ။ (အံ၊ ၂၃၉၉။)

ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါတိ အတ္ထတော စ ကာရဏတော စ ပညာယ
သုဋ္ဌ၊ ပဋိဝိဒ္ဓါ ပစ္စက္ခံ ကတာ။ (အံ၊ ၂၃၉၄။)

သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါတိ နိဇ္ဇဋံ နိဂ္ဂမ္ဘံ ကတွာ သုဋ္ဌ၊ ယာထာဝတော ပဋိဝိဒ္ဓါ။
(အံ၊ ၂၃၉၅။)

အနုဗောဓေါ - ပဋိဝေဓေါ

အနုဗောဓောတိ ဉာတပရိညာဝသေန အနုဗုဒ္ဓါနာ။ အပ္ပဋိဝေဓောတိ တီရဏပုဟာနပရိညာဝသေန အပ္ပဋိဝိဇ္ဇာနာ။ (ဒိဋ္ဌိ၊ ၂၊ ၈၅။)

နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါ၊ တဿ စ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော န ပဌမာဘိနိဝေသ-
မတ္တေန ဟောတိ။ အထ ခေါ တတ္ထ အပရာပရံ ဉာဏုပ္ပတ္တိသညိတေန အနု
အနု ဗုဒ္ဓါနေန၊ တဒုဘယာဘာဝံ ပန ဒေသေန္တော “ဉာတပရိညာဝသေန
အနုဗုဒ္ဓါနာ” တိ အာဟ။ နိစ္စသညာဒီနံ ပဇဟနဝသေန ဝတ္တမာနာ ဝိပဿနာ
ဓမ္မေ စ ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ ဧဝ နာမ ဟောတိ ပဋိပက္ခဝိက္ခမ္ဘနေန တိက္ခဝိသဒဘာ-
ဝါပတ္တိတော၊ တဒဓိဋ္ဌာနဘူတာ စ တီရဏပရိညာ၊ အရိယမဂ္ဂေါ စ ပရိညာ-
ပဟာနာဘိသမယဝသေန ပဝတ္တိယာ တီရဏပဟာနပရိညာသင်္ဂဟော စာတိ
တဒုဘယပဋိဝေဓာဘာဝံ ဒေသေန္တော “တီရဏ ။ ပ ။ အပ္ပဋိဝိဇ္ဇာနာ” တိ
အာဟ။ (ဒိဋ္ဌိ၊ ၂၊ ၈၉-၉၀။)

အနု အနု ဗုဒ္ဓါနေန (= ဗုဒ္ဓါနဋ္ဌေန) အနုဗောဓော။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း၌ အချုပ်မှတ်သားရန်

- ၁။ ပုရိမကမ္မဘဝသို့ မောဟော အဝိဇ္ဇာ၊ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ၊ နိကန္တိ တဏှာ၊ ဥပဂမနံ ဥပါဒါနံ၊ စေတနာ ဘဝေါ၊ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ပုရိမကမ္မဘဝသို့ ဣမ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ။
- ၂။ ဣမ ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏံ၊ ဩက္ကန္တိ နာမရူပံ၊ ပဿာဒေါ အာယတနံ၊ ဖုဋ္ဌော ဖဿော၊ ဝေဒယိတံ ဝေဒနာ၊ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဣရူပပတ္တိ-ဘဝသို့ ပုရေကတဿ ကမ္မဿ ပစ္စယာ။
- ၃။ ဣမ ပရိပက္ကတ္တာ အာယတနာနံ မောဟော အဝိဇ္ဇာ၊ အာယူဟနာ သင်္ခါရာ၊ နိကန္တိ တဏှာ၊ ဥပဂမနံ ဥပါဒါနံ၊ စေတနာ ဘဝေါ၊ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ ဣမ ကမ္မဘဝသို့ အာယတိ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယာ။

၇၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၄။ အာယတိံ ပဋိသန္ဓိ ဝိညာဏံ၊ ဩက္ကန္တိ နာမရူပံ၊ ပသာဒေါ အာယတနံ၊
ဖုဋ္ဌော ဖဿော၊ ဝေဒယိတံ ဝေဒနာ၊ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ အာယတိံ
ဥပပတ္တိဘဝသို့ ဣမ ကတဿ ကမ္မဿ ပစ္စယာ။ (ပဋိသံ၊၅၀-၅၁။)

အတီတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကံ။

ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ အာယတိံ ဖလပဉ္စကံ။

(အဘိဋ္ဌ၊၂၊၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၁၄။)

သမုဒယသစ္စာဟူသည်

တတ္ထ ယသ္မာ ကုသလာကုသလကမ္မံ အဝိသေသေန သမုဒယသစ္စန္တိ
သစ္စဝိဘဏံ ဝုတ္တံ။ (အဘိဋ္ဌ၊၂၊၁၈၅။)

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊
သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာ-
ယတနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပစ္စယာ
တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊
ဇာတိပစ္စယာ ဇရာ-မရဏံ သောက-ပရိဒေဝ-ဒုက္ခ-ဒေါမနဿုပါယာသာ
သမ္ဘဝန္တိ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။
ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ။ (အံ၊၁၊၁၇၈။)

ဘယ်တုန်းက တဏှာလဲ?

ရူပါရူပံ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ တံ ဟောတိ ဒုက္ခသစ္စံ၊ တံသမုဋ္ဌာပိကာ ပုရိမတဏှာ
သမုဒယသစ္စံ။ (အဘိဋ္ဌ၊၂၊၆၈-၆၉။)

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးသည် ခန္ဓာငါးပါးတည်း။ ထိုခန္ဓာငါးပါးသည် ဒုက္ခသစ္စာ
တည်း။ ထိုဒုက္ခသစ္စာကို ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးရှေးဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်
ခဲ့သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာတည်း။ (အဘိဋ္ဌ၊၂၊၆၈-၆၉။)

ကမ္မပစ္စည်း၏ ခွမ်းအင်

ကုသလာကုသလံ ကမ္မံ ဝိပါကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋ္ဌတ္တာ စ ရူပါနံ ကမ္မ-
ပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ပဋ္ဌာန၊၁၇။)

ကမ္မပစ္စယေနာတိ အနေကာနမ္ပိ ကပ္ပကောဋီနံ မတ္တကေ အတ္တနော
ဖလံ ဥပ္ပါဒေတံ သမတ္ထေန နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယေနာတိ အတ္ထော။ ကု-
သလာကုသလံ ကမ္မံ အတ္တနော ပဝတ္တိက္ခဏေ ဖလံ န ဒေတိ။ ယဒိ ဒေယျ၊
ယံ မနုဿော ဒေဝလောကူပကံ ကုသလံ ကမ္မံ ကရောတိ၊ တဿာနုဘာဝေန
တသ္မိယေဝ ခဏေ ဒေဝေါ ဘဝေယျ။ ယသ္မိံ ပန ခဏေ တံ ကတံ၊ တတော
အညသ္မိံ ခဏေ အဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ကေဝလံ ကဋ္ဌတ္တာယေဝ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ဥပပဇ္ဇေ
ဝါ အပရေ ဝါ ပရိယာယေ အဝသေသပစ္စယသမာယောဂေ သတိ ဖလံ
ဥပ္ပါဒေတိ နိရုဒ္ဓါပိ ပုရိမသိပ္ပါဒိကိရိယာ ဝိယ ကာလန္တရေ ပစ္စိမသိပ္ပါဒိ-
ကိရိယာယ။ တသ္မာ နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယောတိ ဝုစ္စတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊၃၊၃၇၄။)

အနုမာနနှင့် ပစ္စက္ခ

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ “အယံ
ဒုက္ခသမုဒယော”တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓော”တိ
ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိ ပဋိပဒါ”တိ ယထာဘူတံ
ပဇာနာတိ။ (မ၊၁၊၈၂။)

“အယံ လောကိယော အယံ လောကုတ္တရော”တိ အရိယံ အဋ္ဌဂိုကံ
မဂ္ဂံ ယထာဘူတံ န ပဇာနာတိ၊ အဇာနန္တော လောကိယမဂ္ဂေ အဘိနိဝိသိတွာ
လောကုတ္တရံ နိဗ္ဗတ္တေတံ န သက္ကောတိ။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၆၅။)

တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ်၊ ပစ္စိမာနိ ဝိဝဋ်။ တေသု ဘိက္ခုနော
ဝဋ် ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ၊ ဝိဝဋ် နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။
(အဘိဋ္ဌ၊၂၊၁၀၉။)

ကုဋ္ဌာဂါရသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်

ယော စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဧဝံ ဝဒေယျ “အဟံ ဒုက္ခအရိယသစ္စံ ယထာ-
ဘူတံ အနဘိသမေစ္စ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ
ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိံ
ပဋိပဒံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ သမ္မာ ဒုက္ခဿန္တိ ကရိ-
ဿာမိ”တိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ (သံ၊၃၊၃၉၄။)

ယော စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဧဝံ ဝဒေယျ “အဟံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ယထာ-
ဘူတံ အဘိသမေစ္စ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ
ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ
အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ သမ္မာ ဒုက္ခဿန္တိ ကရိဿာမိ”တိ
ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ။ (သံ၊၃၊၃၉၄။)

ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိရေး

ဝိပဿကေန ပန ကမ္မန္တရဉ္စ ဝိပါကန္တရဉ္စ ဧကဒေသတော ဇာနိတဗ္ဗံ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၃၇။)

ကေဒေသတော ဇာနိတဗ္ဗံ အနဝသေသတော ဇာနိတံ န သက္ကာ
အဝိသယတ္တာ။ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အဇာနနေ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော န ပရိပူရတိ။
(မဟာဋီ၊၂၊၃၈၀။)

အဘိညာဏ်နှင့် ဝိပဿနာ

ယေ ဟိ ကေစိ ဘိက္ခဝေ သမဏာ ဝါ ဗြာဟ္မဏာ ဝါ အနေကဝိဟိတံ
ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရမာနာ အနုဿရန္တိ၊ သဗ္ဗေ တေ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓေ
အနုဿရန္တိ ဧတေသံ ဝါ အညတရံ။ (သံ၊၂၊၇၁။ ခုဇနိယသုတ္တန်။)

ပုဗ္ဗေနိဝါသန္တိ န ဣဒံ အဘိညာဝသေန အနုဿရဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။
ဝိပဿနာဝသေန ပန ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တေ သမဏဗြာဟ္မဏော သန္ဓာ-
ယေတံ ဝုတ္တံ။ တေနေဝါဟ “သဗ္ဗေ တေ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ အနုဿရန္တိ
ဧတေသံ ဝါ အညတရ”န္တိ။ အဘိညာဝသေန ဟိ သမနုဿရန္တဿ ခန္ဓာပိ
ဥပါဒါနက္ခန္ဓာပိ ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓါပိ ပဏ္ဏတ္ထိပိ အာရမ္မဏံ ဟောတိယေဝ။ **ရူပံယေဝ
အနုဿရတီတိ** ဧဝံ ဟိ အနုဿရန္တော န အညံ ကိစ္ဆိ သတ္တံ ဝါ ပုဂ္ဂလံ ဝါ
အနုဿရတိ၊ အတီတေ ပန နိရုဒ္ဓံ ရူပက္ခန္ဓမေဝ အနုဿရတိ။ ဝေဒနာဒီသုပိ
ဧသေဝ နယော။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၆၆။)

သဗ္ဗေ တေ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ အနုဿရန္တိ ဧတေသံ ဝါ အညတရံ။

အပိုင်း (၂)

အကြောင်းတရားကို ရှာဖွေပုံ ခန့်တစ်ခု

ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏံ။ (ပဋိသံ၊၁။)

“နာမရူပဝဝတ္ထာနေ ဉာဏ”န္တိ အဝတွာ ဧဝ ကသ္မာ “ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ”န္တိ
ဝုတ္တန္တိ စေ? ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေနေဝ ပစ္စယသမုပ္ပန္နပရိဂ္ဂဟိတဿ သိဒ္ဓတ္တာ။
ပစ္စယသမုပ္ပန္နေ ဟိ အပရိဂ္ဂဟိတေ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော န သက္ကာ ဟောတိ
ကာတုံ။ တသ္မာ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏဂဟဏေနေဝ တဿ ဟေတုဘူတံ ပုဗ္ဗေ သိဒ္ဓံ
နာမရူပဝဝတ္ထာနဉာဏံ ဝုတ္တမေဝ ဟောတီတိ ဝေဒိတပုံ။ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၈။)

ကြိုတင်သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်

- ၁။ ဧကတော ဟိ ကာရဏတော န ဣဓ ကိစ္ဆိ ဧကံ ဖလမတ္ထိ။
- ၂။ န အနေကံ။

၈၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၃။ နာပိ အနေကေဟိ ကာရဏေဟိ ဧကံ။

၄။ အနေကေဟိ ပန ကာရဏေဟိ အနေကမေဝ ဟောတိ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၇၄။)

အတီတိ မရဏာသန္နဘက်သို့

သော “ဣဒံ နာမရူပံ န အဟေတု န အပ္ပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တံ၊ သဟေတု သပ္ပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တံ။ ကော ပနဿ ဟေတု၊ ကော ပန ပစ္စယော”တိ ဥပ-
ပရိက္ခန္ဓော “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ တဏှာပစ္စယာ ကမ္မပစ္စယာ အာဟာရပစ္စယာ
စာ”တိ တဿ ပစ္စယံ ဝဝတ္ထပေတွာ “အတီတေပိ ပစ္စယာ စေဝ ပစ္စယသမု-
ပ္ပန္နဓမ္မာ စ၊ အနာဂတေပိ ဧတရဟိပိ ပစ္စယာ စေဝ ပစ္စယသမုပ္ပန္နဓမ္မာ စ၊
တတော ဥဒ္ဓံ သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ နတ္ထိ၊ သုဒ္ဓသင်္ခါရုပုဇ္ဇော ဧဝါ”တိ
တီသု အဒ္ဓါသု ကင်္ခိ ဝိတရတိ။ အယံ ပန ဝိပဿနာသင်္ခါရသလ္လက္ခဏာ
ဉာတပရိညာ နာမ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၁-၂၄၂။)

သုမနာမင်းသမီး၏ ရှေးဆုတောင်း

ဘဝါဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိယံ မေ သတိ ပရိတဿနဇီဝိတံ နာမ မာ ဟောတု။
အယံ သုမနမာလာ ဝိယ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဌာနေ ပိယာဝ ဟောမိ နာမေန စ
သုမနာယေဝ။ (အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၃-၁၄။)

အနောဇာဒေဝီ၏ ဆုတောင်းခန်း

ဘန္တေ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဌာနေ အနောဇပုပ္ဖဝဏ္ဏိယေဝ မေ သရိရံ ဟောတု၊
အနောဇာ ဧဝ စ မေ နာမံ ဟောတု။ (ဓမ္မပဒ၊ ၅၊ ၁၃၅။)

မယ်မင်းကြီးမ သုဘဒ္ဒါ

ဣဇ္ဈတိ ဘိက္ခဝေ သီလဝတော စေတောပဏိဓိ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ။ (အံ၊ ၃၊ ၇၁။)

ဘန္တေ က္ကတော စဝိတွာ မဒ္ဒရာဇေကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ သုဘဒ္ဒါ နာမ ရာဇကညာ ဟုတွာ ဝယပ္ပတ္တာ ဗာရာဏသိရညော အဂ္ဂမဟေသိဘာဝံ ပတွာ တဿ ပိယာ မနာပါ တံ အတ္တနော ရုစိံ ကာရေတုံ သမတ္ထာ ဟုတွာ တဿ အာစိက္ခိတွာ ဧကံ လုဒ္ဒကံ ပေသေတွာ က္ကမံ ဟတ္ထိံ ဝိသပီတေန သလ္လေန ဝိဇ္ဇာပေတွာ ဇီဝိတက္ခယံ ပါပေတွာ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိံ ဝိဿဇန္တေ ယမကဒန္တေ အာဟရာပေတုံ သမတ္ထာ ဟောမိ။ (ဇာတက၊ဋ္ဌ၊၅၊၄၀။)

“ဧဝရူပံ သောဘဂ္ဂပ္ပတ္တိံ ဝါရဏံ ဝိသပီတေန သလ္လေန ဇီဝိတက္ခယံ ပါပေတွာ က္ကမေ ဒန္တေ ဆိန္ဒိတွာ သောနုတ္တရော အာဂတော”တိ မဟာသတ္တံ အနုဿရန္တိံ သောကံ ဥပ္ပါဒေတွာ အဓိဝါသေတုံ နာသက္ခိ။ အထဿာ တတ္ထေဝ ဟဒယံ ဖလိံ တံ ဒိဝသမေဝ ကာလမကာသိ။ (ဇာတက၊ဋ္ဌ၊၅၊၅၆။)

အခြားပုံစံတစ်ခု

နော စေ ဘိက္ခဝေ စေတေတိ၊ နော စေ ပကပ္ပေတိ၊ အထ စေ အနုသေတိ။ အာရမ္မဏမေတံ ဟောတိ ဝိညာဏဿ ဌိတိယာ။

(သံ၊၁၊၂၉၅။ စေတနာသုတ္တန်။)

နော စေ ဘိက္ခဝေ စေတေတိတိ က္ကမိနာ တေဘူမက စေတနာယ အပ္ပဝတ္တနက္ခဏော ဝုတ္တော။ **နော စေ ပကပ္ပေတိ**တိ က္ကမိနာ တဏှာဒိဋ္ဌိကပ္ပါနံ အပ္ပဝတ္တနက္ခဏော။ **အထ စေ အနုသေတိ**တိ က္ကမိနာ တေဘူမက-ဝိပါကေသု ပရိတ္တကိရိယာသု ရူပေတိ ဧတ္ထ အပ္ပဟိနကောဋီယာ အနုသယော ဂဟိတော။ **အာရမ္မဏမေတံ ဟောတိ**တိ အနုသယေ သတိ ကမ္မ-ဝိညာဏဿ ဥပ္ပတ္တိယာ အဝါရိတတ္တာ ဧတံ အနုသယဇာတံ ပစ္စယောဝ ဟောတိ။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၆၆။)

ဧတ္ထ စ “နော စေ ဘိက္ခဝေ စေတေတိ နော စေ ပကပ္ပေတိ၊ အထ စေ အနုသေတိ”တိ ဧဝံ ဘဂဝတာ ဒုတိယနယေ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဘဝနိဗ္ဗတ္တက-ကုသလာကုသလာယူဟနံ, ပကပ္ပနဉ္စ ဝိနာပိ ဘဝေသု ဒိဋ္ဌာဒိနဝဿ ယော-

၈၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ဂိနော အနုသယပစ္စယာ ဝိပဿနာစေတနာပိ ပဋိသန္ဓေဇနကာ ဟောတီတိ
ဒဿနတ္ထံ ကုသလာကုသလဿ အပ္ပဝတ္တိံ စေပိ တဒါ ဝိဇ္ဇမာနတေဘူမက-
ဝိပါကာဒိဓမ္မေသု အပ္ပဟိနကောဋိယာ အနုသယံတကိလေသပ္ပစ္စယာ ဘဝ-
ဝဇ္ဇဿ ကမ္မဝိညာဏဿ ပတိဋ္ဌိတတာ ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထဉ္စ ဝုတ္တော။
(သံဋီ၊ ၂၈၃။)

သဘာဝေါဝါယံ စိတ္တဿ ပဏ္ဍရတ။ (မူလဋီ၊ ၁၁၂၅။)

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ နှင့် သဿတဒိဋ္ဌိ

တတ္ထ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏန္တိ ဧဝံ ဝိဇယ
အင်္ဂုရာဒိဘာဝေန ရုက္ခဘာဝပ္ပတ္တိံ ဝိယ သန္တာနာနုပစ္ဆေဒေါ ဧကတ္တနုယော
နာမ၊ ယံ သမ္မာ ပဿန္တော ဟေတုဖလသမ္ပန္နေန ပဝတ္တမာနဿ သန္တာနဿ
အနုပစ္ဆေဒါဝဗောဓတော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ၊ မိစ္ဆာ ပဿန္တော ဟေတုဖလ-
သမ္ပန္နေန ပဝတ္တမာနဿ သန္တာနာနုပစ္ဆေဒဿ ဧကတ္တဂ္ဂဟဏတော သ-
ဿတဒိဋ္ဌိံ ဥပါဒိယတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၁၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၀။)

၂။ နာနတ္တနုဉ်း

အဝိဇ္ဇာဒိဋ္ဌိနံ ပန ယထာသကလက္ခဏာဝတ္ထာနံ နာနတ္တနုယော နာမ၊
ယံ သမ္မာ ပဿန္တော နဝနဝါနံ ဥပ္ပါဒဒဿနတော သဿတဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ၊
မိစ္ဆာ ပဿန္တော ဧကသန္တာနပတိတဿ ဘိန္နသန္တာနဿေဝ နာနတ္တဂ္ဂဟ-
ဏတော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိံ ဥပါဒိယတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၁၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၀။)

၃။ အဗျာပါရနုဉ်း

အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာ မယာ ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗာ၊ သင်္ခါရာနံ ဝါ ဝိညာဏံ
အမေဟိတိ ဧဝမာဒိဗျာပါရာဘာဝေါ အဗျာပါရနုယော နာမ။ ယံ သမ္မာ
ပဿန္တော ကာရကဿ အဘာဝိဝဗောဓတော အတ္တဒိဋ္ဌိံ ပဇဟတိ၊ မိစ္ဆာ

ပဿန္တော ယော အသတိပိ ဗျာပါရေ အဝိဇ္ဇာဒီနံ သဘာဝနိယမသိဒ္ဓေါ
ဟေတုဘာဝေါ၊ တဿ အဂ္ဂဟဏတော အကိရိယဒိဋ္ဌိံ ဥပါဒိယတိ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၁၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၀။)

ကဿစိ ကတ္ထုနော အဘာဝါ န ကာစိ ကိရိယာ ဖလပဗန္ဓိနိ။

(မဟာဋီ၊ ၂၃၄၈။)

၄။ ဧဝံဓမ္မတာနည်း

အဝိဇ္ဇာဒီဟိ ပန ကာရဏေဟိ သင်္ခါရာဒီနံယေဝ သမ္ဘဝေါ ဒီရာဒီဟိ
ဒဓိအာဒီနံ ဝိယ၊ န အညေသန္တိ အယံ ဧဝံဓမ္မတာနယော နာမ။ ယံ သမ္မာ
ပဿန္တော ပစ္စယာနုရူပတော ဖလာဝဗောဓာ အဟေတုကဒိဋ္ဌိံ အကိရိယဒိဋ္ဌိဉ္စ
ပဇဟတိ။ မိစ္ဆာ ပဿန္တော ပစ္စယာနုရူပံ ဖလပ္ပဝတ္တိံ အဂ္ဂဟေတွာ ယတော
ကုတောစိ ယဿ ကဿစိ အသမ္ဘဝဂ္ဂဟဏတော အဟေတုကဒိဋ္ဌိဉ္စေဝ
နိယတဝါဒဉ္စ ဥပါဒိယတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၁၈၈-၁၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၀-၂၂၁။)

အပိုင်း (၃)

ခန္ဓာငါးပါးနည်းဖြင့် လက်တွေ့သိမ်းဆည်းပုံ အပိုင်း

ဝတ္ထု နာမ ကရဏောယော ။ ပ။ သော အတ္ထတော ဘူတာနိ စေဝ
ဥပါဒါရူပါနိ စ။ (မဋ္ဌ၊ ၁၂၈၁။)

နာမရူပဝဝတ္ထာနဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ နိရဝသေသရူပပရိဂ္ဂဟဿ
ဒဿနတ္ထံ “ဝတ္ထု နာမ ကရဏောယော” တိ အာဟ၊ န စက္ခာဒီနိ ဆဝတ္ထု-
နီတိ။ ကရဏာယဿ ပန ဝတ္ထုဘာဝသာဓနတ္ထံ “ဣဒဉ္စ ပန မေ ဝိညာဏံ
ဧတ္ထ သိတံ၊ ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓ” န္တိ သုတ္ထံ အာဘတံ။ (မူလဋီ၊ ၂၁၅၇။)

၈၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

စတုတ္ထာရော ခန္ဓာ အရူပိနော အညမညံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။
စတုတ္ထာရော ခန္ဓာ အရူပိနော အညမညံ နိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။
(ပဋ္ဌာန၊၁၅။)

မှတ်ချက် -

သေသခန္ဓတ္ထယပဒဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၉၂။)

မှတ်ချက် -

နာမရူပသမုဒယာ ဝိညာဏသမုဒယော။ (သံ၊၂၊၅၃။)

ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ။ (အဘိ၊၂၊၁၄၂။)

မှတ်ချက် -

ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ဓမ္မာ ပစ္စိမာနံ ပစ္စိမာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ
အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ပဋ္ဌာန၊၁၂။)

ယေသံ ယေသံ ဓမ္မာနံ အနန္တရာ ယေ ယေ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တ-
စေတသိကာ ဓမ္မာ၊ တေ တေ ဓမ္မာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ အနန္တရပစ္စယေန
ပစ္စယော။ (ပဋ္ဌာန၊၁၂။)

ရှင်းလင်းချက်များ - စက္ခုသမ္ပဿ + မနောသမ္ပဿ

ယမိဒံ စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ
အဒုက္ခမသုခံ ဝါ။ (သံ၊၂၊၂၄၈။)

စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတန္တိ စက္ခုသမ္ပဿံ မူလပစ္စယံ
ကတွာ ဥပ္ပန္နာ သမ္ပဋိစ္ဆာန-သန္တိရဏ-ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန-ဝေဒနောနာ။ စက္ခုဝိညာဏ-
သမ္ပယုတ္တယ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ သောတဒ္ဓါရာဒိဝေဒနာပစ္စယာဒိသုပိ
ဧသေဝ နယော။ (သံ၊၂၊၃၅။)

ယမိဒံ မနောသမ္မဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ။ (သံ၊ ၂၊ ၂၄၈။)

မနောသမ္မဿောတိ ဘဝင်္ဂသဟဇာတော သမ္မဿော။ **ဝေဒယိတန္တိ** ဇေနသဟဇာတာ ဝေဒနာ။ သဟာဝဇ္ဇနေန ဘဝင်္ဂသဟဇာတာပိ ဝဇ္ဇတိ-ယေဝ။ (သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၅။)

ယမိဒံ = (ယမိဒံ) စက္ခုသမ္မဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒနာဂတံ သညာဂတံ သင်္ခါရဂတံ ဝိညာဏဂတံ။ (မ၊ ၃၊ ၃၅။)

ယမိဒံ မနောသမ္မဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒနာဂတံ သညာဂတံ သင်္ခါရဂတံ ဝိညာဏဂတံ။ (မ၊ ၃၊ ၂၆။)

သဟာဝဇ္ဇနေနဝေဒနာယ ဇေနဝေဒနာ “ဝေဒယိတ”န္တိ အဓိပ္ပေတာ။ **ဘဝင်္ဂသမ္မယုတ္တာယ** ပန ဝေဒနာယ ဂဟဏေ **ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ**။ (သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆။)

ယမိဒံ စက္ခုသမ္မဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒနာဂတံ သညာဂတံ သင်္ခါရဂတံ ဝိညာဏဂတံ - (မ၊ ၃၊ ၂၆။)

“စက္ခုသမ္မဿပစ္စယာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော အတ္ထိ အနုပါဒိန္နုအနုပါဒါနိယော အသံကိလိဋ္ဌအသံကိလေသိကော အဝိတက္ကအဝိစာရော” -

တစ်စိတ် - တစ်ဒေသ

ဝိပဿကေန ပန ကမ္မန္တရဉ္စ ဝိပါကန္တရဉ္စ ဧကဒေသတော ဇာနိတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၇။)

ဣတပရိညာစခန်းသို့ ဆိုက်ပြီ

သော “ဣဒံ နာမရူပံ န အဟေတု အပ္ပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တံ၊ သဟေတု သပ္ပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တံ၊ ကော ပနဿ ဟေတု၊ ကော ပန ပစ္စယော”တိ

ဥပပရိက္ခန္ဓော “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ တဏှာပစ္စယာ ကမ္မပစ္စယာ အာဟာရပစ္စယာ စာ”တိ တဿ ပစ္စယံ ဝဝတ္ထုပေတွာ “အတီတေပိ ပစ္စယာ စေဝ ပစ္စယ-
သမုပ္ပန္နဓမ္မာ စ၊ အနာဂတေပိ ဧတရဟိပိ ပစ္စယာ စေဝ ပစ္စယသမုပ္ပန္နဓမ္မာ
စ၊ တတော ဥဒ္ဓံ သတ္ထော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ နတ္ထိ၊ သုဒ္ဓသင်္ခါရပုဂ္ဂေ ဧဝါ”တိ
တီသု အဒ္ဓါသု ကင်္ခိ ဝိတရတိ။ အယံ ပန ဝိပဿနာသင်္ခါရသလ္လက္ခဏာ
ဉာတပရိညာ နာမ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၁-၂၄၂။)

သာသနာတော်မှ မခွဲနိုင်အောင် အမြစ်တွယ်လေပြီ

ဧဝံ သင်္ခါရေ သလ္လက္ခေတွာ ဌိတဿ ပန ဘိက္ခုနော ဒသဗလဿ
သာသနေ မူလံ ဩတိဏ္ဏံ နာမ ဟောတိ၊ ပတိဋ္ဌာ လဒ္ဓါ နာမ၊ စူဠသောတာ-
ပန္နော နာမ ဟောတိ နိယတဂတိကော။ တထာရူပံ ပန ဥတုသပ္ပိယံ ပုဂ္ဂလ-
သပ္ပိယံ ဘောဇနသပ္ပိယံ ဓမ္မဿဝနသပ္ပိယံ လဘိတွာ ဧကာသနေ
ဧကပလ္လင်္ဂဝရဂတော တိဏှိ လက္ခဏာနိ အာရောပေတွာ ဝိပဿနာပဋိ-
ပါဠိယာ သင်္ခါရေ သမ္မသန္တော အရဟတ္တံ ဂဏှာတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၂။)

ဣရိယာပထ - သမ္မဇေညရူက္ခက်

- ၁။ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။
- ၂။ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။
- ၃။ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။ (မ၊ ၁၊ ၇၁-၇၂။)

ဖားအောက်တောရဆရာတော်
စိတ္တလတောင်ကျောင်း
ဖားအောက်တောရ
ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၆၇-ခုနှစ်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း (ခ)

အပိုင်း (၁)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စိတင်းပါဠိတော် - သုတ္တန္တတာဇနိယနည်း

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိံ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနသုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ၊ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။

တတ္ထ ကတမာ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုက္ခေ အညာဏံ ဒုက္ခသမုဒယေ အညာဏံ ဒုက္ခနိရောဓေ အညာဏံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ အညာဏံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အဝိဇ္ဇာ။

တတ္ထ ကတမေ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ ပုညာဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော ကာယသင်္ခါရော ဝစီသင်္ခါရော စိတ္တသင်္ခါရော။

တတ္ထ ကတမော ပုညာဘိသင်္ခါရော၊ ကုသလာ စေတနာ ကာမာဝစရာ ရူပါဝစရာ ဒါနမယာ သီလမယာ ဘာဝနာမယာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ပုညာဘိသင်္ခါရော။

တတ္ထ ကတမော အပုညာဘိသင်္ခါရော၊ အကုသလာ စေတနာ ကာ-
မာဝစရာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အပုညာဘိသင်္ခါရော။

တတ္ထ ကတမော အာနေညာဘိသင်္ခါရော၊ ကုသလာ စေတနာ အရူပါ-
ဝစရာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အာနေညာဘိသင်္ခါရော။

တတ္ထ ကတမော ကာယသင်္ခါရော၊ ကာယသဉ္ဇေတနာ ကာယ-
သင်္ခါရော၊ ဝစီသဉ္ဇေတနာ ဝစီသင်္ခါရော၊ မနောသဉ္ဇေတနာ စိတ္တသင်္ခါရော၊
ဣမေ ဝုစ္စန္တိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရော။

တတ္ထ ကတမံ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ စက္ခုဝိညာဏံ သောတဝိညာဏံ
ယာနဝိညာဏံ ဇိဝှိဝိညာဏံ ကာယဝိညာဏံ မနောဝိညာဏံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ
သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ။

တတ္ထ ကတမံ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ အတ္ထိ နာမံ၊ အတ္ထိ ရူပံ။
တတ္ထ ကတမံ နာမံ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓော သညာက္ခန္ဓော သင်္ခါရက္ခန္ဓော၊ ဣဒံ
ဝုစ္စတိ နာမံ၊ တတ္ထ ကတမံ ရူပံ၊ စတ္တာရော မဟာဘူတာ စတုန္ဒြေ မဟာ-
ဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ရူပံ၊ ဣတိ ဣဒဉ္စ နာမံ ဣဒဉ္စ ရူပံ၊ ဣဒံ
ဝုစ္စတိ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ။

တတ္ထ ကတမံ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ စက္ခာယတနံ သောတာ-
ယတနံ ယာနာယတနံ ဇိဝှိယတနံ ကာယာယတနံ မနာယတနံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ
နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ။

တတ္ထ ကတမော သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ စက္ခာသမ္ပဿော
သောတသမ္ပဿော ယာနသမ္ပဿော ဇိဝှိသမ္ပဿော ကာယသမ္ပဿော
မနောသမ္ပဿော၊ အယံ ဝုစ္စတိ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော။

တတ္ထ ကတမာ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ စက္ခာသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ
သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ယာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ
ဝေဒနာ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ

ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ။

တတ္ထ ကတမာ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ ရူပတဏှာ သဒ္ဓတဏှာ ဂန္ဓ-
တဏှာ ရသတဏှာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ ဓမ္မတဏှာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဝေဒနာပစ္စယာ
တဏှာ။

တတ္ထ ကတမံ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ကာမုပါဒါနံ ဒိဋ္ဌါပါဒါနံ
သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ။

တတ္ထ ကတမော ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝေါ ဒုဝိဓေန အတ္ထိ
ကမ္မဘဝေါ၊ အတ္ထိ ဥပပတ္တိဘဝေါ။ တတ္ထ ကတမော ကမ္မဘဝေါ၊ ပုညာ-
ဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော၊ အယံ ဝုစ္စတိ
ကမ္မဘဝေါ။ သဗ္ဗမ္ပိ ဘဝဂါမိကမ္မံ ကမ္မဘဝေါ။

တတ္ထ ကတမော ဥပပတ္တိဘဝေါ၊ ကာမဘဝေါ ရူပဘဝေါ အရူပဘဝေါ
သညာဘဝေါ အသညာဘဝေါ နေဝသညာနာသညာဘဝေါ ဧကဝေါကာရ-
ဘဝေါ စတုဝေါကာရဘဝေါ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဥပပတ္တိ-
ဘဝေါ။ အယံ ဝုစ္စတိ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ။

တတ္ထ ကတမာ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိံ၊ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ
တမ္ပိ တမ္ပိ သတ္တနိကာယေ ဇာတိံ သဉ္ဇာတိံ ဩက္ကန္တိ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ ခန္ဓာနံ
ပါတုဘာဝေါ အာယတနာနံ ပဋိလ္လာဘော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိံ။

တတ္ထ ကတမံ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ၊ အတ္ထိ ဇရာ၊ အတ္ထိ မရဏံ။
တတ္ထ ကတမာ ဇရာ၊ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမ္ပိ တမ္ပိ သတ္တနိကာယေ
ဇရာ ဇီရဏတာ ခဏ္ဍိစွံ ပါလိစွံ ဝလိတ္တစတာ အာယုနော သံဟာနိ ဣန္ဒြိယာနံ
ပရိပါကော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဇရာ။

တတ္ထ ကတမံ မရဏံ၊ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမှာ တမှာ
သတ္တနိကာယာ စုတိ စဝနတာ ဘေဒေါ အန္တရဓာနံ မစ္စု မရဏံ ကာလ-
ကိရိယာ ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေါ ဇီဝိတိန္ဒြိယသုပစ္ဆေဒေါ။

ဣဒံ ဝုစ္စတိ မရဏံ။ ဣတိ အယဉ္စ ဇရာ ဣဒဉ္စ မရဏံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ။

တတ္ထ ကတမော သောကော၊ ဉာတိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဘောဂ-
ဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ရောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ သီလဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ
ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ
အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ သောကော သောစနာ သောစိတတ္ထံ
အန္တောသောကော အန္တောပရိသောကော စေတသော ပရိဇ္ဈာယနာ ဒေါမ-
နဿံ သောကသလ္လံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ သောကော။

တတ္ထ ကတမော ပရိဒေဝေါ၊ ဉာတိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဘောဂ-
ဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ရောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ သီလဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ
ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ
အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ အာဒေဝေါ ပရိဒေဝေါ အာဒေဝနာ
ပရိဒေဝနာ အာဒေဝိတတ္ထံ ပရိဒေဝိတတ္ထံ ဝါစာ ပလာပေါ ဝိပုလာပေါ
လာလပေါ လာလပ္ပနာ လာလပ္ပိတတ္ထံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ပရိဒေဝေါ။

တတ္ထ ကတမံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ကာယိကံ အသာတံ ကာယိကံ ဒုက္ခံ ကာယ-
သမ္ပဿဇံ အသာတံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ ကာယသမ္ပဿဇာ အသာတာ ဒုက္ခာ
ဝေဒနာ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဒုက္ခံ။

တတ္ထ ကတမံ ဒေါမနဿံ၊ ယံ စေတသိကံ အသာတံ စေတသိကံ
ဒုက္ခံ စေတောသမ္ပဿဇံ အသာတံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ စေတောသမ္ပဿဇာ
အသာတာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဒေါမနဿံ။

တတ္ထ ကတမော ဥပါယာသော၊ ဉာတိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဘောဂ-
ဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ရောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ သီလဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ
ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ
အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ အာယာသော ဥပါယာသော အာ-

ယာသိတတ္တံ ဥပါယာသိတတ္တံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဥပါယာသော။

ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတီတိ၊
ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သင်္ဂတိ ဟောတိ၊ သမာဂမော
ဟောတိ၊ သမောဓာနံ ဟောတိ၊ ပါတုဘာဝေါ ဟောတိ၊ တေန ဝုစ္စတိ
ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတီတိ။

(အဘိ၊ ၂၁၄၂-၁၄၅။)

သုတ္တန္တဘာဇနီယံ နိဋ္ဌိတံ။

ကျက်မှတ်ရန် ပါဠိတော်၏ အနက်

- ၁။ **အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ** = သစ္စာလေးပါး၌ မသိမှု အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာအကြောင်း
တရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **သင်္ခါရာ** = ပစ္စုပ္ပန်မှ သံသရာမှုတို့ကို
ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း = သင်္ခါရတို့သည်။ **သမ္ဘဝန္တိ** = ထင်ရှား ဖြစ်ပွား
လာကြကုန်၏။
- ၂။ **သင်္ခါရပစ္စယာ** = ယင်း ပစ္စုပ္ပန်မှ သံသရာမှုတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း
= သင်္ခါရ အကြောင်းတရား ထင်ရှား ရှိနေခြင်းကြောင့်။ **ဝိညာဏံ** =
ကမ္မဝိညာဏ်သည်၊ တစ်နည်း - ဝိပါက်ဝိညာဏ်သည်။ **သမ္ဘဝတိ** =
ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၃။ (က) **ဝိညာဏပစ္စယာ** = ယင်း ကမ္မဝိညာဏ်အကြောင်းတရား ထင်ရှား
ရှိနေခြင်းကြောင့်။ **နာမရူပံ** = ဝိပါက်နာမ်တရား ကမ္မဇရုပ်တရား-
သည်။ **သမ္ဘဝတိ** = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- (ခ) တစ်နည်း — **ဝိညာဏပစ္စယာ** = ဝိပါက်ဝိညာဏ် အကြောင်း
တရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **နာမရူပံ** = ဝိပါက် စေတသိက်
နာမ်၊ ဝိပါက်စိတ္တဇရုပ်သည်။ **သမ္ဘဝတိ** = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၄။ နာမရူပပစ္စယာ = ယင်း နာမ်ရုပ် အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ သဠာယတနံ = အတွင်းအာယတန (၆)ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၅။ သဠာယတနပစ္စယာ = ယင်း အတွင်းအာယတန (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဖဿော = ဖဿ (၆)ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၆။ ဖဿပစ္စယာ = ယင်း ဖဿ (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဝေဒနာ = ဝေဒနာ (၆)ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၇။ ဝေဒနာပစ္စယာ = ယင်း ဝေဒနာ (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ တဏှာ = တဏှာ (၆)ပါးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၈။ တဏှာပစ္စယာ = ယင်း တဏှာ (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဥပါဒါနံ = စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါနံ (၄) မျိုးသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၉။ ဥပါဒါနပစ္စယာ = ယင်း စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါနံ (၄)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဘဝေါ = ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၁၀။ ဘဝပစ္စယာ = ယင်း ကမ္မဘဝ အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဇာတိံ = ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်း ဇာတိတရားသည်။ သမ္ဘဝတိ = ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၁၁။ ဇာတိပစ္စယာ = ယင်း ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်း ဇာတိအကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ ဇရာမရဏံ = အိုခြင်း (ဇရာ), သေခြင်း (မရဏ)သည်လည်းကောင်း။ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ = စိုးရိမ်ခြင်း (သောက), ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း (ပရိဒေဝ),

ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း (ဒုက္ခ), စိတ်ဆင်းရဲခြင်း (ဒေါမနဿ),
ပြင်းစွာပူပန်ခြင်း (ဥပါယာသ)တရားတို့သည်လည်းကောင်း။ သမ္မဝန္တိ
= ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာကြကုန်၏။

ဧဝံ = ဤသို့လျှင်။ **ကေဝလဿ** = ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော။
ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ = ဤ ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏။ **သမုဒယော** =
ဖြစ်ကြောင်းသည်။ တစ်နည်း — **သမုဒယော** = ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ဟောတိ** =
ဖြစ်ပေါ်၍လာပေ၏။

တတ္ထ = ထို အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာစသော ပါဠိတော်၌။ **အဝိဇ္ဇာ** =
အဝိဇ္ဇာဟူသည်။ **ကတမာ** = အဘယ်နည်း။

၁။ **ဒုက္ခေ** = ဒုက္ခသစ္စာတရား၌။ **အညာဏံ** = မသိခြင်းလည်းကောင်း။

၂။ **ဒုက္ခသမုဒယေ** = ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာတရား၌။ **အညာဏံ**
= မသိခြင်းလည်းကောင်း။

၃။ **ဒုက္ခနိရောဓေ** = ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာ နိရောဓ သစ္စာတရား၌။ **အညာဏံ**
= မသိခြင်းလည်းကောင်း။

၄။ **ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယ ပဋိပဒါယ** = ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်
ကြောင်းဖြစ်သော ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော ကျင့်စဉ်ဟူသော မဂ္ဂသစ္စာ
တရား၌။ **အညာဏံ** = မသိခြင်းလည်းကောင်း။

အယံ = ဤမသိမှုကို။ **အဝိဇ္ဇာ** = အဝိဇ္ဇာဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ **အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ** = အဝိဇ္ဇာဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတို့သည်။ **ကတမေ** = အဘယ်သည်
တို့နည်းဟူမူကား —

- ၁။ **ပုညာဘိသင်္ခါရော** = ပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။
- ၂။ **အပုညာဘိသင်္ခါရော** = အပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။
- ၃။ **အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရော** = အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

- ၄။ ကာယသင်္ခါရော = ကာယသင်္ခါရလည်းကောင်း။
- ၅။ ဝစီသင်္ခါရော = ဝစီသင်္ခါရလည်းကောင်း။
- ၆။ စိတ္တသင်္ခါရော = စိတ္တသင်္ခါရလည်းကောင်းတည်း။

၁။ တတ္ထ = ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ ပုညာဘိသင်္ခါရော = ပုညာဘိသင်္ခါရဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ ဒါနမယာ = ဒါနဖြင့်ပြီးသော။ သီလမယာ = သီလဖြင့်ပြီးသော။ ဘာဝနာမယာ = (ပရိကမ္မဘာဝနာ, ဥပစာရဘာဝနာ, ဝိပဿနာဘာဝနာဟူသော) ဘာဝနာဖြင့်ပြီးသော။ ကာမာဝစရာ = ကာမာဝစရာတို့၌ အကျိုးဝင်သော။ ယာ ကုသလာ စေတနာ = အကြင်မဟာကုသိုလ်စေတနာသည်လည်းကောင်း။ (ဤ၌ ဝိပဿနာကံ အားလုံးကို မဆိုလိုပါ။ ဘဝကိုဖြစ်စေနိုင်သော ဝိပဿနာဘာဝနာကိုသာ ဆိုလိုသည်။) ဘာဝနာမယာ = သမထဘာဝနာဖြင့် ပြီးသော။ တစ်နည်း - အပွနာဘာဝနာဖြင့်ပြီးသော။ ရူပါဝစရာ = ရူပါဝစရာတို့၌ အကျိုးဝင်သော။ ယာ ကုသလာ စေတနာ = အကြင် ရူပါဝစရာကုသိုလ် စေတနာသည်လည်းကောင်း။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤ ကာမာဝစရာကုသိုလ်စေတနာ ရူပါဝစရာကုသိုလ်စေတနာကို။ ပုညာဘိသင်္ခါရော = ပုညာဘိသင်္ခါရဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။ [မဟာကုသိုလ် (၈)ပါး, ရူပါဝစရာကုသိုလ် (၅)ပါး။ ပေါင်း (၁၃)ပါးတည်း။]

၂။ တတ္ထ = ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ အပုညာဘိသင်္ခါရော = အပုညာဘိသင်္ခါရဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ ကာမာဝစရာ = ကာမာဝစရာတို့၌ အကျိုးဝင်သော။ ယာ အကုသလာ စေတနာ = အကြင် အကုသိုလ် စေတနာသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤ အကုသိုလ်စေတနာကို။ အပုညာဘိသင်္ခါရော = အပုညာဘိသင်္ခါရဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

၃။ တတ္ထ = ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရော = အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ အရူပါဝစရာ = အရူပါဝစရာတို့၌ အကျိုးဝင်သော။ ယာ ကုသလာ စေတနာ = အကြင် အရူပါဝစရာကုသိုလ်စေတနာသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤ အရူပါဝစရာကုသိုလ်စေတနာကို။

အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရော = အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

၄။ တတ္ထ = ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ ကာယသင်္ခါရော = ကာယသင်္ခါရဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ ကာယသဉ္ဇေတနာ = ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော (၈)ပါးသော ကာမကုသိုလ်စေတနာ, (၁၂)ပါးသော အကုသိုလ် စေတနာ သည်။ ကာယသင်္ခါရော = ကာယသင်္ခါရ မည်၏။ (၈+၁၂ = ၂၀)။

၅။ ဝစီသဉ္ဇေတနာ = ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော (၈)ပါးသော ကာမကုသိုလ် စေတနာ, (၁၂)ပါးသော အကုသိုလ်စေတနာသည်။ ဝစီသင်္ခါရော = ဝစီ သင်္ခါရ မည်၏။ (၂၀)။

၆။ မနောသဉ္ဇေတနာ = ဝိညတ်ရုပ် နှစ်မျိုးကို မဖြစ်စေမူ၍ (= ကာယ ဝိညတ်ရုပ် ဝစီဝိညတ်ရုပ် နှစ်မျိုးကို မဖြစ်စေမူ၍) အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော [(၁၂)ပါးသောအကုသိုလ်စေတနာ, (၈)ပါးသော ကာမကုသိုလ်စေတနာ, (၅)ပါးသော ရူပကုသိုလ်စေတနာ, (၄)ပါးသော အရူပကုသိုလ်စေတနာ ဟူသော] တစ်ခုယုတ် (၃၀)သော စေတနာသည်။ စိတ္တသင်္ခါရော = စိတ္တ- သင်္ခါရ မည်၏။ (၂၉)။

ဣမေ = ဤ သင်္ခါရတို့ကို။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ = အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော သင်္ခါရတို့ဟူ၍။ ဝုစ္စန္တိ = ဆိုအပ်ကုန်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ = သင်္ခါရ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝိညာဏ်ဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။

- ၁။ စက္ခုဝိညာဏံ = စက္ခုဝိညာဏ်လည်းကောင်း။
- ၂။ သောတဝိညာဏံ = သောတဝိညာဏ်လည်းကောင်း။
- ၃။ ယာနဝိညာဏံ = ယာနဝိညာဏ်လည်းကောင်း။
- ၄။ ဇိဝှိဝိညာဏံ = ဇိဝှိဝိညာဏ်လည်းကောင်း။
- ၅။ ကာယဝိညာဏံ = ကာယဝိညာဏ်လည်းကောင်း။
- ၆။ မနောဝိညာဏံ = မနောဝိညာဏ်လည်းကောင်း။

ဣဒံ = ဤ ဝိညာဏ် (၆)မျိုးကို။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ = သင်္ခါရ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝိညာဏ် ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ = ဝိညာဏ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်ဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။

၁။ နာမံ = နာမ်သည်။ အတ္ထိံ = ရှိ၏။

၂။ ရူပံ = ရုပ်သည်။ အတ္ထိံ = ရှိ၏။

တတ္ထ = ထိုနာမ်ရုပ်တို့တွင်။ နာမံ = နာမ်သည်။ ကတမံ = အဘယ် နည်း။

၁။ ဝေဒနာက္ခန္ဓော = ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်းကောင်း။

၂။ သညာက္ခန္ဓော = သညာက္ခန္ဓာလည်းကောင်း။

၃။ သင်္ခါရက္ခန္ဓော = သင်္ခါရက္ခန္ဓာလည်းကောင်း။

ဣဒံ = ဤ ခန္ဓာသုံးပါးကို။ နာမံ = နာမ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။
တတ္ထ = ထိုနာမ်ရုပ်တို့တွင်။ ရူပံ = ရုပ်သည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။

၁။ စတ္တာရော မဟာဘူတာ = လေးပါးကုန်သော မဟာဘုတ်တို့လည်း-
ကောင်း။

၂။ စတုနံ မဟာဘူတာနံ = မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို။ ဥပါဒါယရူပဉ္စ =
စွဲ၍ဖြစ်သော (၂၄)မျိုးသော ဥပါဒါရုပ်လည်းကောင်းတည်း။

ဣဒံ = ဤဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်ကို။ ရူပံ = ရုပ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။
ဣတိံ = ဤသို့လျှင်။ ဣဒဉ္စ နာမံ = ဤ နာမ်ကိုလည်းကောင်း။ ဣဒဉ္စ ရူပံ
= ဤ ရုပ်ကိုလည်းကောင်း။ ဣဒံ = ဤနာမ်ရုပ်ကို။ [တစ်နည်း - ဣဒဉ္စ နာမံ
= ဤနာမ်သည်လည်းကောင်း။ ဣဒဉ္စ ရူပံ = ဤရုပ်သည်လည်းကောင်း။
အတ္ထိံ = ရှိ၏။ ဣဒံ = ဤနာမ်ရုပ်ကို။] ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ = ဝိညာဏ်
ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ = နာမ်ရုပ်
ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သဠာယတနဟူသည်။ ကတမံ =
အဘယ်နည်း။

- ၁။ စက္ခာယတနံ = စက္ခာယတနလည်းကောင်း။
- ၂။ သောတာယတနံ = သောတာယတနလည်းကောင်း။
- ၃။ ဃာနာယတနံ = ဃာနာယတနလည်းကောင်း။
- ၄။ ဇိဝှိယတနံ = ဇိဝှိယတနလည်းကောင်း။
- ၅။ ကာယာယတနံ = ကာယာယတနလည်းကောင်း။
- ၆။ မနာယတနံ = မနာယတနလည်းကောင်း။

ဣဒံ = ဤ အာယတန (၆)ပါးကို။ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ =
နာမ်ရုပ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သဠာယတနဟူ၍။ ဝုစ္စတိံ =
ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ သဠာယတနပစ္စယာ ဖသော = သဠာယတန
ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဖဿဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်
နည်း။

- ၁။ စက္ခုသမ္ပသော = စက္ခုသမ္ပဿလည်းကောင်း။
- ၂။ သောတသမ္ပသော = သောတသမ္ပဿလည်းကောင်း။
- ၃။ ဃာနသမ္ပသော = ဃာနသမ္ပဿလည်းကောင်း။
- ၄။ ဇိဝှိသမ္ပသော = ဇိဝှိသမ္ပဿလည်းကောင်း။
- ၅။ ကာယသမ္ပသော = ကာယသမ္ပဿလည်းကောင်း။
- ၆။ မနောသမ္ပသော = မနောသမ္ပဿလည်းကောင်း။

အယံ = ဤ ဖဿ (၆)ပါးကို။ သဠာယတနပစ္စယာ ဖသော =
သဠာယတနဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဖဿဟူ၍။ ဝုစ္စတိံ =
ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ = ဖဿဟူသော

၉၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာဟူသည်။ ကတမာ = အဘယ်နည်း။

၁။ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = စက္ခုသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။

၂။ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = သောတသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။

၃။ ဃာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = ဃာနသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။

၄။ ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = ဇိဝှိသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။

၅။ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = ကာယသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။

၆။ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = မနောသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။

အယံ = ဤ ဝေဒနာ (၆)ပါးကို။ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ = ဖဿဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ = ဝေဒနာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော တဏှာဟူသည်။ ကတမာ = အဘယ်နည်း။

၁။ ရူပတဏှာ = ရူပရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ရူပတဏှာလည်းကောင်း။

၂။ သဒ္ဓတဏှာ = သဒ္ဓါရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော သဒ္ဓတဏှာလည်းကောင်း။

၃။ ဂန္ဓတဏှာ = ဂန္ဓာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဂန္ဓတဏှာလည်းကောင်း။

၄။ ရသတဏှာ = ရသာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ရသတဏှာလည်းကောင်း။

၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗ-
တဏှာလည်းကောင်း။

၆။ ဓမ္မတဏှာ = ဓမ္မာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဓမ္မတဏှာလည်း-
ကောင်း။

အယံ = ဤ တဏှာ (၆) ပါးကို။ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ = ဝေဒနာ
ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော တဏှာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ = တဏှာဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဥပါဒါနံဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။

၁။ ကာမုပါဒါနံ = ကာမဂုဏ်၌ စွဲလမ်းသော ကာမုပါဒါနံလည်းကောင်း။

၂။ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ = မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒ၌ စွဲလမ်းသော
ဒိဋ္ဌုပါဒါနံလည်းကောင်း။

၃။ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ = နွားအကျင့် ခွေးအကျင့်စသော မှားယွင်းသော
ကျင့်စဉ်၌ စွဲလမ်းသော သီလဗ္ဗတုပါဒါနံလည်းကောင်း။

၄။ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ = အတ္တဝါဒ၌ စွဲလမ်းသော အတ္တဝါဒုပါဒါနံလည်း-
ကောင်း။

ဣဒံ = ဤ ဥပါဒါနံ လေးမျိုးကို။ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ = တဏှာ
ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဥပါဒါနံဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ပါဠိတော်၌။ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ = ဥပါဒါနံဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဘဝဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။

ဘဝေါ = ဘဝသည်။ ဒုဝိဓေန = နှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်။ အတ္ထိ =
ရှိ၏။

၁။ ကမ္မဘဝေါ = ကမ္မဘဝသည် (= ဖြစ်ကြောင်းဘဝသည်)။ အတ္ထိ =
ရှိ၏။

၂။ ဥပပတ္တိဘဝေါ = ဥပပတ္တိဘဝသည် (= ဖြစ်ခြင်းဘဝသည်)။ အတ္ထိ =
ရှိ၏။

တတ္ထ = ထို နှစ်မျိုးတို့တွင်။ ကမ္မဘဝေါ = ဖြစ်ကြောင်း ကမ္မဘဝသည်။

ကတမော = အဘယ်နည်း။

၁။ ပုညာဘိသင်္ခါရော = ပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၂။ အပုညာဘိသင်္ခါရော = အပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၃။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရော = အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

အယံ = ဤ သင်္ခါရသုံးမျိုးကို။ ကမ္မဘဝေါ = ကမ္မဘဝဟူ၍ (= ဖြစ်-
ကြောင်းဘဝဟူ၍)။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။ သဗ္ဗမ္ဘိ = အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော။

ဘဝဂါမိကမ္မံ = ဘဝသို့ လားစေတတ် ရောက်စေတတ်သော ကံဟူသမျှသည်။

ကမ္မဘဝေါ = ကမ္မဘဝ မည်၏ (= ဖြစ်ကြောင်းဘဝ မည်၏)။

တတ္ထ = ထို ဘဝ နှစ်မျိုးတို့တွင်။ ဥပပတ္တိဘဝေါ = ဥပပတ္တိဘဝသည်
(= ဖြစ်ခြင်းဘဝသည်)။ ကတမော = အဘယ်နည်း။

၁။ ကာမဘဝေါ = ကာမ (၁၁) ဘုံဟူသော ကာမဘဝလည်းကောင်း။

၂။ ရူပဘဝေါ = ရူပ (၁၆) ဘုံဟူသော ရူပဘဝလည်းကောင်း။

၃။ အရူပဘဝေါ = အရူပ (၄) ဘုံဟူသော အရူပဘဝလည်းကောင်း။

၄။ သညာဘဝေါ = သညာဘဝလည်းကောင်း။ [ကာမ (၁၁) ဘုံ, အသ-
ညသတ်မှ တစ်ပါးသော ရူပ (၁၅) ဘုံ, နေဝသညာနာသညာယတန
ဘုံမှ တစ်ပါးသော အရူပ (၃) ဘုံ — ပေါင်း (၂၉)ဘုံတည်း။ သညာ
ရှိသော ဘဝ ဟူလိုသည်။]

၅။ အသညာဘဝေါ = သညာမရှိသော အသညာဘဝ (= အသညသတ်
ဘဝ)လည်းကောင်း။

၆။ နေဝသညာနာသညာဘဝေါ = ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော သညာကား
မရှိ၊ သိမ်မွေ့နူးညံ့သော သညာသာ ရှိသောကြောင့် သညာ ရှိသည်-
လည်း မဟုတ်, သညာ မရှိသည်လည်း မဟုတ်သော နေဝသညာ-
နာသညာဘဝ လည်းကောင်း။

၇။ **ဧကဝေါကာရဘဝေါ** = ရူပက္ခန္ဓာတစ်ပါးသာ ရှိသော ဧကဝေါကာရဘဝလည်းကောင်း (အသညသတ်ဘုံ)။

၈။ **စတုဝေါကာရဘဝေါ** = နာမ်ခန္ဓာလေးပါးသာ ရှိသော စတုဝေါကာရဘဝလည်းကောင်း (အရူပ ၄-ဘုံ)။

၉။ **ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါ** = ခန္ဓာ ငါးပါးရှိသော ပဉ္စဝေါကာရဘဝလည်းကောင်း။ [ကာမ (၁၁)ဘုံ, အသညသတ်မှတစ်ပါး ရူပ (၁၅)ဘုံ, ပေါင်း (၂၆)ဘုံ။]

အယံ = ဤ (၉)မျိုးသော ဘဝကို။ **ဥပပတ္တိဘဝေါ** = ဥပပတ္တိဘဝဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** = ဆိုအပ်၏။ **အယံ** = ဤ ကမ္မဘဝ, ဥပပတ္တိဘဝကို။ **ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ** = ဥပါဒါန်ဟူသောအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဘဝဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ **ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ** = (ကမ္မဘဝ) ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဇာတိဟူသည်။ **ကတမာ** = အဘယ်နည်း။

တေသံ တေသံ သတ္တာနံ = ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါတို့၏။ **တမိ တမိ သတ္တနိကာယေ** = ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါ အပေါင်း၌။ **ယာ ဇာတိ** = အကြင်ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ယာ သဗ္ဗာတိ** = အကြင်ကောင်းသော ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ယာ သြက္ကန္တိ** = အကြင် အမိဝမ်းတိုက်သို့ သက်ဝင်ခြင်းသည်။ **ယာ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ** = အကြင် သတ္တဝါဟူသော အသစ်ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ယော ခန္ဓာနံ ပါတုဘာဝေါ** = အကြင် ခန္ဓာတို့၏ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ယော အာယတနာနံ ပဋိလာဘော** = အကြင် အာယတနတို့ကို ရခြင်းသည်။ **အတ္ထိ** = ရှိ၏။ **အယံ** = ဤသည်ကို။ **ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ** = ဘဝဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဇာတိဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ **ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ** = ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဇရာ မရဏဟူသည်။ **ကတမံ** = အဘယ်နည်း။

ဇရာ = အိုခြင်း ဇရာတရားသည်။ အတ္တိ = ရှိ၏။ မရဏံ = သေခြင်း မရဏတရားသည်။ အတ္တိ = ရှိ၏။ တတ္ထ = ထို ဇရာမရဏ နှစ်မျိုးတို့တွင်။
ဇရာ = အိုခြင်း ဇရာဟူသည်။ ကတမာ = အဘယ်နည်း။

တေသံ တေသံ သတ္တာနံ = ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါတို့၏။ တမ္ပိ တမ္ပိ သတ္တနိကာယေ = ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါ အပေါင်း၌။ ယာ ဇရာ = အကြင် အိုခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ယာ ဇီရဏတာ = အကြင် ဆွေးမြည့်သော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ယံ ခဏ္ဍိစုံ = အကြင် သွားကျိုးသော အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ ယံ ပါလိစုံ = အကြင် ဆံဖြူသော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ယာ ဝလိတ္တစတာ = အကြင် အရေတွန့်သော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ အာယုနော = အသက်၏။ ယာ သံဟာနိ = အကြင် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ဣန္ဒြိယာနံ = ဣန္ဒြေတို့၏။ ယော ပရိပါကော = အကြင် ရင့်ကျက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ အတ္တိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤ သဘော တရားကို။ ဇရာ = ဇရာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထို ဇရာမရဏတို့တွင်။ မရဏံ = မရဏဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ = ထိုထို သတ္တဝါတို့၏။ တမ္ပာ တမ္ပာ သတ္တနိကာယာ = ထိုထိုသော သတ္တဝါတို့၏အပေါင်းမှ။ ယာ စုတိ = အကြင် စုတေခြင်းသည် (အကြင် ရွှေ့လျောခြင်းသည်)။ ယာ စဝနတာ = အကြင် စုတေသော အဖြစ်သည်။ ယော ဘေဒေါ = အကြင် ပျက်စီးခြင်း သည်။ ယံ အန္တရဓာနံ = အကြင်ကွယ်လွန်ခြင်းသည်။ ယာ မဇ္ဈ = အကြင် သေခြင်းသည်။ ယံ မရဏံ = အကြင် သေခြင်းသည်။ ယာ ကာလကိရိယာ = အကြင် သေခြင်းကို ပြုခြင်းသည်။ ယော ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ = အကြင် ခန္ဓာတို့၏ ပျက်စီးခြင်းသည်။ ယော ကဋ္ဌေဝရဿ နိက္ခေပေါ = အကြင် ကိုယ်ကောင်ကို ပစ်ချခြင်းသည်။ ယော ဇိဝိတိန္ဒြိယသုပစ္စေဒေါ = အကြင် ဇိဝိတိန္ဒြေ၏ ပြတ်စဲခြင်းသည်။ အတ္တိ = ရှိ၏။ ဣဒံ = ဤ သဘောတရားကို။ မရဏံ = မရဏဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

အယဉ္ဇ ဇရာ = ဤ ဇရာသည်လည်း။ **အတ္ထိ** = ရှိ၏။ **ဣဒ္ဓမရဏံ** = ဤ မရဏသည်လည်း။ **အတ္ထိ** = ရှိ၏။ **ဣဒံ** = ဤ ဇရာမရဏ သဘောတရား နှစ်မျိုးကို။ **ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ** = ဇာတိကြောင့် ဖြစ်သော ဇရာမရဏ ဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ **သောကော** = စိုးရိမ်ခြင်း သောကဟူသည်။ **ကတမော** = အဘယ်နည်း။ **ဉာတိဗျသနေန ဝါ** = ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်း ဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** = တွေ့ကြုံသောသူအားလည်းကောင်း။ **ဘောဂဗျသ- နေန ဝါ** = စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့၏ ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** = တွေ့ကြုံ သောသူအားလည်းကောင်း။ **ရောဂဗျသနေန ဝါ** = အနာရောဂါဟူသော ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** = တွေ့ကြုံသောသူအားလည်းကောင်း။ **သီလဗျသနေန ဝါ** = သီလပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** = တွေ့ကြုံသော သူအားလည်းကောင်း။ **ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ** = အယူဝါဒပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** = တွေ့ကြုံသောသူအားလည်းကောင်း။ **အညတရညတရေန** = အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ **ဗျသနေန** = ပျက်စီးခြင်း ဗျသနတရားနှင့်။ **သမန္နာဂတဿ** = ပြည့်စုံသောသူအား။ **အညတရညတရေန** = အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ **ဒုက္ခဓမ္မေန** = ဒုက္ခတရားဖြင့်။ **ဖုဋ္ဌဿ** = တွေ့ကြုံသော သူအား။ **ယော သောကော** = အကြင် စိုးရိမ်ခြင်းသည်။ **ယာ သောစနာ** = အကြင် စိုးရိမ်သော အခြင်းအရာသည်။ **ယံ သောစိတတ္ထံ** = အကြင် စိုးရိမ် သောအဖြစ်သည်။ **ယော အန္တောသောကော** = အကြင် အတွင်း၌ စိုးရိမ်ခြင်း သည်။ **ယော အန္တောပရိသောကော** = အကြင် အတွင်း၌ ထက်ဝန်းကျင် စိုးရိမ်ခြင်းသည်။ **ယာ စေတသော ပရိဇ္ဈာယနာ** = အကြင် စိတ်၏ ထက်ဝန်း ကျင် ပူလောင်သော အခြင်းအရာသည်။ **ယံ ဒေါမနဿံ** = အကြင် စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်းသည်။ **ယံ သောကသလ္လံ** = အကြင် စူးဝင်နေသော သောက တည်းဟူသော ငြောင့်တံသင်းသည်။ **အတ္ထိ** = ရှိ၏။ **အယံ** = ဤ သဘော တရားကို။ **သောကော** = သောကဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ ပရိဒေဝေါ = ပရိဒေဝဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ ဉာတိဗျသနေန ဝါ = ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသောသူအားလည်းကောင်း။ ပ ။ အညတရညတရေန = အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဒုက္ခဓမ္မေန = ဒုက္ခတရားဖြင့်။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသောသူအား။ ယော အာဒေဝေါ = အကြင် ငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယော ပရိဒေဝေါ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယာ အာဒေဝနာ = အကြင် ငိုကြွေးသော အခြင်းအရာသည်။ ယာ ပရိဒေဝနာ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ငိုကြွေးသော အခြင်းအရာသည်။ ယံ အာဒေဝိတတ္ထံ = အကြင် ငိုကြွေးသည်၏ အဖြစ်သည်။ ယံ ပရိဒေဝိတတ္ထံ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ငိုကြွေးသည်၏ အဖြစ်သည်။ ယာ ဝါစာ = အကြင် (ငါ၏သား ငါ၏သမီး စသည်ဖြင့်) ပြောဆို ငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယော ပလာပေါ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယော ဝိပ္ပလာပေါ = အကြင် အထူးထူး အပြားပြား အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယော လာလပေါ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးခြင်းသည်။ ယာ လာလပုနာ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆို ငိုကြွေးသော အခြင်းအရာသည်။ ယံ လာလပိတတ္ထံ = အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးသည်၏ အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤ သဘောတရားကို။ ပရိဒေဝေါ = ပရိဒေဝဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ ဒုက္ခံ = ဒုက္ခဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။ ကာယိကံ = ကိုယ်၌ဖြစ်သော။ အသာတံ = သာယာဖွယ်မှကင်းသော။ ယံ ကာယိကံ ဒုက္ခံ = အကြင် ကာယိကဒုက္ခသည်။ ကာယသမ္မဿဇံ = ကာယ-သမ္မဿကြောင့် ဖြစ်သော။ အသာတံ = သာယာဖွယ်မှကင်းသော။ ယံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ = အကြင် ဒုက္ခဖြစ်သော ခံစားအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ကာယ-သမ္မဿဇာ = ကာယသမ္မဿကြောင့် ဖြစ်သော။ အသာတာ = သာယာဖွယ်မှ ကင်းသော။ ယာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ = အကြင် ဒုက္ခဝေဒနာသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။

ဣဒ္ဓံ = ဤ ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကို။ ဒုက္ခံ = ဒုက္ခဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ ဒေါမနဿံ = ဒေါမနဿဟူသည်။ ကတမံ = အဘယ်နည်း။ စေတသိကံ = စိတ်၌ဖြစ်သော။ အသာတံ = သာယာ ဖွယ်မှ ကင်းသော။ ယံ စေတသိကံ ဒုက္ခံ = အကြင် စေတသိကဒုက္ခသည်။ စေတောသမ္ပဿဇံ = စေတောသမ္ပဿ (= မနောသမ္ပဿ)ကြောင့် ဖြစ်သော။ အသာတံ = သာယာဖွယ်မှ ကင်းသော။ ယံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ = အကြင် ဒုက္ခ ဖြစ်သော ခံစားအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ စေတောသမ္ပဿဇာ = စေတော- သမ္ပဿ (= မနောသမ္ပဿ) ကြောင့် ဖြစ်သော။ အသာတာ = သာယာဖွယ်မှ ကင်းသော။ ယာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ = အကြင်ဒုက္ခဝေဒနာသည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ ဣဒ္ဓံ = ဤ စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာ (= ဒေါမနဿဝေဒနာ)ကို။ ဒေါမနဿံ = ဒေါမနဿဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ = ထိုပါဠိတော်၌။ ဥပါယာသော = ပြင်းစွာပူပန်ခြင်း ဥပါယာသ ဟူသည်။ ကတမော = အဘယ်နည်း။ ဣတိဗျသနေန ဝါ = ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသောသူအားလည်းကောင်း။ ပ။ အညတရညတရေန = အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဒုက္ခဓမ္မေန = ဒုက္ခ ဓမ္မဖြင့်။ ဖုဋ္ဌဿ = တွေ့ကြုံသောသူအား။ ယော အာယာသော = အကြင် စိတ်၏ပင်ပန်းခြင်းသည်။ ယော ဥပါယာသော = အကြင် ကြီးစွာသော စိတ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသည်။ ယံ အာယာသိတတ္ထံ = အကြင် စိတ်၏ ပင်ပန်းသော အဖြစ်သည်။ ယံ ဥပါယာသိတတ္ထံ = အကြင် ကြီးစွာသော စိတ်၏ ပင်ပန်း သည်၏ အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ = ရှိ၏။ အယံ = ဤ သဘောတရားကို။ ဥပါယာ- သော = ဥပါယာသဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိတိ ပဒဿ = ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ- ဟူသော ပုဒ်၏။ အတ္ထော = ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောကို။ ဧဝံ = ဤသို့။ ဝေဒိတဗ္ဗော = သိအပ်၏။

၁၀၆ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ဣတိ = ဤသို့လျှင်။ ကေဝလဿ = သုခမဖက် သက်သက်သော။
ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ = ဤ ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏။ သမုဒယော = ဖြစ်ခြင်း
သည်။ ဟောတိ = ဖြစ်၏။ ဣတိ = ဤသို့လျှင်။ ကေဝလဿ = သုခမဖက်
သက်သက်သော။ ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ = ဤ ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏။
သင်္ဂတိ = ပေါင်းဆုံခြင်းသည်။ သမာဂမော = အညီအညွတ် ဆိုက်ရောက်
လာခြင်းသည်။ သမောဓာနံ = ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည်။ ပါတုဘာဝေါ = ထင်ရှား
ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ = ဖြစ်၏။ တေန = ထိုကြောင့်။ ဧဝမေတဿ
ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိတိ = ဧဝမေတဿ ကေဝ-
လဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။

သုတ္တန္တဘာဇနိယံ = သုတ္တန္တဘာဇနိယနည်းသည်။ နိဗ္ဗိတံ = ပြီးပြီ။
(အဘိ၊ ၂၊ ၁၄၂-၁၄၅။)

မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းခရီး

- ၁။ ဇရာမရဏာဒိနံ ဓမ္မာနံ ပစ္စယလက္ခဏော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။
 - ၂။ ဒုက္ခာနုပန္နနရသော၊
 - ၃။ ကုမ္မဂ္ဂပစ္စုပဋ္ဌာနော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၄၉။)
- တေသံ တေသံ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ သမ္ဘဝတော ဥပ္ပဇ္ဇနတော သဿ-
တုဈ္ဇေဒသင်္ခါတံ အန္တဒ္ဓယံ အနုပဂ္ဂမ္မ ယထာသကံ ပစ္စယေဟိ အနုရူပဖလုပ္ပတ္တိ
ဣဓ မဇ္ဈိမပဋိပဒါတိ အဓိပ္ပေတာ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၆။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသည်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိ ပစ္စယဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာတိ
တေဟိ တေဟိ ပစ္စယေဟိ နိဗ္ဗတ္တဓမ္မာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၄၈။)

တထာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ကုက္ကစ္စေ ဖလဝေါဟာရေန ဝုတ္တောတိ
ဝေဒိတဗျော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၂။)

အဿာဒါနုပဿိနော တဏှာ ပဝမ္မတိ။ (သံ၊ ၁၊ ၃၁၁။)

အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အာသဝသမုဒယော။ (မ၊ ၁၊ ၆၈။)

အဝိဒ္ဓါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာဂတော ပုညာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခါရေတိ။
(အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၇၄။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ခဏားလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်

ပဋိစ္စော စ သော သမုပ္ပါဒေါ စာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၁-၁၅၂။)

အပိစ သဟ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ သမုပ္ပါဒေါ၊ ပစ္စယသာမဂ္ဂိံ ပန ပဋိစ္စ
အပ္ပစ္စက္ခာယာတိ ဧဝမ္ပိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၂။)

သဟ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ဧကန္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ အန္တမသော အဋ္ဌန္တံ ဓမ္မာနံ
ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၄။)

နောက်နည်းတစ်မျိုး ရှင်းလင်းချက်

ဟေတုသမူဟော နာမ ပစ္စယသာမဂ္ဂိံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၄။)

ထပ်မံရှင်းလင်းချက်

အဝိဇ္ဇာဒိသီသေန နိဒ္ဒိဋ္ဌပစ္စယေသု ဟိ ယေ ပစ္စယာ ယံ သင်္ခါရာဒိကံ
ဓမ္မံ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ န တေ အညမညံ အပဋိစ္စ အညမညဝေကလ္လေ သတိ
ဥပ္ပါဒေတုံ သမတ္ထာတိ။ တသ္မာ ပဋိစ္စ သမံ သဟ စ န ဧကေကဒေသံ၊ နာပိ
ပုဗ္ဗာပရဘာဝေန အယံ ပစ္စယတာ ဓမ္မေ ဥပ္ပါဒေတိတိ အတ္ထာနုသာရဝေါ-
ဟာရကုသလေန မုနိနာ ဧဝမိဓ ဘာသိတာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတွေ ဘာသိ-

၁၀၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ
တာတိ အတ္ထော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၂။)

ပဋိစ္စာတိ နိဿာယ သဟကာရိကာရဏံ လဒ္ဓါ။ **သမန္တိ** အဝိသမံ
အဝေကလ္လေန။ **သဟာတိ** ဧကန္တိ။ **ဓမ္မေတိ** အတ္တနော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ။ ပ ။
ဧကေကဒေသန္တိ ဖလသမုဒါယဿ ဧကဒေသေကဒေသံ၊ ဘာဂသောတိ
အတ္ထော။ **ပုဗ္ဗာပရဘာဝေနာတိ** ပဋိပါဠိယာ။ သဗ္ဗမေတံ ရူပါရူပကလာ-
ပုပ္ပါဒနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၅။)

သဗ္ဗမေတံ ရူပါရူပကလာပုပ္ပါဒနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၅)

ရုပ်ကလာပံ နာမ်ကလာပံ

အညမညံ ပဋိစ္စ သမံ သဟ စ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ ဥပ္ပါဒေတီတိ ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒေါ။

သဿတဝါဒ - သဿတော အတ္တာ စ လောကော စ။

အဟေတုဝါဒ - နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ ပစ္စယော သတ္တာနံ သံကိလေ-
သာယ၊ အဟေတူ အပစ္စယာ သတ္တာ သံကိလိဿန္တိ။ နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ
ပစ္စယော သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ၊ အဟေတူ အပစ္စယာ သတ္တာ ဝိသုဇ္ဈန္တိ။
(ဒီ၊ ၁၅၀။)

ဝိသမဟေတုဝါဒ - (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၅။)

ဝသဝတ္တိဝါဒ - (အနုဋီ၊ ၃၊ ၆၅။)

နတ္ထိကဝါဒ - နတ္ထိ ဒိန္နံ၊ နတ္ထိ ယိဋ္ဌံ၊ နတ္ထိ ဟုတံ၊ နတ္ထိ သုကတ-
ဒုက္ခတာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော . . .

အကိရိယဝါဒ - ကရောတော ကာရယတော ဆိန္ဒတော ဆေဒါ-
ပယတော။ ပ ။ န ကရိယတိ ပါပံ -

တတ္ထ ကမ္မံ ပဋိဗျာဟန္တေနာပိ ဝိပါကော ပဋိဗျာဟိတော ဟောတိ။

ဝိပါကံ ပဋိဗ္ဗာဟန္တေနာပိ ကမ္မံ ပဋိဗ္ဗာဟိတံ ဟောတိ။ ဣတိ သဗ္ဗေပေတေ အတ္တတော ဥဘယပ္ပဋိဗ္ဗာဟကာ အဟေတုကဝါဒါ စေဝ အကိရိယဝါဒါ စ နတ္ထိကဝါဒါ စ ဟောန္တိ။ (ဒိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၀။)

ထပ်မံရှင်းလင်းချက်

တေသံ တေသံ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ သမ္ဘဝတော ဥပ္ပဇ္ဇနတော သဿတု-
တ္ထေဒသင်္ခါတံ အန္တဒ္ဒယံ အနုပဂ္ဂမ္မ ယထာသကံ ပစ္စယေဟိ အနုရူပဖလုပ္ပတ္တိ
ဣဓ မဇ္ဈိမပဋိပဒါတိ အဓိပ္ပေတာ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၆။)

ကမ္မပစ္စယေနာတိ အနေကာနမ္ပိ ကပ္ပကောဋီနံ မတ္တကေ အတ္တနော
ဖလံ ဥပ္ပါဒေတုံ သမထေေန နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယေနာတိ အတ္ထော။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၃၊ ၃၇၄။)

“သော ကရောတိ၊ သော ပဋိသံဝေဒေတိ။”

“အညော ကရောတိ၊ အညော ပဋိသံဝေဒေတိ။”

ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပါဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ။
အဟော့ဆိန္တံ ဝတ္တမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၄၂။)
န ဟိ ကတဿ ဝိနာသော၊ အကတဿ ဝါ အပ္ပာဂမော အတ္ထိ။
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၆။)

“ပဉ္စက္ခန္ဓေ အာနေတု၊ နာမရူပံ အာဂစ္ဆတု။”

“သတ္ထော”တိ ဟိ ဝုတ္တေ “ကော ဧတ္ထ သတ္ထော၊ ကိ ရူပံ၊ ဥဒါဟု
ဝေဒနာဒယော”တိ ဝိဘာဂံ အကတွာ လောကသမညာဝသေနေဝ လောကိ-
ယေဟိ ဝိယ လောကိယော အတ္ထော သမညံ အဝိလင်္ဂန္တေန ဝေါဟရိတဗ္ဗော။
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၆။)

သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ

= သင်္ခါရဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိပါကံဝိညာဏံ ဖြစ်၏။

(အဘိ၊၁၊၁၀၆။)

ကာမာဝစရဿ ကုသလဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာ ဝိပါကံ စက္ခုဝိညာဏံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ (အဘိ၊၁၊၁၀၄။)

ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ

ယဉ္ဇိ နာမရူပဿ ဟေတု ဝိညာဏံ၊ တံ ဝိပါကာဝိပါကဘေဒတော ဒွိဓာ မတံ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၁၉၄။)

သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ = ကံ

အာယူဟနာ သင်္ခါရတိ တံ ကမ္မံ ကရောတော ပုရိမစေတနာယော၊ ယထာ 'ဒါနံ ဒဿာမိ'တိ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ မာသမ္ပိ သံဝစ္ဆရမ္ပိ ဒါနုပကရဏာနိ သဇ္ဇေန္တဿ ဥပ္ပန္နာ ပုရိမစေတနာယော။ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ ပန ဟတ္ထေ ဒက္ခိဏံ ပတိဋ္ဌာပယတော စေတနာ ဘဝေါတိ ဝုစ္စတိ။ ဧကာဝဇ္ဇနေသု ဝါ ဆသု ဇဝနေသု စေတနာ အာယူဟနသင်္ခါရာ နာမ။ သတ္တမာ စေတနာ ဘဝေါ။ ယာ ကာစိ ဝါ ပန စေတနာ ဘဝေါ။ တံသမ္ပယုတ္တာ အာယူဟနသင်္ခါရာ နာမ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၈၂-၁၈၃။)

သဟဇာတဝိညာဏံကြောင့် သဟဇာတနာမ်ရုပ်ဖြစ်ပုံ

နာမရူပဿ ယံ ဟေတု၊ ဝိညာဏံ တံ ဒွိဓာ မတံ။
ဝိပါကမဝိပါကဉ္စ၊ ယုတ္တမေဝ ယတော ဣဒံ။ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၆၃။)

သဟဇာတဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ ကမ္မဝိညာဏပစ္စယာ စ နာမ-
ရူပဉ္စ ယထာသမ္ပဝံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ (မူလဋီ၊၂၊၁၁၅။)

ကမ္မဝိညာဏပစ္စယာ ဝိပါကစိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလေ ဝိပါကနာမဿ ကမ္မ-
သမုဋ္ဌာနရူပဿ စ ဝသေန။ သဟဇာတဝိညာဏပစ္စယာ ပန ဣတရ-
စိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလေပိ ဝိပါကော ဝိပါကနာမဝသေန, စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပဝသေန
စ နာမရူပဿ သမ္ဘဝေါ ဒသေတဗ္ဗောတိ အာဟ “**သဟဇာတ ။ ပ ။
ယောဇေတဗ္ဗ**” ဝိန္တိ။ (အနုဋီ၊ ၂၁၂၈။)

(ခ) နာမ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ

ပစ္ဆာဇာတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယ-
ဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ပဋ္ဌာန၊ ၁၇။)

ဥပတ္တမ္ဘကသဘော

ပုရေဇာတာနံ ရူပဓမ္မာနံ ဥပတ္တမ္ဘကတ္တေန ဥပကာရကော အရူပဓမ္မော
ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော ဂိဇ္ဈပေါတကသရီရာနံ အာဟာရာသာစေတနာ ဝိယ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၁၆၉။)

သဠာယတနပစ္စယာ ပသော

= **သဠာယတနဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဿ ဖြစ်၏။**

“ဥပါဒိဏ္ဍကပဝတ္တိကထာ အယ” ဝိန္တိ သကသန္တတိပရိယာပန္နမေဝ ပစ္စယံ
ပစ္စယုပ္ပန္နဉ္စ ဒီပေန္တိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၁၆၉။)

ယေ တာဝ အာစရိယာ မဟာဝိဟာရဝါသိနောဝ ယထာ ဝိညာဏံ
ဧဝံ နာမရူပံ, သဠာယတနံ, ဖဿံ, ဝေဒနဉ္စ ပစ္စယံ ပစ္စယုပ္ပန္နဉ္စ သသန္တတိ-
ပရိယာပန္နံ ဒီပေန္တာ ဝိပါကမေဝ ဣစ္ဆန္တိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၃၂၃။)

ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ

= ဖဿဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာ ဖြစ်၏။

တတ္ထ ကတမာ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ
သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ယာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ
ဝေဒနာ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ
ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ။ (အဘိ၊ ၂၊ ၁၄၃။)

စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ + စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ

စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ။ ပ ။ အတ္ထိ ကုသလာ၊ အတ္ထိ အကုသလာ၊
အတ္ထိ အဗျာကတာ။ (အဘိ၊ ၂၊ ၁၆။)

စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော အတ္ထိ ကုသလော၊ အတ္ထိ အကု-
သလော၊ အတ္ထိ အဗျာကတာ။ (အဘိ၊ ၂၊ ၂၅။)

စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ။ ပ ။ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာတိ ဧတံ
“စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ အတ္ထိ ကုသလာ၊ အတ္ထိ အကုသလာ၊ အတ္ထိ
အဗျာကတာ”တိ ဧဝံ ဝိဘင်္ဂေ အာဂတတ္တာ စက္ခုဒွါရာဒီသု ပဝတ္တာနံ ကုသ-
လာကုသလာဗျာကတဝေဒနာနံ “သာရိပုတ္တော၊ မန္တာဏိပုတ္တော”တိ ဧဝမာ-
ဒီသု မာတိတော နာမံ ဝိယ မာတိသဒိသဝတ္ထုတော နာမံ။ ဝစနတ္ထော ပနေတ္ထ
စက္ခုသမ္ပဿဟေတု ဇာတာ ဝေဒနာ **စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ**တိ။ ဧသ
နယော သဗ္ဗတ္ထ။ (မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၂၅။ သံဂ္ဂ၊ ၂၊ ၁၅။)

စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော အတ္ထိ ကုသလောတိ ကာမာ-
ဝစရအဋ္ဌကုသလစိတ္တဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အတ္ထိ အကုသလော**တိ ဒွါဒသ-
အကုသလစိတ္တဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အတ္ထိ အဗျာကတာ**တိ တိဿော
မနောဓာတုယော၊ တိဿော အဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတုယော၊ အဋ္ဌ
မဟာဝိပါကာနိ၊ ဒသ ကာမာဝစရကိရိယာတိ စတုဝိသတိယာ စိတ္တာနံ ဝသေန
ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ အဋ္ဌ ကုသလာနိ ဒွါဒသ အကုသလာနိ စ ဇေနဝသေန လဗ္ဘန္တိ၊ ကိရိယမနောဓာတု အာဝဇ္ဇနဝသေန လဗ္ဘတိ။ ဒွေ ဝိပါကမနောဓာတုယော သမ္ပဋိဋ္ဌနဝသေန၊ တိသော ဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတုယော သန္တိရဏ- တဒါရမ္မဏဝသေန၊ ကိရိယာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဝသေန၊ အဋ္ဌ မဟာဝိပါကစိတ္တာနိ တဒါရမ္မဏဝသေန၊ နဝ ကိရိယစိတ္တာနိ ဇေန- ဝသေန လဗ္ဘန္တိ။ သောတယာနဇိဝါကာယဒွါရေသုပိ ဧသေဝ နယော။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၃၆။)

စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတန္တိ စက္ခုသမ္ပဿံ မူလပစ္စယံ ကတ္တာ ဥပ္ပန္နာ သမ္ပဋိဋ္ဌနသန္တိရဏဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဇေနဝေဒနာ။ စက္ခုဝိညာဏ- သမ္ပယုတ္တာယ ပန ဝတ္ထဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ သောတဒွါရာဒိဝေဒနာပစ္စယာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ (သံဋ္ဌ၊ ၃၅။)

ကိရိယမနောဓာတု အာဝဇ္ဇနဝသေန လဗ္ဘတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၃၆။)

မနောသမ္ပဿဟူသညံ

မနောသမ္ပဿောတိ ဘဝင်္ဂသဟဇာတော သမ္ပဿော။ **ဝေဒယိတန္တိ** သဟာဝဇ္ဇနဝေဒနာယ ဇေနဝေဒနာ။ ဘဝင်္ဂသမ္ပယုတ္တာယ ပန ဝတ္ထဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ (သံဋ္ဌ၊ ၃၅။)

ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ

= **ဝေဒနာ ပြစ်ခြင်းကြောင့် တဏှာ ပြစ်၏။**

ဘဝတီတိ ဘဝေါ။ ဘဝေါတိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဘဝဒိဋ္ဌိ။ ဘဝေန သဟဂတာ တဏှာ ဘဝတဏှာ။

ဝိဘဝတဏှာ — န ဘဝတီတိ ဝိဘဝေါ။ ဝိဘဝေါတိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ၊ ဝိဘဝေန သဟဂတာ တဏှာ ဝိဘဝတဏှာ။

ယသ္မာ ဝါတိအာဒိနာ န ကေဝလံ ဝိပါကသုခဝေဒနာ ဧဝါ တိဿောပိ ပန ဝေဒနာ ဝိပါကာ ဝိသေသေန တဏှာယ ဥပနိဿယပစ္စယော၊ အဝိသေသေန ဣတရာ စာတိ ဒဿေတိ။ (မူလဋီ၊ ၂၁၂၀။)

ကမ္မဗလာဘိပတ္တနာဝသေန သတ္တာ ကမ္မာနိပိ အာယူဟန္တိတိ သာတိ- သယံ တဏှာယ ဝိပါကဝေဒနာ ဥပနိဿယော၊ န တထာ ဣတရာတိ အာဟ “ဝိပါကာ ဝိသေသေန ။ ပ ။ အဝိသေသေန ဣတရာ စာ” တိ။ ဣတရာတိ အဝိပါကာတိ အတ္ထော။ (အနုဋီ၊ ၂၁၃၂။)

ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့၏ သန္တာန်၌ကား

ဝေဒနာပစ္စယာ စာပိ၊ ယသ္မာ နာနုသယံ ဝိနာ။
ဟောတိ တသ္မာ န သာ ဟောတိ၊ ပြာဟ္မဏဿ ဝုသီမတော။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၀၃။)

စ = ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့။ **ယသ္မာ** = အကြင်အကြောင်းကြောင့်။ **ဝေဒနာ-ပစ္စယာ** = ဝေဒနာဟူသော အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိသည်။ **သမာနာပိ** = ဖြစ်ပါသော်လည်း။ **အနုသယံ** = အရိယမဂ်တရားဖြင့် မပယ်ရှားရသေးသည့် အတွက် အငုပ်ဓာတ်အနေ ကိန်းဝပ်တည်နေသည့် အနုသယဝေဒနာကို။ **ဝိနာ** = ကြဉ်ဖယ်ထား၍။ **တဏှာ** = ထိုထိုဘဝ ထိုထိုအာရုံကို တွယ်တာ တပ်မက်တတ်သည့် တဏှာတရားသည်။ **န ဟောတိ** = ပရိယုဋ္ဌာန အနေအားဖြင့် စိတ်အစဉ်ဝယ် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်။ **တသ္မာ** = ထိုကြောင့်။ **ဝုသီမတော** = ကျင့်သုံးအပ်ပြီးသော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယတည်းဟူသော မွန်မြတ်သော အကျင့်ရှိသော။ **ပြာဟ္မဏဿ** = မကောင်းမှု အကုသိုလ် များထိုထိုကို မျှောအပ်ပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်၏ သန္တာန်၌။ **သာ** = ထိုတဏှာသည်။ **န ဟောတိ** = ဥပါဒ် ၌ ဘင်အနေ ထင်ရှား မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။

သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်

ဧဝံ သင်္ခါရေ သလ္လက္ခေတွာ ငြိတဿ ပန ဘိက္ခူဿ ဒသဗလဿ သာသနေ မူလံ သြတိဏ္ဏံ နာမ ဟောတိ၊ ပတိဋ္ဌာ လဒ္ဓါ နာမ၊ စူဠသော-
တာပန္နော နာမ ဟောတိ နိယတဂတိကော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၂။)

ဣမိနာ ပန ဉာဏေန သမန္နာဂတော ဝိပဿကော ဗုဒ္ဓသာသနေ
လဒ္ဓဿာသော လဒ္ဓပတိဋ္ဌော နိယတဂတိကော စူဠသောတာပန္နော နာမ
ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၀။)

ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ

= (ကမ္မ) ဘဝ ပြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိ ပြစ်၏။

ဘဝေါတိ ပနေတ္ထ ကမ္မဘဝေါဝ အဓိပ္ပေတော။ သော ဟိ ဇာတိယာ
ပစ္စယော န ဥပပတ္တိဘဝေါ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၁၀။)

ဥပပတ္တိဘဝုပ္ပတ္တိယေဝ ဇာတိတိ အာဟ “န ဥပပတ္တိဘဝေါ” တိ။
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၄၄။)

မေးမြန်းဖွယ်ရာအချက်

ကမ္မံ သတ္တေ ဝိဘဇတိ ယဒိဒံ ဟိနပဏိတတာယ။ (မ၊ ၃၊ ၂၄၄။)

၁။ အစမှ အဆုံးသို့

= အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် (၁)

ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ ။ ပ ။
ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ။ (မ၊ ၁၊ ၃၂၈။)

၂။ အလယ်မှ အဆုံးသို့

= အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် (၂)

တဿ တံ ဝေဒနံ အဘိနန္ဒတော အဘိဝဒတော အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ နန္ဒိ။ ယာ ဝေဒနာသု နန္ဒိ၊ တဒုပါဒါနံ။ တဿုပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ။ (မ၊၁၊၃၃၃။ သံ၊၂၊၁၃။)

၃။ အဆုံးမှ အစသို့

= ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်နည်း (၁)

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဣတိ ခေါ ပနေတံ ဝုတ္တံ၊ ဇာတိပစ္စယာ န နေ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဇရာမရဏံ နော ဝါ၊ ကထံ ဝါ ဧတ္ထ ဟောတီတိ။

ဇာတိပစ္စယာ ဘန္တေ ဇရာမရဏံ၊ ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတိ ‘ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ။

ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။ ပ ။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဣတိ ခေါ ပနေတံ ဝုတ္တံ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ န နေ ခေါ ဘိက္ခဝေ သင်္ခါရာ နော ဝါ၊ ကထံ ဝါ ဧတ္ထ ဟောတီတိ။

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ဘန္တေ သင်္ခါရာ၊ ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတိ ‘အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ’တိ။ (မ၊၁၊၃၂၈။)

၄။ အလယ်မှ အစသို့

= ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် (၂)

ဣမေ ခေါ ဘိက္ခဝေ စတ္တာရော အာဟာရာ ကိနိဒါနာ ကိသမုဒယာ ကိဇာတိကာ ကိပဘဝါ။ ဣမေ စတ္တာရော အာဟာရာ တဏှာနိဒါနာ တဏှာသမုဒယာ တဏှာဇာတိကာ တဏှာပဘဝါ။ တဏှာ စာယံ ဘိက္ခဝေ

ကိ နိဒါနာ။ ဝေဒနာ။ ဖသော။ သဠာယတနံ။ နာမရူပံ။ ဝိညာဏံ။ သင်္ခါရာ ကိ နိဒါနာ ။ ပ ။ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာနိဒါနာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာဇာတိကာ အဝိဇ္ဇာပဘဝါ။ (သံ၊၁၊၂၅၃။)

၂။ အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ဒုတိယနည်း (၂)

သ ခေါ သော ဘိက္ခုဝေ ကုမာရော ဝုဒ္ဓိမန္တာယ ဣန္ဒြိယာနံ ပရိပါက- မန္တာယ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ သမပ္ပိတော သမင်္ဂိဘူတော ပရိစာရေတိ - စက္ခုဝိညေယျေဟိ ရူပေဟိ ဣဋ္ဌေဟိ ကန္တေဟိ မနာပေဟိ ပိယရူပေဟိ ကာမူပသံဟိတေဟိ ရဇနီယေဟိ၊ သောတဝိညေယျေဟိ သဒ္ဓေဟိ။ ယာန- ဝိညေယျေဟိ ဂန္တေဟိ။ ဇိဝှိဝိညေယျေဟိ ရသေဟိ။ ကာယဝိညေယျေဟိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေဟိ ဣဋ္ဌေဟိ ကန္တေဟိ မနာပေဟိ ပိယရူပေဟိ ကာမူပသံဟိတေဟိ ရဇနီယေဟိ။

“သော စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာ ပိယရူပေ ရူပေ သာရဇ္ဇတိ၊ အပ္ပိယရူပေ ရူပေ ဗျာပဇ္ဇတိ၊ အနုပဋိတကာယသတိ စ ဝိဟရတိ ပရိတ္တစေတသော။ တဉ္စ စေတောဝိမုတ္တိံ ပညာဝိမုတ္တိံ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ၊ ယတ္ထဿ တေ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အပရိသေသာ နိရုဇ္ဈန္တိ။ သော ဧဝံ အနုရောဓ- ဝိရောဓံ သမာပန္နော ယံ ကိပ္ပိ ဝေဒနံ ဝေဒေတိ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ၊ သော တံ ဝေဒနံ အဘိနန္ဒတိ အဘိဝဒတိ အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတိ။ တဿ တံ ဝေဒနံ အဘိနန္ဒတော အဘိဝဒတော အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ နန္ဒိ။ ယာ ဝေဒနာသု နန္ဒိ တဒုပါဒါနံ၊ တသုပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမန- သုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ။ ဧဝမေတဿ ဧကဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။ (မ၊၁၊၃၃၃။)

၄။ အလယ်မှ အစသို့

= ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ဒုတိယနည်း (၂)

အာဟာရ (၄) ပါး

ဝိပါကဝဋ္ဋဘူတေ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိဖဿာဒိကေ ကမ္မသမုဋ္ဌာနဉ္စ ဩဇံ သန္ဓာယ “**စတ္တာရော အာဟာရော တဏှာနိဒါနာ**” တိအာဒိ ဝုတ္တံ၊ ဝဋ္ဋုပတ္တမ္ဘကာ ပန ဣတရေပိ အာဟာရော တဏှာပဘဝေ တသ္မိံ အဝိဇ္ဇမာနေ န ဝိဇ္ဇန္တိတိ “**တဏှာနိဒါနာ**” တိ ဝုတ္တံ၊ ဝဋ္ဋန္တိ။ (မူလဋီ၊ ၂၊ ၈၅။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၃။)

အကမ္မဇ အာဟာရ = အနုပါဒိဏ္ဍကအာဟာရ

ဣမေသံ သတ္တာနံ ခါဒန္တာနမ္ပိ အခါဒန္တာနမ္ပိ ဘူဇန္တာနမ္ပိ အဘူဇန္တာနမ္ပိ ပဋိသန္ဓိစိတ္တေနေဝ သဟဇာတာ ကမ္မဇာ ဩဇာ နာမ အတ္ထိ၊ သာ ယာဝပိ သတ္တမာ ဒိဝသာ ပါလေတိ၊ အယမေဝ ဥပါဒိဏ္ဍကကဗဠိကာရာဟာရောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေဘူမကဝိပါကဝသေန ပန ဥပါဒိဏ္ဍကဖဿာဒယော ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ တေဘူမကကုသလာကုသလကိရိယဝသေန အနုပါဒိဏ္ဍကာ။ လောကုတ္တရာ ပန ရုဠိဝသေန ကထိတာတိ။ (သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃-၂၄။)

ပဋိသန္ဓိစိတ္တေနေဝ သဟဇာတာတိ လက္ခဏာစနမေတံ၊ သဗ္ဗာယပိ ကမ္မဇရူပပရိယာပန္နာယ ဩဇာယ အတ္ထိဘာဝဿ အဝိစ္ဆေဒပွဝတ္တိသမ္ဘဝဒဿနတ္ထော။ **သတ္တမာ**တိ ဥပ္ပန္နဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ သတ္တမဒိဝသာပိ။ ရူပသန္တတိ **ပါလေတိ** ပဝေဏိယဋ္ဌနဝသေန။ **အယမေဝ**တိ ကမ္မဇဩဇာ။ ကမ္မဇဩဇံ ပန ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နဩဇာ အကမ္မဇတ္တာ အနုပါဒိဏ္ဍအာဟာရောတွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ (သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၇။)

အာဟာရ (၄) ပါးတို့၏ ခွမ်းအင်

ဧတ္ထ စ “မနောသဉ္စေတနာ တယော ဘဝေ အာဟာရတိ” တိ သာသဝကုသလာကုသလစေတနာဝ ဝုတ္တာ။ “ဝိညာဏံ ပဋိသန္ဓိနာမရူပံ အာဟ-

ရတီ”တိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏမေဝ ဝုတ္တံ။ အဝိသေသေန ပန တံသမ္ပယုတ္တ-
တံသမုဋ္ဌာနဓမ္မာနံ အာဟာရဏတောပေတေ “အာဟာရ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(သံဂြ၊ ၂၊ ၂၅။)

သာသဝကုသလာကုသလစေတနာဝ ဝုတ္တာ ဝိသေသပစ္စယဘာဝ-
ဒဿနံ ဟေတုန္တိ၊ တေနာဟ “**အဝိသေသေန ပနာ**”တိအာဒိ။ **ပဋိသန္ဓိ-**
ဝိညာဏမေဝ ဝုတ္တန္တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ ယထာ တဿ တဿ
ဖလဿ ဝိသေသတော ပစ္စယတာယ ဧတေသံ အာဟာရတ္ထော၊ ဧဝံ
အဝိသေသတောပီတိ ဒဿေတုံ “**အဝိသေသေနာ**”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။
(သံဂြ၊ ၂၊ ၂၈-၂၉။)

ဥပါဒိဏ္ဍရူပသန္တတိယာ ဥပတ္တမ္ပနေနေဝ ဥတုစိတ္တဇရူပသန္တတီနမ္ပိ
ဥပတ္တမ္ပနသိဒ္ဓိ ဟောတီတိ “**ဒွိန္နံ ရူပသန္တတီန**”န္တိ ဝုတ္တံ။ ဥပတ္တမ္ပနမေဝ သန္ဓာယ
“**အနုပါလကော ဟုတ္တာ**”တိ စ ဝုတ္တံ။ ရူပကာယဿ ဌိတိဟေတုတာ ဟိ
ယာပနာ အနုပါလနာ။ (သံဂြ၊ ၂၊ ၂၉။)

တစ်နည်းပွင့်ဆိုပုံ

အာဟာရ ဝါ တဏှာယ ပဘာဝေတဗ္ဗာ အနာဂတော အဒ္ဓါ၊ တဏှာ-
ဒယော ပစ္စုပ္ပန္နော၊ သင်္ခါရာဝိဇ္ဇာ အတီတောတိ။
(မူလဋီ၊ ၂၊ ၈၆။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၄၄-၂၄၅။)

ဖားအောက်တောရဆရာတော်
စိတ္တလတောင်ကျောင်း
ဖားအောက်တောရ
ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၆၇-ခုနှစ်

၁၂၀ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ပဉ္စာန်းပစ္စည်းဆက်သွယ်ပုံအပိုင်း

အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ဉာဏ်ကို ရရှိရန်

ဧဝမေတ္ထ ခန္ဓာယတနဓာတုပစ္စယပစ္စဝေက္ခဏဝသေနပိ အသမ္မောဟ-
သမ္ပဇဉ် ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (မဂ္ဂ၊ ၁၂၆၈။)

ဖားအောက်တောရဆရာတော်

စိတ္တလတောင်ကျောင်း

ဖားအောက်တောရ

ကောဇာသတ္တရာဇ် ၁၃၆၇-ခုနှစ်

လက္ခဏာဒိစတုက္ကပိုင်း

လက္ခဏာ - ရသ - ပစ္စုပဋ္ဌာန် - ပဒဋ္ဌာန်တို့ကို ရှုသင့်ပုံ

ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်ကျင့်စဉ် ကောက်နုတ်ချက်

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု -

- ၁။ ကုတိ ရှုပ်၊ ကုတိ ရှုပ်ဿ သမုဒယော၊ ကုတိ ရှုပ်ဿ အတ္တင်္ဂမော။
- ၂။ ကုတိ ဝေဒနာ၊ ကုတိ ဝေဒနာယ သမုဒယော၊ ကုတိ ဝေဒနာယ အတ္တင်္ဂမော။
- ၃။ ကုတိ သညာ၊ ကုတိ သညာယ သမုဒယော၊ ကုတိ သညာယ အတ္တင်္ဂမော။
- ၄။ ကုတိ သင်္ခါရာ၊ ကုတိ သင်္ခါရာနံ သမုဒယော၊ ကုတိ သင်္ခါရာနံ အတ္တင်္ဂမော။
- ၅။ ကုတိ ဝိညာဏံ၊ ကုတိ ဝိညာဏဿ သမုဒယော၊ ကုတိ ဝိညာဏဿ အတ္တင်္ဂမော။ (ဒီ၊ ၂၊ ၂၃၉။ မ၊ ၁၊ ၇၈။)

တတ္ထ ဣတိ ရူပန္တိ ကုဒိ ရှုပ်၊ ဧတ္တကံ ရှုပ်၊ ကုတော ဥဒ္ဓံ ရှုပ် နတ္တိတိ ရူပနသဘာဝဉ္စေ ဘူတုပါဒါယဘေဒဉ္စ အာဒိံ ကတွာ လက္ခဏာရသပစ္စုပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနဝသေန အနဝသေသရူပပရိဂ္ဂဟော ဝုတ္တော။ ပ ။

ဣတိ ဝေဒနာတိအာဒိသုပိ အယံ ဝေဒနာ၊ ဧတ္တကာ ဝေဒနာ၊ ကုတော

ဥဒ္ဓံ ဝေဒနာ နတ္ထိ။ အယံ သညာ။ ဣမေ သင်္ခါရာ။ ဣဒံ ဝိညာဏံ၊ ဧတ္ထကံ ဝိညာဏံ၊ ဣတော ဥဒ္ဓံ ဝိညာဏံ နတ္ထိတိ ဝေဒယိတ-သဇ္ဇာနန-အဘိသင်္ခံ ရဏ-ဝိဇာနနသဘာဝဓဇ္ဇေ သုခါဒိ-ရူပသညာဒိ-ဖဿာဒိ-စက္ခုဝိညာဏာဒိ ဘေဒဉ္စ အာဒိံ ကတွာ လက္ခဏ-ရသ-ပစ္စုပ္ပန်-ပဒဋ္ဌာနဝသေန အန-ဝသေသဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏပရိဂ္ဂဟော ဝုတ္တော။

(ဒိဋ္ဌ၊ ၂၅၃။ သံဋ္ဌ၊ ၂၄၄-၄၅။)

လက္ခဏ-ရသ-ပစ္စုပ္ပန်-ပဒဋ္ဌာနဝသေနာတိ ကက္ခဋ္ဌာဒိလက္ခဏဝသေန၊ သန္ဓာရဏာဒိရသဝသေန၊ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြာဒိပစ္စုပ္ပန်ဝသေန၊ ဘူတတ္တယာဒိပဒဋ္ဌာနဝသေန စ။ (သံဋ္ဌ၊ ၂၅၈။)

ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်တော်မြတ် (၄) ပါး

၁။ **အတ္တပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်** - ဒုက္ခသစ္စာ၌ သိသောဉာဏ်သည် အတ္တပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် မည်၏ = အကြောင်း၏အကျိုး၌ သိသောဉာဏ်သည် အတ္တပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် မည်၏။

၂။ **ဓမ္မပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်** - ဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်း သမုဒယသစ္စာ၌ သိသောဉာဏ်သည် ဓမ္မပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် မည်၏ = အကြောင်းတရား၌ သိသောဉာဏ်သည် ဓမ္မပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် မည်၏။

၃။ **နိရုတ္တိပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်** - ထိုဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသော အတ္တ ဓမ္မ သဘာဝတရားတို့၌ အခေါ်အဝေါ် အသုံးအနှုန်းကို ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ဉာဏ်သည် အထူးသဖြင့် မာဂဘောသာစကား၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ဉာဏ်သည် နိရုတ္တိပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် မည်၏။

၄။ **ပဋိဘာနပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်** - အတ္တပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်၊ ဓမ္မပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်၊ နိရုတ္တိပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိသော ဉာဏ်သည် ပဋိဘာနပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် မည်၏။

(အဘိ၊ ၂၊ ၃၀၇-၃၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၀-၇၂။)

ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို ရရှိရန် အကြောင်းအင်္ဂါ (၅) ရပ်

ဧတာ အဓိဂမေန ပရိယတ္တိယာ သဝနေန ပရိပုစ္ဆာယ ပုဗ္ဗယောဂေန စာတိ ဣမေဟိ ပဉ္စဟာကာရေဟိ ဝိသဒါ ဟောန္တိ။ ပ ။ **ပုဗ္ဗယောဂေါ** နာမ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ သာသနေ ဂတပစ္စာဂတိကဘာဝေန ယာဝ အနုလောမံ ဂေါတြိ-ဘုသမိပံ၊ တာဝ ဝိပဿနာနုယောဂေါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၂။)

ပုဗ္ဗယောဂ အရေးကြီးပါသည်

ဧတေသု ပန ကာရဏေသု ပရိယတ္တိ၊ သဝနံ၊ ပရိပုစ္ဆာတိ ဣမာနိ တီဏိ ပဘေဒသေဝ ဗလဝကာရဏာနိ။ ပုဗ္ဗယောဂေါ အဓိဂမဿ ဗလဝ-ပစ္စယော၊ ပဘေဒဿ ဟောတိ န ဟောတီတိ? ဟောတိ၊ န ပန တထာ။ ပရိယတ္တိသဝနပရိပုစ္ဆာ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဟောန္တု ဝါ မာ ဝါ၊ ပုဗ္ဗယောဂေန ပုဗ္ဗေ စေဝ ဧတရဟိ စ သင်္ခါရသမ္မသနံ ဝိနာ ပဋိသမ္ဘိဒါ နာမ နတ္ထိ။ ဣမေ ပန ဒွေပိ ဧကတော ဟုတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဥပတ္တမ္ဘေတွာ ဝိသဒါ ကရောန္တိတိ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၇၃။)

ဗဟုမ္ပိ ဥဂ္ဂဟေတွာ ပန ပုထုဇနဿ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တိ နာမ နတ္ထိ၊ အရိယ-သာဝကော နော ပဋိသမ္ဘိဒါပုတ္တော နာမ နတ္ထိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၇၂။)

လက္ခဏာ - ရသ - ပစ္စုပဋ္ဌာန် - ပဒဋ္ဌာန် အဓိပ္ပာယ်

- ၁။ လက္ခဏာဒီသု ဟိ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သဘာဝေါ ဝါ သာမညံ ဝါ **လက္ခဏံ** နာမ၊
- ၂။ ကိစ္စံ ဝါ သမ္ပတ္တိံ ဝါ **ရသော** နာမ၊
- ၃။ ဥပဋ္ဌာနာကာရော ဝါ ဖလံ ဝါ **ပစ္စုပဋ္ဌာန်** နာမ။
- ၄။ အာသန္နကာရဏံ **ပဒဋ္ဌာန်** နာမ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၀၁၀၅။)

ရူပနဉ္စေတ္ထ သီတာဒိဝိရောဓိပစ္စယသန္နိပိတေ ဝိသဒိသုပုတ္တိ။
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၈၆။)

၁၂၄ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၂။ ရသ - ကိစ္စံ ဝါ သမ္ပတ္တိံ ဝါ ရသော နာမ။ (အဘိဋ္ဌာဝါဝဂ္ဂ။)

ရသော တဿေဝ အတ္တနော ဖလံ ပတိ ပစ္စယဘာဝေါ။ (ဒီဋီ၊ ၂၅၃။)

၃။ ပစ္စုပဋ္ဌာန် - ဥပဋ္ဌာနာကာရော ဝါ ဖလံ ဝါ ပစ္စုပဋ္ဌာန် နာမ။

(အဘိဋ္ဌာဝါဝဂ္ဂ။)

ဥပဋ္ဌာနာကာရောတိ ဂဟေတပ္ပဘာဝေန ဉာဏဿ ဥပဋ္ဌာနာကာရော။ ဖလံ ပန အတ္တနော ကာရဏံ ပဋိစ္စ တပုဋိဗိမ္မဘာဝေန၊ ပဋိမုခံ ဝါ ဥပဋ္ဌာတီတိ ပစ္စုပဋ္ဌာန်။ (မူလဋီ၊ ၁၆၄။)

ပစ္စုပဋ္ဌာန် တဿ ပရမတ္တတော ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ ယာထာဝတော ဉာဏဿ ဂေါစရဘာဝေါ။ (ဒီဋီ၊ ၂၅၃။)

၄။ ပဒဋ္ဌာန် - အာသန္နကာရဏံ ပဒဋ္ဌာန် နာမ။ (အဘိဋ္ဌာဝါဝဂ္ဂ။)

ပဒဋ္ဌာန် အာသန္နကာရဏံ၊ တေနဿ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတာ ဒဿိတာ။ (ဒီဋီ၊ ၂၅၃။)

ရှုပ် (၂၈) ပါး = ရှုပ်ပက္ခန္ဓကထာ အခန်း

၁။ ပထဝီဇာတ်

၁။ ကက္ခဋ္ဌတ္တလက္ခဏာ ပထဝီဇာတ်၊

၂။ ပတိဋ္ဌာနရသာ၊

၃။ သမုဋိစ္ဆနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ အဝသေသဇာတ်တ္ထယပဒဋ္ဌာနာ။

(အဘိဋ္ဌာ၊ ၁၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၇၃။)

၂။ အာပေါဇာတ်

၁။ အာပေါဇာတ် ပုပ္ဖရဏလက္ခဏာ၊

၂။ ဗြူဟနရသာ၊

၃။ သင်္ဂဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ အဝသေသဓာတုတ္ထယပဒဋ္ဌာနာ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၃။)

၃။ တေဇောဓာတ်

၁။ တေဇောဓာတု ဥဏှတ္ထလက္ခဏာ၊

၂။ ပရိပါစနရသာ၊

၃။ မဒ္ဒဝါနုပ္ပဒါနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ အဝသေသဓာတုတ္ထယပဒဋ္ဌာနာ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၃။)

၄။ ဝါယောဓာတ်

၁။ ဝါယောဓာတု ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏာ၊

၂။ သမုဒီရဏရသာ၊

၃။ အဘိနိဟာရပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ အဝသေသဓာတုတ္ထယပဒဋ္ဌာနာ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၃။)

၅။ ခက္ခုပသာဒ

၁။ (က) ရူပါဘိယာတာရဟဘူတပွသာဒလက္ခဏံ၊

(ခ) ဒဠုကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပွသာဒလက္ခဏံ ဝါ ခက္ခု၊

၂။ ရူပေသု အာဝိဉ္ဇနရသံ၊

၃။ စက္ခုဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊

၄။ ဒဠုကာမတာနိဒါနကမ္မဘူတပဒဋ္ဌာနံ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၄။)

၆။ သောတပသာဒ

- ၁။ (က) သဒ္ဓါဘိယာတာရဟဘူတပုဿာဒလက္ခဏံ၊
 - (ခ) သောတုကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပုဿာဒလက္ခဏံ ဝါ
- သောတံ၊**

- ၂။ သဒ္ဓေသု အာဝိဉ္ဇနရသံ၊
 - ၃။ သောတဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
 - ၄။ သောတုကာမတာနိဒါနကမ္မဇဘူတပဒဋ္ဌာနံ။
- (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၇၄။)

၇။ ဃာနပသာဒ

- ၁။ (က) ဂန္ဓာဘိယာတာရဟဘူတပုဿာဒလက္ခဏံ၊
 - (ခ) ဃာယိတုကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပုဿာဒလက္ခဏံ ဝါ
- ဃာနံ၊**

- ၂။ ဂန္ဓေသု အာဝိဉ္ဇနရသံ၊
 - ၃။ ဃာနဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
 - ၄။ ဃာယိတုကာမတာနိဒါနကမ္မဇဘူတပဒဋ္ဌာနံ။
- (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၇၄။)

၈။ ဇိဝှိပသာဒ

- ၁။ (က) ရသဘိယာတာရဟဘူတပုဿာဒလက္ခဏာ၊
 - (ခ) သာယိတုကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပုဿာဒလက္ခဏာ ဝါ
- ဇိဝှိ၊**

- ၂။ ရသေသု အာဝိဉ္ဇနရသာ၊
 - ၃။ ဇိဝှိဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ။
 - ၄။ သာယိတုကာမတာနိဒါနကမ္မဇဘူတပဒဋ္ဌာနာ။
- (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၇၄။)

၉။ ကာယပသာဒ

- ၁။ (က) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာဘိယာတာရဟဘူတပွသာဒလက္ခဏော၊
 - (ခ) ဖုသိတုကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပွသာဒလက္ခဏော ဝါ
- ကာယော။**

- ၂။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေသု အာဝိဋ္ဌနရသော၊
 - ၃။ ကာယဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပ္ပန်နော၊
 - ၄။ ဖုသိတုကာမတာနိဒါနကမ္မဇဘူတပဒဋ္ဌာနော။
- (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၄။)

၁၀။ ရူပါရုံ

- ၁။ စက္ခုပဋိဟနနလက္ခဏံ ရူပံ၊
- ၂။ စက္ခုဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝရသံ၊
- ၃။ တဿေဝ ဂေါစရပစ္စုပ္ပန်နံ၊
- ၄။ စတုမဟာဘူတပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၆။)

၁၁။ သဒ္ဓါရုံ

- ၁။ သောတပဋိဟနနလက္ခဏော သဒ္ဓေါ၊
- ၂။ သောတဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝရသော၊
- ၃။ တဿေဝ ဂေါစရပစ္စုပ္ပန်နော၊
- ၄။ စတုမဟာဘူတပဒဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၇။)

၁၂။ ဂန္ဓာရုံ

- ၁။ ယာနပဋိဟနနလက္ခဏော ဂန္ဓော၊
- ၂။ ယာနဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝရသော၊
- ၃။ တဿေဝ ဂေါစရပစ္စုပ္ပန်နော၊

၁၂၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၄။ စတုမဟာဘူတပဒဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၇၇။)

၁၃။ ရသောရုံ

၁။ ဇိဝှိပဋိဟနနလက္ခဏော ရသော၊

၂။ ဇိဝှိဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝရသော၊

၃။ တဿေဝ ဂေါစရပစ္စုပဋ္ဌာနော၊

၄။ စတုမဟာဘူတပဒဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၇၇။)

၁၄။ ဣတ္ထိန္ဒြေ = ဣတ္ထိဘာဝရုပ်

၁။ ဣတ္ထိဘာဝလက္ခဏံ ဣတ္ထိန္ဒြေယံ၊

၂။ “ဣတ္ထိ”တိ ပကာသနရသံ၊

၃။ ဣတ္ထိလိင်္ဂနိမိတ္တကုတ္တာကပ္ပိနံ ကာရဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊

၄။ စတုမဟာဘူတပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၇၇။)

၁၅။ ပုရိသိန္ဒြေ = ပုရိသဘာဝရုပ်

၁။ ပုရိသဘာဝလက္ခဏံ ပုရိသိန္ဒြေယံ၊

၂။ “ပုရိသော”တိ ပကာသနရသံ၊

၃။ ပုရိသလိင်္ဂနိမိတ္တကုတ္တာကပ္ပိနံ ကာရဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊

၄။ စတုမဟာဘူတပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၇၇။)

၁၆။ ဇိဝိတိန္ဒြေ = ရုပ်ဇိဝိတ

၁။ သဟဇာတရူပါနုပါလနလက္ခဏံ ဇိဝိတိန္ဒြေယံ၊

၂။ တေသံ ပဝတ္တနရသံ၊

၃။ တေသညေဝ ဌပနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊

၄။ ယာပယိတဗ္ဗဘူတပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၇၇။)

၁၇။ ဟဒယဝတ္ထု

- ၁။ မနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုနံ နိဿယလက္ခဏံ ဟဒယဝတ္ထု။
- ၂။ တာသညေဝ ဓာတုနံ အာဓာရဏရသံ၊
- ၃။ ဥဗ္ဗဟနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ စတုမဟာဘူတပဒဋ္ဌာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၇။)

၁၈။ ကဗဠိကာရ အာဟာရ

- ၁။ ဩဇာလက္ခဏော ကဗဠိကာရော အာဟာရော၊
- ၂။ ရူပါဟရဏရသော၊
- ၃။ ဥပတ္တမ္ဘနပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ ကဗဠံ ကတွာ အာဟရိတဗ္ဗဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၀။)

၁၉။ အာကာသဓာတ်

- ၁။ ရူပပရိစ္ဆေဒလက္ခဏာ အာကာသဓာတု၊
- ၂။ ရူပပရိယန္တပွကာသနရသာ၊
- ၃။ (က) ရူပမရိယာဒပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
(ခ) အသမ္ပုဋ္ဌဘာဝဆိဒ္ဓဝိဝရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဝါ၊
- ၄။ ပရိစ္ဆိန္နရူပပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၈။)

၂၀။ ကာယဝိညတ္တိ

- ၁။ အဘိက္ကမာဒိပဝတ္ထကစိတ္တသမုဋ္ဌာနဝါယောဓာတုယာ သဟဇရူပကာယ ထမ္ဘန-သန္ဓာရဏ-စလနဿ ပစ္စယော (ဝါယောဓာတုအဓိကာနံ စိတ္တဇမဟာဘူတာနံ) အာကာရဝိကာရော ကာယဝိညတ္တိ၊
- ၂။ အဓိပ္ပါယပကာသနရသာ၊

၁၃၀ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၃။ ကာယဝိပူဇနာပစ္စုပ္ပန်ပဋ္ဌာနာ၊

၄။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဝါယောဓာတုပဒဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၈။)

၂၁။ ဝစီဝိညတံ

၁။ ဝစီဘေဒပဝတ္တကစိတ္တသမုဋ္ဌာနပထဝီဓာတုယာ ဥပါဒိဏ္ဏယဋ္ဌနဿ ပစ္စယော (ပထဝီဓာတုအဓိကာနံ စိတ္တဇမဟာဘူတာနံ) အာကာရ-ဝိကာရော ဝစီဝိညတံ။

၂။ အဓိပ္ပါယ်ပွကာသနရသာ၊

၃။ ဝစီယောသဟေတုဘာဝပစ္စုပ္ပန်ပဋ္ဌာနာ၊

၄။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနပထဝီဓာတုပဒဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၈။)

၂၂။ ရူပဿ လဟုတာ

၁။ အဒန္တတာလက္ခဏာ ရူပဿ လဟုတာ၊

၂။ ရူပါနံ ဂရုဘာဝဝိနောဒနရသာ၊

၃။ လဟုပရိဝတ္တိတာ ပစ္စုပ္ပန်ပဋ္ဌာနာ၊

၄။ လဟုရူပပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၈။)

၂၃။ ရူပဿ မုဒုတာ

၁။ အထဒ္ဓတာလက္ခဏာ ရူပဿ မုဒုတာ၊

၂။ ရူပါနံ ထဒ္ဓဘာဝဝိနောဒနရသာ၊

၃။ သဗ္ဗကိရိယာသု အဝိရောဓိတာ ပစ္စုပ္ပန်ပဋ္ဌာနာ၊

၄။ မုဒုရူပပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၈။)

၂၄။ ရူပဿ ကမ္မညတာ

၁။ သရိရကိရိယာနုကူလကမ္မညဘာဝလက္ခဏာ ရူပဿ ကမ္မညတာ၊

၂။ အကမ္မညတာဝိနောဒနရသာ၊

- ၃။ အဒုဗ္ဗလဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ကမ္မဉ္ဇရူပပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၈-၇၉။)

၂၅။ ရူပဿ ဥပစယ

- ၁။ အာစယလက္ခဏော ရူပဿ ဥပစယော၊
- ၂။ ပုဗ္ဗန္တတော ရူပါနံ ဥမ္မုဇ္ဇာပနရသော၊
- ၃။ (က) နိယျာတနပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
(ခ) ပရိပုဏ္ဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော ဝါ၊
- ၄။ ဥပစိတရူပပဒဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၃-၃၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၉။)

၂၆။ ရူပဿ သန္တတိ

- ၁။ ပဝတ္တိလက္ခဏာ ရူပဿ သန္တတိ၊
- ၂။ အနုပ္ပဗန္ဓနရသာ၊
- ၃။ အနုပစ္ဆေဒပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ အနုပ္ပဗန္ဓကရူပပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၉။)

၂၇။ ရူပဿ ဇရေတာ

- ၁။ ရူပပရိပါကလက္ခဏာ ရူပဿ ဇရေတာ၊
- ၂။ ဥပနယနရသာ၊
- ၃။ သဘာဝါနပဂမေပိ နဝဘာဝါပဂမပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဝိဟိပုရာဏဘာဝေါ
ဝိယ၊
- ၄။ ပရိပစ္စမာနရူပပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၀။)

၂၈။ ရူပဿ အနိစ္စတာ

- ၁။ ပရိဘောဒလက္ခဏာ ရူပဿ အနိစ္စတာ၊
- ၂။ သံသီဒနရသာ၊

၁၃၂ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၃။ ခယဝယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ပရိဘိဇ္ဇမာနရူပပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊၈၀။)

* * * * *

ဝိညာဏက္ခန္ဓကထာ အခန်း

၁။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ

အာရမ္မဏံ စိန္တေတိတိ စိတ္တံ၊ ဝိဇာနာတိတိ အတ္ထော။

(အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၀၆။)

၁။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ စိတ္တံ၊

၂။ ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ၊

၃။ သန္တဟနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊

၄။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၅၅။)

နာမပဒဋ္ဌာနံ။ (အရူပဘုံအတွက်)

ဝိဇာနနံ အာရမ္မဏဿ ဥပလဒ္ဓိ။ (မူလဋီ၊၁၊၈၇။)

၂။ ပဋိသန္ဓေစိတ်

၁။ ကမ္မ-ကမ္မနိမိတ္တ-ဂတိနိမိတ္တာနံ အညတရာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ

ပဋိသန္ဓေစိတ္တံ၊

၂။ ပဋိသန္ဓာနရသံ၊

၃။ သန္တဟနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊

၄။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ၊

၃။ တဝင်စိတ်

၁။ ကမ္မ-ကမ္မနိမိတ္တ-ဂတိနိမိတ္တာနံ အညတရာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ

တဝင်စိတ္တံ၊

- ၂။ ဘဝင်္ဂရသံ၊
- ၃။ သန္တဟနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ၊

၄။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ကိရိယာ မနောဓာတ်

- ၁။ စက္ခုဝိညာဏာဒိပုရေစရရူပါဒိဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊
- ၂။ အာဝဇ္ဇနရသာ၊
- ၃။ ရူပါဒိအဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဘဝင်္ဂဝိစ္ဆေဒပဒဋ္ဌာနာ။ (သာ ဥပေက္ခာယုတ္တာဝ ဟောတိ။)
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၆။)

အာဝဇ္ဇန်း - ရူပါရုံကို အာရုံပြုသည်။

- ၁။ စက္ခုဝိညာဏပုရေစရရူပဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊
- ၂။ အာဝဇ္ဇနရသာ၊
- ၃။ ရူပါဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဘဝင်္ဂဝိစ္ဆေဒပဒဋ္ဌာနာ။

အာဝဇ္ဇန်း - သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုသည်။

- ၁။ သောတဝိညာဏပုရေစရသဒ္ဓိဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊
- ၂။ အာဝဇ္ဇနရသာ၊
- ၃။ သဒ္ဓါဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဘဝင်္ဂဝိစ္ဆေဒပဒဋ္ဌာနာ။

အာဝဇ္ဇန်း - ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြုသည်။

- ၁။ ယာနဝိညာဏပုရေစရဂန္ဓဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊
- ၂။ အာဝဇ္ဇနရသာ၊

၁၃၄ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၃။ ဂန္ဓာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ဘဝင်္ဂိဝိစ္ဆေဒပဒဋ္ဌာနာ။

အာဝဇ္ဇန်း - ရသာရုံကို အာရုံပြုသည်။

၁။ ဇိဝှါဝိညာဏပုရေစရရသဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊

၂။ အာဝဇ္ဇနရသာ၊

၃။ ရသာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ဘဝင်္ဂိဝိစ္ဆေဒပဒဋ္ဌာနာ။

အာဝဇ္ဇန်း - ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြုသည်။

၁။ ကာယဝိညာဏပုရေစရဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊

၂။ အာဝဇ္ဇနရသာ၊

၃။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ဘဝင်္ဂိဝိစ္ဆေဒပဒဋ္ဌာနာ။

၅။ စက္ခုဝိညာဏ်

၁။ စက္ခုသန္ဓိသိတရူပဝိဇာနနလက္ခဏံ စက္ခုဝိညာဏံ၊

၂။ ရူမတ္တာရမ္မဏရသံ၊

၃။ ရူပါဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊

၄။ ရူပါရမ္မဏာယ ကိရိယမနောဓာတုယာ အပဂမပဒဋ္ဌာနံ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၅။)

၆။ သောတဝိညာဏ်

၁။ သောတသန္ဓိသိတသဒ္ဓဝိဇာနနလက္ခဏံ သောတဝိညာဏံ၊

၂။ သဒ္ဓမတ္တာရမ္မဏရသံ၊

၃။ သဒ္ဓါဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊

၄။ သဒ္ဓါရမ္မဏာယ ကိရိယမနောဓာတုယာ အပဂမပဒဋ္ဌာနံ။
(အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊၈၅။)

၇။ ဃာနဝိညာဏ်

၁။ ဃာနသန္နိဿိတဂန္ထဝိဇာနနလက္ခဏံ ဃာနဝိညာဏံ။
၂။ ဂန္ထမတ္တာရမ္မဏရသံ၊
၃။ ဂန္ဓာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
၄။ ဂန္ဓာရမ္မဏာယ ကိရိယမနောဓာတုယာ အပဂမပဒဋ္ဌာနံ။
(အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊၈၅။)

၈။ ဇိဝှိဝိညာဏ်

၁။ ဇိဝှိသန္နိဿိတရသဝိဇာနနလက္ခဏံ ဇိဝှိဝိညာဏံ။
၂။ ရသမတ္တာရမ္မဏရသံ၊
၃။ ရသာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
၄။ ရသာရမ္မဏာယ ကိရိယမနောဓာတုယာ အပဂမပဒဋ္ဌာနံ။
(အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊၈၅။)

၉။ ကာယဝိညာဏ်

၁။ ကာယသန္နိဿိတဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိဇာနနလက္ခဏံ ကာယဝိညာဏံ။
၂။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗမတ္တာရမ္မဏရသံ၊
၃။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
၄။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏာယ ကိရိယမနောဓာတုယာ အပဂမပဒဋ္ဌာနံ။
(အဘိဋ္ဌ၊၁၊၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊၈၅။)

၁၀။ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယံ = လက်ခံ (ဝိပါက်မနောဓာတ်)

၁။ စက္ခုဝိညာဏာဒိနံ အနန္တရံ ရူပါဒိဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊

၁၃၆ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

- ၂။ ရူပါဒီနံ သမ္ပဋ္ဌိတ္တနရသာ (= ရူပါဒီသမ္ပဋ္ဌိတ္တနရသာ)၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ (= ရူပါဒီသမ္ပဋ္ဌိတ္တနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ)၊
- ၄။ စက္ခုဝိညာဏာဒိအပဂမပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၅။)

ရူပါရုံကို လက်ခံသော သမ္ပဋ္ဌိ ခြွင်းခိတ် (ခက္ခန္ဒါရဝိထိ)

- ၁။ စက္ခုဝိညာဏဿ အနန္တရံ ရူပါရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊
- ၂။ ရူပါရမ္မဏသမ္ပဋ္ဌိတ္တနရသာ၊
- ၃။ ရူပါရမ္မဏသမ္ပဋ္ဌိတ္တနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ စက္ခုဝိညာဏာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။

သဒ္ဓါရုံကို လက်ခံသော သမ္ပဋ္ဌိ ခြွင်းခိတ် (သောတဒ္ဓါရဝိထိ)

- ၁။ သောတဝိညာဏဿ အနန္တရံ သဒ္ဓါရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊
- ၂။ သဒ္ဓါရမ္မဏသမ္ပဋ္ဌိတ္တနရသာ၊
- ၃။ သဒ္ဓါရမ္မဏသမ္ပဋ္ဌိတ္တနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ သောတဝိညာဏာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။

ဂန္ဓာရုံကို လက်ခံသော သမ္ပဋ္ဌိ ခြွင်းခိတ် (ဃာနဒ္ဓါရဝိထိ)

- ၁။ ဃာနဝိညာဏဿ အနန္တရံ ဂန္ဓာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊
- ၂။ ဂန္ဓာရမ္မဏသမ္ပဋ္ဌိတ္တနရသာ၊
- ၃။ ဂန္ဓာရမ္မဏသမ္ပဋ္ဌိတ္တနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဃာနဝိညာဏာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။

ရသာရုံကို လက်ခံသော သမ္ပဋ္ဌိ ခြွင်းခိတ် (ဇိဝှိဒ္ဓါရဝိထိ)

- ၁။ ဇိဝှိဝိညာဏဿ အနန္တရံ ရသာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ မနောဓာတု၊
- ၂။ ရသာရမ္မဏသမ္ပဋ္ဌိတ္တနရသာ၊

- ၃။ ရသာရမ္မဏသမ္ပဋိတ္တနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဇိဝှိဝိညာဏာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို လက်ခံသော သမ္ပဋိ ခြွင်းခိတ် (ကာယဒွါရဝိထိ)

- ၁။ ကာယဝိညာဏဿ အနန္တရံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ
မနောဓာတု၊
- ၂။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏသမ္ပဋိတ္တနရသာ၊
- ၃။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏသမ္ပဋိတ္တနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ကာယဝိညာဏာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။

၁၁။ သန္တိရဏ (= အဟိတ်ဝိပါက် မနောဝိညာဏဓာတ်)

- ၁။ အဟေတုကဝိပါကာ သဋ္ဌာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ ဒုဝိဓပိ
သန္တိရဏာဒိကိစ္စာ မနောဝိညာဏဓာတု၊
- ၂။ သန္တိရဏာဒိရသာ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၅။)

အဟေတုကဝိပါကာ သန္တိရဏကိစ္စာ မနောဝိညာဏဓာတု —

- ၁။ ရူပါရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊
- ၂။ သန္တိရဏရသာ၊
- ၃။ သန္တိရဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ။

အဟေတုကဝိပါကာ သန္တိရဏကိစ္စာ မနောဝိညာဏဓာတု —

- ၁။ သဒ္ဓါရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊
- ၂။ သန္တိရဏရသာ၊
- ၃။ သန္တိရဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၁၃၈ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၄။ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ။

အဟေတုကဝိပါကာ သန္တိရဏကိစ္စာ မနောဝိညာဏဓာတု -

၁။ ဂန္ဓာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊

၂။ သန္တိရဏရသာ၊

၃။ သန္တိရဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ။

အဟေတုကဝိပါကာ သန္တိရဏကိစ္စာ မနောဝိညာဏဓာတု -

၁။ ရသာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊

၂။ သန္တိရဏရသာ၊

၃။ သန္တိရဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ။

အဟေတုကဝိပါကာ သန္တိရဏကိစ္စာ မနောဝိညာဏဓာတု -

၁။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊

၂။ သန္တိရဏရသာ၊

၃။ သန္တိရဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ။

၁၂။ ဝုဇ္ဇော (= သာဓာရဏာ ကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတ်)

၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတု သဗ္ဗာ-
ရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊

၂။ ကိစ္စဝသေန ပဉ္စဒွါရမနောဒွါရေသု ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနာဝဇ္ဇနရသာ၊

၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ အဟေတုကဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတုဘဝင်္ဂီနံ အညတရာပဂမ-
ပဒဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၇။)

ခက္ခန္ဓါရဝီထိ - ဝုဇ္ဇော

- ၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတု
ရူပါရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊
- ၂။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနရသာ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပ္ပန်နာ (= ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဘာဝပစ္စုပ္ပန်နာ)၊
- ၄။ အဟေတုကဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတုနံ အညတရာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၇။)

သောတဒ္ဓါရဝီထိ - ဝုဇ္ဇော

- ၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတု
သဒ္ဓါရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊
- ၂။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနရသာ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပ္ပန်နာ၊
- ၄။ အဟေတုကဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတုနံ အညတရာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၇။)

ဃာနဒ္ဓါရဝီထိ - ဝုဇ္ဇော

- ၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတု
ဂန္ဓာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊
- ၂။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနရသာ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပ္ပန်နာ၊
- ၄။ အဟေတုကဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတုနံ အညတရာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၇။)

ဇိဝှါဒ္ဓါရဝီထိ - ဝုဇ္ဈော

- ၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတု ရသာ-
ရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊
- ၂။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနရသာ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ အဟေတုကကိပိကမနောဝိညာဏဓာတုနံ အညတရာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၇။)

ကာယဒ္ဓါရဝီထိ - ဝုဇ္ဈော

- ၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတု
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊
- ၂။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနရသာ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ အဟေတုကကိပိကမနောဝိညာဏဓာတုနံ အညတရာပဂမပဒဋ္ဌာနာ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၇။)

မနောဒ္ဓါရဝီထိ - မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း

၁၃။ ဇော - ကုသိုလ်ဇော

- ၁။ အနဝဇ္ဇသုခဝိပိကလက္ခဏံ ကုသလံ၊
- ၂။ အကုသလဝိဒ္ဓိသနရသံ၊
- ၃။ ဝေါဒါနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၀၅။)

- ၁။ အဝဇ္ဇပဋိပက္ခတ္တာ ဝါ အနဝဇ္ဇလက္ခဏမေဝ ကုသလံ၊
- ၂။ ဝေါဒါနဘာဝရသံ၊

- ၃။ ကုဋ္ဌဝိပါကပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၀၅။)

၁၃။ ဇော - အကုသိုလ်ဇော

- ၁။ သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏံ **အကုသလံ**၊
- ၂။ အနတ္ထဇနနရသံ၊
- ၃။ သံကိလေသပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။ (အနုဋီ၊၁၊၁၂၆။)
- ၁။ ဂါရယျဘာဝတော ဝါ သာဝဇ္ဇလက္ခဏံ၊
- ၂။ သံကိလေသဘာဝရသံ၊
- ၃။ အနိဋ္ဌဝိပါကပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။ (အနုဋီ၊၁၊၁၂၆။)

၁၄။ တဒါရုံ

- ၁။ သဋ္ဌာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ **တဒါရမ္မဏံ**၊
- ၂။ တဒါရမ္မဏရသံ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ ဇေနာပဂမပဒဋ္ဌာနံ။

ခက္ခုဒ္ဓါရဝီထိတဒါရုံ

- ၁။ ရူပါရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ **တဒါရမ္မဏံ**၊
- ၂။ တဒါရမ္မဏရသံ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ (= တဒါရမ္မဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ)၊
- ၄။ ဇေနာပဂမပဒဋ္ဌာနံ။

သောတဒ္ဓါရဝီထိတဒါရုံ စသည်

- ၁။ သဒ္ဓါရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ။ ပ ။
- ဂန္ဓာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ။ ပ ။
- ရသာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ။ ပ ။
- ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ။ ပ ။
- ဓမ္မာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ တဒါရမ္မဏံ၊
- ၂။ တဒါရမ္မဏရသံ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ (= တဒါရမ္မဏဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ)၊
- ၄။ ဇဝနာပဂမပဒဋ္ဌာနံ။

၁၅။ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း (မနောဒ္ဓါရဝီထိ)

- ၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတု သဋ္ဌာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊
- ၂။ မနောဒ္ဓါရေ အာဝဇ္ဇနရသာ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ (= အာဝဇ္ဇနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ)၊
- ၄။ ဘဝင်္ဂီပဂမပဒဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၇။)

ရူပါရုံကို အာရုံယူသည့် မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း

ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတု —

- ၁။ ရူပါရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊
- ၂။ မနောဒ္ဓါရေ အာဝဇ္ဇနရသာ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ (= အာဝဇ္ဇနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ)၊
- ၄။ ဘဝင်္ဂီပဂမပဒဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၇။)

သဒ္ဓါရုံစသည်ကို အာရုံယူသည့် မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း

ဥပေက္ခာသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ မနောဝိညာဏဓာတု -

- ၁။ သဒ္ဓါရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ။ ပ ။
- ဂန္ဓာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ။ ပ ။
- ရသာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ။ ပ ။
- ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ။ ပ ။
- ဓမ္မာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ။

၂။ မနောဒ္ဓါရေ အာဝဇ္ဇနရသာ၊

၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ (= အာဝဇ္ဇနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ)၊

၄။ ဘဝင်္ဂီပဂမပဒဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၇။)

၁၆။ ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်

သောမနဿသဟဂတာဟေတုကကိရိယာ -

- ၁။ သဋ္ဌာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊
- ၂။ ကိစ္စဝသေန အရဟတံ အနုဋ္ဌာရေသု ဝတ္ထုသု ဟသိတုပ္ပါဒနရသာ၊
- ၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဧကန္တတော ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၈၇။)

၁၇။ ခုတိစိတ်

၁။ ကမ္မ-ကမ္မနိမိတ္တ-ဂတိနိမိတ္တာနံ အညတရာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ
ခုတိစိတ္တံ၊

၂။ စဝနရသံ၊

၃။ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊

၄။ ဇေနတဒါရမ္မဏဘဝင်္ဂီနံ အညတရာပဂမပဒဋ္ဌာနံ။

* * * * *

ဝေဒနာက္ခန္ဓကထာ အခန်း

၁။ သုခဝေဒနာ

- ၁။ ကုဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာနုဘဝနလက္ခဏံ သုခံ၊
- ၂။ သမ္ပယုတ္တာနံ ဥပဗြူဟနရသံ၊
- ၃။ ကာယိကအဿာဒပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ ကာယိန္ဒြိယပဒဋ္ဌာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၉၁။)

၂။ ဒုက္ခဝေဒနာ

- ၁။ အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာနုဘဝနလက္ခဏံ ဒုက္ခံ၊
- ၂။ သမ္ပယုတ္တာနံ မိလာပနရသံ၊
- ၃။ ကာယိကာဗာဓပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ ကာယိန္ဒြိယပဒဋ္ဌာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၉၁။)

၃။ သောမနဿဝေဒနာ

- ၁။ ကုဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏံ သောမနဿံ၊
- ၂။ ယထာ တထာ ဝါ ကုဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသံ၊
- ၃။ စေတသိကအဿာဒပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၉၁။)

တစ်နည်း - သောမနဿဝေဒနာကို ပွင့်ဆိုထားပုံ

- ၁။ သာတလက္ခဏံ သုခံ (= သောမနဿံ)၊
- ၂။ သမ္ပယုတ္တာနံ ဥပဗြူဟနရသံ၊
- ၃။ အနုဂ္ဂဟဏပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၀။)

၄။ ဒေါမနဿဝေဒနာ

- ၁။ အနိဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏံ ဒေါမနဿံ၊
- ၂။ ယထာ တထာ ဝါ အနိဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသံ၊
- ၃။ စေတသိကာဗာဓပစ္စုပ္ပန်၊
- ၄။ ဧကန္တေနေဝ ဟဒယဝတ္ထုပ္ပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၉၁။)

၅။ ဥပေက္ခာဝေဒနာ

- ၁။ မဇ္ဈတ္တဝေဒယိတလက္ခဏာ ဥပေက္ခာ၊
- ၂။ သမ္ပယုတ္တာနံ နာတိဥပဗြူဟနမိလာပနရသာ၊
- ၃။ သန္တဘာဝပစ္စုပ္ပန်၊
- ၄။ နိပ္ပိတိကစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၉၁။)

ချာနုပေက္ခာ = တတိယချာန်နှင့် ယှဉ်သော တကြမဇ္ဈတ္တတာ

- ၁။ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏာ ချာနုပေက္ခာ၊
- ၂။ အနာဘောဂရသာ၊
- ၃။ အဗျာပါရပစ္စုပ္ပန်၊
- ၄။ ပီတိဝိရာဂပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၁၈။)

အဒုက္ခမသုခါ = ဥပေက္ခာဝေဒနာ = စတုတ္ထဇ္ဈာနုပေက္ခာ

- ၁။ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိပရိတာနုဘဝနလက္ခဏာ ဥပေက္ခာ၊
- ၂။ မဇ္ဈတ္တရသာ၊
- ၃။ အဝိဘူတပစ္စုပ္ပန်၊
- ၄။ သုခနိရောဓပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၂၂။)

* * * * *

သညာက္ခန္ဓကထာ အခန်း
သညာဇေတသိက်

- ၁။ သညာနနလက္ခဏာ သညာ၊
- ၂။ (က) ပစ္စာဘိညာဏရသာ၊
 - (ခ) ပုနသညာနနပစ္စယနိမိတ္တကရဏရသာ၊ ဒါရုအာဒီသု တစ္ဆကာ-ဒယော ဝိယ၊
- ၃။ (က) ယထာဂဟိတနိမိတ္တဝသေန အဘိနိဝေသကရဏပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဟတ္ထိဒဿကအန္ဓာ ဝိယ၊
 - (ခ) အာရမ္မဏေ အနောဂါဠုဝတ္တိတာယ အစိရဋ္ဌာနပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဝါ၊ ဝိဇ္ဇ ဝိယ၊
- ၄။ ယထာဥပဋ္ဌိတဝိသယပဒဋ္ဌာနာ၊ တိဏပုရိသကေသု မိဂပေါတကာနံ “ပုရိသာ”တိ ဥပ္ပန္နသညာ ဝိယ။ (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၅၃-၁၅၄။)
- ၁။ သညာနနလက္ခဏာ သညာ၊
- ၂။ တဒေဝေတန္တိ ပုနသညာနနပစ္စယနိမိတ္တကရဏရသာ၊ ဒါရုအာဒီသု တစ္ဆကာဒယော ဝိယ၊
- ၃။ ယထာဂဟိတနိမိတ္တဝသေန အဘိနိဝေသကရဏပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဟတ္ထိဒဿကအန္ဓာ ဝိယ၊
- ၄။ ယထာဥပဋ္ဌိတဝိသယပဒဋ္ဌာနာ၊ တိဏပုရိသကေသု မိဂပေါတကာနံ ပုရိသာတိ ဥပ္ပန္နသညာ ဝိယ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၂။)

* * * * *

သင်္ခါရက္ခန္ဓကထာ အခန်း
သမ္ပစိတ္တသာဓာရဏာ စေတသိက်

၁။ ဗဿ

ဖုသတီတိ ဗဿော၊

၁။ သွာယံ ဖုသနလက္ခဏော၊

၂။ သဃိဋ္ဌနရသော၊

၃။ သန္နိပါတပစ္စုပ္ပန်နော၊ ဝေဒနာပစ္စုပ္ပန်နော ဝါ၊

၄။ အာပါထဂတဝိသယပဒဋ္ဌာနော (အာပါတဂတဝိသယပဒဋ္ဌာနော)။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၁-၁၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၃။)

၂။ စေတနာ

စေတယတီတိ စေတနာ၊ သဒ္ဓိံ အတ္တနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မဏေ
အဘိသန္ဓဟတီတိ အတ္တော။

၁။ သာ စေတယိတလက္ခဏာ၊ စေတနာဘာဝလက္ခဏာတိ အတ္တော။

၂။ အာယူဟနရသာ၊

၃။ သံဝိဒဟနပစ္စုပ္ပန်နာ သင်္ကိစ္စပရကိစ္စသာမိကာ ဇေဋ္ဌသိဿမဟာ-
ဝဇနီအာဒယော ဝိယ။

အစွာယိကကမ္မာနုဿရဏာဒီသု စ ပနာယံ သမ္ပယုတ္တာနံ ဥဿဟန-
ဘာဝေန ပဝတ္တမာနာ ပါကဋ္ဌာ ဟောတိ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၄-၁၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၃။)

၃။ ကေဂ္ဂတာ = သမာဓိ

အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမံ အာဓိယတိ၊ သမ္မာ ဝါ အာဓိယတိ၊ သမာဓာန-
မတ္တမေဝ ဝါ ဧတံ စိတ္တဿာတိ သမာဓိ။

၁၄၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၁။ (က) ပါမောက္ခလက္ခဏော သမာဓိ။

(ခ) အဝိသာရလက္ခဏော။

(ဂ) အဝိက္ခေပလက္ခဏော ဝါ။

၂။ သဟဇာတာနံ သမ္ပိက္ခန္ဓာရသော နှာနိယစုက္ခာနံ ဥဒကံ ဝိယ။

၃။ (က) ဥပသမပစ္စုပဋ္ဌာနော။

(ခ) ဉာဏပစ္စုပဋ္ဌာနော ဝါ။

“သမာဟိတော ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ”တိ ဟိ ဝုတ္တံ။

၄။ ဝိသေသတော သုခပဒဋ္ဌာနော။

နိဝါတေ ဒိပစ္စိနံ ဌိတိ ဝိယ စေတသော ဌိတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၁-၁၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၄။)

၄။ ဇိဝိတ

၁။ အတ္တနာ အဝိနိဘုတ္တာနံ ဓမ္မာနံ အနုပါလနလက္ခဏံ ဇိဝိတိန္ဒြိယံ။

၂။ တေသံ ပဝတ္တနရသံ။

၃။ တေသံယေဝ ဌပနပစ္စုပဋ္ဌာနံ။

၄။ ယာပယိတဗ္ဗဓမ္မပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၇။)

ရူပါရူပဇိဝိတိန္ဒြိယာနံ သမာနလက္ခဏာဒိ ဝတ္တံ ‘အတ္တနာ အဝိနိဘုတ္တ-
ဓမ္မာနံ’န္တိ အာဟာ။ (မူလဋီ၊ ၁၊ ၉၁။)

၁။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အနုပါလနလက္ခဏံ ဇိဝိတိန္ဒြိယံ။

၂။ တေသံ ပဝတ္တနရသံ။

၃။ တေသံယေဝ ဌပနပစ္စုပဋ္ဌာနံ။

၄။ ယာပယိတဗ္ဗဓမ္မပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၇။)

၅။ မနသိကာရ

တတ္ထ အာရမ္မဏပဋိပါဒကော မနသ္မိံ ကာရောတိ မနသိကာရော။

- ၁။ သော သာရဏလက္ခဏော၊
- ၂။ သမ္ပယုတ္တာနံ အာရမ္မဏေ သမ္ပယောဇနရသော (သံယောဇနရသော)၊
- ၃။ အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော။
- ၄။ အာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနော။

သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပဇ္ဇော၊ အာရမ္မဏပဋိပါဒကတ္တေန သမ္ပယုတ္တာနံ သာရထိ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၆။)

မနသိကာရ (၃) မျိုး

ပုရိမမနတော ဝိသဒိသမနံ ကရောတိတိပိ မနသိကာရော။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၆။)

ပကိဏ်း စေတသိက် (၆) လုံး

၁။ ဝိတက္ကံ = ဝိတက်

ဝိတက္ကေတိတိ ဝိတက္ကော၊ ဝိတက္ကံ ဝါ ဝိတက္ကော၊ ဥါဟနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

- ၁။ သွာယံ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဘိနိရောပနလက္ခဏော၊
- ၂။ အာဟနနပရိယာဟနနရသော၊
- ၃။ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အာနယနပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ အာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၃၈။)

၂။ ဝိစာရ

အာရမ္မဏေ တေန စိတ္တံ ဝိစရတိတိ ဝိစာရော၊ ဝိစရဏံ ဝါ ဝိစာရော၊ အနုသဉ္စရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သွာယံ -

၁၅၀ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

- ၁။ အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇနလက္ခဏော၊
- ၂။ တတ္ထ သဟဇာတာနုယောဇနရသော၊
- ၃။ စိတ္တဿ အနုပ္ပဗန္ဓနပစ္စုပ္ပန်နော (အနုပ္ပဗန္ဓပစ္စုပ္ပန်နော)၊
- ၄။ အာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၈။)

၃။ အဓိမောက္ခ

အဓိမုစ္စနံ အဓိမောက္ခော။ သော -

- ၁။ သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော၊
- ၂။ အသံသပ္ပနရသော၊
- ၃။ နိစ္ဆယပစ္စုပ္ပန်နော၊
- ၄။ သန္နိဋ္ဌေယျဓမ္မပဒဋ္ဌာနော (= သန္နိဋ္ဌာတဗ္ဗဓမ္မပဒဋ္ဌာနော)။
အာရမ္မဏေ နိစ္စလဘာဝေန ဣန္ဒြိယော ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၆။)

၄။ ဝိရိယ

- ၁။ ဥဿဟနလက္ခဏံ (ဥဿာဟလက္ခဏံ) ဝိရိယံ၊
- ၂။ သဟဇာတာနံ ဥပတ္တမ္ဘနရသံ၊
- ၃။ အသံသိဒနဘာဝပစ္စုပ္ပန်၊
- ၄။ (က) “သံဝိဂ္ဂေါ ယောနိသော ပဒဟတီ”တိ ဝစနတော သံဝေဂပဒဋ္ဌာနံ၊
(ခ) ဝိရိယာရမ္ဘဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံ ဝါ။
သမ္မာ အာရဒ္ဓံ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိနံ မူလံ ဟောတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၃။)

၅။ ပီတိ

- ပိဏယတီတိ ပီတိ၊ သာ -
- ၁။ သမ္ပိယာယနလက္ခဏာ၊

- ၂။ ကာယစိတ္တပီဏနရသာ၊ ဖရဏရသာ ဝါ၊
- ၃။ ဩဒဂျပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ အာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၃၉။)

၆။ ဆန္ဒ

ဆန္ဒောတိ ကတ္တုကာမတာယေတံ အဓိဝစနံ၊ တသ္မာ သော -

- ၁။ ကတ္တုကာမတာလက္ခဏော **ဆန္ဒော**၊ (ကတ္တုကမ္ပတာလက္ခဏော ဆန္ဒော။)
- ၂။ အာရမ္မဏပရိယေသနရသော၊
- ၃။ အာရမ္မဏေန အတ္ထိကတာပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ တဒေဝဿ ပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၆-၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၆။)

အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄) လုံး

၁။ မောဟ

- ၁။ **မောဟော** စိတ္တဿ အန္ဓဘာဝလက္ခဏော၊ အညာဏလက္ခဏော ဝါ၊
 - ၂။ အသမ္ပဋိဝေဓရသော၊ အာရမ္မဏသဘာဝတ္ထာဒနရသော ဝါ၊
 - ၃။ အသမ္မာပဋိပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ အန္ဓကာရပစ္စုပဋ္ဌာနော ဝါ၊
 - ၄။ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနော။
သဗ္ဗာကုသလာနံ မူလန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၈။)
- ဓမ္မသဘာဝဿ ယာထာဝတော အဒဿနံ **စိတ္တဿ အန္ဓဘာဝေါ**။
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၄၉။)

၂။ အဟိရိက

- ၁။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဟိ အဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏံ **အဟိရိကံ**၊ အလဇ္ဇာလက္ခဏံ ဝါ၊

၁၅၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

- ၂။ အလဇ္ဇနာကာရေန ပါပါနံ ကရဏရသံ၊
 - ၃။ အလဇ္ဇနာကာရေန ပါပတော အသင်္ကောစနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
 - ၄။ အတ္တနိ အဂါရဝပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၈။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၄၉။)
- န ဟိရိယတီတိ အဟိရိကော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၈။)
- အဟိရိကဿ ဘာဝေါ အဟိရိကံ (အဟိရိက္ကံ)။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၈။)

၃။ အနောတ္တပ္ပ

- ၁။ ကာယဒုစ္စရိတာဒီဟိ အသာရဇ္ဇလက္ခဏံ အနောတ္တပ္ပံ။ အနုတ္တာသ-
လက္ခဏံ ဝါ၊
 - ၂။ အနုတ္တာသာကာရေန ပါပါနံ ကရဏရသံ၊
 - ၃။ အနုတ္တာသာကာရေန ပါပတော အသင်္ကောစနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
 - ၄။ ပရေသု အဂါရဝပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၈။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၄၉။)
- န ဩတ္တပ္ပံ အနောတ္တပ္ပံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၁။)
- န ဩတ္တပ္ပတီတိ အနောတ္တပ္ပံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၈။)

၄။ ဥဒ္ဓစ္စ

- ဥဒ္ဓတဿ ဘာဝေါ (ဥဒ္ဓတဘာဝေါ) ဥဒ္ဓစ္စံ၊ တံ -
- ၁။ စေတသော အဂ္ဂပသမလက္ခဏံ ဝါတာဘိယာတစလဇလံ ဝိယ၊
 - ၂။ အနဝဋ္ဌာနရသံ ဝါတာဘိယာတစလဇလဇဗ္ဗကာ ဝိယ၊
 - ၃။ ဘန္တတ္ထပစ္စုပဋ္ဌာနံ ပါသာဏာဘိယာတသမုဒ္ဓတဘသ္မံ ဝိယ၊
 - ၄။ စေတသော အဂ္ဂပသမေ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။
စိတ္တဝိက္ခေပေါတိ ဒဋ္ဌပ္ပံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၉။)
- ယဿ ဓမ္မဿ ဝသေန ဥဒ္ဓတံ ဟောတိ စိတ္တံ၊ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဝါ၊
သော ဓမ္မော ဥဒ္ဓစ္စံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၅၀။)

အဥပသမောတိ အသန္တိသိန္တသဗ္ဗာဝမာဟ။ (မူလဋီ၊ ၁၂၀။)

အဥပသမောတိ အသန္တိသိန္တအပ္ပသန္တဘာဝမာဟ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၅၀။)

၅။ လောဘာ

လုပ္ပန္တိ တေန သယံ ဝါ လုပ္ပတိ၊ လုပ္ပနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ **လောဘော**။

၁။ **လောဘော** အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏလက္ခဏော မတ္တဋ္ဌာလေပေါ ဝိယ၊

၂။ အဘိသင်္ဂရသော တတ္တကပါလေ ခိတ္တမံသပေသိ ဝိယ၊

၃။ အပရိစ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနော တေလဉ္စနရာဂေါ ဝိယ၊

၄။ သံယောဇနိယဓမ္မေသု အဿာဒဒဿနပဒဋ္ဌာနော။

သော တဏှာနဒိဘာဝေန ဝဗ္ဗမာနော သီယသောတာ နဒိ ဝိယ မဟာ-
သမုဒ္ဒံ အပါယမေဝ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(အဘိ၊ ၄၊ ၁၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၈။)

အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏံ “မမ ဣဒ”န္တိ တဏှာဘိနိဝေသဝသေန
အဘိနိဝိဿ အာရမ္မဏဿ အဝိဿဇနံ၊ န အာရမ္မဏကရဏမတ္ထံ။
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၄၉။)

၆။ ဒိဋ္ဌိ = မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတိ အယာထာဝဒိဋ္ဌိ၊ ဝိရုဇ္ဈိတွာ ဂဟဏတော ဝါ ဝိတထာ
ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ အနတ္တာဝဟတ္တာ ပဏှိတေဟိ ဇီဂုစ္စိတာ ဒိဋ္ဌိတိပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။
မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပါဒိသုပိ ဧသေဝ နယော။ အပိစ မိစ္ဆာ ပဿန္တိ တာယ၊ သယံ ဝါ
မိစ္ဆာ ပဿတိ၊ မိစ္ဆာဒဿနမတ္တမေဝ ဝါ သောတိ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**။

၁။ အယောနိသော အဘိနိဝေသလက္ခဏာ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**၊

၂။ ပရာမာသရသာ၊

၃။ မိစ္ဆာဘိနိဝေသပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၁၅၄ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၄။ အရိယာနံ အဒဿနကာမတာဒိပဒဋ္ဌာနာ။
ပရမံ ဝဇ္ဇန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၈။)

မိစ္ဆာတိ ဓမ္မသဘာဝဿ ဝိပရိတံ၊ နိစ္စာဒိတောတိ အတ္ထော။
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၄၉။)

၇။ မာန

မညတီတိ မာနော။

- ၁။ မာနော ဥန္နတိလက္ခဏော၊
- ၂။ သမ္ပဂ္ဂဟရသော၊
- ၃။ ကေတုကမျတာပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ ဒိဋ္ဌိဝိပယုတ္တလောဘပဒဋ္ဌာနော။
ဥမ္မာဒေါ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၉။)

၈။ ဒေါသ

ဒုဿန္တိ တေန၊ သယံ ဝါ ဒုဿတိ၊ ဒုဿနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ ဒေါသော။

- ၁။ ဒေါသော စက္ကိတ္တလက္ခဏော ပဟဋ္ဌာသီဝိသော ဝိယ၊
- ၂။ (က) ဝိသပ္ပနရသော ဝိသနိပါတော ဝိယ၊
(ခ) အတ္တနော နိဿယဒဟနရသော ဝါ ဒါဝဂ္ဂိ ဝိယ၊
- ၃။ ဒုဿနပစ္စုပဋ္ဌာနော (= ဒုဿနပစ္စုပဋ္ဌာနော) လဒ္ဓေါကာသော ဝိယ
သပတ္တော၊
- ၄။ အာဃာတဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော၊ ဝိသသံသဋ္ဌပူတိမုတ္တံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၀၀။)

၉။ ဣဿာ

ဣဿတီတိ ဣဿာ၊ ဣဿာယနာ ဣဿာ။

- ၁။ ဣဿာ ပရသမ္ပတ္တိနံ ဥဿယနလက္ခဏာ၊
 - ၂။ တတ္ထေဝ အနဘိရတိရဿာ၊
 - ၃။ တတော ဝိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
 - ၄။ ပရသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနာ။ သံယောဇနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။
- (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၀၀။)

ဥဿယနံ အသဟနံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၅၂။)

၁၀။ မစ္ဆရိယံ

မစ္ဆရဘာဝေါ မစ္ဆရိယံ။

- ၁။ မစ္ဆရိယံ လဒ္ဓါနံ ဝါ လဘိတဗ္ဗာနံ ဝါ အတ္တနော သမ္ပတ္တိနံ နိဂ္ဂဟန-
လက္ခဏံ၊
 - ၂။ တာသံယေဝ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝအက္ခမနရသံ၊
 - ၃။ သင်္ကောစနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ကဋ္ဌကဗ္ဗကတာပစ္စုပဋ္ဌာနံ ဝါ၊
 - ၄။ အတ္တသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနံ။ စေတသော ဝိရူပဘာဝေါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။
- (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၀၀။)

၁၁။ ကုက္ကုဒ္ဓံ

ကုက္ကုဒ္ဓံ ကတံ ကုကတံ၊ တဿ ဘာဝေါ ကုက္ကုဒ္ဓံ။

- ၁။ ကုက္ကုဒ္ဓံ ပစ္ဆာနုတာပလက္ခဏံ၊
 - ၂။ ကတာကတာနုသောစနရသံ၊
 - ၃။ ဝိပုဋိသာရပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
 - ၄။ ကတာကတပဒဋ္ဌာနံ။
- ဒါသဗျံ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၀၀။)

၁၅၆ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၁၂။ ထိနံ

- ၁။ ထိနံ အနုဿာဟလက္ခဏံ၊
- ၂။ ဝီရိယဝိနောဒနရသံ၊
- ၃။ သံသီဒနပစ္စုပ္ပန်၊
- ၄။ အရတိဝိဇ္ဇိတာဒိသု (အရတိတန္တိဝိဇ္ဇိတာဒိသု) အယောနိသော-
မနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၉။)

၁၃။ မိဒ္ဓံ

- ၁။ မိဒ္ဓံ အကမ္မညတာလက္ခဏံ၊
- ၂။ ဩနဟနရသံ။
- ၃။ (က) လိနတာပစ္စုပ္ပန်၊ (ခ) ပစလာယိကာနိဒ္ဒါပစ္စုပ္ပန် ဝါ၊
- ၄။ အရတိတန္တိဝိဇ္ဇိတာဒိသု အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၉။)

၁၄။ ဝိစိကိစ္ဆာ

ဝဂတာ စိကိစ္ဆာတိ ဝိစိကိစ္ဆာ။ သဘာဝံ ဝါ ဝိစိနန္တော ဧတာယ ကိစ္ဆတိ
ကိလမတိတိ ဝိစိကိစ္ဆာ။

- ၁။ ဝိစိကိစ္ဆာ သံသယလက္ခဏာ၊
- ၂။ ကမ္မနရသာ၊
- ၃။ (က) အနိစ္ဆယပစ္စုပ္ပန်၊
(ခ) အနေကံသဂါဟပစ္စုပ္ပန် ဝါ၊
- ၄။ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနာ။
(ဝိစိကိစ္ဆာယံ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနာ။)
ပဋိပတ္တိအန္တရာယကရာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၀၀။)

သံသယလက္ခဏာဟူသည်

“နိစ္စံ နှ ခေါ က္ကဒံ၊ အနိစ္စံ နှ ခေါ” တိအာဒိပဝတ္တိယာ ဧကသ္မိ အာကာရေ သဏ္ဍာတုံ အသမတ္တတာယ သမန္တတော သေတီတိ သံသယော။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၃၀၀။)

ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ပါ

တသ္မာ တိဟ ဘိက္ခဝေ အဘိက္ခဏံ သကံ စိတ္တံ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ “ဒီဃ-ရတ္တမိဒံ စိတ္တံ သံကိလိဋ္ဌံ ရာဂေန ဒေါသေန မောဟေနာ” တိ။ စိတ္တသံကိ-လေသာ ဘိက္ခဝေ သတ္တာ သံကိလိဿန္တိ၊ စိတ္တဝေါဒါနာ သတ္တာ ဝိသုဇ္ဈန္တိ။

(သံ၊ ၂၊ ၁၂၃။)

သောတာဏဓေတသိက် အပိုင်း

၁။ သဒ္ဓါ

- ၁။ သဒ္ဓါ - (က) သဒ္ဓဟနလက္ခဏာ၊ (ခ) ဩကပ္ပနလက္ခဏာ ဝါ၊
- ၂။ (က) ပသာဒနရသာ ဥဒကပ္ပသာဒကမဏိ ဝိယ၊
(ခ) ပက္ခန္ဓနရသာ ဝါ ဩယုတ္တရဏော ဝိယ၊
- ၃။ (က) အကာလုဿိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ (ခ) အဓိမုတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဝါ၊
- ၄။ (က) သဒ္ဓေယျဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ၊ (ခ) သဒ္ဓမ္မဿဝနာဒိသောတာပတ္တိယင်္ဂ-ပဒဋ္ဌာနာ ဝါ။
ဟတ္ထဝိတ္တဗီဇာနိ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၄။)

၂။ သတိ

- ၁။ အပိလာပနလက္ခဏာ သတိ၊ ဥပဂ္ဂဏှနလက္ခဏာ စ၊
- ၂။ အသမ္မောသနရသာ၊ (အသမ္မောသရသာ၊)

၁၅၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၃။ အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဝိသယာဘိမုခိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဝါ၊
(ဝိသယာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ ဝါ။)

၄။ ထိရသညာပဒဋ္ဌာနာ၊ ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာ ဝါ။
အာရမ္မဏော ဒဠ် ပတိဋ္ဌိတတ္တာ ပန ဧသိကာ ဝိယ၊ စက္ခုဒ္ဓါရာဒိရက္ခဏ-
တော ဒေါဝါရိကော ဝိယ စ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၄။)

သတိ နှင့် မနသိကာရ

သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မဏာဘိမုခံ သာရေန္တော ဝိယ ဟောတိတိ
မနသိကာရော သာရဏာလက္ခဏော ဝုတ္တော။ သတိယာ အသမ္ပုဿနဝသေန
ဝိသယာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနတာ၊ မနသိကာရဿ ပန သံယောဇနဝသေန
အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနတာတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။

(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၄၇။)

၃။ ဟိရီ

- ၁။ ပါပတော ဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာ ဟိရီ၊
- ၂။ လဇ္ဇာကာရေန ပါပါနံ အကရဏရဿ၊
- ၃။ လဇ္ဇာကာရေန ပါပတော သင်္ကောစနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ အတ္တဂါရဝပဒဋ္ဌာနာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၄။)

၄။ ဩတ္တပ္ပ

- ၁။ ဥတ္တာသနလက္ခဏံ ဩတ္တပ္ပံ၊
- ၂။ ဥတ္တာသာကာရေန ပါပါနံ အကရဏရဿ၊
- ၃။ ဥတ္တာသာကာရေန ပါပတော သင်္ကောစနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ ပရဂါရဝပဒဋ္ဌာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၄။)

၅။ အလောဘ

- ၁။ (က) **အလောဘော** အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဂေလက္ခဏော၊
 (ခ) အလဂ္ဂဘာဝလက္ခဏော ဝါ ကမလဒလေ ဇလဗိန္ဒူ ဝိယ၊
- ၂။ အပရိဂ္ဂဟရသော (အပရိဂ္ဂဟဏရသော) မုတ္တဘိက္ခု ဝိယ၊
- ၃။ အနုလ္လိန်ဘာဝပစ္စုပ္ပန်နော အသုစိမ္မိ ပတိတပုရိသော ဝိယ။
 (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၇၀-၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၉၄။)

၆။ အဒေါသ

- ၁။ (က) **အဒေါသော** အစက္ကိတ္တလက္ခဏော၊
 (ခ) အဝိရောဂေလက္ခဏော ဝါ အနုက္ကလမိတ္တော ဝိယ။
- ၂။ (က) အာယာတဝိနယရသော၊
 (ခ) ပရိဋ္ဌာဟဝိနယရသော ဝါ စန္ဒနံ ဝိယ၊
- ၃။ သောမ္မဘာဝပစ္စုပ္ပန်နော ပုဏ္ဏစန္ဒော ဝိယ။
 (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၉၅။)

၇။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ

- ၁။ **တတြမဇ္ဈတ္တတာ** စိတ္တစေတသိကာနံ သမဝါဟိတလက္ခဏာ၊
- ၂။ (က) ဦးနာဓိကတာနိဝါရဏရသာ၊ (ခ) ပက္ခပါတုပစ္ဆေဒနရသာ ဝါ၊
- ၃။ မဇ္ဈတ္တဘာဝပစ္စုပ္ပန်နာ၊ စိတ္တစေတသိကာနံ အဇ္ဈုပေက္ခနဝသေန
 သမပွဝတ္တာနံ အာဇာနေယျာနံ အဇ္ဈုပေက္ခနသာရထိ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။
 (အဘိဋ္ဌ၊၁၊၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၉၆။)

၈ - ၉။ ကာယပဿဒ္ဓိ - စိတ္တပဿဒ္ဓိ

- ၁။ ကာယစိတ္တဒရထဝူပသမလက္ခဏာ **ကာယစိတ္တပဿဒ္ဓိယော**၊
- ၂။ ကာယစိတ္တဒရထနိမ္မဒ္ဓနရသာ (ကာယစိတ္တဒရထနိမဒ္ဓနရသာ)

၁၆၀ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၃။ ကာယစိတ္တာနံ အပရိပ္ပန္နနသီတိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ (အပရိပ္ပန္နသီတိဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ)

၄။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။

ကာယစိတ္တာနံ အဝူပသမကရဉ္ဇဒ္ဓစ္စာဒိကိလေသပဋိပက္ခဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၅။)

၁၀ - ၁၁။ ကာယလဟုတာ - စိတ္တလဟုတာ

၁။ ကာယစိတ္တလဟုတာ ကာယစိတ္တဂရုဘာဝဝူပသမလက္ခဏာ၊

၂။ ကာယစိတ္တဂရုဘာဝနိမ္မဒ္ဓနရသာ၊

၃။ ကာယစိတ္တာနံ အဒန္တတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။

ကာယစိတ္တာနံ ဂရုဘာဝကရထိနမိဒ္ဓါဒိကိလေသပဋိပက္ခဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၅။)

၁၂ - ၁၃။ ကာယမုဒုတာ - စိတ္တမုဒုတာ

၁။ ကာယစိတ္တမုဒုတာ ကာယစိတ္တထဒ္ဓဘာဝဝူပသမလက္ခဏာ၊
(ကာယစိတ္တတ္ထမ္ဘဝူပသမလက္ခဏာ။)

၂။ ကာယစိတ္တထဒ္ဓဘာဝနိမ္မဒ္ဓနရသာ၊

၃။ အပ္ပဋိယာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။

ကာယစိတ္တာနံ ထဒ္ဓဘာဝကရဒိဋ္ဌိမာနာဒိကိလေသပဋိပက္ခဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၅။)

၁၄ - ၁၅။ ကာယကမ္မညတာ - စိတ္တကမ္မညတာ

၁။ ကာယစိတ္တကမ္မညတာ ကာယစိတ္တအကမ္မညဘာဝဝူပသမလက္ခဏာ၊

၂။ ကာယစိတ္တာနံ အကမ္မညဘာဝနိမ္မဒ္ဓနရသာ၊

၃။ ကာယစိတ္တာနံ အာရမ္မဏကရဏသမ္ပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။

ကာယစိတ္တာနံ အကမ္မညဘာဝကရာဝသေသနီဝရဏပဋိပက္ခဘူတာတိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တာ ပသာဒနီယဝတ္ထုသု ပသာဒါဝဟာ၊ ဟိတကိရိယာသု
ဝိနိယောဂက္ခမဘာဝါဝဟာ သုဝဏ္ဏဝိသုဒ္ဓိံ ဝိယာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၅။)

၁၆ - ၁၇။ ကာယပါရုညတာ - စိတ္တပါရုညတာ

၁။ ကာယစိတ္တပါရုညတာ ကာယစိတ္တာနံ အဂေလညဘာဝလက္ခဏာ၊

၂။ ကာယစိတ္တဂေလညနိမ္မဒ္ဒနရသာ၊

၃။ နိရာဒီနဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။

ကာယစိတ္တဂေလညကရအသဒ္ဓိယာဒိကိလေသပဋိပက္ခဘူတာတိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၆။)

၁၈ - ၁၉။ ကာယုဇုကတာ - စိတ္တုဇုကတာ

၁။ ကာယစိတ္တုဇုကတာ ကာယစိတ္တအဇူဝလက္ခဏာ၊

၂။ ကာယစိတ္တကုဋိလဘာဝနိမ္မဒ္ဒနရသာ၊

၃။ အဇိမ္ပတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၄။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။

ကာယစိတ္တာနံ ကုဋိလဘာဝကရမာယာသာဋေယျာဒိကိလေသပဋိ-
ပက္ခဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၆။)

ဧတ္ထ စ စိတ္တပဿဒ္ဓိအာဒိဟိ စိတ္တမေဝ ပဿဒ္ဓံ၊ လဟု၊ မုဒု၊ ကမ္မညံ၊
ပဂုဏံ၊ ဥဇု စ ဟောတိ။ ကာယပဿဒ္ဓိအာဒိဟိ ပန ရူပကာယောပိ။
တေနေဝေတ္ထ ဘဂဝတာ ဓမ္မာနံ ဒုဝိဓတာ ဝုတ္တာ၊ န သဗ္ဗတ္ထ။

(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၁၄၆။)

၂၀ - ၂၁ - ၂၂။ ဝိရတိစေတသိက် သုံးပါး

- ၁။ တိဿောပိ ဝိရတိယော ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထုနံ အဝီတိက္ကမ-
လက္ခဏာ၊ အမဒ္ဒနလက္ခဏာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
- ၂။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထုတော သင်္ကောစနရဿာ၊
- ၃။ အင်္ဂါရိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပအပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနာ။
ပါပင်္ဂါရိယတော စိတ္တဿ ဝိမုဒ္ဓိဘာဝဘူတာတိ (ဝိမုဒ္ဓဘာဝဘူတာတိ)
ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၇။)

၂၀။ သမ္မာဝါစာ

- ၁။ သမ္မာဝါစာ ဝစီဒုစ္စရိတဝတ္ထုနံ အဝီတိက္ကမလက္ခဏာ၊
- ၂။ ဝစီဒုစ္စရိတဝတ္ထုတော သင်္ကောစနရဿာ၊
- ၃။ အင်္ဂါရိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပအပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနာ။
- ၁။ သမ္မာဝါစာ မုသာဝါဒဿ အဝီတိက္ကမလက္ခဏာ၊
- ၂။ မုသာဝါဒါ သင်္ကောစနရဿာ၊
- ၃။ အင်္ဂါရိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပအပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနာ။

၂၁။ သမ္မာကမ္မန္တ

- ၁။ သမ္မာကမ္မန္တော ကာယဒုစ္စရိတဝတ္ထုနံ အဝီတိက္ကမလက္ခဏော၊
- ၂။ ကာယဒုစ္စရိတဝတ္ထုတော သင်္ကောစနရဿော၊
- ၃။ အင်္ဂါရိယပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပအပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနော။

ပါဏာတိပါတ ကာယဒုခရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်မှု ပုံစံ

- ၁။ သမ္မာကမ္မန္တော ပါဏာတိပါတဿ အဝီတိက္ကမလက္ခဏော၊
- ၂။ ပါဏာတိပါတာ သင်္ကောစနရသော၊
- ၃။ အင်္ဂါရိယပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပအပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနော။

၂၂။ သမ္မာအာဇီဝ

- ၁။ သမ္မာအာဇီဝေါ မိစ္ဆာဇီဝဿ အဝီတိက္ကမလက္ခဏော၊
- ၂။ မိစ္ဆာဇီဝတော သင်္ကောစနရသော၊
- ၃။ အင်္ဂါရိယပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပအပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနော။

- ၁။ ဥဒ္ဓိဿကတဿ မံသဿ ပရိဘူဉ္ဇနဿ အဝီတိက္ကမလက္ခဏော
သမ္မာအာဇီဝေါ၊
- ၂။ ဥဒ္ဓိဿကတဿ မံသဿ ပရိဘူဉ္ဇနတော သင်္ကောစနရသော၊
- ၃။ အင်္ဂါရိယပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပအပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနော။

ဗြဟ္မဝိဟာရ ခေတသိက်များ

မေတ္တာ (= အဒေါသ)

- ၁။ ဟိတာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ မေတ္တာ၊
 - ၂။ ဟိတူပသံဟာရရသာ၊
 - ၃။ အာယာတဝိနယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
 - ၄။ သတ္တာနံ မနာပဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။
- ဗျာပါဒူပသမော ဧတိဿာ သမ္ပတ္တိ၊ သိနေဟသမ္ပဝေါ ဝိပတ္တိ။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၁၁။)

၂၃။ ကရုဏာ

- ၁။ ဒုက္ခာပနယနာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ ကရုဏာ၊
- ၂။ ပရဒုက္ခာသဟနရသာ၊
- ၃။ အဝိဟိံသာပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဒုက္ခာဘိဘူတာနံ အနာထဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။
 ဝိဟိံသူပသမော တဿာ သမ္ပတ္တိ၊ သောကသမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိ။
 (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၃၇-၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၁၁။)

၂၄။ မုဒိတာ

- ၁။ ပမောဒနလက္ခဏာ မုဒိတာ၊
- ၂။ အနိဿာယနရသာ၊
- ၃။ အရတိဝိယာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ သတ္တာနံ သမ္ပတ္တိဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။
 အရတိဝူပသမော တဿာ သမ္ပတ္တိ၊ ပဟာသသမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိ။
 (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၁၁။)

ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ (= တကြမဇ္ဈတ္တတာ)

- ၁။ သတ္တေသု မဇ္ဈတ္တာကာရပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ ဥပေက္ခာ၊
- ၂။ သတ္တေသု သမဘာဝဒဿနရသာ၊
- ၃။ ပဋိယာနုနယဝူပသမပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ “ကမ္မဿကာ သတ္တာ၊ တေ ကဿ ရုစိယာ သုခိတာ ဝါ ဘဝိဿန္တိ၊
 ဒုက္ခတော ဝါ မုစ္စိဿန္တိ၊ ပတ္တသမ္ပတ္တိတော ဝါ န ပရိဟာယိဿန္တိ”တိ
 ဧဝံ ပဝတ္တကမ္မဿကတာဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။
 ပဋိယာနုနယဝူပသမော တဿာ သမ္ပတ္တိ၊ ဂေဟသိတာယ အညာဏု-
 ပေက္ခာယ သမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၁၁-၃၁၂။)

၂၅။ အမောဟ = ပညိန္ဒြေ = ပညာ

- ၁။ (က) အမောဟော ယထာသဘာဝပဋိဝေဓလက္ခဏော၊
 (ခ) အက္ခလိတပဋိဝေဓလက္ခဏော ဝါ ကုသလိဿာသဒိတ္ထဥသု-
 ပဋိဝေဓော ဝိယ၊
- ၂။ ဝိသယောဘာသနရသော ပဒီပေါ ဝိယ၊
- ၃။ အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနော အရညဂတသုဒေသကော ဝိယ။
 (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၉၅။)

- ၁။ ဓမ္မသဘာဝပဋိဝေဓလက္ခဏာ ပညာ၊
- ၂။ ဓမ္မာနံ သဘာဝပဋိစ္စာဒကမောဟန္ဓကာရဝိဒ္ဓံသနရဿ၊
- ၃။ အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ “သမာဟိတော ယထာဘူတံ ဇာနာတိ ပဿတိ” တိ ဝစနတော ပန
 သမာဓိ တဿာ ပဒဋ္ဌာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၆၈။)

အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာန်

အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာန် — ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဧဝ ဟိ ပညာလောကော ဟဒယန္ဓကာရံ ဝိဓမေန္တော ဧဝံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တတော ဧဝ ဓမ္မသဘာဝေသု အသမ္မုယုနာကာရေန ပစ္စုပတိဋ္ဌတိတိ **အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ**။ ကာရဏ-ဘူတာ ဝါ သယံ ဖလဘူတံ အသမ္မောဟံ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတိတိ ဧဝမ္ပိ **အသ-မ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ**။ (မဟာဋီ၊ ၂၇၆။)

- ၁။ (က) ယထာသဘာဝပဋိဝေဓလက္ခဏာ ပညာ၊
 (ခ) အက္ခလိတပဋိဝေဓလက္ခဏာ ဝါ ကုသလိဿာသဒိတ္ထဥသု-
 ပဋိဝေဓော ဝိယ၊
- ၂။ ဝိသယောဘာသရဿ ပဒီပေါ ဝိယ၊
- ၃။ အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ အရညဂတသုဒေသကော ဝိယ။
 (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၆။)

၁၆၆ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

သာ ပနေသာ ဩဘာသနုလက္ခဏာ စ ပညာ, ပဇာနနုလက္ခဏာ စ။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၅။)

ပညောဘာသသမော ဩဘာသော နာမ နတ္ထိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၆။)

* * * * *

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အစဉ်း

၁။ အဝိဇ္ဇာ

- ၁။ အညာဏလက္ခဏာ အဝိဇ္ဇာ၊
- ၂။ သမ္မောဟနရသာ၊
- ၃။ ဆာဒနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ အာသဝပဒဋ္ဌာနာ၊ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၉။)

၂။ သင်္ခါရ

- ၁။ အဘိသင်္ခါရဏလက္ခဏာ သင်္ခါရ၊
- ၂။ အာယူဟနရသာ၊
- ၃။ စေတနာပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ အဝိဇ္ဇာပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၉။)

ပဋိသန္ဓိဇနနတ္ထံ အာယူဟန္တိ ဗျာပါရံ ကရောန္တိတိ အာယူဟနရသာ။
(မူလဋီ၊ ၂၊ ၉၀။)

၃။ ဝိညာဏံ

- ၁။ ဝိဇာနနုလက္ခဏံ ဝိညာဏံ၊
- ၂။ ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ၊
- ၃။ ပဋိသန္ဓိပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ သင်္ခါရပဒဋ္ဌာနံ၊ ဝတ္ထာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနံ ဝါ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၉။)

၄။ နာမ်ရုပ်မှ - နာမ် = ဧတေသိကံ

- ၁။ နမနလက္ခဏံ နာမံ၊
- ၂။ သပ္ပယောဂရသံ၊
- ၃။ အဝိနိဗ္ဗောဂပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၉။)

(နာမ်-ရုပ်မှ) ရုပ်

- ၁။ ရူပနလက္ခဏံ ရူပံ၊
- ၂။ ဝိကိရဏရသံ၊
- ၃။ အဗျာကတပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၉။)

၅။ သဋ္ဌာယတန

- ၁။ အာယတနလက္ခဏံ သဋ္ဌာယတနံ၊
- ၂။ ဒဿနာဒိရသံ၊
- ၃။ ဝတ္ထုဒ္ဓါရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၉။)

ခက္ခာယတန

- ၁။ အာယတနလက္ခဏံ ခက္ခာယတနံ၊
- ၂။ ဒဿနရသံ၊
- ၃။ ဝတ္ထုဒ္ဓါရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ။

သောတာယတန

- ၁။ အာယတနလက္ခဏံ သောတာယတနံ၊
- ၂။ သဝနရသံ၊
- ၃။ ဝတ္ထုဒ္ဓါရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ။

ဃာနာယတန

- ၁။ အာယတနလက္ခဏံ ဃာနာယတနံ၊
- ၂။ ဃာယနရသံ၊
- ၃။ ဝတ္ထုဒ္ဓါရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ။

ဇိဝှိယတန

- ၁။ အာယတနလက္ခဏံ ဇိဝှိယတနံ၊
- ၂။ သာယနရသံ၊
- ၃။ ဝတ္ထုဒ္ဓါရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ။

ကာယာယတန

- ၁။ အာယတနလက္ခဏံ ကာယာယတနံ၊
- ၂။ ဖုသနရသံ၊
- ၃။ ဝတ္ထုဒ္ဓါရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ။

မနာယတနံ

- ၁။ အာယတနလက္ခဏံ မနာယတနံ၊
- ၂။ ဝိဇာနနရသံ (ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ)၊
- ၃။ ဒွါရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနံ။

အာယတနလက္ခဏံ ယဋ္ဌနလက္ခဏံ၊ အာယာနံ တနနလက္ခဏံ ဝါ။

အာယတနံ ယဋ္ဌနံ စ တံတံဒွါရိကဓမ္မပုဝတ္ထနမေဝ ဒဋ္ဌပ္ပံ။

(အနုဋီ၊ ၂၊ ၉၅။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၅၄။)

ကာရဏူပစာရစကား

ဒဿနဿ ယထာသကံ ဝိသယဂ္ဂဟဏဿ ကရဏတော
ဒဿနရသံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၅၄။)

၆။ ဖဿ

- ၁။ ဖုသနလက္ခဏော ဖဿော၊
- ၂။ သဃိဋ္ဌနရသော၊
- ၃။ သင်္ဂတိပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ သဋ္ဌာယတနပဒဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၉။)

ခက္ခုသမ္ပဿ

- ၁။ ဖုသနလက္ခဏော ခက္ခုသမ္ပဿော၊
- ၂။ သဃိဋ္ဌနရသော၊
- ၃။ သင်္ဂတိပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ စက္ခာယတနပဒဋ္ဌာနော။

၁၇၀ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

သောတာသမ္မုဿ

- ၁။ ဖုသနလက္ခဏော သောတာသမ္မုဿော၊
- ၂။ သဃိဋ္ဌနုရသော၊
- ၃။ သင်္ဂတိပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ သောတာယတနပဒဋ္ဌာနော။

ဃာနသမ္မုဿ

- ၁။ ဖုသနလက္ခဏော ဃာနသမ္မုဿော၊
- ၂။ သဃိဋ္ဌနုရသော၊
- ၃။ သင်္ဂတိပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ ဃာနာယတနပဒဋ္ဌာနော။

ဇိဝှိသမ္မုဿ

- ၁။ ဖုသနလက္ခဏော ဇိဝှိသမ္မုဿော၊
- ၂။ သဃိဋ္ဌနုရသော၊
- ၃။ သင်္ဂတိပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ ဇိဝှိယတနပဒဋ္ဌာနော။

ကာယသမ္မုဿ

- ၁။ ဖုသနလက္ခဏော ကာယသမ္မုဿော၊
- ၂။ သဃိဋ္ဌနုရသော၊
- ၃။ သင်္ဂတိပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
- ၄။ ကာယာယတနပဒဋ္ဌာနော။

မနောသမ္ပဿ

- ၁။ ဖုသနလက္ခဏော မနောသမ္ပဿော၊
 - ၂။ သဃိဋ္ဌနရသော၊
 - ၃။ သင်္ဂတိပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
 - ၄။ မနာယတနပဒဋ္ဌာနော။
- မနောသမ္ပဿောတိ ဘဝင်္ဂသဟဇာတော သမ္ပဿော။ (သံဂြုဉာဉ်။)
- အာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်္ဂတော အမောစေက္ခာ မနောတိ သဟာဝဇ္ဇနေန ဘဝင်္ဂိ
ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သံဂြုဉာဉ်။)

၇။ ဝေဒနာ

- ၁။ အနုဘဝနလက္ခဏာ ဝေဒနာ၊
- ၂။ ဝိသယရသသမ္ဘောဂရသာ၊
- ၃။ သုခဒုက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဖဿပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဂြုဟ် ၂၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၁၅၉။)

ခက္ခူသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ

- ၁။ ရူပါရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏာ ခက္ခူသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊
- ၂။ ဝိသယရသသမ္ဘောဂရသာ၊
- ၃။ သုခဒုက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ စက္ခူသမ္ပဿပဒဋ္ဌာနာ။

သောတာသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ

- ၁။ သဒ္ဓါရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏာ သောတာသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊
- ၂။ ဝိသယရသသမ္ဘောဂရသာ၊
- ၃။ သုခဒုက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊

၁၇၂ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၄။ သောတသမ္ဘယပဒဋ္ဌာနာ။

ဃာနသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ

၁။ ဂန္ဓာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏာ ဃာနသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ၊

၂။ ဝိသယရသသမ္ဘောဂရသာ၊

၃။ သုခဒုက္ခပစ္စုပ္ပန်၊

၄။ ဃာနသမ္ဘယပဒဋ္ဌာနာ။

ဇိဝှိသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ

၁။ ရသာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏာ ဇိဝှိသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ၊

၂။ ဝိသယရသသမ္ဘောဂရသာ၊

၃။ သုခဒုက္ခပစ္စုပ္ပန်၊

၄။ ဇိဝှိသမ္ဘယပဒဋ္ဌာနာ။

ကာယသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ

၁။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏာ ကာယသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ၊

၂။ ဝိသယရသသမ္ဘောဂရသာ၊

၃။ သုခဒုက္ခပစ္စုပ္ပန်၊

၄။ ကာယသမ္ဘယပဒဋ္ဌာနာ။

မနောသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ

၁။ မဗ္ဗာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏာ မနောသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ၊

၂။ ဝိသယရသသမ္ဘောဂရသာ၊

၃။ သုခဒုက္ခပစ္စုပ္ပန်၊

၄။ မနောသမ္ဘယပဒဋ္ဌာနာ။

၈။ တဏှာ

- ၁။ ဟေတုလက္ခဏာ တဏှာ၊
- ၂။ အဘိနန္ဒနရသာ၊
- ၃။ အတိတ္ထိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဝေဒနာပဒဋ္ဌာနာ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၉။)

ရူပတဏှာ

- ၁။ ဟေတုလက္ခဏာ ရူပတဏှာ၊
- ၂။ အဘိနန္ဒနရသာ၊
- ၃။ အတိတ္ထိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ စက္ခုသမ္ဗဿဇာ ဝေဒနာ = စက္ခုသမ္ဗဿပစ္စယာ ဝေဒနာ ပဒဋ္ဌာနာ။

သဒ္ဓတဏှာ

- ၁။ ဟေတုလက္ခဏာ သဒ္ဓတဏှာ၊
- ၂။ အဘိနန္ဒနရသာ၊
- ၃။ အတိတ္ထိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ သောတသမ္ဗဿဇာ ဝေဒနာ = သောတသမ္ဗဿပစ္စယာ ဝေဒနာ ပဒဋ္ဌာနာ။

ဂန္ဓတဏှာ

- ၁။ ဟေတုလက္ခဏာ ဂန္ဓတဏှာ၊
- ၂။ အဘိနန္ဒနရသာ၊
- ၃။ အတိတ္ထိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ယာနသမ္ဗဿဇာ ဝေဒနာ = ယာနသမ္ဗဿပစ္စယာ ဝေဒနာ ပဒဋ္ဌာနာ။

ရသတဏှာ

- ၁။ ဟေတုလက္ခဏာ ရသတဏှာ၊
- ၂။ အဘိနန္ဒနရသာ၊
- ၃။ အတိတ္ထိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = ဇိဝှိသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ ပဒဋ္ဌာနာ။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ

- ၁။ ဟေတုလက္ခဏာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ၊
- ၂။ အဘိနန္ဒနရသာ၊
- ၃။ အတိတ္ထိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = ကာယသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ ပဒဋ္ဌာနာ။

မေတ္တတဏှာ

- ၁။ ဟေတုလက္ခဏာ မေတ္တတဏှာ၊
- ၂။ အဘိနန္ဒနရသာ၊
- ၃။ အတိတ္ထိဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ = မနောသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ ပဒဋ္ဌာနာ။

၉။ ဥပါဒါနံ = ဥပါဒါနံ

- ၁။ ဂဟဏလက္ခဏံ ဥပါဒါနံ၊
- ၂။ အမုဉ္ဇနရသံ၊
- ၃။ တဏှာဒဋ္ဌတ္တဒိဋ္ဌိပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊
- ၄။ တဏှာပဒဋ္ဌာနံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၁၆၀။)

၁၀။ ဘဝ

- ၁။ ကမ္မကမ္မဖလလက္ခဏော ဘဝေါ၊
- ၂။ ဘာဝနဘဝနရသော၊
- ၃။ ကုသလာကုသလာဗျာကတပစ္စုပ္ပန်နော၊
- ၄။ ဥပါဒါနုပဒဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၆၀။)

(က) ကမ္မဘဝ

- ၁။ ကမ္မလက္ခဏော ကမ္မဘဝေါ၊
- ၂။ ဘာဝနရသော၊
- ၃။ ကုသလာကုသလပစ္စုပ္ပန်နော၊
- ၄။ ဥပါဒါနုပဒဋ္ဌာနော။

(ခ) ဥပပတ္တိဘဝ

- ၁။ ကမ္မဖလလက္ခဏော ဥပပတ္တိဘဝေါ၊
- ၂။ ဘဝနရသော၊
- ၃။ အဗျာကတပစ္စုပ္ပန်နော၊
- ၄။ ဥပါဒါနုပဒဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၆၀။)

၁၁။ ဇာတိ

- ၁။ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ ဇာတိ၊
- ၂။ နိယျာတနရသာ၊
- ၃။ အတိတဘဝတော ဣမ ဥမ္မုဇနပစ္စုပ္ပန်နာ၊
ဖလဝသေန ဒုက္ခဝိစိတ္တတာပစ္စုပ္ပန်နာ ဝါ။
- ၄။ (ကမ္မဘဝပဒဋ္ဌာနာ။) (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၃၀။)

၁၇၆ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၁၂။ ဇရာ (က)

- ၁။ ခန္ဓပရိပါကလက္ခဏာ ဇရာ၊
- ၂။ မရဏူပနယနရသာ၊
- ၃။ ယောဗုဒ္ဓန္တဝိနာသပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
- ၄။ (ဇာတိပဒဋ္ဌာနာ။) (အဘိဋ္ဌ၊၂၊၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၁၃၂။)

၁၂။ မရဏ (ခ)

- ၁။ စုတိလက္ခဏံ မရဏံ၊
- ၂။ ဝိယောဂရသံ၊
- ၃။ ဝိပ္ပဝါသပစ္စုပဋ္ဌာနံ။
- ၄။ (ဇာတိပဒဋ္ဌာနံ။) (အဘိဋ္ဌ၊၂၊၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၁၃၃။)

သောက

- ၁။ အန္တော နိဇ္ဈာနလက္ခဏော သောကော၊
- ၂။ စေတသော ပရိနိဇ္ဈာယနရသော၊
- ၃။ အနုသောစနပစ္စုပဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊၂၊၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၁၃၄။)

ပရိဒေဝ

- ၁။ လာလပ္ပနလက္ခဏော ပရိဒေဝေါ၊
- ၂။ ဂုဏဒေါသပရိကိတ္တနရသော၊
- ၃။ သမ္ပမပစ္စုပဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊၂၊၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၁၃၄။)

ဒုက္ခ (= ကာယိကဒုက္ခ)

ဒုက္ခံ နာမ ကာယိကံ ဒုက္ခံ၊

- ၁။ တံ ကာယပိဋနလက္ခဏံ၊
- ၂။ ဒုပ္ပညာနံ ဒေါမနဿကရဏရသံ၊
- ၃။ ကာယိကာဗာပေစ္စပဋ္ဌာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၃၄။)

ဒေါမနဿ (= ခေတသိကဒုက္ခ)

ဒေါမနဿံ နာမ မာနသံ ဒုက္ခံ။

- ၁။ တံ စိတ္တပိဋနလက္ခဏံ၊
- ၂။ မနောဝိယာတရသံ၊
- ၃။ မာနသဗျာဓိပစ္စပဋ္ဌာနံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၃၅။)

ဥပါယာသ

ဥပါယာသော နာမ ဉာတိဗျသနာဒီဟိ ဖုဋ္ဌဿ အဓိမတ္တစေတောဒုက္ခ-
ပုဘာဝိတော ဒေါသောယေဝ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓပရိယာပန္နော ဧကော ဓမ္မောတိ
ဧကေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၃၅။)

- ၁။ စိတ္တပရိဒဟနလက္ခဏော **ဥပါယာသော**၊ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၃၅။)
ဗျာသတ္တိလက္ခဏော၊ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၉၉။)
- ၂။ နိတ္ထုနနရသော၊
- ၃။ ဝိသာဒပစ္စပဋ္ဌာနော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၃၅။)

သောက-ပရိဒေဝ-ဒုက္ခ-ဒေါမနဿ-ဥပါယာသ

သောကပရိဒေဝါနံ သမတိက္ကမာယ (မ၊ ၁၊ ၇၁။)

၁၇၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ကြိုတင်ပြင်ဆင်ပါ

ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန်ံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ သြဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏိတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ။ သဗ္ဗံ ရူပံ “နေတံ မမာ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ - (သံ၊ ၂၅၆။)

အနုဗောဓဉာဏ်

နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါ၊ တဿ စ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော န ပဌမာဘိနိဝေသ- မထွေနေ ဟောတိ၊ အထ ခေါ တတ္ထ အပရာပရံ ဉာဏုပ္ပတ္တိသညိတေန အနု အနု ဗုဇ္ဈနေန။ (ဒီ၊ ဋီ၊ ၂၈၉-၉၀။)

ဖားအောက်တော်ရဆရာတော်

စိတ္တလတောင်ကျောင်း

ဖားအောက်တော်ရ

ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၆၇ - ခုနှစ်

ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသ

သမ္မသနဉာဏ်ခန်း

ထင်ရှားရာ လွယ်ကူရာက ခပါ

ယေပိ စ သမ္မသနပဂါ။ တေသု ယေ ယဿ ပါကဠာ ဟောန္တိ သုခေန ပရိဂ္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တေသု တေန သမ္မသနံ အာရဘိတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၄။)

ယေ ရူပါရူပဓမ္မာ။ ယဿာတိ ယောဂိနော။ တေသု တေန သမ္မသနံ အာရဘိတဗ္ဗံ ယထာပါကဠံ ဝိပဿနာဘိနိဝေသောတိ ကတွာ။ ပစ္စာ ပန အနုပဋ္ဌဟန္တေပိ ဥပါယေန ဥပဋ္ဌဟာပေတွာ အနဝသေသတောဝ သမ္ပသိတဗ္ဗာ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၉၁။)

လိုက်နာရမည့် ခည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များ

ဣဓေကစ္စော အာဒိတောဝ အဇ္ဈတ္တံ ပဉ္စသု ခန္ဓေသု အဘိနိဝိသတိ၊ အဘိနိဝိသိတွာ တေ အနိစ္စာဒိတော ပဿတိ၊ ယသ္မာ ပန န သုဒ္ဓအဇ္ဈတ္တဒဿနမတ္တေနေဝ မဂ္ဂုဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ ဗဟိဒ္ဓိပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗမေဝ။ တသ္မာ ပရဿ ခန္ဓေပိ အနုပါဒိန္နသင်္ခါရေပိ “အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ” တိ ပဿတိ။ သော ကာလေန အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသတိ၊ ကာလေန ဗဟိဒ္ဓိတိ။ တသေဝံ သမ္ပသတော အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသနကာလေ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေန သဒ္ဓိံ ယဋီယတိ။ ဧဝံ အဇ္ဈတ္တံ

အဘိနိဝိသိတွာ အဇ္ဈတ္တံ ဝုဋ္ဌာတိ နာမ။ သစေ ပနဿ ဗဟိဒ္ဓါ သမ္ပသန-
ကာလေ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေန သဒ္ဓိံ ယဋိယတိ။ ဧဝံ **အဇ္ဈတ္တံ အဘိနိဝိသိတွာ**
ဗဟိဒ္ဓါ ဝုဋ္ဌာတိ နာမ။ ဧသေဝ နယော **ဗဟိဒ္ဓါ အဘိနိဝိသိတွာ ဗဟိဒ္ဓါ ခ**
အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဝုဋ္ဌာနေပိ။

အပရော အာဒိတောဝ ရူပေ အဘိနိဝိသတိ။ အဘိနိဝိသိတွာ ဘူတ-
ရူပဉ္စ ဥပါဒါရူပဉ္စ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ အနိစ္စာဒိတော ပဿတိ။ ယသ္မာ ပန န
သုဒ္ဓရူပဒဿနမထွေနေဝ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ အရူပမ္ပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗမေဝ။ တသ္မာ တံ
ရူပံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နံ ဝေဒနံ သညံ သင်္ခါရေ ဝိညာဏဉ္စ “ဣဒံ
အရူပ”န္တိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ အနိစ္စာဒိတော ပဿတိ။ သော ကာလေန ရူပံ သမ္ပ-
သတိ ကာလေန အရူပံ။ တသေဝံ သမ္ပသတော ရူပသမ္ပသနကာလေ
ဝိပဿနာ မဂ္ဂေန သဒ္ဓိံ ယဋိယတိ။ ဧဝံ **ရူပေ အဘိနိဝိသိတွာ ရူပါ ဝုဋ္ဌာတိ**
နာမ။ သစေ ပနဿ အရူပသမ္ပသနကာလေ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေန သဒ္ဓိံ
ယဋိယတိ။ ဧဝံ **ရူပေ အဘိနိဝိသိတွာ အရူပါ ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။ ဧသ နယော
အရူပေ အဘိနိဝိသိတွာ အရူပါ ခ ရူပါ ခ ဝုဋ္ဌာနေပိ။

“ယံကိစ္ဆိ သမုဒယဓမ္မံ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မ”န္တိ ဧဝံ အဘိနိဝိသိတွာ
ဧဝမေဝ ဝုဋ္ဌာနကာလေ ပန ဧကပ္ပဟာရေန ပဉ္စဟိ ခန္ဓေဟိ ဝုဋ္ဌာတိ နာမာတိ
အယံ တိက္ခဝိပဿကဿ မဟာပညဿ ဘိက္ခုနော ဝိပဿနာ။

(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၇၀-၂၇၁။)

အဘိနိဝေသောတိ စ ဝိပဿနာယ ပုဗ္ဗဘာဂေ ကတ္တဗ္ဗနာမရူပပရိ-
စ္ဆေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ တသ္မာ ပဌမံ ရူပပရိဂ္ဂဏှနံ ရူပေ အဘိနိဝေသော။
ဧသ နယော သေသေသုပိ။ (မဟာဋီ၊၂၊၄၇၀။)

၉။ “ယံကိစ္ဆိ သမုဒယဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မံ။”

ယေပိ စ သမ္ပသနုပဂါ။ တေသု **ယေ ယဿ ပါကဇ္ဇာ ဟောန္တိ သုခေန**
ပရိဂ္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တေသု တေန သမ္ပသနံ အာရတိတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၄၄။)

လက္ခဏာရေးသုံးတန်

ဧကော အာဒိတောဝ အနိစ္စတော သင်္ခါရေ သမ္မသတိ။ ယသ္မာ ပန န အနိစ္စတော သမ္မသနမတ္တေနဝ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ ဒုက္ခတောပိ အနတ္တ-
တောပိ သမ္မသိတဗ္ဗမေဝ၊ တသ္မာ ဒုက္ခတောပိ အနတ္တတောပိ သမ္မသတိ။
တဿေဝံ ပဋိပန္နဿ အနိစ္စတော သမ္မသနကာလေ ဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ အယံ
အနိစ္စတော အဘိနိဝိသိတွာ အနိစ္စတော ဝုဋ္ဌာတိ နာမ။

သစေ ပနဿ ဒုက္ခတော အနတ္တတော သမ္မသနကာလေ ဝုဋ္ဌာနံ
ဟောတိ၊ အယံ **အနိစ္စတော အဘိနိဝိသိတွာ ဒုက္ခတော အနတ္တတော
ဝုဋ္ဌာတိ** နာမ။ ဧသ နယော ဒုက္ခတော အနတ္တတော အဘိနိဝိသိတွာ သေသ-
ဝုဋ္ဌာနေသုပိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၃၀၁။)

အနတ္တရောင်ခြည်တော်

နာနာဓာတုယော ဝိနိဗ္ဗုဇိတွာ ယနဝိနိဗ္ဗောဂေ ကတေ အနတ္တလက္ခဏံ
ယာထာဝသရသတော ဥပဋ္ဌာတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၂၄၇။)

ကလာပသမ္မသနနှင့် အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာ

သမူဟဂဟဏာဝသေန ပဝတ္တံ ကလာပသမ္မသနံ။ ဖဿာဒိဧကေက-
ဓမ္မဂဟဏာဝသေန ပဝတ္တာ **အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာ**။ (မူလဋီ၊ ၁၁၀၉။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်

သပ္ပစ္စယနာမရူပဝသေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ဝိပဿနာ-
ပဋိပါဋိယာ “အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာ”တိ သမ္မသန္တော ဝိစရတိ။ (မဂ္ဂ၊ ၁၂၈၁။)
အသုဘာ ဘာဝေတဗ္ဗာ ရာဂဿ ပဟာနာယ။ (ဥဒါနပါဋိ၊ ၃၊ ၁၁၂၀။)

ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် အဘိညာဏ်

ယေ ဟိ ကေစိ ဘိက္ခဝေ သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရမာနာ အနုဿရန္တိ၊ သဗ္ဗေတေ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓေ အနုဿရန္တိ ဧတေသံ ဝါ အညတရံ။ ကတမေ ပဉ္စ -

- ၁။ “ဧဝံရူပေါ အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါန”န္တိ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ အနုဿရမာနော ရူပံယေဝ အနုဿရတိ။
- ၂။ “ဧဝံဝေဒနော အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါန”န္တိ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ အနုဿရမာနော ဝေဒနံယေဝ အနုဿရတိ။
- ၃။ “ဧဝံသညော အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါန”န္တိ။ ပ ။
- ၄။ “ဧဝံသင်္ခါရော အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါန”န္တိ။ ပ ။
- ၅။ “ဧဝံဝိညာဏော အဟောသိံ အတီတမဒ္ဓါန”န္တိ ဣတိ ဝါ ဟိ ဘိက္ခဝေ အနုဿရမာနော ဝိညာဏမေဝ အနုဿရတိ။ (သံ၊၂၊၇၁။)

ပုဗ္ဗေနိဝါသန္တိ န ဣဒံ အဘိညာဝသေန အနုဿရဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ဝိပဿနာဝသေန ပန ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တေ သမဏဗြာဟ္မဏော သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ တေနေဝါဟ - “သဗ္ဗေတေ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓေ အနုဿရန္တိ၊ ဧတေသံ ဝါ အညတရ”န္တိ။ အဘိညာဝသေန ဟိ သမနုဿရန္တဿ ခန္ဓာပိ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာပိ ခန္ဓပဋိပဒ္ဓိပိ ပဏ္ဏတ္တိပိ အာရမ္မဏံ ဟောတိယေဝ။ **ရူပံယေဝ အနုဿရတိ**တိ ဧဝံ အနုဿရန္တော န အညံ ကိဉ္စိ သတ္တံ ဝါ ပုဂ္ဂလံ ဝါ အနုဿရတိ။ အတီတေ ပန နိရုဒ္ဓံ ရူပက္ခန္ဓမေဝ အနုဿရတိ။ ဝေဒနာဒိသုပိ ဧသေဝ နယောတိ။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၆၆။ ၈ပိုဒ်-၇၉။)

ကြိုက်နှစ်သက်ရာ လက္ခဏာကို ဦးစားပေးရူပါ။

ဧဝံ သင်္ခါရေ အနတ္တတော ပဿန္တဿ **ဒိဋ္ဌိသမုဋ္ဌါဇုနံ** နာမ ဟောတိ။ အနိစ္စတော ပဿန္တဿ **မာနသမုဋ္ဌါဇုနံ** နာမ ဟောတိ။ ဒုက္ခတော ပဿ-

န္တဿ နိကန္တိပရိယာဒါနံ နာမ ဟောတိ။ ဣတိ အယံ ဝိပဿနာ အတ္တနော အတ္တနော ဌာနေယေဝ တိဋ္ဌတိတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၆၄။)

အတိတ်-ပစ္စုပ္ပန်-အနာဂတ်

အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတိတိ ဝိပဿနာ။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၁၁၁၇၅။)

အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ရှုကွက်

၁။ တသ္မာတိဟ ဘိက္ခဝေ ယံ ကိစ္စိ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ သြဋ္ဌာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ။ သဗ္ဗံ ရူပံ - “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၂။ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ။ ပ ။

၃။ ယာ ကာစိ သညာ။ ပ ။

၄။ ယေ ကေစိ သင်္ခါရာ။ ပ ။

၅။ ယံ ကိစ္စိ ဝိညာဏံ။ ပ ။ (သံ၊ ၂၅၆။)

နေတံ မမ နေသောဟမသ္မိ န မေသော အတ္တာတိ သမနုပဿာ-
မိတိ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ သမနုပဿာမိ။ (မ၊ ၄၄၊ ၂၃၂။)

အဝိညာဏကအသုတ = သေအသုတ

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပသေယျ သရိရံ သိဝထိ-
ကာယ ဆဋ္ဌိတံ ဧကာဟမတံ ဝါ ဒွိဟမတံ ဝါ တီဟမတံ ဝါ ဥဒ္ဓါမာတကံ
ဝိနီလကံ ဝိပုဗ္ဗကဇာတံ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ - “အယမ္ပိ
ခေါ ကာယော ဧဝံဓမ္မော ဧဝံဘာဝီ ဧဝံအနတိတော”တိ။ (ဒိ၊ ၂၂၃၅။)

၁၈၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ဒီဃဘာဏာကမဟာသီဝတ္ထေရော ပန “နဝသိဝထိကာ အာဒီနဝါ-
နုပဿနာဝသေန ဝုတ္တာ”တိ အာဟ။ (ဒိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၉၄။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၀၅။)

အနိစ္စလက္ခဏာ (၁၀) ချက်

ရူပံ အနိစ္စံ ပလောကံ၊ စလံ ပဘင်္ဂံ အဒ္ဓြဝံ။
ဝိပရိဏာမာသာရကံ၊ ဝိဘဝံ မစ္စု သင်္ခိတံ။

၁။ အနိစ္စတော

အနစ္စန္တိကတာယ၊ အာဒိအန္တဝန္တတာယ စ **အနိစ္စတော**။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

အနစ္စန္တိကတာယာတိ အစ္စန္တိကတာဘာဝတော၊ အသဿတတာယာတိ
အတ္ထော။ သဿတဉ္စိ အစ္စန္တိကံ ပရာယ ကောဋီယာ အဘာဝတော။
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၉၄။)

၂။ ပလောကတော

ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ ပလုဇနတာယ **ပလောကတော**။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

၃။ ခလတော

ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ စေဝ လာဘာလာဘာဒီဟိ စ လောကဓမ္မေဟိ
ပစလိတတာယ **ခလတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

လောကဓမ္မာ လာဘာဒီဟေတုကာ အနုနယပဋိယာ၊ တေဟိ၊ ဗျာဓိ-
အာဒီဟိ စ အနဝဋ္ဌိတတာ **ပခလိတတာ**။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၉၆။)

၄။ ပဘင်္ဂီတော

ဥပက္ကမေန စေဝ သရဿေန စ ပဘင်္ဂီပဂမနသီလတာယ ပဘင်္ဂီတော။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၇။)

၅။ အဒ္ဓုဝတော

သဗ္ဗဝတ္ထနိပါတိတာယ၊ ထိရဘာဝဿ စ အဘာဝတာယ အဒ္ဓုဝတော။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၇။)

၆။ ဝိပရိဏာမဓမ္မတော

ဇရာယ စေဝ မရဏေန စာတိ ဒွေဓာ ပရိဏာမပကတိတာယ
ဝိပရိဏာမဓမ္မတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၇။)

၇။ အသာရကတော

ဒုဗ္ဗလတာယ၊ ဖေဂ္ဂု ဝိယ သုခဘဂ္ဂနိယတာယ စ အသာရကတော။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၇။)

၈။ ဝိဘဝတော

ဝိဂတဘဝတာယ၊ ဝိဘဝသမ္ဘူတတာယ စ ဝိဘဝတော။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၈။)

၉။ မရဏဓမ္မတော = မစ္ဆု

မရဏပကတိတာယ မရဏဓမ္မတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၈။)

၁၀။ သင်္ခိတတော

ဟေတုပစ္စယေဟိ အဘိသင်္ခိတတာယ သင်္ခိတတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၈။)

ဒုက္ခလက္ခဏာ (၂၅) ချက်

ဒုက္ခဉ္စ ရောဂါယံ ဂဏ္ဍံ၊ သလ္လာဗာဓံ ဥပဒ္ဒဝံ။
ဘယိတျူပသဂ္ဂါ တာဏံ၊ အလေဏာသရဏံ ဝဓံ။
အယမူလံ အာဒိနဝံ၊ သာသဝံ မာရအာမိသံ။
ဇာတိဇ္ဇရံ ဗျာဓိသောကံ၊ ပရိဒေဝမုပါယာသံ။
သံကိလေသသဘာဝကံ။

၁။ ဒုက္ခတော

ဥပ္ပါဒဝယပဋိပိဋနတာယ၊ ဒုက္ခဝတ္ထုတာယ စ ဒုက္ခတော။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

ဥပ္ပါဒဝယပဋိပိဋနတာယာတိ ဥပ္ပါဒေန၊ ဝယေန စ ပတိ ပတိ ခဏေ ခဏေ တံသမင်္ဂီနော ဝိဗာဓနသဘာဝတ္တာ၊ တေဟိ ဝါ သယမေဝ ဝိဗာဓေ- တဗ္ဗတ္တာ။ ဥဒယဗ္ဗယဝန္တော ဟိ မမ္မာ အဘိဏှံ တေဟိ ပဋိပိဋိတာ ဧဝ ဟောန္တိ၊ ယာ ပိဋနာ “သင်္ခါရဒုက္ခတာ”တိ ဝုစ္စတိ။ ဒုက္ခဝတ္ထုတာယာတိ တိဝိဓယာပိ ဒုက္ခဿ၊ သံသာရဒုက္ခဿ စ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၉၄-၃၉၅။)

၂။ ရောဂတော

ပစ္စယယာပနိယတာယ၊ ရောဂမူလတာယ စ ရောဂတော။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

၃။ အယတော

ဝိဂရဟဏီယတာယ၊ အဝမ္ဗိအာဝဟနတာယ၊ အယဝတ္ထုတာယ စ အယတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

၄။ ဂဏ္ဍတော

ဒုက္ခတာသူလယောဂိတာယ၊ ကိလေသာသုစိပဋ္ဌရဏတာယ၊ ဥပ္ပါဒ-
ဇရာဘင်္ဂေဟိ ဥဒ္ဓါမာတပရိပက္ကပဘိန္ဒူတာယ စ **ဂဏ္ဍတော**။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၇။)

၅။ သဗ္ဗတော

ပိဋ္ဌာဇနကတာယ၊ အန္တောတုဒနတာယ၊ ဒုန္နိဟရဏီယတာယ စ
သဗ္ဗတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၇။)

၆။ အာဗာဓတော

အသေရိဘာဝဇနကတာယ၊ အာဗာဓပဒဋ္ဌာနတာယ စ **အာဗာဓတော**။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၇။)

၇။ ဥပဒ္ဒဝတော

အဝိဒိတာနံယေဝ ဝိပုလာနံ အနတ္တာနံ အာဝဟနတော၊ သဗ္ဗပဒ္ဒဝ-
ဝတ္ထုတာယ စ **ဥပဒ္ဒဝတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၇။)

၈။ ဘယတော

သဗ္ဗဘယာနံ အာကရတာယ၊ ဒုက္ခဝူပသမသင်္ခါတဿ ပရမသာသဿ
ပဋိပက္ခဘူတတာယ စ **ဘယတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၇။)

၉။ ဤတိတော

အနေကဗျသနာဝဟနတာယ **ဤတိတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၄၇။)

၁၈၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

၁၀။ ဥပသက္ခတော

အနေကေဟိ အနတ္ထေဟိ အနုဗဒ္ဓတာယ၊ ဒေါသုပသဋ္ဌတာယ၊ ဥပ-
သဂ္ဂေါ ဝိယ အနဓိဝါသနာရဟတာယ စ **ဥပသက္ခတော။** (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

၁၁။ အတာဏတော

အတာယနတာယ စေဝ၊ အလဗ္ဘနေယျခေမတာယ စ **အတာဏ-**
တော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

၁၂။ အလေဏတော

အလ္လိယိတုံ အနရဟတာယ၊ အလ္လိနာနမ္ပိ စ လေဏကိစ္စာကာရိတာယ
အလေဏတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

၁၃။ အသရဏတော

နိဿိတာနံ ဘယသာရကတ္တာဘာဝေန **အသရဏတော။**
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

၁၄။ ဝဓကတော

မိတ္တမုခသပတ္တော ဝိယ ဝိဿာသဃာတိတာယ **ဝဓကတော။**
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၈။)

၁၅။ အဃမူလတော

အဃဟေတုတာယ **အဃမူလတော။** (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)
အဃဿ ပါပဿ ဟေတုတာ **အဃဟေတုတာ။** (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၉၇။)

၁၆။ အာဒိနဝတော

ပဝတ္တိဒုက္ခတာယ၊ ဒုက္ခဿ စ အာဒိနဝတာယ **အာဒိနဝတော**၊ အထဝါ အာဒိနံ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ အာဒိနဝေါ။ ကပဏမနုဿဿေတံ အဓိဝစနံ၊ ခန္ဓာပိ စ ကပဏာယေဝါတိ အာဒိနဝသဒိသတာယ **အာဒိနဝ-တော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

ပဝတ္တိဒုက္ခတာယာတိ ဘဝပဝတ္တိဒုက္ခဘာဝတော။ ဘဝပဝတ္တိ စ ပဉ္စန္ဒ ခန္ဓာနံ အနိစ္စာဒိအာကာရေန ပဝတ္တနမေဝ၊ သော စ အာဒိနဝေါ။ ယထာဟ “ယံ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမမေဗ္ဗ။ အယံ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စသု ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု အာဒိနဝေါ”တိ။ တေနာဟ “**ဒုက္ခဿ စ အာဒိနဝတာယာ**”တိ။ **အာဒိနန္တိ** ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော ယထာ “**ဧကမန္တ**”န္တိ အတိဝိယ ကပဏန္တိ အတ္ထော။ ဘုသတ္ထော ဟိ အယံ **အာ**-ကာရော။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၄၉၆။)

၁၇။ သာသဝတော

အာသဝပဒဋ္ဌာနတာယ **သာသဝတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၈။)
အာသဝါနံ အာရမ္မဏာဒိနာ ပစ္စယဘာဝေါ **အာသဝပဒဋ္ဌာနတာ**။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၄၉၇။)

၁၈။ မာရုမိသတော

မစ္စုမာရုကိလေသမာရုနံ အာမိသဘူတတာယ **မာရုမိသတော**။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၈။)
မစ္စုမာရုဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝေန၊ **ကိလေသမာရုဿ** ပစ္စယဘာဝေန သံဝဇနတော **အာမိသဘူတတာ**၊ ခန္ဓာပိ ခန္ဓာနံ အာမိသဘူတာ ပစ္စယဘာဝေန သံဝဇနတော၊ တဒန္တောဂမာ **အဘိသင်္ခါရာ**။ ဒေဝပုတ္တမာရုဿ

၁၉၀ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

ပန “မမေတ”န္တိ အဓိမာနဝသေန အာမိသဘာဝေါတိ ခန္ဓာဒိမာရာနမ္ပိ
ဣမေသံ ယထာရဟံ အာမိသဘူတတာ ဝတ္တဗ္ဗာ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၉၇။)

၁၉။ ဇာတိဓမ္မတော

၂၀။ ဇရာဓမ္မတော

၂၁။ ဗျာဓိဓမ္မတော

ဇာတိ-ဇရာ-ဗျာဓိ-မရဏပကတိတာယ ဇာတိ-ဇရာ-ဗျာဓိ- မရဏ-
ဓမ္မတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၈။)

၂၂။ သောကဓမ္မတော

၂၃။ ပရိဒေဝဓမ္မတော

၂၄။ ဥပါယာသဓမ္မတော

သောက-ပရိဒေဝ-ဥပါယာသဟေတုတာယ သောက-ပရိဒေဝ-ဥပါ-
ယာသဓမ္မတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၈။)

၂၅။ သံကိလေသိကဓမ္မတော

တဏှာဒိဋ္ဌိဒုစ္စရိတသံကိလေသာနံ ဝိသယဓမ္မတာယ သံကိလေသိ-
ကဓမ္မတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၈။)

သံကိလေသတ္တယဂ္ဂဟဏောန တဒေကဋ္ဌာနံ ဒသန္တံ ကိလေသဝတ္ထုနမ္ပိ
သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တဒါရမ္မဏာ ဟိ ဓမ္မာ တဒနတိဝတ္ထနတော သံကိလေ-
သိကာ ဧဝ။ တထာ ခုဒ္ဒါ၊ တဏှာ၊ ဇဋ္ဌာဒီသု (ခုဒါတဏှာဇရာဒီသု - သိ)
သရီရဿ၊ သံကိလေသဿ စ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၉၇။)

အနတ္တလက္ခဏာ (၅) ချက်

အနတ္တာ စ ပရံ ရိတ္တံ၊ တုစ္ဆံ သုညန္တိ တာလီသံ။
ဝေဒနာဒယော ခန္ဓာပိ၊ တထေဝ ပဉ္စကာပိဝါ။

သုညတော + အနတ္တတော

သာမိ-နိဝါသိ-ကာရက-ဝေဒကာမိဋ္ဌာယကဝိရဟိတတာယ သုည-
တော။ သယဉ္စ အသာမိကဘာဝါဒိတာယ အနတ္တတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

- ၁။ အနတ္တတော
- ၂။ သုညတော
- ၃။ ပရတော

အဝသတာယ၊ အဝိဓေယျတာယ စ ပရတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

အဝသတာယာတိ အဝသဝတ္တနတော။ ယထာ ပရောသတန္တော
ပုရိသော ပရဿ ဝသံ န ဂစ္ဆတိ၊ ဧဝံ သုဘသုခါဒိဘာဝေန ဝသေ ဝတ္ထေတုံ
အသက္ကုဏေယျတော။ အဝိဓေယျတာယာတိ “မာ ဇီရထ၊ မာ မိယထာ”-
တိအာဒိနာ ဝိဓာတုံ အသက္ကုဏေယျတော။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၉၅။)

၄။ ရိတ္တတော

ယထာပရိကပ္ပိတေဟိ ဓုဝသုဘသုခတ္တဘာဝေဟိ ရိတ္တတာယ ရိတ္တ-
တော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

၅။ တုစ္ဆတော

ရိတ္တတာယေဝ တုစ္ဆတော အပ္ပကတ္တာ ဝါ၊ အပ္ပကမ္ပိ ဟိ လောကေ
တုစ္ဆန္တိ ဝုစ္စတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၇။)

၁၉၂ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်း

ရူပံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ၊ ယောပိ ဟေတု ယောပိ ပစ္စယော ရူပဿ ဥပ္ပါဒါယ၊
သောပိ အနိစ္စော၊ အနိစ္စသမ္ပူတံ ဘိက္ခဝေ ရူပံ၊ ကုတော နိစ္စံ ဘဝိဿတိ။
(သံ၊ ၂၊ ၂၀။ သဟေတုအနိစ္စသုတ္တန်။)

ပညာဘာဝနာ ပြည့်စုံနိုင်သည်

ဧဝံ ကာလေန ရူပံ ကာလေန အရူပံ သမ္ပသိတွာပိ တိလက္ခဏံ
အာရောပေတွာ အနုက္ကမေန ပဋိပဇ္ဇမာနော ဧကော ပညာဘာဝနံ သမ္မာ-
ဒေတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၅၃။)

**အနုက္ကမေနာတိ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာဓိဂမာနုက္ကမေန ပညာဘာဝနံ
သမ္မာဒေတိ အရဟတ္တံ အဓိဂစ္ဆတိ။** (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၀၅။)

ရူပသတ္တက ဝိပဿနာရှုနည်း

အာဒါနနိက္ခေပနတော၊ ဝယောဝဗ္ဗတ္တဂါမိတော။
အာဟာရတော စ ဥတုတော၊ ကမ္မတော စာပိ စိတ္တတော။
ဓမ္မတာရူပတော သတ္တ၊ ဝိတ္တာရေန ဝိပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၅၃။)

ရှေးဝိပဿနာစိတ် နောက်ဝိပဿနာစိတ်

သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ ကုသလံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တ-
တော ဝိပဿန္တိ၊ ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
(ပဋ္ဌာန၊ ၁၊ ၁၃၃။)

တံ ကုသလဿ ဇေနဿ အာရမ္မဏဘူတံ ဝိပဿိတကုသလံ အာ-
ရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၃၊ ၄၃၆။)

တိလက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာယ တဒါရမ္မဏံ န လဗ္ဘတိ။ ဝုဋ္ဌာန-
ဂါမိနိယာ ဗလဝဝိပဿနာယ တဒါရမ္မဏံ န လဗ္ဘတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၄၇။)

ပဂုဏ ဖြစ်လေပြီ

ဧတ္တာဝတာ ပနဿ ရူပကမ္မဋ္ဌာနမ္ပိ အရူပကမ္မဋ္ဌာနမ္ပိ ပဂုဏံ ဟောတိ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၆၄။)

* * * * *

ဥပယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်း

၂။ ဝယဓမ္မာနုပဿီ = ဝယဒဿန = အပျက်သက်သက် ရှုနည်း

အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ
ပဿတိ။ (ပဋိသံ၊ ၅၄။)

အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏေန အဝိဇ္ဇာယ အနု-
ပ္ပါဒနိရောဓတော အနာဂတဿ ရူပဿ အနုပ္ပါဒနိရောဓော ဟောတိ ပစ္စ-
ယာဘာဝေ အဘာဝတော။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၂။)

၃။ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ

ဥပယ-ဝယဒဿန = ဖြစ်ပျက် ရှုနည်း

သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ
ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။
(မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်။ မ၊ ၁၊ ၇၁။)

အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပသမုဒယောတိ ။ ပ ။ အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရော-
ဓော။ (ပဋိသံ၊ ၅၃။ ၅၄။)

၁၉၄ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

တေသံ ဝသေန ဧဝမိ ရူပဿ ဥဒယော၊ ဧဝမိ ရူပဿ ဝယော၊ ဧဝမိ ရူပံ ဥဒေတိ၊ ဧဝမိ ရူပံ ဝေတီတိ ပစ္စယတော စေဝ ခဏတော စ ဝိတ္တာရေန မနသိကာရံ ကရောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၆၇။)

သပ္ပစ္စယနာမရူပဝသေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ဝိပဿနာပဋိ-ပါဠိယာ “အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တံ”တိ သမ္မသန္တော ဝိစရတိ။ (မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၈၁။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-ပထမနည်း

နာယံ ဘိက္ခဝေ ကာယော တုမှာကံ၊ နပိ အညေသံ၊ ပုရာဏမိဒံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ အဘိသင်္ခိတံ အဘိသဉ္ဇေတယိတံ ဝေဒနိယံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တကြ ခေါ် ဘိက္ခဝေ သုတဝါ အရိယသာဝကော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒညေဝ သာဓုကံ ယောနိသော မနသိ ကရောတိ - “ဣတိ ဣမသ္မိံ သတိ ဣဒံ ဟောတိ၊ ဣမသုပ္ပါဒါ ဣဒံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣမသ္မိံ အသတိ ဣဒံ န ဟောတိ၊ ဣမဿ နိရောဓာ ဣဒံ နိရုဇ္ဈတိ။ ယဒိဒံ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရ-ပစ္စယာ ဝိညာဏံ။ ပ ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။ အဝိဇ္ဇာယ တွေဝ အသေသဝိရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓော၊ သင်္ခါရနိရောဓာ ဝိညာဏနိရောဓော။ ပ ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခ-က္ခန္ဓဿ နိရောဓော ဟောတိ။ (သံ၊ ၁၊ ၂၉၅။ နတုမှသုတ္တံ။)

ရရှိနိုင်သော အကျိုးတရားများ

တဿေဝံ မနသိကရောတော “ဣတိ ကိရိမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ၊ ဟုတွာ ပဋိဝေန္တိ”တိ ဉာဏံ ဝိသဒတရံ ဟောတိ။ တဿေဝံ ပစ္စယတော စေဝ ခဏတော စ ဒွေဓာ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿတော သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ-နယလက္ခဏဘေဒါ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၆၇။)

ဥဒယဗ္ဗယ ဝိပဿနာလုပ်ငန်းခဉ်

သန္တတိဝသေန ဟိ ရူပါရူပဓမ္မေ ဥဒယတော၊ ဝယတော စ မနသိ
ကရောန္တဿ အနုက္ကမေန ဘာဝနာယ ဗလပ္ပတ္တကာလေ ဉာဏဿ တိက္ခ-
ဝိသဒဘာဝပ္ပတ္တိယာ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယာ ဥပဋ္ဌဟန္တိတိ။ အယဉ္စိ ပဌမံ
ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယံ မနသိ ကရောန္တော အဝိဇ္ဇာဒိကေ ပစ္စယဓမ္မေ ဝိဿ-
ဇေတွာ ဥဒယဗ္ဗယဝန္တေ ခန္တေ ဂဟေတွာ တေသံ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယ-
ဒဿနမုခေန ခဏတောပိ ဥဒယဗ္ဗယံ မနသိ ကရောတိ။

တဿ ယဒါ ဉာဏံ တိက္ခံ ဝိသဒံ ဟုတွာ ပဝတ္တတိ၊ တဒါ ရူပါရူပဓမ္မာ
ခဏေ ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တာ၊ ဘိဇ္ဇန္တာ စ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၄၂။)

ဥပက္ခိလေသပိုင်း

ဝိပဿနုပက္ခိလေသာ ဟိ ပဋိဝေဓပ္ပတ္တဿ အရိယသာဝကဿ စေဝ
ဝိပ္ပဋိပန္နကဿ စ နိက္ခိတ္တကမ္မဋ္ဌာနဿ ကုသိတပုဂ္ဂလဿ နုပုဇ္ဇန္တိ။ သမ္မာ-
ပဋိပန္နကဿ ပန ယုတ္တပယုတ္တဿ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ ကုလပုတ္တဿ
ဥပ္ပဇ္ဇန္တိယေဝ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၆၉။)

တံ တဿေဝ ပညာယတိ၊ တေန ဖုဋ္ဌောကာသေ ရူပဂတမ္ပိ ပဿတိ၊
ပဿန္တော စ စက္ခုဝိညာဏေန ပဿတိ၊ ဥဒါဟု မနောဝိညာဏေနာတိ
ဝိမံသိတဗ္ဗန္တိ ဝဒန္တိ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုလာဘိနော ဝိယ တံ မနောဝိညာဏဝိညေ-
ယျမေဝါတိ ဝုတ္တံ ဝိယ ဒိဿတီတိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၄၂၉။)

အဘယ်ကြောင့် ထပ်မံပွင့်ဆိုနေရပါသနည်း?

တတ္ထ ဩဘာသောတိ ဝိပဿနောဘာသော။ တသ္မိံ ဥပ္ပန္နေ ယောဂါ-
ဝစရော - “န ဝတ မေ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဧဝရူပေါ ဩဘာသော ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗော၊
အဒ္ဓါ မဂ္ဂပတ္တောသ္မိ ဖလပတ္တောသ္မိ” - တိ အမဂ္ဂမေဝ “မဂ္ဂေါ”တိ၊ အဖလမေဝ

၁၉၆ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ

စ “ဖလ”န္တိ ဂဏှာတိ။ တဿ အမဂ္ဂံ “မဂ္ဂေါ”တိ အဖလံ “ဖလ”န္တိ ဂဏှာတော
ဝိပဿနာဝီထိ ဥက္ကန္တာ နာမ ဟောတိ။ သော အတ္တနော မူလကမ္မဋ္ဌာနံ
ဝိဿဇေတွာ ဩဘာသမေဝ အဿာဒေန္တော နိသီဒတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၇၀။)

“ဧတံ မမ၊ ဧသောဟမသ္မိ၊ ဧသော မေ အတ္တာ။” -

* * * * *

ဘင်္ဂဉာဏ်ခန်း

ဘင်္ဂဉာဏ်သို့

ဉာဏေ တိက္ခေ ဝဟန္တေ သင်္ခါရေသု လဟုံ ဥပဋ္ဌဟန္တေသု ဥပ္ပါဒံ ဝါ
ဌိတံ ဝါ ပဝတ္ထံ ဝါ နိမိတ္တံ ဝါ န သမ္မာပုဏ္ဏာတိ။ ခယဝယဘောဒနိရောဓေ-
ယေဝ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၇၇။)

န သမ္မာပုဏ္ဏာတိ အဂ္ဂဟဏတော။ (မဟာဋီ၊ ၂၄၃၉။)

ရုပ်ကလာပ်များ ပျောက်ပြီ

နိမိတ္တန္တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ၊ ယံ သင်္ခါရာနံ သမူဟာဒိယနဝသေန၊ သင်္ခါရဝ-
ပရိစ္ဆေဒတာယ စ သဝိဂ္ဂဟာနံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာနံ၊ တံ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။

(မဟာဋီ၊ ၂၄၃၉။)

ဝိပဿနာရှုနေသော ဉာဏ်ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုခြင်း

= ပဋိဝိပဿနာ

ဉာတဉ္စ ဉာဏဉ္စ ဥဘောပိ ဝိပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၇၈။)

အပျက်မြင်မှုစွမ်းအင်

တတော ပန ပုဗ္ဗဘာဂေ အနေကာကာရဝေါကာရာ အနုပဿနာ
က္ကစ္ဆိတဗ္ဗာဝ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၄၄၁။)

နှစ်ခြိုက်ရာကို ဦးစားပေး၍ ရှုနိုင်သည်

အာနာပါန-ပထမစတုက္က

- ၁။ ဒီဃံ ဝါ အဿသန္တော “ဒီဃံ အဿသာမိ” တိ ပဇာနာတိ၊
ဒီဃံ ဝါ ပဿသန္တော “ဒီဃံ ပဿသာမိ” တိ ပဇာနာတိ။
- ၂။ ရသံ ဝါ အဿသန္တော “ရသံ အဿသာမိ” တိ ပဇာနာတိ၊
ရသံ ဝါ ပဿသန္တော “ရသံ ပဿသာမိ” တိ ပဇာနာတိ။
- ၃။ “သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိ” တိ သိက္ခတိ၊
“သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမိ” တိ သိက္ခတိ။
- ၄။ “ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ အဿသိဿာမိ” တိ သိက္ခတိ၊
“ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိဿာမိ” တိ သိက္ခတိ။ (မ၊ ၁၊ ၇၁။)

အာနာပါန-ဒုတိယစတုက္က

- ၁။ ပီတိပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ၊
ပီတိပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
- ၂။ သုခပဋိသံဝေဒီ။ ပ ။
- ၃။ စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ။ ပ ။
- ၄။ ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရံ။ ပ ။ (သံ၊ ၃၊ ၂၇၉။ ဝိ၊ ၁၊ ၈၈။)

အာနာပါန-တတိယစတုက္က

- ၁။ စိတ္တပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ၊
စိတ္တပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
- ၂။ အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ။ ပ ။
- ၃။ သမာဒဟံ စိတ္တံ။ ပ ။
- ၄။ ဝိမောစယံ စိတ္တံ။ ပ ။ (သံ၊၃၊၂၇၉။ ဝိ၊၁၊၈၈။)
အဿာသပဿာသေ နိဿာယ ဥပ္ပန္နနိမိတ္တ မေတ္တ
အဿာသပဿာသသာမညမေဝ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ၊၁၊၃၁၉။)

တာနိ ဝါ ပန ဈာနာနိ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဈာနသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ
ခယတော ဝယတော သမ္ပဿတော ဝိပဿနာက္ခန္ဓာ လက္ခဏပဋိဝေခေန
ဥပ္ပဇ္ဇတိ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ။ ဧဝံ ဥပ္ပန္နာယ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာယ
ဝသေနပိ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမံ အာဒဟန္တော သမံ ဌပေန္တော “သမာဒဟံ
စိတ္တံ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ” တိ ဝုစ္စတိ။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၂၈၁။)

ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာတိ ခဏမတ္တဋ္ဌိတိကော သမာဓိ။ သောပိ ဟိ
အာရမ္မဏေ နိရန္တရံ ဧကာကာရေန ပဝတ္တမာနော ပဋိပက္ခေန အနဘိဘူ-
တော အပ္ပိတော ဝိယ စိတ္တံ နိစ္စလံ ဌပေတိ။ တေန ဝုတ္တံ “**ဧဝံ ဥပ္ပန္နာယာ**”
တိအာဒိ။ (မဟာဋီ၊၁၊၃၄၂။)

အာနာပါန-စတုတ္ထစတုက္က

- ၁။ အနိစ္စာနုပဿီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ၊
အနိစ္စာနုပဿီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
- ၂။ ဝိရာဂါနုပဿီ။ ပ ။
- ၃။ နိရောဓာနုပဿီ။ ပ ။

၄။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ။ ပ ။

အာနိစ္စန္တိ ပဏ္ဍိတန္တာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၈၁။)

ယသ္မာ ပနေတ္ထ ဣဒမေဝ စတုက္ကံ အာဒိကမ္ပိကဿ ကမ္မဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ။ ဣတရာနိ ပန တီဏိ စတုက္ကာနိ ဧတ္ထ ပတ္တဇ္ဈာနဿ ဝေဒနာစိတ္တဓမ္မာ- နုပဿနာဝသေန ဝုတ္တာနိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၆၉။)

အကျိုးဂုဏ်အင် အာနိသင်

အာနာပါနဿတိ ဘိက္ခဝေ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ပရိပူရေတိ၊ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ပရိပူရေန္တိ၊ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိံ ပရိပူရေန္တိ။ (မ၊ ၃၊ ၁၂၄။)

* * * * *

ဘယဉာဏ်မှ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သို့

သတိကြီးစွာဖြင့် လျှောက်သွားရမည့်လမ်း

ဘယဉ္စ နန္ဒိဉ္စ ဝိပုဟာယ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု ဥဒါသိနော ဟောသိ မဇ္ဈ- တ္တာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၉၄။)

* * * * *

ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိခရီးသို့

သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်မှ အရိယမဂ်ဉာဏ်သို့

သုညကို မြင်အောင်ကြည့်ပါ

သုညတော လောကံ အဝေက္ခဿု၊ မောဃရာဇ သဒါ သတော။
အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ ဦဟစ္စ၊ ဧဝံ မစ္စုတရော သိယာ။
ဧဝံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ၊ မစ္စုရာဇာ န ပဿတိ။ (ခူဝါဂုဂ္ဂစ။)

မောဃရာဇ = ဒါယကာ မောဃရာဇရသေ့။ သဒါ = နေ့ရော ညဉ့်ပါ ဘယ်ခါမပြတ် အခါခပ်သိမ်း။ သတော = သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး မပြတ်ပွား လျက် ထင်သောသတိနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍။ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိ = သင်္ခါရတရား တို့အပေါ်၌ အတ္တဟူ၍ အစဉ်ပြေးသွားသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ = အတ္တဒိဋ္ဌိ တရားကို။ ဦဟစ္စ = နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် စသော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ဖြင့် နှုတ်ပစ်ပယ်ခွာ၍။ လောကံ = ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရ လောကကို။ သုညတော = နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘ စသော အနှစ်သာရမှ ဆိတ်သုဉ်းသော သုညသဘောအားဖြင့်။ အဝေက္ခဿု = ဝိပဿနာဉာဏ် ပညာစက္ခုဖြင့် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုဆင်ခြင် ရှုပွားသုံးသပ်ပါလေလော။ ဧဝံ = ဤသို့ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ခဲ့သည်ရှိသော်။ မစ္စုတရော = (၃၁)နိုင်ငံ ပိုင်စံစိုးနင်း ရှင်သေမင်းကို ကျော်လွှားလွန်မြောက်နိုင်သည်။ သိယာ = ဖြစ်လေရာ၏။ ဧဝံ = ဤသို့ သုညသဘောအားဖြင့်။ လောကံ = ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရလောက ကို။ အဝေက္ခန္တံ = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာစက္ခုဖြင့် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုဆင်ခြင် ရှုပွားသုံးသပ်လျက်ရှိသောသူကို။ မစ္စုရာဇာ = (၃၁)နိုင်ငံ ပိုင်စံစိုးနင်း ရှင် သေမင်းသည်။ န ပဿတိ = ဘယ်တော့မှ မမြင်နိုင်ပါပေသတည်း။

ဖားအောက်တောရဆရာတော်

စိတ္တလတောင်ကျောင်း

ဖားအောက်တောရ

ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၆၇-ခုနှစ်

